

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 228

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 62

5 iulie 2019

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 542-a sesiune plenară a CESE, 20.3.2019-21.3.2019

2019/C 228/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Competențe digitale în domeniul sănătății – pentru o asistență medicală adaptată la nevoile cetățenilor în Europa, într-o perioadă de schimbări demografice” (Aviz din proprie inițiativă).....	1
2019/C 228/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Oportunități de ocupare a forței de muncă pentru persoanele inactive din punct de vedere economic” (Aviz din proprie inițiativă).....	7
2019/C 228/03	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Sisteme de educație care oferă sprijin pentru evitarea neconcordanțelor de competențe – ce tranziție este necesară?” (aviz din proprie inițiativă).....	16
2019/C 228/04	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „O democrație rezilientă cu ajutorul unei societăți civile puternice și diverse” (aviz din proprie inițiativă).....	24
2019/C 228/05	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Calea porumbelului alb” (<i>The White Dove Way</i>) – Propunere de strategie de consolidare a păcii la nivel mondial, condusă de UE (aviz din proprie inițiativă).....	31
2019/C 228/06	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Să fim receptivi la preocupările cetățenilor Europei pentru un viitor durabil (Drumul către Sibiu și mai departe)”.....	37
2019/C 228/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Viitorul politicii de coeziune în perioada de după 2020” (aviz exploratoriu).....	50

RO

2019/C 228/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Viitorul UE: beneficii pentru cetățeni și respectarea valorilor europene” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției române a Consiliului Uniunii Europene)	57
2019/C 228/09	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Educația privind Uniunea Europeană” (aviz exploratoriu elaborat la solicitarea Președinției române)	68

III *Acte pregătitoare*

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

Comitetul Economic și Social European

A 542-a sesiune plenară a CESE, 20.3.2019-21.3.2019

2019/C 228/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Programul de lucru anual al Uniunii privind standardizarea europeană pentru 2019 [COM(2018) 686 <i>final</i>]	74
2019/C 228/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European – Standarde armonizate: Sporirea transparenței și a securității juridice pentru o piață unică pe deplin funcțională [COM(2018) 764 <i>final</i>]	78
2019/C 228/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — „Spre un cadru european mai cuprinzător privind perturbatorii endocrini” [COM(2018) 734 <i>final</i>]	83
2019/C 228/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea comună către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Plan de acțiune împotriva dezinformării [JOIN(2018) 36 <i>final</i>]	89
2019/C 228/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea comună către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European, Comitetul Regiunilor și Banca Europeană de Investiții: „Conectarea Europei cu Asia – Elementele constitutive pentru o strategie a UE” [JOIN(2018) 31 <i>final</i>]	95
2019/C 228/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 în ceea ce privește resursele destinate alocării specifice pentru Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor [COM(2019) 55 <i>final</i> , 2019/0027 COD]	103

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 542-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, 20.3.2019-21.3.2019

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Competențe digitale în domeniul sănătății – pentru o asistență medicală adaptată la nevoile cetățenilor în Europa, într-o perioadă de schimbări demografice”

(Aviz din proprie inițiativă)

(2019/C 228/01)

Raportor: **Renate HEINISCH**

Decizia Adunării Plenare	20.9.2018
Temei juridic Articolul 32 alineatul (2) din Regulamentul de procedură	Rule 32(2) of the Rules of Procedure Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	7.3.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	21.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	153/0/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) susține eforturile Comisiei Europene de a acorda, în cadrul Agendei în materie de e-sănătate, o prioritate deosebită competențelor digitale în domeniul sănătății. CESE recomandă elaborarea unei strategii cuprinzătoare a UE, cu obiective clare și monitorizate îndeaproape în materie de cunoștințe medicale, pentru a sprijini drepturile cetățenilor în materie de sănătate și pentru a evita inegalitățile induse de utilizarea dispozitivelor digitale.

1.2. CESE salută rezultatele proiectului IC-Health⁽¹⁾. Recomandarea de a-i implica pe cetățenii activi în aceste eforturi este demnă de luat în seamă. Prin urmare, CESE recomandă implementarea pe mai departe a proiectului IC-Health, în vederea continuării programelor de formare online aflate deja în curs de desfășurare.

1.3. CESE subliniază că diversele generații au nevoie de abordări diferite pentru îmbunătățirea competențelor în materie de sănătate, în funcție de utilizarea pe care o dau instrumentelor digitale în viața de zi cu zi. Este nevoie ca, în dezvoltarea surselor digitale de informații să fie implicați și cetățeni din toate grupele de vârstă și din toate culturile, persoane cu orice tip de handicap și migranți. Atenția ar trebui să se concentreze pe cei din generațiile mai în vârstă, care resimt într-o măsură tot mai mare necesitatea gestionării propriilor date privind bunăstarea și asistența medicală.

1.4. CESE recomandă extinderea eforturilor de integrare a informațiilor digitale privind medicamentele și echipamentele medicale și implicarea tuturor organizațiilor care ar putea contribui în acest sens. CESE recomandă conjugarea eforturilor depuse de Agenția Europeană pentru Medicamente (EMA), de Rețeaua directorilor agențiilor pentru medicamente (DAM) și de Comisia Europeană.

1.5. CESE susține că soluțiile de e-sănătate ar trebui utilizate ca instrumente eficiente din punctul de vedere al costurilor în sistemele de sănătate. Instrumentele digitale atractive ar putea spori interesul cetățenilor pentru mass-media digitală.

⁽¹⁾ Acest proiect a primit finanțare prin Programul-cadru al UE pentru cercetare și inovare „Orizont 2020”, în temeiul acordului de grant nr. 727474.

1.6. Cu toate acestea, CESE subliniază că avantajele serviciilor digitale pot fi fructificate pe deplin numai dacă cetățenii pot accesa și înțelege corect informațiile furnizate. Pentru a dobândi competențe digitale în sectorul sănătății este esențial ca oamenii să știe să citească și să aibă cunoștințe elementare de matematică, iar învățământul trebuie să le furnizeze aceste cunoștințe, astfel încât să devină autonomi.

1.7. CESE subliniază că Planul de acțiune privind e-sănătatea trebuie să stimuleze o vastă colaborare și să acopere întreaga viață a oamenilor. La nivel local, punctul de plecare al dobândirii competențelor medicale digitale este în grădinițe și școli. Educatorii, cadrele didactice, părinții și bunicii ar trebui să aibă inițiative de îmbunătățire a alfabetizării digitale, împreună cu personalul relevant din domeniul serviciilor medicale (de exemplu, doctori, moașe, infirmiere, farmaciști și îngrijitori). Mai ales colaborarea strânsă dintre medici (generalști) și farmaciști poate contribui la sporirea competenței pacienților în sectorul sănătății. Această experiență trebuie să fie integrată în dezvoltarea ulterioară a planului de acțiune. Statele membre trebuie să conceapă și să pună în aplicare un plan de acțiune pentru îmbunătățirea competențelor digitale în domeniul sănătății.

2. Introducere

2.1. Informațiile digitale joacă un rol tot mai mare în societate. Competențele digitale ale cetățenilor în domeniul sănătății sunt un element esențial pentru o implementare reușită a e-sănătății. Competențele digitale în materie de sănătate reprezintă capacitatea de a căuta, înțelege, analiza și aplica informațiile legate de asistența medicală, de prevenire și de promovare a sănătății. Acest lucru necesită, pe de o parte, aptitudini personale și, pe de altă parte, condiții-cadru propice, cum ar fi furnizarea de informații într-un limbaj accesibil. Aceștia sunt primii pași, însă pentru utilizarea internetului în acest scop este nevoie de competențe suplimentare.

2.2. Aspectele subsumate noțiunii de competențe digitale în materie de sănătate pot fi descrise într-un mod foarte pragmatic: nu este vorba atât de găsirea de informații despre sănătate, cât de a ști unde trebuie căutată informația, a verifica dacă sursele consultate furnizează informații adecvate și utile și dacă sursele de informații în domeniul medical sunt fiabile ⁽²⁾.

2.3. Prin „instrumentele medicale digitale” se înțeleg serviciile digitale care oferă utilizatorilor informații generale despre sănătate, aplicațiile medicale (supravegherea și monitorizarea tratamentului), instrumentele care îi ajută pe oameni să rămână în locurile lor (monitorizarea la distanță pentru persoanele în vârstă), fișierele medicale partajate, instrumentele digitale pentru cadrele medicale (servicii de mesagerie securizată, telemedicină, expertiză la distanță) și informațiile digitale generale privind sănătatea.

2.4. În 2012, Comisia Europeană a publicat un plan de acțiune care identifica obstacolele din calea utilizării depline a soluțiilor digitale în cadrul sistemelor medicale din Europa. Acest plan este în prezent pus în aplicare sub titlul „Planul de acțiune privind e-sănătatea 2012-2020 – Asistență medicală inovatoare pentru secolul XXI” ⁽³⁾.

2.5. Obiectivele planului de acțiune privind e-sănătatea au fost completate în aprilie 2018 prin „Comunicarea privind modalitățile de a face posibilă transformarea digitală a serviciilor de sănătate și de asistență în cadrul pieței unice digitale, autonomizarea cetățenilor și construirea unei societăți mai sănătoase” ⁽⁴⁾.

2.6. Această comunicare citează raportul privind starea de sănătate în UE ⁽⁵⁾, conchizând că numai prin redefinirea fundamentală a sistemelor noastre de sănătate și asistență medicală ne putem asigura că acestea rămân adecvate obiectivelor urmărite. Unul dintre piloni este introducerea unor soluții digitale în domeniul sănătății și al asistenței. Aceste instrumente digitale pot converti cunoștințele științifice în posibilități de a-i ajuta pe cetățeni să rămână sănătoși.

2.7. Finanțările din partea UE sprijină cercetarea și inovarea pentru găsirea de soluții digitale în domeniul sănătății și al asistenței prin intermediul programului Orizont 2020 ⁽⁶⁾ și al parteneriatelor public-privat. În evaluarea sa la jumătatea perioadei a punerii în aplicare a Strategiei privind piața unică digitală ⁽⁷⁾, Comisia și-a prezentat intenția de a lua măsuri suplimentare în trei domenii:

- accesul sigur al cetățenilor la propriile date și partajarea datelor medicale la nivel transfrontalier;
- îmbunătățirea calității datelor, pentru a înregistra progrese în cercetare, prevenirea bolilor și personalizarea serviciilor de sănătate și de îngrijire;
- instrumente digitale pentru responsabilizarea cetățenilor și pentru îngrijirile axate pe pacient.

În plus, statele membre trebuie să fie încurajate să dezvolte mecanisme de identificare și, în măsura posibilului, de eliminare a site-urilor internet ce dezinformează, sau să ofere prioritate celor de încredere, astfel încât acestea să fie afișate mai întâi la căutări.

⁽²⁾ https://ichealth.eu/wp-content/uploads/2018/10/ICH-FC_Final-Presentation_allDay.pdf

⁽³⁾ COM(2012) 736 final.

⁽⁴⁾ COM(2018) 233 final.

⁽⁵⁾ „Starea sănătății în UE – Raport însoțitor pe 2017”, https://ec.europa.eu/health/state/summary_ro

⁽⁶⁾ COM(2011) 808 final.

⁽⁷⁾ COM(2017) 228 final.

2.8. Biroul European al OMS a publicat ⁽⁸⁾ o sinteză foarte cuprinzătoare a proiectelor aflate în curs și a rezultatelor acestora în raportul 57 al Rețelei OMS de date factuale din domeniul sănătății (*Health Evidence Network – HEN*). În concluzii, autorii afirmă că esențială pentru utilizarea competențelor din domeniul sănătății este dezvoltarea aptitudinilor de-a lungul întregii vieți, inclusiv a activităților din învățământul preșcolar, a educației formale din școli și a învățării în rândul adulților. Ei propun considerente politice care ar putea stimula elaborarea unor politici globale în materie de sănătate în statele membre și elaborarea, implementarea și evaluarea riguroasă a activităților politice care urmăresc să demonstreze cetățenilor și societății beneficiile politicilor de promovare a competențelor din domeniul sănătății.

2.9. Comisia Europeană a inclus unele programe de îmbunătățire a competențelor digitale în domeniul sănătății în strategiile sale de cercetare și a finanțat și proiecte importante în cadrul programelor PC7 și Orizont 2020 ⁽⁹⁾.

2.10. Este cunoscut că persoanele de vârstă mai înaintată și/sau cu un nivel scăzut de educație au competențe digitale mai reduse în domeniul sănătății. Aceasta le afectează implicarea în gestionarea propriei asistențe medicale și capacitatea de a accede la informații în materie de sănătate. Proiectul IROHLA oferă soluții pentru generațiile mai în vârstă ⁽¹⁰⁾. CESE ⁽¹¹⁾ a abordat deja multe aspecte legate de incluziunea digitală [în conformitate cu Declarația de la Riga ⁽¹²⁾].

2.11. Proiectul IC-Health ⁽¹³⁾ oferă un volum imens de analize și resurse cu privire la competențele digitale în sectorul sănătății. IC-Health este un proiect ce pune la dispoziție o serie de cursuri online deschise tuturor (MOOC), de îmbunătățire a competențelor digitale în materie de sănătate ale cetățenilor europeni și de promovare a înțelegerii culturii digitale în domeniul sănătății și a modului în care pot fi utilizate pentru a îmbunătăți rezultatele în acest domeniu. Se află în curs de elaborare o sinteză a rezultatelor proiectului.

3. Observații generale

3.1. Chestiunea promovării culturii și competențelor digitale în materie de sănătate devine cu atât mai importantă în contextul provocării societale recunoscute ce constă în schimbările demografice. Pentru a menține viabilitatea sistemelor de sănătate și de îngrijire, societățile noastre care îmbătrânesc rapid au nevoie de consolidarea acțiunilor de formare, pentru a adapta competențele personalului medical și de îngrijire la noile necesități, și de optimizarea cheltuielilor de sănătate, alături de o mai bună utilizare a competențelor digitale de către populație în general.

3.2. CESE sprijină activitățile Comisiei Europene de promovare a capacității cetățenilor și axate pe procesul de transformare a sistemului de sănătate. CESE consideră însă că cetățenii trebuie să poată folosi totodată aceste instrumente digitale, fiind nevoie de implementarea în toate statele membre a unui plan de acțiune care să amelioreze atât educația sanitară, cât și competențele digitale în materie de sănătate.

3.3. Unele țări europene vizate de rezultatele studiului comparativ al OCDE ⁽¹⁴⁾ au întocmit studii proprii. Conform unui studiu realizat în Franța (2004–2005), aproximativ 3,1 milioane de adulți erau analfabeți funcțional (9 % din populația în vârstă de muncă). Un altul, realizat în 2011 în Regatul Unit, a constatat că 14,9 % dintre britanici (peste 5 milioane) se află în aceeași situație. Un alt studiu arată că, în Germania, 4,5 % din membrii societății din categoria de vârstă cuprinsă între 18 și 64 de ani sunt complet analfabeți (fără competențe de scris-citit). Analfabetismul funcțional afectează 10 % din persoanele din această grupă de vârstă. Populația totală de analfabeți, complet și funcțional, este de 7,5 milioane de persoane ⁽¹⁵⁾. Acest fapt trebuie luat în considerare atunci când se discută despre competențele digitale în materie de sănătate.

3.4. CESE subliniază că toate profesiile din domeniul educației, cercetării și sănătății trebuie să colaboreze. Membrii CESE ar trebui să promoveze această colaborare prin intermediul organizațiilor lor. Scopul tuturor eforturilor ar trebui să fie sporirea utilizării informate și relevante a instrumentelor digitale în toate grupurile din societate.

3.5. CESE recomandă să se facă trimitere la rezultatele IC-Health pentru a continua implementarea priorităților Comisiei Europene privind e-sănătatea, în vederea unei mai bune sensibilizări în legătură cu soluțiile de e-sănătate, publicate în comunicarea din aprilie 2018 ⁽¹⁶⁾. În acțiunile desfășurate în cadrul proiectului, ar trebui să se tragă concluzii și să se utilizeze experiența dobândită în urma cursurilor online deschise tuturor, desfășurate în contextul programelor Orizont 2020 și Orizont Europa ⁽¹⁷⁾.

3.6. Este important ca cetățenii din toate grupele de vârstă și culturile și cu orice tip de handicap să facă parte din fiecare proces legat de competențele digitale în domeniul sănătății. Pentru a câștiga susținerea cadrelor medicale și a lucrătorilor la domiciliu pentru schimbările în mediul lor de lucru și pentru a le aborda nevoile, CESE recomandă și integrarea acestor grupuri în dezvoltarea de noi instrumente digitale. Aceasta presupune, de asemenea, formarea și educația suplimentară a infirmierelor.

⁽⁸⁾ http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0006/373614/Health-evidence-network-synthesis-WHO-HEN-Report-57.pdf?ua=1

⁽⁹⁾ JO L 347, 20.12.2013, p. 104.

⁽¹⁰⁾ <https://www.age-platform.eu/project/irohla>

⁽¹¹⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 9.

⁽¹²⁾ Punctul 4 din Declarația miniștrilor din UE referitoare la o societate informațională incluzivă, Riga (Letonia), 11 iunie 2006.

⁽¹³⁾ <https://ichealth.eu>

⁽¹⁴⁾ <http://www.oecd.org/skills/piaac/newcountryspecificmaterial.htm>

⁽¹⁵⁾ <https://ec.europa.eu/epale/fr/blog/analfabetyzm-funkcjonalny-doroslych-w-krajach-bogatego-zachodu>

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 233 final.

⁽¹⁷⁾ COM(2018) 435 final.

3.7. CESE ia act de inițiativa „Prietenii Europei” (*Friends of Europe*), de regândire a sistemului de sănătate în Europa și de dezvoltare a unor idei pentru „Opțiuni de (dez)investiții inteligente în domeniul asistenței medicale” ⁽¹⁸⁾. Scopul este de a acționa pentru a identifica și elimina măsurile ineficiente din sistemul de asistență medicală, garantând astfel că fondurile suplimentare disponibile influențează efectiv rezultatele în materie de sănătate.

3.8. CESE susține proiectul *Friends of Europe*, al unui grup operativ de responsabilizare a cetățenilor din toate grupele de vârstă, cu referire la recomandările Consiliului European din 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții ⁽¹⁹⁾. Indivizii trebuie să aibă „cunoștințe privind elementele constitutive ale unui corp sănătos, ale unei minți sănătoase și ale unui stil de viață sănătos”. Acest aspect reprezintă o bază adecvată pentru implicarea și activarea cetățenilor. Statele membre ar trebui să considere această măsură ca o prioritate transversală pentru politicile în materie de învățământ, sănătate, chestiuni sociale și de ocupare a forței de muncă, precum și un mecanism esențial pentru a reduce costurile asistenței medicale și a îmbunătăți rezultatele în domeniul sănătății. De exemplu, deși închiderea unui spital determină întotdeauna o reacție negativă, uneori poate fi necesară, pentru că instituția nu mai este eficientă din perspectiva costurilor sau nu reușește să furnizeze asistența promisă. Introducerea automatizării poate raționaliza procesul de organizare a serviciilor de asistență. De exemplu, într-un proiect-pilot recent realizat de trei spitale din Regatul Unit, asistenții virtuali manipulați prin inteligență artificială au fost de opt ori mai productivi în gestionarea dosarelor de rutină și a rezultatelor testelor decât personalul secretariatului medical.

3.9. Cetățenii informați iau măsuri pentru a-și îmbunătăți propria sănătate. Acest lucru determină alegerea unui stil de viață mai sănătos, un recurs mai frecvent la vaccinare, o îmbătrânire în condiții bune de sănătate, o mai bună respectare a tratamentelor și o utilizare mai intensă a serviciilor de prevenire a comportamentelor riscante. Prin urmare, instrumentele digitale ar putea fi utile în domeniul educației terapeutice, astfel încât persoanele care suferă de boli cronice să își înțeleagă mai bine tratamentul.

3.10. CESE ⁽²⁰⁾ a subliniat deja importanța îmbunătățirii competențelor digitale în materie de sănătate, în contextul vaccinării, permițând accesul la informații digitale referitoare la vaccinuri și la procesarea lor.

3.11. Serviciile digitale pot sprijini mai ales persoanele slab calificate (de exemplu, cu probleme de lectură și analfabete) și pe cele cu deficiențe de vedere, în cazul în care informațiile sunt furnizate prin intermediul fișierelor video sau prin podcasturi. De asemenea, ar putea fi sprijinite în acest mod și programele pentru migranții cu competențe limitate în limba țării-gazdă. Ar trebui avute în vedere măsuri și resurse adecvate pentru a permite acestor grupuri să aibă acces la instrumente medicale digitale.

3.12. Indiferent de vârstă și condiție, oamenii trebuie să poată utiliza aceste resurse digitale (site-uri web, aplicații), pentru a găsi răspunsuri la întrebările lor și a-și gestiona propriile date medicale (de exemplu, prescripții controlate de cadrele medicale, date medicale digitale, informații digitale privind medicamentele proprii etc.). De exemplu, companiile de asigurări de sănătate ar trebui să își instruiască clienții asigurați. O inițiativă a CESE ⁽²¹⁾ cuprinde măsuri suplimentare în materie de asigurări de sănătate.

3.13. Programele școlare și alte instrumente educative destinate copiilor și adolescenților ar trebui, de asemenea, să fie utilizate pentru a stimula dialogul între generații. În cursul acestei dezbateri vor fi identificate proiecte precum Fundația germană pentru lectură ⁽²²⁾ și altele.

3.14. CESE propune să se analizeze dacă anumite informații sanitare generale ar putea fi diseminate prin intermediul angajatorilor. Oamenii folosesc adesea instrumente digitale la locul de muncă. Formarea în materie de prevenire a accidentelor la locul de muncă a devenit o activitate de rutină. Acest aspect ar putea fi extins la informațiile privind sănătatea.

3.15. CESE își reiterează opinia conform căreia este foarte important ca pacienții să fie instruiți cum să-și acceseze și să-și utilizeze propriile date, care, în prezent, sunt adesea „blocate” în sistemele de informații medicale. Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD) ⁽²³⁾ consolidează această perspectivă, fiind esențial să se includă expertiza de e-sănătate în programele de formare pentru cadrele medicale ⁽²⁴⁾.

4. Observații specifice

4.1. Infrastructura

4.1.1. Comisia Europeană a lansat mai multe programe de consolidare a infrastructurii tehnice, care să permită interacțiunea transfrontalieră.

⁽¹⁸⁾ <https://www.friendsofeurope.org/event/smart-disinvestment-choices-healthcare>

⁽¹⁹⁾ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7)

⁽²⁰⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 150.

⁽²¹⁾ JO C 434, 15.12.2017, p. 1.

⁽²²⁾ <https://www.stiftunglesen.de>

⁽²³⁾ JO L 119, 4.5.2016, p. 1.

⁽²⁴⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 122.

4.1.2. Rezultatele anchetei din cadrul proiectului IC-Health au arătat în unele cazuri, de exemplu, că persoanele tinere și cele cu un nivel scăzut de instruire ar putea prefera dispozitivele mobile surselor bazate pe web și accesibile pe calculator. CESE propune ca aceste aspecte să fie analizate în continuare și incluse în considerațiile care vor sta la baza programelor viitoare.

4.2. Comisia Europeană, EMA și DAM au inițiat un proces pentru a defini principii-cheie pentru informații electronice de produs (ePI) cu privire la medicamente ⁽²⁵⁾. În multe state membre, există deja baze de date cu ePI la care au acces pacienții și care sunt aprobate de autoritățile de reglementare. Importanța unor ePI fiabile despre medicamente a fost deja prezentată în detaliu de CESE în avizul „Către sănătatea digitală – informații electronice pentru utilizarea în condiții de siguranță a medicamentelor” ⁽²⁶⁾. Această abordare și prioritate centrată pe fiabilitatea informațiilor digitale ar trebui să vizeze și dispozitivele medicale.

4.3. CESE consideră că aceste informații, alături de sursele discutate până acum, pot fi folosite pentru îmbunătățirea competențelor în materie de sănătate. Vor trebui luate în considerare, de exemplu, informațiile privind medicamentele aprobate de autoritățile de reglementare, necesare pentru a garanta disponibilitatea continuă a informațiilor actualizate privind medicamentele și tratamentele. CESE consideră că, în acest mod, ar putea fi asigurată utilizarea sigură și eficientă a medicamentelor, îmbunătățirea respectării tratamentelor medicamentoase și optimizarea rezultatelor tratamentului.

4.4. *Necesități suplimentare privind domeniul cercetării*

4.4.1. *Cercetare și dezvoltare tehnologică*

4.4.1.1. CESE recomandă să se exploreze sinergii prin noi parteneriate public-privat, care să implice persoane de toate vârstele și din toate mediile, pentru a concepe surse de informații digitale atractive și alte instrumente digitale care țin pasul cu sursele de informații digitale comerciale, cu platformele de comunicare socială și cu divertismentul digital și care pot fi utilizate, de exemplu, atunci când sunt puse în aplicare măsuri propuse de Comisia Europeană. Aceste parteneriate trebuie să funcționeze conform unei carte privind fiabilitatea datelor și absența conflictelor de interese.

4.4.2. *Aspecte educative*

4.4.2.1. Folosirea internetului variază considerabil între diferite grupuri sociale și de vârstă. Mulți cetățeni utilizează rețelele sociale, dar nu fac uz de oferta de informații disponibilă. Un grup mic nu utilizează deloc internetul. În conformitate cu inițiativele anterioare ale CESE ⁽²⁷⁾, ar trebui inițiate activități de cercetare pentru a răspunde la următoarele întrebări:

- Cum putem încuraja învățarea activă continuă, privind atât modul în care poate fi obținut accesul la informații, cât și modul de diferențiere a surselor digitale fiabile de cele nefiabile, de exemplu în promovarea cursurilor online deschise tuturor (MOOC) din proiectul IC-Health? Pentru a aborda această problemă, este nevoie de sprijin în masă și de măsuri de formare, întrucât 47 % din forța de muncă a UE nu dispune de suficiente competențe digitale ⁽²⁸⁾.
- Cum putem pune la dispoziție surse (de exemplu, mijloace de divertisment) care să trezească interesul oamenilor în utilizarea surselor digitale fiabile de informare?
- Cum putem sprijini transferul programelor de succes? Cf., de exemplu, „Sophia” ⁽²⁹⁾, un instrument inovator de asigurări de sănătate din Franța, pentru pacienții care suferă de diabet sau de bronhopneumopatie obstructivă cronică (BPOC), bazat pe coaching medical. Programul Sophia este inspirat din experimentele din domeniul managementului bolilor, efectuate în SUA, Germania și Regatul Unit ⁽³⁰⁾.
- Ce rol pot juca diferitele instituții de învățământ (universități, centre de învățământ pentru adulți etc.) în consolidarea diverselor competențe implicate – de exemplu, prin folosirea noilor tehnologii, prin participare voluntară și difuzarea cunoștințelor sociale și de specialitate?
- Cum pot fi utilizate materialele existente (de exemplu, informații privind medicamentele aprobate de autoritățile de reglementare)?
- Cum poate fi stimulat schimbul de cunoștințe și experiență privind îmbunătățirea competențelor în materie de sănătate și a competențelor digitale între generații?

4.4.2.2. Proiectul IC-Health a identificat o nouă abordare în materie de învățare, divertismentul educativ: „Pentru a înțelege procesul de modificare a atitudinilor și comportamentelor, este nevoie în mod evident de alte experimente controlate, care să contribuie la descoperirea factorilor cognitivi și/sau afectivi care mediază efectele divertismentului educativ”. Trebuie identificate și condițiile în care divertismentul educativ funcționează sau nu.

⁽²⁵⁾ <https://www.ema.europa.eu/RO/events/european-medicines-agency-ema-heads-medicines-agencies-hma-european-commission-ec-workshop>

⁽²⁶⁾ JO C 13, 15.1.2016, p. 14.

⁽²⁷⁾ JO C 13, 15.1.2016, p. 14.

⁽²⁸⁾ JO C 13, 15.1.2016, p. 161.

⁽²⁹⁾ Numele Serviciului Comun de Supraveghere a Asigurărilor Medicale.

⁽³⁰⁾ <https://www.oecd.org/governance/observatory-public-sector-innovation/innovations/page/sophia.htm>

4.4.3. Necesitatea unei strategii mai cuprinzătoare pentru competențe în materie de sănătate:

- Conceptul de competență în materie de sănătate trebuie înțeles în mod specific, în funcție de context și conținut. Se recomandă o strategie europeană pentru competențe în materie de sănătate pentru susținerea drepturilor cetățenilor la sănătate, inclusiv un accent pus pe competențele digitale în materie de sănătate, pe întreaga durată a vieții unei persoane.
- Competențele digitale în materie de sănătate combină abilități digitale cu competențe medicale. Ambele necesită măsuri specifice de educație și formare.
- Este nevoie de o strategie și de un plan de punere în aplicare.

4.4.4. Este nevoie de asigurarea unui acces echitabil la internet:

- Lumea digitală este accesibilă doar celor cu acces la internet. Cum putem elimina decalajul digital din Europa, care exclude regiuni, insule și zone rurale de la accesul la internet, ceea ce înseamnă că, în viitor, oamenii vor fi excluși de la accesul la asistența medicală digitală? Europa și statele membre trebuie să facă investiții însemnate pentru a garanta accesul la internet pentru toți, dacă dorim ca fiecare să profite de avantajele acestor evoluții.
- Multe servicii publice sunt online și au nevoie de competențe și resurse specifice pentru a putea fi utilizate. Un dispozitiv digital poate mări inegalitățile în societățile europene, bazate pe protecție socială.
- Mediile, configurările, comunitățile și orașele pot contribui la facilitarea accesului gratuit la internet pentru cetățeni, astfel încât aceștia să participe activ la viața societății.
- Parteneriatele public-privat pot contribui la facilitarea accesului liber al tuturor europenilor la internet.
- Accesul la internet este un drept al omului, în condițiile în care guvernele depind în mare măsură de servicii digitale.

Bruxelles, 21 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHIER

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Oportunități de ocupare a forței de muncă pentru persoanele inactive din punct de vedere economic”**(Aviz din proprie inițiativă)**

(2019/C 228/02)

Raportor: **José CUSTÓDIO LEIRIÃO (PT-III)**

Decizia Adunării Plenare	15.2.2018
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	13.2.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	99/20/6

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE constată că o parte substanțială a populației nu este încă încadrată în muncă și nici nu este inclusă în statisticile privind șomajul, însă reprezintă **un potențial semnificativ de ocupare a forței de muncă și de creare de bogăție**, și îndeamnă Comisia și statele membre să includă ca prioritate pe agenda politică o **strategie** pentru a gestiona numărul semnificativ de persoane inactive din punct de vedere economic.

1.2. Dat fiind că redresarea economică începe să ia avânt în Europa, CESE consideră că este important ca Comisia Europeană și statele membre să își concentreze acțiunile **și pe politicile de reactivare, precum și pe politici vizând crearea de oportunități de ocupare a forței de muncă pentru toți, în special pentru persoanele cele mai afectate de fenomenul excluderii de pe piața forței de muncă și care doresc și pot să muncească.**

1.3. Având în vedere că recomandarea generală privind incluziunea activă a persoanelor excluse de pe piața forței de muncă a fost emisă în 2008 ⁽¹⁾, și pentru a se evita o abordare fragmentară, CESE recomandă Comisiei **să evalueze progresele** înregistrate și, dacă este necesar, **să adopte o nouă strategie cuprinzătoare, însoțită de planuri de acțiune și de obiective atribuite statelor membre pentru fiecare subgrup de persoane inactive din punct de vedere economic.** Această strategie ar trebui să includă o inovare socială sporită și detalii mai specifice cu privire la politicile menite să permită obținerea de rezultate și să dea dovadă de mai multă ambiție în ceea ce privește integrarea pe piața forței de muncă a persoanelor care fac parte din această categorie a populației și care doresc să lucreze.

1.4. CESE recomandă Comisiei Europene **să încurajeze statele membre să ia măsuri pentru ca politicile lor active în domeniul pieței forței de muncă să devină mai eficace** și să se asigure că serviciile publice de ocupare a forței de muncă de pe teritoriul lor sunt în măsură să ofere o asistență **mai bine direcționată** celor care doresc să se integreze pe piața forței de muncă, ținând seama de abilitățile și ambițiile lor.

1.5. Pentru a garanta că elaborarea politicilor se bazează pe date concrete, CESE recomandă, de asemenea, **statelor membre să colecteze și să analizeze informații cu privire la această populație**, inclusiv diferitele caracteristici ale subgrupurilor sale, motivația acestor persoane de a lucra, tipul de muncă pe care ar dori să o presteze și capacitățile lor, astfel încât cererea și oferta să poată interacționa mai ușor și să contribuie la îndeplinirea aspirațiilor fiecărui subgrup de populație inactivă din punct de vedere economic care dorește să lucreze.

1.6. În ceea ce privește subgrupul „**persoane cu handicap**”, mai ales din punct de vedere al situației sociale și al ocupării forței de muncă, se constată că, deși în perioada 2011-2016 s-au înregistrat o serie de îmbunătățiri, dezavantajele persistă, această populație prezentând în continuare un decalaj semnificativ în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și calitatea vieții. CESE consideră că **sunt necesare eforturi concertate**, în special în ceea ce privește accesul la învățământul superior și condițiile speciale pentru serviciile de sănătate, în vederea **promovării oportunităților de angajare pentru persoanele cu handicap și un nivel scăzut de educație.** În plus, CESE îndeamnă statele membre ale UE să instituie un sistem de cote de ocupare a forței de muncă pentru persoanele cu handicap, care să fie aplicat în instituțiile/întreprinderile publice și în întreprinderile din sectorul privat, în mod proporțional cu capacitatea lor de angajare și cu cifra de afaceri a vânzărilor.

⁽¹⁾ Recomandarea 2008/867/CE a Comisiei din 3 octombrie 2008 privind incluziunea activă a persoanelor excluse de pe piața muncii (JO L 307, 18.11.2008, p. 11).

1.7. Având în vedere marea eterogenitate a populației inactive și multiplele obstacole cu care se confruntă, (re)integrarea acestor persoane pe piața muncii reprezintă o provocare care ar trebui să fie asumată de către toate statele membre. CEE consideră că **este esențial ca factorii de decizie politică din fiecare stat membru să cunoască și să înțeleagă în profunzime aceste bariere și caracteristicile specifice ale fiecărui subgrup, luând în considerare, totodată, chestiunea egalității de gen** atunci când elaborează politici publice și/sau alte inițiative, astfel încât să abordeze aceste provocări în mod eficace și cu succes (de exemplu, să mărească oferta publică de grădinițe, condiție fundamentală pentru a degreva persoanele respective de sarcinile de îngrijire a familiei, astfel încât să își poată ocupa locul cuvenit pe piața muncii).

1.8. În plus, CEE consideră extrem de important ca statele membre să îmbunătățească interconexiunea dintre serviciile locale de ocupare a forței de muncă, autoritățile locale și serviciile de securitate socială, pentru a îmbunătăți șansele **de a identifica, ajuta și încuraja populația inactivă, atrăgând-o către piața forței de muncă**.

1.9. CEE recomandă guvernelor statelor membre să lanseze, după caz și eventual la nivelul serviciilor publice (autorităților) locale relevante, **activități specifice pentru a îmbunătăți și actualiza capacitățile și competențele** populației inactive din punct de vedere economic și ale celorlalte persoane excluse, astfel încât, prin luarea în considerare a abilităților de care dispun, ele să fie incluse pe piața forței de muncă.

1.10. Întrucât populația inactivă din punct de vedere economic cuprinde multe persoane cu potențial de integrare normală pe piața muncii, CEE îndeamnă Comisia și statele membre **să creeze stimulente specifice și favorabile pentru întreprinderile care angajează astfel de persoane inactive din punct de vedere economic**. Acest obiectiv ar putea fi atins prin introducerea de măsuri legislative și nelegislative care să garanteze că Fondul social european acoperă costurile integrale ale acțiunilor de formare a acestor persoane, permițând astfel angajarea lor de către întreprinderi. În același timp, este esențial ca Uniunea Europeană să încurajeze statele membre **să promoveze condiții de muncă atractive, salarii decente** și sisteme de securitate socială pentru a motiva populația inactivă să participe pe piața forței de muncă și la crearea bogăției și a bunăstării economice, sociale și de mediu.

1.11. **Încrederea în Uniunea Europeană și sentimentul apartenenței la aceasta** depind, de asemenea, de capacitatea instituțiilor UE de a promova în mod eficient incluziunea și bunăstarea tuturor cetățenilor, respectând totodată diversitatea lor.

1.12. CEE invită Comisia și statele membre să se asigure că **politicile privind Industria 4.0 și dezvoltarea de noi tehnologii** respectă schimbările din domeniul muncii, aducând beneficii atât lucrătorilor, cât și întreprinderilor.

1.13. CEE propune **reducerea numărului individual de ore de muncă pe săptămână**, începând cu serviciile publice, creând astfel mai multe oportunități de ocupare a forței de muncă pentru toți.

2. Introducere

2.1. Conform definiției Organizației Internaționale a Muncii (OIM), o persoană este considerată „inactivă din punct de vedere economic” dacă „nu muncește, nu se află în căutarea unui loc de muncă și/sau nu este disponibilă pentru a munci”. Obiectivul avizului este acela de a atrage atenția Comisiei și statelor membre, în procesul de definire a politicilor active de ocupare a forței de muncă, asupra necesităților specifice ale acestor persoane care au fost marginalizate, excluse și complet trecute cu vederea de factorii de decizie politică și care, totuși, își doresc să fie integrate în societate prin activitatea și munca pe care o desfășoară, pentru a contribui la crearea de bogăție și la bunăstarea economică, socială și de mediu.

2.2. Se depun eforturi, inclusiv de către state, întreprinderi, organizații patronale, sindicate și instituții de învățământ și de formare, pentru a dezvolta parteneriate, astfel încât să se creeze o **pieță a forței de muncă favorabilă incluziunii** și să se garanteze că ajustarea nivelurilor de competențe ținese pasul cu schimbările tehnologice. Cu toate acestea, eforturile menționate nu și-au atins încă obiectivele dorite, așa cum o demonstrează miile de locuri de muncă vacante care continuă să fie neocupate din cauza decalajului dintre cerere și ofertă, provocând dezechilibre majore pe piața forței de muncă. Acest dezechilibru afectează în mod negativ productivitatea, competitivitatea și potențialul de creștere. În același timp, **au apărut bariere în calea ocupării forței de muncă**, ceea ce a dus la excluderea a mii de persoane de pe piața forței de muncă. Acest lucru a generat, de exemplu, șomaj pe termen lung în rândul tinerilor, astfel încât un număr mare de persoane de toate vârstele au doar o legătură fragilă cu piața muncii, contribuind astfel la creșterea semnificativă a populației inactive din punct de vedere economic, inclusiv a populației clasificate ca NEET (persoane care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare).

2.3. Cel puțin un sfert dintre europenii cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani sunt încadrați în categoria „persoane inactive” ⁽²⁾. Aceste persoane nu sunt incluse în statisticile oficiale privind ocuparea forței de muncă și de multe ori sunt marginalizate din punct de vedere economic și social; prin urmare, nu dispun de resursele necesare și de oportunitatea de a participa pe deplin în societate, în pofida faptului că, în marea lor majoritate, și-ar dori să muncească ⁽³⁾.

⁽²⁾ 26 % din populația (UE-28) cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani a fost inactivă în al treilea trimestru al anului 2018, conform datelor Eurostat, extrase în ianuarie 2019.

⁽³⁾ Eurofound (2017), Reactivate: Șanse de angajare pentru persoanele inactive din punct de vedere economic, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg.

3. Observații generale

3.1. Creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă și crearea de locuri de muncă mai multe și mai bune rămân obiective esențiale pentru UE. Toate statele membre subscriu la **Strategia europeană privind ocuparea forței de muncă**, care este pusă în aplicare prin intermediul semestrului european, procesul anual de promovare a unei coordonări strânse a politicilor între statele membre ale UE și instituțiile UE ⁽⁴⁾. Factorii de decizie politică s-au concentrat, pe deplin justificat, asupra persoanelor care și-au pierdut locurile de muncă din cauza crizei financiare și au încercat să găsească modalități clare de creare de locuri de muncă. Comisia a acordat o atenție deosebită inițiativelor dedicate tineretului, precum „Garanția pentru tineret” (2013) ⁽⁵⁾, „Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor” (2015) ⁽⁶⁾ și „O nouă strategie a UE pentru tineret pentru perioada 2019-2027” (2018) ⁽⁷⁾. O altă inițiativă îndrăznească a avut drept rezultat Recomandarea Consiliului din 15 februarie 2016 privind integrarea șomerilor de lungă durată pe piața forței de muncă ⁽⁸⁾. CESE sprijină și salută aceste inițiative, care sunt coerente cu Pilonul european al drepturilor sociale.

3.2. În timp ce cererea și oferta de locuri de muncă și populația angajată sau temporar șomeră sunt aspecte studiate frecvent și fac obiectul mai multor reflecții, strategii și politici active de ocupare a forței de muncă, **„populația inactivă” este foarte puțin studiată și cercetată**. Unul dintre primele documente ale Comisiei care recunoaște în mod explicit persoanele aflate în această situație a fost Recomandarea 2008/867/CE a Comisiei adresată statelor membre, privind **incluziunea activă a persoanelor excluse de pe piața muncii**, în care se recomandau diferite tipuri de strategii adresate acestei populații, în vederea facilitării integrării sale pe piața muncii. În aprilie 2017, Comisia a publicat un document de lucru al serviciilor Comisiei ⁽⁹⁾ care a evaluat în ce măsură fiecare stat membru a dezvoltat o abordare mai integrată a politicilor active de incluziune. Concluzia a fost că progresele înregistrate în punerea în aplicare a recomandărilor au fost diferite de la un stat membru la altul, că strategiile naționale prezentau divergențe semnificative, iar rezultatele punerii în aplicare au fost extrem de neconvingătoare. Din 2008 nu a mai fost adoptată nicio altă inițiativă a Comisiei care să vizeze acest segment al populației. CESE recomandă Comisiei să publice **o nouă strategie cuprinzătoare, însoțită de planuri de acțiune și de obiective atribuite statelor membre pentru fiecare subgrup de persoane inative din punct de vedere economic**.

3.3. Caracteristicile populației inative

3.3.1. Persoanele inative reprezintă un grup de dimensiuni considerabile, ceea ce înseamnă că, în majoritatea statelor membre ale UE, există o parte substanțială a populației care nu muncește și nici nu este inclusă în statisticile privind șomajul, dar care prezintă, totuși, un potențial de încadrare pe piața forței de muncă. Deși politicile active de ocupare a forței de muncă în UE tind să se concentreze, în special, asupra persoanelor temporar șomere, CESE consideră că **trebuie să se depună eforturi suplimentare în vederea creării de politici de ocupare a forței de muncă care să vizeze în mod explicit populația inactivă din punct de vedere economic**.

3.3.2. Populația inactivă este eterogenă. Eurofound ⁽¹⁰⁾ a analizat, în special, patru subgrupuri principale: persoanele care declară că urmează studii (precum tinerii), persoanele casnice, pensionarii și persoanele cu handicap. Aceste subgrupuri marginalizate sunt extrem de diferite în ceea ce privește caracteristicile și obstacolele cu care se confruntă, legate de sănătate, viața personală, nivelul de educație și formare, necesitățile în materie de orientare și de stagii. Într-adevăr, lipsa experienței profesionale este caracteristica cea mai frecventă în rândul tinerilor și al persoanelor casnice și cea mai puțin frecventă în rândul persoanelor cu handicap și al pensionarilor în vârstă de muncă. Pe de altă parte, persoanele cu handicap și pensionarii acuză mai frecvent o problemă de sănătate, precum și un nivel ridicat de excluziune socială (similar cu cel al șomerilor pe termen lung). În general, persoanele inative se confruntă cu obstacole multiple pe piața forței de muncă. Numeroase persoane inative și-ar dori să lucreze sub o formă sau alta: **aproape patru din cinci afirmă că le-ar plăcea să lucreze măcar câteva ore pe săptămână, iar aproximativ jumătate și-ar dori să lucreze cel puțin 32 de ore pe săptămână** ⁽¹¹⁾. Acest indicator arată că persoanele „inative din punct de vedere economic” caută un loc de muncă relevant și corect, nu doar câteva ore de muncă pe săptămână, ceea ce poate indica și că este posibil ca ele să se afle într-o situație financiară dificilă. CESE consideră că **dorința clară de a munci trebuie să încurajeze factorii de decizie să conceapă politici și inițiative care să răspundă într-o manieră eficace caracteristicilor fiecărui subgrup**.

3.3.3. În mod similar, trebuie clarificată situația persoanelor inative, de îndată ce acestea își exercită dreptul la **mobilitate**. Potrivit datelor furnizate de Comisia Europeană (2014), din populația europeană care își exercită mobilitatea în UE, adică 14,3 milioane de persoane, aproape 3,7 milioane sunt persoane inative din punct de vedere economic. Aproape 80 % dintre cetățenii inactivi din punct de vedere economic beneficiază de aceleași drepturi (reședință) și avantaje ca și membrii familiei activi din punct de vedere economic împreună cu care locuiesc în statul membru de primire, și au dreptul la același tratament ca și membrii familiilor lucrătorilor naționali. Cu toate acestea, restul de 20 % sunt afectați de lipsa de claritate și de transparență în ceea ce privește dreptul lor de a solicita anumite beneficii sociale în statul membru de primire. CESE îndeamnă Comisia să analizeze de urgență această lacună a sprijinului social și să elaboreze o legislație în vederea corectării acestei omisiuni.

⁽⁴⁾ A se vedea pagina web a Comisiei Europene privind Strategia europeană de ocupare a forței de muncă.

⁽⁵⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 101.

⁽⁶⁾ JO C 268, 14.8.2015, p. 40.

⁽⁷⁾ COM(2018) 269 final, Avizul pe tema „O nouă strategie a UE pentru tineret” (JO C 62, 15.2.2019, p. 142).

⁽⁸⁾ JO C 67, 20.2.2016, p. 1.

⁽⁹⁾ Document de lucru al serviciilor Comisiei privind punerea în aplicare a Recomandării Comisiei din 2008 privind incluziunea activă a persoanelor excluse de pe piața forței de muncă [SWD(2017) 257 final].

⁽¹⁰⁾ Eurofound (2017), Reactivate: Șanse de angajare pentru persoanele inative din punct de vedere economic, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg.

⁽¹¹⁾ Eurofound (2017), Reactivate: Șanse de angajare pentru persoanele inative din punct de vedere economic, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg.

4. Context

4.1. Raportul Eurofound intitulat „Reactive: șanse de angajare pentru persoanele inactive din punct de vedere economic”⁽¹²⁾ evidențiază unele dintre principalele bariere cu care se confruntă cele patru subgrupuri ale populației inactive avute în vedere (persoanele care declară că urmează studii, precum tinerii, persoanele casnice, pensionarii în vârstă de muncă și persoanele cu handicap). Lipsa de experiență profesională este motivul cel mai frecvent în rândul tinerilor și al persoanelor casnice, dar reprezintă o problemă minoră pentru persoanele cu handicap și pensionarii de vârstă activă, care, în general, acuză probleme de sănătate. Aproape jumătate dintre persoanele cu handicap acuză un nivel ridicat de excluziune socială, fenomen des întâlnit în mai multe state membre, unde un număr ridicat de persoane inactive din punct de vedere economic se confruntă cu bariere multiple pe piața forței de muncă, ceea ce contribuie la accentuarea caracterului dificil și complex al politicilor active de ocupare a forței de muncă.

4.2. Pe de altă parte, nu se știe cu siguranță dacă persoanele inactive din punct de vedere economic se află în evidența serviciilor locale de ocupare a forței de muncă, ceea ce îngreunează considerabil încercările acestor servicii de a localiza aceste persoane și de a le oferi oportunități de angajare. **CESE sprijină toate inițiativele care vizează încurajarea acestor persoane să se înscrie la serviciile locale de ocupare a forței de muncă.** El recomandă instituirea, în cadrul serviciilor publice, a unei structuri specifice responsabile cu coordonarea și facilitarea monitorizării persoanelor inactive și a înregistrării acestora pe lângă serviciile locale de ocupare a forței de muncă, care să propună măsuri și programe atractive, adaptate la necesitățile specifice ale acestor persoane. Este evident că provocările cu care se confruntă serviciile locale de ocupare a forței de muncă sunt foarte complexe, din cauza complexității piețelor muncii, iar oportunitățile de ocupare a forței de muncă sunt încă reduse pentru cei care se află de mult timp în afara pieței muncii. Toată această situație împovărează considerabil și reprezintă o sursă de stres pentru serviciile locale de ocupare a forței de muncă.

4.3. Factorii de decizie politică din statele membre trebuie să recunoască și provocările cu care se confruntă serviciile publice locale de ocupare a forței de muncă pentru a ajunge la populația inactivă din punct de vedere economic, a-i satisface nevoile complexe și a-i înțelege mulții factori de vulnerabilitate. **Pentru fiecare subgrup este nevoie de o strategie și de planuri de acțiune corespunzătoare**, pentru a garanta, într-o manieră eficientă și cu succes, locuri de muncă pentru cei care caută și doresc să muncească și să contribuie la crearea de bogăție și la bunăstarea socială și ecologică a societății.

4.4. Printre provocările fundamentale care trebuie abordate se numără, de exemplu,

lipsa serviciilor publice de asistență pentru minori și pentru persoanele dependente, pentru a facilita accesul persoanelor implicate în activitățile casnice (în special femei) pe piața muncii;

- (a) faptul că persoanele inactive din punct de vedere economic ar trebui să aibă acces la cursuri de perfecționare profesională și la proiecte de recalificare și, în același timp, să primească indemnizația de șomaj;
- (b) faptul că este nevoie de facilitarea, sprijinul și promovarea, prin măsuri specifice și eficiente, a integrării persoanelor cu handicap, care necesită planuri de inserție profesională și forme de sprijin mai specifice;
- (c) faptul că trebuie să se acorde o atenție deosebită și altor grupuri vulnerabile, cum ar fi migranții și persoanele din cadrul programului pentru integrarea romilor;
- (d) este evident că multe persoane, din diverse motive, abandonează lupta și nu se mai adresează serviciilor de ocupare a forței de muncă pentru a fi înregistrate; prin urmare, serviciile trebuie să restabilească legătura cu aceste persoane și să le redea șansa de a găsi un loc de muncă;
- (e) este evident că, la nivelul serviciilor publice de ocupare a forței de muncă din statele membre, trebuie să se lucreze mai mult și mai bine, dar este la fel de cert că multe dintre aceste servicii nu dețin, la ora actuală, capacitatea necesară în acest scop, motiv pentru care este nevoie de angajarea unor funcționari cu competențe adecvate, astfel încât persoanele care doresc și caută un loc de muncă să îl poată găsi;
- (f) în unele state membre există, cu siguranță, bune practici pentru a soluționa aceste dificultăți – practici care ar trebui preluate în întreaga Uniune Europeană;
- (g) creșterea salariilor la niveluri decente este un alt imperativ în cadrul UE.

⁽¹²⁾ Eurofound (2017), Reactive: Șanse de angajare pentru persoanele inactive din punct de vedere economic, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg.

4.5. Piața muncii se află în schimbare – reformele structurale ale piețelor muncii au dus la o diversitate ridicată și la noi forme de muncă. Lucrătorii atipici se confruntă cu o calitate redusă a locurilor de muncă și cu riscuri mai mari de a deveni lucrători săraci ⁽¹³⁾. În 2017, 13,7 % din lucrătorii din UE lucrau pe cont propriu ⁽¹⁴⁾, 11,3 % erau lucrători temporari ⁽¹⁵⁾, iar 18,7 % erau lucrători cu fracțiuni de normă ⁽¹⁶⁾. Statele membre, sprijinite de Uniunea Europeană prin programe de sprijin adecvate, sunt cele care trebuie să-și mărească investițiile în educație – investiții de calitate și cu efect multiplicator în economie –, consolidând predarea științelor, a ingineriei, a tehnologiei și a matematicii, pe baza valorilor și a drepturilor fundamentale europene reintroduse de Pilonul drepturilor sociale. Populația inactivă din punct de vedere economic trebuie să fie inclusă, sprijinită și protejată, în conformitate cu nevoile specifice ale subgrupurilor în cauză, pentru a face față acestor transformări și a le integra cu succes. **CESE recomandă crearea unei piețe a muncii care să fie cu adevărat mai favorabilă incluziunii.**

4.6. *Bariere în calea ocupării forței de muncă în rândul populației inactive din punct de vedere economic*

4.6.1. Persoanele în vârstă de muncă (15-64 de ani) care nu au nicio legătură sau doar o legătură slabă cu piața muncii se confruntă pe piața forței de muncă cu diverse bariere care le împiedică să se angajeze în activități profesionale. O înțelegere riguroasă și profundă a acestor bariere reprezintă o cerință prealabilă pentru conceperea și punerea în aplicare a unor politici adecvate de intervenție pe piața muncii, care să fie bine orientate și corect adaptate la circumstanțele diferiților beneficiari vizați. **În cele ce urmează prezentăm o serie de provocări în ceea ce privește identificarea barierelor din calea ocupării forței de muncă. Sunt necesare informații și analize precise și corecte pentru înțelegerea acestor bariere, însă, în momentul de față, acest lucru este practic imposibil deoarece:**

- (a) actualii indicatori agregați ai pieței muncii conțin puține informații relevante și informații care nu au o legătură clară cu populația inactivă din punct de vedere economic și cu problemele care trebuie abordate, fiind bazate în mare parte pe individ, nu pe contextul familial;
- (b) se pune accentul doar pe șomajul înregistrat;
- (c) informațiile sunt foarte limitate în ceea ce privește problemele de sănătate, responsabilitățile privind îngrijirea membrilor familiei sau stimulentele.

4.6.2. Cele mai frecvente tipuri de obstacole sunt:

- (a) absența unei experiențe de muncă recente;
- (b) un nivel scăzut de educație și de competențe;
- (c) o experiență de muncă foarte limitată sau absentă;
- (d) limitări din punctul de vedere al sănătății;
- (e) responsabilități privind îngrijirea membrilor familiei;
- (f) puține oportunități de muncă;
- (g) faptul de a nu fi avut niciodată un loc de muncă remunerat;
- (h) discriminarea din motive de vârstă, gen, handicap etc., precum și politicile de resurse umane ale unor întreprinderi.

4.6.3. Este nevoie să fie adoptate **instrumente** pentru sporirea vizibilității și a motivației persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și pentru ca acestea să aibă mai multe șanse de succes în acest demers, precum:

- (a) consiliere profesională;
- (b) un portal online cu anunțuri de cereri și oferte de locuri de muncă;

⁽¹³⁾ Proiect de raport comun al Comisiei și al Consiliului privind ocuparea forței de muncă care însoțește Comunicarea Comisiei privind Analiza anuală a creșterii 2019 [COM(2018) 761 final].

⁽¹⁴⁾ Persoane cu vârsta între 15 și 64 de ani, date din Proiectul de raport comun al Comisiei și al Consiliului privind ocuparea forței de muncă [COM(2018) 761 final].

⁽¹⁵⁾ Persoane cu vârsta între 20 și 64 de ani; date extrase din baza de date Eurostat, februarie 2019.

⁽¹⁶⁾ Persoane cu vârsta între 20 și 64 de ani; date extrase din baza de date Eurostat, februarie 2019.

- (c) referințe și informații furnizate în mod direct celor interesați;
- (d) dispozitive pentru sprijinirea mobilității;
- (e) programe de formare profesională;
- (f) eventuale subvenții pentru angajatori.

4.7. Deseori, statele membre încearcă să explice circumstanțele individuale și dificultățile pieței muncii cu ajutorul unor instrumente statistice de mare amploare, care indică profilul solicitanților individuali pe baza unor informații administrative. Astfel de instrumente sunt utile pentru a individualiza programele de ocupare a forței de muncă și a oferi persoanelor înregistrate la centrele pentru ocuparea forței de muncă posibilitatea de a beneficia de aceste programe. Aceste instrumente pornesc de la premisa încrederii în calitatea informațiilor administrative, care prezintă o serie de avantaje, însă acoperă doar o subcategorie a populației care nu lucrează, precum șomerii înregistrați. Prin urmare, instrumentele sofisticate cu ajutorul cărora se construiesc profiluri pe baza acestor informații **nu pot fi utilizate**, de obicei, pentru a furniza o perspectivă mai amplă asupra barierelor în calea ocupării forței de muncă pentru persoanele care nu au nicio legătură sau au o legătură foarte slabă cu piața muncii.

4.8. Înțelegerea barierelor aflate în calea ocupării forței de muncă este importantă nu numai pentru a conecta serviciile furnizate de diferitele instituții; ea se dovedește esențială și pentru a identifica grupurile ce pot beneficia de programele de ocupare a forței de muncă sau atuurile asociate acestor persoane, care, în mod obișnuit, nu sunt considerate „clienți” ai ofertei de muncă sau ai avantajelor oferite de instituțiile care asigură aceste servicii. Astfel, CESE îndeamnă Comisia să construiască (împreună cu OCDE sau independent) **modele statistice** care să permită identificarea particularităților populației inactive din punct de vedere economic, astfel încât ea să poată fi inclusă cu succes în politicile active de ocupare a forței de muncă.

5. **O strategie europeană comună pentru abordarea schimbărilor tehnologice și consolidarea unei societăți mai favorabile incluziunii, care să îi cuprindă pe toți cetățenii europeni, inclusiv pe cei inactivi din punct de vedere economic**

5.1. Comisia și statele membre trebuie să aibă în vedere **toate măsurile** ce trebuie puse în aplicare în vederea asigurării unei mai bune integrări pe piața muncii a fiecărui subgrup de persoane inactive din punct de vedere economic ⁽¹⁷⁾, și nu numai pe cele legate de formare și de competențe, de exemplu:

- (a) dezvoltarea unui număr suficient de **servicii** publice de asistență socială de calitate **pentru a face față nevoilor de asistență** (în special pentru copii și persoanele în vârstă), astfel încât persoanele care vor să muncească (în special femei), dar care, deocamdată, nu pot face acest lucru din cauza obligațiilor familiale, să poată munci fără griji ⁽¹⁸⁾;
- (b) **o monitorizare și o evaluare eficace a impactului politicilor publice** de reactivare a populației inactive din punct de vedere economic, de exemplu:
 - 1. **dovezi concrete** (identificarea barierelor și corelarea lor cu politicile existente);
 - 2. **punerea în aplicare** (abordarea provocărilor în punerea în aplicare; facilitarea coordonării și cooperării între părțile interesate);
 - 3. **o politică de monitorizare și de evaluare** (evaluarea efectelor pe termen scurt și lung; analiza rezultatelor dincolo de probabilitatea de ocupare a forței de muncă și includerea unor aspecte legate de calitatea ocupării forței de muncă; identificarea soluțiilor care funcționează pentru fiecare categorie);
- (c) **dezvoltarea creșterii favorabile incluziunii și a bunăstării** prin intermediul următoarelor dimensiuni de dezvoltare a pieței forței de muncă: locuri de muncă mai multe și mai bune; incluziune; reziliență și adaptabilitate;
- (d) Comisia și statele membre trebuie să adopte cei **3P (cele trei principii de politică)**:
 - 1. **promovarea unui mediu în care să se poată dezvolta locuri de muncă de calitate**;
 - 2. **prevenirea excluderii** de pe piața forței de muncă și protejarea persoanelor împotriva riscurilor pieței muncii;
 - 3. **pregătirea pentru viitoarele riscuri și oportunități** ce pot apărea pe piața muncii;

⁽¹⁷⁾ JO C 237, 6.7.2018, p. 1, JO C 125, 21.4.2017, p. 10.

⁽¹⁸⁾ JO C 129, 11.4.2018, p. 44, Avizul pe tema „Egalitatea de șanse între femei și bărbați pe piețele europene ale forței de muncă” (JO C 110, 22.3.2019, p. 26).

- (e) **crearea de locuri de muncă pe plan local** în domenii adecvate calificărilor lucrătorilor rezidenți inactivi din punct de vedere economic, adică crearea de locuri de muncă în funcție de competențele persoanelor inative din punct de vedere economic și îmbunătățirea performanțelor acestor persoane prin cursuri adecvate de formare;
- (f) crearea unui **mediu propice consolidării dialogului social** (cu partenerii sociali) la toate nivelurile adecvate, cu respectarea autonomiei partenerilor sociali și a negocierilor colective, **precum și a dialogului cu alte organizații relevante ale societății civile** ⁽¹⁹⁾.

5.2. Strategia nu poate fi doar în avantajul celor care au deja un loc de muncă; trebuie acordată o atenție specială **tinerilor care nu sunt încadrați profesional și care nu urmează niciun program educațional sau de formare** și tuturor persoanelor inative din punct de vedere economic, întrucât aceste categorii reprezintă o amenințare dublă, adică constituie o problemă socială și, totodată, ilustrează o situație ce exacerbează lipsa de lucrători calificați. Nelucrând, nu au nici posibilitatea să dobândească experiență practică și, dat fiind că nici nu studiază, nu pot dobândi calificări academice mai adecvate, fiind astfel în pericol să se decupleze complet de la piața muncii. Este un paradox faptul că generațiile cele mai calificate pe care le-am avut vreodată nu sunt neapărat cele mai pregătite pentru a răspunde nevoilor pieței muncii din vremea lor. Uniunea Europeană și statele membre nu pot lăsa în urmă generația cea mai calificată pe care am avut-o vreodată.

5.3. Patronatele acuză **dificultăți în găsirea de lucrători calificați**, ceea ce reprezintă un obstacol pentru creșterea potențială și pentru noile investiții industriale; drept urmare, întreprinderile europene își pierd în continuare din competitivitate și rămân din ce în ce mai în urmă ⁽²⁰⁾: lipsa forței de muncă calificate pentru a satisface cererea din zilele noastre poate duce la lipsa cererii pentru tinerii lucrători calificați de mâine.

5.4. Trebuie creată **o punte** care să îmbunătățească legătura dintre educație/formare și dobândirea de competențe ⁽²¹⁾, pe de o parte, și realitatea actuală și viitoare a necesităților pieței forței de muncă, pe de altă parte, în vederea eliminării **decalajului structural** la care asistăm în prezent. Aceasta implică:

- (a) punerea accentului pe calificările transferabile;
- (b) îmbunătățirea legăturii dintre instituțiile de învățământ și de formare, angajatori și sindicate;
- (c) o mai bună sensibilizare a tinerilor și a altor șomeri afectați de lipsa locurilor de muncă cu privire la oportunitățile de muncă și la cerințele aferente;
- (d) încurajarea parteneriatelor dintre instituțiile de învățământ și de formare, întreprinderi, angajatori, sectorul public, sindicate și persoanele care nu sunt încadrate profesional și care nu urmează niciun program educațional sau de formare, precum și alte grupuri inative din punct de vedere economic [inclusiv migrații ⁽²²⁾].
- (e) dezvoltarea unui program de acțiune specific pentru fiecare subgrup al populației inative din punct de vedere economic, urmărirea și evaluarea punerii sale în aplicare, corectând eventualele abateri;
- (f) reducerea timpului săptămânal de lucru, începând cu serviciile publice și creând oportunități de angajare pentru toți.

5.5. Cea de a patra revoluție industrială și digitalizarea sunt, poate, ultima șansă a Uniunii Europene de a recupera decalajul față de principalii săi concurenți, prin **investiții, dar și prin strategii și planuri de acțiune adecvate**, și de a realiza definitiv trecerea la o economie bazată pe cunoaștere și la ocuparea integrală a forței de muncă, astfel cum se prevede în Strategia de la Lisabona (2000). În caz contrar, ne putem confrunta cu o situație de declin la diferitele niveluri ale societății și ale infrastructurii de producție europene, precum și în ceea ce privește valorile fundamentale pe care, cu siguranță, toți dorim să le protejăm.

⁽¹⁹⁾ Avizul SOC/577 privind dialogul social pentru inovare în economia digitală, nepublicat încă în Jurnalul Oficial (JO C 125, 21.4.2017, p. 10).

⁽²⁰⁾ Studiul „Necorelarea competențelor – un obstacol în calea competitivității întreprinderilor din UE”.

⁽²¹⁾ JO C 125, 21.4.2017, p. 10, Avizul SOC/588 pe tema „Pachetul privind educația” (JO C 62, 15.2.2019, p. 136), JO C 81, 2.3.2018, p. 167, JO C 440, 6.12.2018, p. 37, JO C 173, 31.5.2017, p. 45, JO C 173, 31.5.2017, p. 1.

⁽²²⁾ Raport de informare SOC/574 pe tema „Costurile imigrării și ale neintegrării” (JO C 264, 20.7.2016, p. 19).

5.6. Pentru a atinge acest obiectiv, este nevoie de un angajament; altfel spus, de un tip de cooperare care să implice instituțiile UE, statele membre, guvernele de la nivel național și local, sindicatele, organizațiile patronale, întreprinderile și alte organizații ale societății civile, fiecare dintre acestea asumându-și responsabilitățile specifice și transformându-se, alături de celelalte, în adevărate forțe motrice, pentru ca fiecare cetățean european să poată avea șansa de a munci și de a participa la crearea bogăției și a bunăstării economice, sociale și de mediu. În concluzie, **CESE îndeamnă toate instituțiile (europene și naționale, publice, guvernamentale, locale și private) să implementeze politici publice care sunt favorabile incluziunii, și nu restrictive**, după cum s-a întâmplat în ultimii 20 de ani, ceea ce a dus la excluziunea multor milioane de persoane inactive din punct de vedere economic, contribuind la distanțarea societății civile față de instituțiile europene și punând în pericol viitorul Europei.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHIER

ANEXĂ

Următoarele propuneri de amendamente, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în timpul dezbaterii [articolul 59 alineatul (3) din Regulamentul de procedură]:

Punctul 5.4

Se elimină litera f):

5.4 A Trebuie creată **o punte** care să îmbunătățească legătura dintre educație/formare și dobândirea de competențe ⁽¹⁾, pe de o parte, și realitatea actuală și viitoare a necesităților pieței forței de muncă, pe de altă parte, în vederea eliminării **decalajului structural** la care asistăm în prezent. Aceasta implică:

[...]

~~(f) reducerea timpului săptămânal de lucru, începând cu serviciile publice și creând oportunități de angajare pentru toți.~~

Expunere de motive:

Reducerea numărului de ore de lucru săptămânale nu reprezintă modalitatea corectă de soluționare a problemei oportunităților de ocupare a forței de muncă și nici nu este o abordare orientată spre viitor. Lumea muncii din secolul 21 este în plină evoluție. Schimbările tehnologice și noile forme de muncă oferă noi oportunități și modalități de includere a persoanelor inactive pe piața forței de muncă. În plus, dezbaterile din cadrul Secțiunii SOC a arătat că au existat și experiențe negative în statele membre în care au fost aplicate astfel de măsuri.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 42
Voturi împotriva: 63
Abțineri: 5

Punctul 1.4

Se modifică după cum urmează:

1.4. CESE recomandă Comisiei Europene să încurajeze statele membre să ia măsuri pentru ca politicile lor active în domeniul pieței forței de muncă să devină mai eficace și să se asigure că serviciile publice de ocupare a forței de muncă de pe teritoriul lor sunt în măsură să ofere o asistență mai bine direcționată celor care doresc să se integreze pe piața forței de muncă, ținând seama de abilitățile și ambițiile lor, precum și de cererea actuală de forță de muncă."

Expunere de motive:

Rolul asistenței țintite este de a discuta cu persoanele respective despre abilitățile și ambițiile lor, dar și de a le explica situația de pe piața forței de muncă și de a evidenția cele mai bune opțiuni pentru formare sau recalificare.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 28
Voturi împotriva: 66
Abțineri: 6

⁽¹⁾ JO C 125, 21.4.2017, p. 10, Avizul pe tema „Pachetul privind educația” (JO C 62, 15.2.2019, p. 136), JO C 81, 2.3.2018, p. 167, JO C 440, 6.12.2018, p. 37, JO C 173, 31.5.2017, p. 45, JO C 173, 31.5.2017, p. 1.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Sisteme de educație care oferă sprijin pentru evitarea neconcordanțelor de competențe – ce tranziție este necesară?”

(aviz din proprie inițiativă)

(2019/C 228/03)

Raportoare: **Milena ANGELOVA**

Decizia Adunării Plenare	15.2.2018
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	13.2.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	21.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	130/0/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE apreciază atenția sporită acordată educației, formării și dezvoltării și utilizării de competențe în UE, reiterată în inițiativele recente ale Comisiei Europene (CE) ⁽¹⁾. Deși observă că educația și formarea fac parte dintre competențele principale ale statelor membre, CESE subliniază importanța strategică a acestor domenii pentru viitorul Europei, în ceea ce privește prosperitatea economică, îmbunătățirea coeziunii și a vieții democratice, ele permițând totodată „să se abordeze așteptările cetățenilor și să se răspundă pre-ocupărilor acestora cu privire la viitorul într-o lume în schimbare rapidă” ⁽²⁾.

1.2. CESE își exprimă preocuparea față de problemele structurale semnificative de pe piețele muncii, din cauza neconcordanțelor de competențe, unele dintre acestea fiind cauzate de factori tehnologici și demografici. Prin urmare, solicită conceperea și punerea în aplicare fără întârziere a unor măsuri politice bine orientate, însoțite de stimulente și de culegeri de bune practici pentru statele membre, pentru a le susține în punerea în aplicare a unei adaptări de succes a sistemelor de educație și de formare, care să le sprijine efectiv, dacă este cazul, pentru a se evita neconcordanțele de competențe și irosirea talentelor.

1.3. CESE consideră că neconcordanțele de competențe actuale și viitoare ar putea fi abordate adecvat și durabil numai dacă Comisia Europeană și statele membre ar elabora politici bine orientate și ar lua măsuri concrete pentru a-și îmbunătăți și adapta în mod corespunzător sistemele de educație și de formare, respectând angajamentele în materie de gestionare a talentelor și de sisteme globale de guvernanță a competențelor. Prin urmare, le invită să treacă la acțiune în acest sens în mod prompt și eficient. Toate acestea ar trebui să fie orientate spre adaptarea permanentă și favorabilă incluziunii a forței de muncă, ca răspuns la noul mediu economic.

1.4. CESE solicită CE să accelereze difuzarea bunelor practici în ceea ce privește programele de calificare și educația și formarea profesională. De asemenea, ar trebui furnizată combinația adecvată de stimulente pentru toți participanții în cadrul procesului de educație și de formare, pentru a proteja dreptul tuturor cetățenilor la programe de formare adecvate ⁽³⁾. În conformitate cu avizul său anterior, CESE subliniază importanța unui Spațiu european al educației ⁽⁴⁾. CESE consideră că se impune actualizarea în continuare și îmbunătățirea constantă a aptitudinilor și competențelor profesorilor la toate nivelurile de educație și formare.

⁽¹⁾ Noua agendă pentru competențe în Europa, 2016, Spațiul european al educației, 2018. Proiectul DG GROW intitulat „Planul de cooperare sectorială în materie de competențe” a fost, de asemenea, bine-venit, deși domeniul său de aplicare este foarte limitat, ca, de altfel, și diferitele proiecte EASME/COSME – de exemplu, 2017/001, 004, 007 și 2016/033 și 034.

⁽²⁾ COM(2018) 268 final.

⁽³⁾ JO C 237, 6.7.2018, p. 8

⁽⁴⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 136

1.5. CESE recunoaște că unele elemente ale neconcordanțelor de competențe vor persista întotdeauna, iar sistemele de educație nu pot pregăti niciodată oamenii perfect, pentru toate situațiile. Cu toate acestea, tendințele actuale sunt îngrijorătoare și creează blocaje pentru creșterea economică și crearea de locuri de muncă, împiedicând cetățenii să își exploateze pe deplin potențialul creativ și întreprinderile să beneficieze pe deplin de capacitatea inovatoare a competențelor furnizate de resursele umane. Acesta este motivul pentru care guvernele, partenerii sociali și societatea civilă ar trebui să își unească forțele, astfel încât să depășească problema și să le ofere oamenilor consilierea și îndrumarea necesare pentru a-i ajuta să facă alegerile corecte și pentru a-și dezvolta permanent cunoștințele și competențele, spre binele societății. Sunt necesare abordări globale și holistice, pentru a anticipa și răspunde mai bine necesităților în materie de competențe ⁽⁵⁾.

1.6. În mod inevitabil, capacitatea de anticipare fiabilă a ofertei și cererii de competențe și a viitoarei structuri a pieței muncii din UE este esențială pentru diminuarea neconcordanțelor de competențe. Din acest motiv, universitățile, centrele științifice și alte instituții de cercetare ar trebui să înceapă să lucreze pe această temă, în strânsă colaborare cu partenerii sociali și cu organele administrative relevante din statele membre. Experiența acumulată de Cedefop în ultimii ani va fi foarte utilă, însă aceasta trebuie dezvoltată în continuare, la nivel național, mai detaliat, pentru fiecare stat membru.

1.7. Guvernele, întreprinderile și lucrătorii ar trebui să considere educația și formarea drept o investiție. Stimulentele fiscale pentru astfel de investiții ar putea încuraja angajatorii și angajații să investească mai mult. Convențiile colective pot recunoaște anumite drepturi și obligații ale angajatorilor și ale angajaților aferente educației și formării. Ar trebui promovate bunele practici în materie de perfecționare și recalificare, pentru a-i ajuta pe oameni să se reintegreze pe piața muncii.

1.8. În contextele nonformale și informale se învață multe, de exemplu în organizațiile de tineret și prin învățarea *inter pares*, numeroase competențe necesare la locul de muncă neputând fi dobândite în cadrul învățării formale în școli ⁽⁶⁾. Prin urmare, CESE încurajează statele membre să caute modalități de validare a calificărilor relevante, dobândite în astfel de situații. O modalitate de a realiza acest lucru este completarea și utilizarea corectă a sistemelor lor naționale de calificări, inclusiv utilizarea unor platforme care oferă evaluări standardizate ale nivelurilor de competențe, indiferent de modul în care au fost dobândite aceste competențe. O astfel de abordare creează un canal suplimentar pentru a semnaliza întreprinderilor potențialul oamenilor, în special în cazul persoanelor mature, evidențiind competențele care nu reies din documentele de calificare formală, dar care pot fi totuși valoroase.

1.9. Învățarea pe tot parcursul vieții, perfecționarea și recalificarea reprezintă o responsabilitate comună a statului, angajatorilor și lucrătorilor. Pentru a putea avea un parcurs profesional bun, oamenii ar trebui susținuți în mod activ și consiliați și prin metode de orientare, consultanță, consiliere, îndrumare și mentorat cu privire la cum să aleagă în mod informat cursuri de formare și învățare, prin care să dobândească aptitudinile și competențele cerute pe piața muncii. Partenerii sociali ar trebui să joace un rol activ, contribuind la sensibilizarea cu privire la problemele relevante și sugerând posibile soluții. Înainte de a consacra timp și fonduri acțiunilor de formare, oamenii trebuie să știe ce competențe sunt utile și în ce mod le vor influența carierele programele de educație și formare. De asemenea, vor dori să obțină o calificare sau o certificare pe care să o recunoască și alții.

2. Neconcordanțe de competențe actuale și viitoare

2.1. Viitorul începe astăzi – altfel spus, devine o realitate mai repede decât se poate urmări sau anticipa. El aduce provocări importante pentru întreprinderi și administrațiile publice, prin stabilirea de noi modele de afaceri, iar pentru lucrători, prin solicitarea de noi aptitudini și competențe, majoritatea dintre acestea fiind dificil de preconizat în prezent, determinând, prin urmare, societatea în ansamblu să se adapteze suficient de repede la schimbările care se produc rapid. Dacă dorim ca această tranziție să aibă succes, trebuie să rămânem uniți, pregătiți să reacționăm imediat, să ne unim forțele pentru a anticipa ce va urma și să gestionăm proactiv actualele schimbări revoluționare: schimbarea relațiilor dintre oameni, schimbări în domeniul roboticii, al inteligenței artificiale și al digitalizării, acestea fiind, toate, spre binele societății noastre.

⁽⁵⁾ Comisia Europeană, prin DG EMPL, a recunoscut acest lucru, furnizând atât sprijin financiar, cât și sprijin de altă natură proiectelor naționale aferente Strategiei naționale pentru îmbunătățirea competențelor, coordonate de OCDE, în mai multe state membre, inclusiv Portugalia, Italia, Spania, Slovenia și Flandra (Belgia). De asemenea, în ultimii ani, Cedefop a pus în aplicare programe specifice de sprijinire a statelor membre (Grecia, Bulgaria, Slovacia, Estonia, Malta) pentru îmbunătățirea capacităților de anticipare și de corelare a competențelor: <https://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/assisting-eu-countries-skills-matching>

⁽⁶⁾ JO C 13, 15.1.2016, p. 49

2.2. Neconcordanțele de competențe reprezintă una dintre cele mai importante provocări care, în prezent, pun în pericol creșterea economică și împiedică crearea de locuri de muncă durabile în UE. Unele studii ⁽⁷⁾ estimează că costurile acestui fenomen se ridică la 2 % din PIB-ul UE. Conform Comisiei Europene, 70 de milioane de europeni nu au competențe adecvate de scriere și citire și sunt chiar mai mulți cei care nu au competențe numerice și digitale. Un studiu recent ⁽⁸⁾ arată că proporția lucrătorilor din UE afectați de neconcordanțe de competențe rămâne, în medie, în jur de 40 %, în conformitate cu evaluarea globală a Cedefop. Angajații cu competențe relevante reprezintă un factor-cheie de competitivitate pentru întreprinderi. Prin urmare, este extrem de important ca forța de muncă actuală și viitoare să dispună de aptitudini și de competențe care să răspundă necesităților în schimbare ale unei economii moderne și ale pieței forței de muncă. Nimeni nu trebuie lăsat în urmă ⁽⁹⁾, iar irosirea talentelor ar trebui prevenită. Pentru atingerea acestor obiective, este nevoie de cadre didactice și de furnizori de servicii educaționale cu înaltă calificare, precum și de un sprijin adecvat în vederea participării la învățarea pe tot parcursul vieții.

2.3. CESE a subliniat în avizele sale anterioare ⁽¹⁰⁾ efectul pe care îl au digitalizarea, robotizarea, noile modele economice precum Industria 4.0, economia circulară și economia colaborativă asupra noilor cerințe în materie de competențe. De asemenea, CESE și-a exprimat opinia cu privire la necesitatea ca, în domeniul educației și al dezvoltării competențelor, să fie introduse mai multe soluții inovatoare, având în vedere că Europa are nevoie de o adevărată schimbare de paradigmă sub aspectul obiectivelor și al modului în care funcționează sectorul educației, și de o altă înțelegere a locului și rolului acestuia în societate ⁽¹¹⁾. Conform estimărilor Cedefop ⁽¹²⁾, competențele existente ale forței de muncă a UE sunt cu aproximativ o cincime sub nivelul necesar pentru ca lucrătorii să își desfășoare activitatea la cel mai înalt nivel de productivitate. Astfel, sunt necesare acțiuni concertate, pentru a stimula și mai mult educația adulților în Europa.

2.4. Redresarea economiei europene, în combinație cu modificarea nevoilor în materie de competențe, a stimulat cererea de forță de muncă și duce la un deficit de talente fără precedent în ultimul deceniu. Deși rata șomajului în UE este în scădere (de la 10,11 % în 2014, la 7,3 % în 2018), rata locurilor de muncă vacante s-a dublat (de la 1,1 % în 2009, la 2,2 % în 2018) ⁽¹³⁾.

2.4.1. Toate statele membre se confruntă cu această problemă, deși cu o intensitate diferită și din motive diferite. Un sondaj global ⁽¹⁴⁾ arată că, în numeroase state membre, procentul de angajatori care au dificultăți în a găsi angajați este îngrijorător de ridicat. Zece state membre se situează deasupra mediei globale de 45 %, cazurile cele mai nefavorabile fiind România (81 %), Bulgaria (68 %) și Grecia (61 %). La cealaltă extremă, cu mai puține probleme, dar încă semnificative, se situează Irlanda (18 %), Regatul Unit (19 %) și Țările de Jos (24 %).

2.4.2. Pentru aproximativ o treime dintre angajatori, principalul motiv pentru care nu pot ocupa locurile de muncă vacante este lipsa de solicitanți. Pentru alți 20 %, candidații nu au experiența necesară. Odată cu digitalizarea, automatizarea și transformarea întreprinderilor, găsirea candidaților cu combinația potrivită de competențe tehnice și nontechnice este mai importantă decât oricând – totuși, pentru 27 % dintre angajatori, candidații nu au competențele necesare. La nivel global, pentru peste jumătate (56 %) dintre angajatori, competențele de comunicare, scrisă și verbală, reprezintă cele mai valoroase aptitudini umane, urmate de colaborare și rezolvarea problemelor.

2.5. Rezultatele Programului de evaluare internațională a competențelor adulților (PIAAC), ale Sondajului privind competențele și locurile de muncă europene (ESJS) și ale cercetării academice ⁽¹⁵⁾ arată că neconcordanțele se datorează, în mare parte, supracalificării/nivelului de educație prea ridicat. În general, patru din zece angajați adulți consideră că competențele lor sunt utilizate insuficient și aproape o treime din absolvenții de învățământ terțiar sunt supracalificați pentru locurile lor de muncă. Aceasta este consecința atât a unei alocări ineficiente a resurselor (care duce la o utilizare insuficientă a competențelor existente), cât și a dezechilibrelor generale dintre competențele forței de muncă și cererea de pe piața muncii ⁽¹⁶⁾.

2.6. Neconcordanțele de competențe au un impact negativ asupra economiei și a întregii societăți. Acestea:

— îi împiedică pe cetățeni să fie mulțumiți de ocupațiile și de parcursurile lor profesionale, fac să scadă nivelul perceput de apreciere și pot duce la salarii mai mici;

⁽⁷⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/press-releases/skills-mismatches-eu-businesses-are-losing-millions-and-will-be-losing-even-more>

⁽⁸⁾ „Necorelarea competențelor – un obstacol în calea competitivității întreprinderilor din UE”, CESE.

⁽⁹⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 136

⁽¹⁰⁾ JO C 237, 6.7.2018, p. 8, JO C 367, 10.10.2018, p. 15

⁽¹¹⁾ JO C 173, 31.5.2017, p. 45. 40 % dintre angajații adulți consideră că competențele lor nu sunt utilizate pe deplin: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3075>

⁽¹²⁾ *Insights into skill shortages and skill mismatches* („O perspectivă asupra lipsei de personal calificat și neconcordanțelor de competențe. Învățăminte desprinse din sondajul Cedefop privind competențele și locurile de muncă europene”), Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale (Cedefop), 2018. De asemenea, Panorama competențelor și Europass.

⁽¹³⁾ Statistici privind șomajul, Statistici privind locurile de muncă vacante, Eurostat.

⁽¹⁴⁾ Soluționarea problemei legate de deficitul de talente, Sondaj al ManpowerGroup privind perspectivele de ocupare a forței de muncă, 2018. Există voci care contestă fiabilitatea acestui studiu – de exemplu, Cappelli (2014): <https://www.nber.org/papers/w20382>

⁽¹⁵⁾ „Necorelarea competențelor – un obstacol în calea competitivității întreprinderilor din UE”, studiu comandat de IME, la solicitarea Grupului „Angajatori” al CESE.

⁽¹⁶⁾ Ibidem.

- împiedică dezvoltarea și împlinirea personală și utilizarea capacității și a potențialului persoanelor;
- au ca rezultat scăderea productivității muncii – unele estimări arată că pierderea productivității ⁽¹⁷⁾ din cauza neconcordanțelor de competențe din UE este de aproximativ 0,8 EUR pentru fiecare oră lucrată ⁽¹⁸⁾;
- scad competitivitatea întreprinderilor, încetinind procesul de angajare și făcându-l mai costisitor și impunând necesitatea unor cheltuieli suplimentare pentru formare.

2.7. Atât forța de muncă înalt calificată, cât și cea slab calificată sunt expuse neconcordanțelor de competențe, din cauza schimbărilor rapide, precum și a profesiilor care necesită în general un nivel înalt de educație și de cunoștințe. Electricienii, mecanicii, sudorii, inginerii, conducătorii auto, specialiștii IT, reprezentanții în vânzări sunt în prezent printre profesiile cu cea mai mare cerere din partea angajatorilor.

2.8. Competențele STIM și cele digitale au un rol tot mai important pentru competitivitatea întreprinderilor și pentru valorificarea productivității lucrătorilor. Importanța competențelor STIM nu se limitează doar la conținutul programelor de învățământ din domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii; ele permit elevilor și studenților să dobândească o gamă mai largă de aptitudini și competențe, precum gândirea sistemică și critică. În sprijinul acestor competențe, este, de asemenea, esențial ca oamenii să aibă o bază solidă de competențe de bază și antreprenoriale. Competențele STIM pot fi dobândite prin educație și formare profesională și prin educație generală. Se impune în mod deosebit ca femeile să fie încurajate să studieze discipline STIM, abordându-se totodată în mod adecvat și chestiunea decalajului digital dintre sexe ⁽¹⁹⁾. Ar trebui să se găsească noi modalități de a populariza STIM, în special la nivelul regiunilor, având în vedere că aceste discipline sunt studiate în general mai ales în marile orașe ⁽²⁰⁾. Radarul competențelor digitale strategice reprezintă un instrument util, cu ajutorul căruia tinerii își întâlnesc modelele sau mentorii și află care sunt competențele cerute pentru anumite locuri de muncă ⁽²¹⁾.

2.9. Sunt necesare măsuri politice bine concepute pentru ca problema neconcordanțelor de competențe să nu se agraveze. Din cauza schimbării revoluționare a tehnologiilor, modelele de afaceri, așteptările consumatorilor și natura muncii se schimbă adesea, într-un mod fără precedent și aproape imprevizibil. Așa cum CESE a subliniat deja ⁽²²⁾, aproape jumătate din locurile de muncă existente ar putea fi automatizate și, prin urmare, automatizarea și roboții vor avea un impact semnificativ asupra viitorului muncii. Aceasta poate duce la un decalaj tot mai mare între nevoile întreprinderilor și calificările, aptitudinile și competențele lucrătorilor în viitor și reprezintă o provocare pentru furnizorii de educație și formare. Acest fapt subliniază, de asemenea, importanța tot mai mare a competențelor nontehnice și transversale, precum și a altor competențe, adesea dobândite prin învățarea informală, și ridică probleme legate de recunoașterea și validarea activităților informale de educație și formare.

2.10. UE ar trebui să încurajeze și să ajute statele membre să abordeze urgent această provocare structurală a pieței muncii și să soluționeze neconcordanțele de competențe care creează blocaje în calea creșterii, punând un accent deosebit asupra competențelor STIM și digitale. Partenerii sociali joacă un rol important în ceea ce privește identificarea și, în măsura posibilului, anticiparea aptitudinilor, a competențelor și a calificărilor care sunt necesare în noile profesii și în cele emergente ⁽²³⁾, astfel încât educația și formarea să răspundă mai bine nevoilor întreprinderilor și ale lucrătorilor. Digitalizarea reprezintă o oportunitate pentru toți, însă doar dacă se aplică în mod corect și se dobândește o nouă concepție asupra muncii ⁽²⁴⁾. De asemenea, este important ca partenerii sociali să fie implicați în interpretarea datelor care sunt culese de agențiile statistice și guvernamentale, deoarece angajatorii și sindicatele pot aduce informații esențiale, care nu ar putea fi altfel luate în considerare. Fondul social european (FSE) joacă un rol indispensabil în susținerea inițiativelor, inclusiv prin acțiuni comune ale partenerilor sociali.

2.11. Cercetările academice privind neconcordanța de competențe au arătat că există diferențe semnificative în ceea ce privește cauzele, amploarea, consecințele și costurile economice ale numeroaselor tipuri diferite de neconcordanțe de competențe. Prin urmare, este puțin probabil ca politicile de tip universal să fie eficiente, deoarece statele membre tind să fie afectate de aspecte diferite ale problemei. Este evident însă că adoptarea unor măsuri de politică relevante, care vizează reducerea neconcordanței de competențe, poate avea ca rezultat creșterea considerabilă a eficienței. În acest scop, CESE subliniază importanța unei învățări holistice, care respectă și îmbogățește diversitatea culturală și sentimentul de apartenență ⁽²⁵⁾.

⁽¹⁷⁾ Ceteris paribus.

⁽¹⁸⁾ Ibidem.

⁽¹⁹⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 37

⁽²⁰⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 37, iar exemple de bune practici au putut fi identificate în Germania, unde „competențele MINT” sunt consolidate cu ajutorul „Casei micilor cercetători”: <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/publications/publication/did/leitfaden-berufsorientierung-1>

⁽²¹⁾ Concluziile BMW Foundation European Table.

⁽²²⁾ JO C 367, 10.10.2018, p. 15

⁽²³⁾ <https://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/big-data-analysis-online-vancancies> A se consulta și studiul intitulat „O perspectivă globală asupra strategiilor naționale privind locurile de muncă 4.0 – o analiză coerentă a rolului partenerilor sociali”, <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/overview-national-strategies-work-40-coherent-analysis-role-social-partners-study>

⁽²⁴⁾ <https://twentythirty.com/how-digitization-will-affect-the-world-of-work>

⁽²⁵⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 136

2.12. Pașaportul european al competențelor poate juca un rol important în prezentarea calificărilor, aptitudinilor și competențelor unei persoane, într-un mod care va putea facilita o mai bună corelare a abilităților de care dispune aceasta cu profilul unui anumit loc de muncă.

3. **Provocările cu care se confruntă sistemele de educație și de formare**

3.1. *Observații generale*

3.1.1. Dacă UE dorește să le ofere cetățenilor săi cele mai bune șanse de succes și să își păstreze și să îmbunătățească competitivitatea, atunci trebuie să încurajeze statele membre să promoveze un mediu de politici care oferă educație și formare profesionale inițiale și care continuă să ofere oportunități de învățare pe tot parcursul vieții lor profesionale.

3.1.2. Sistemele de educație și de formare din numeroase state membre se concentrează pe o perioadă de învățare formală îndelungată, urmată de o carieră la locul de muncă. Legătura dintre învățare și câștig a tins să urmeze o relație simplă: „cu cât învățarea formală este mai îndelungată, cu atât recompensele corespunzătoare sunt mai mari”. Studiile economice sugerează că fiecare an suplimentar de școlarizare este asociat, în medie, unui câștig cu 8-13 % mai mare. Este la fel de adevărat că o diplomă universitară nu mai poate fi considerată o garanție pentru a obține un loc de muncă la absolvire. În zilele noastre, angajatorii nu analizează doar nivelul de calificare al unei persoane, ci și abilitățile și competențele dobândite pe parcursul studiilor și măsura în care acestea sunt relevante pe piața forței de muncă. Cu toate acestea, având în vedere noile provocări, acesta nu mai poate fi un model recomandabil. Viitoarele sisteme de educație ar trebui să coreleze educația și ocuparea forței de muncă în noi moduri, facilitând intrarea pe piața muncii, dar și oferindu-le oamenilor posibilitatea de a dobândi noi competențe pe parcursul întregii cariere, într-un mod flexibil.

3.1.3. Simpla pledoarie pentru o educație și formare mai îndelungată nu reprezintă un răspuns adecvat – mai mult nu înseamnă neapărat mai bine. Pentru a răspunde în mod adecvat, sistemele de educație și de formare trebuie să vizeze nevoile reale ale societății și ale economiei, să poată evita alocarea necorespunzătoare a resurselor și să le ofere oamenilor posibilitatea unei învățări țintite pe tot parcursul vieții. Pentru a promova ocuparea forței de muncă în condiții de egalitate de gen și favorabile incluziunii, diferența de remunerare dintre femei și bărbați trebuie să fie abordată prin măsuri adecvate.

3.1.4. Internetul a eliminat necesitatea de a cunoaște și de a ne aminti fapte și detalii importante, oferind un portal disponibil instantaneu către cunoaștere, printr-un singur clic. Aceasta schimbă principiile fundamentale ale științelor umaniste, studenții nemai-fiind nevoiți să memoreze toate informațiile, ei trebuind în schimb să fie învățați cum să asimileze și să dobândească imaginea conceptuală, de bază a subiectelor respective, astfel încât să poată fi apoi capabili să găsească și să prelucreze informațiile pentru a realiza cu succes o anumită sarcină sau să găsească o soluție la o anumită problemă.

3.1.5. Schimbările tehnologice sunt atât de rapide, încât conținutul unor discipline ajunge să fie depășit, chiar în cursul ciclului de învățământ superior al studentului. Aceasta reprezintă o provocare pentru programele de învățământ tradiționale, în special în ceea ce privește așa-numita parte „de bază”, și mărește importanța educației STIM și a dezvoltării competențelor nontehnice, precum gândirea critică, rezolvarea problemelor, învățarea în comun și utilizarea unui spațiu de lucru comun. Este la fel de important să se abordeze și provocările legate de interacțiunea dintre oameni și mașini.

3.1.6. Dezvoltarea noilor tehnologii reprezintă o provocare serioasă și pentru componenta practică a educației și a formării, deoarece, în majoritatea statelor membre, elaborarea și aprobarea oficială a programelor de învățământ durează mult timp, ceea ce le face inflexibile și împiedică adaptarea lor rapidă la progresele din viața reală. Pentru a rezolva această problemă, este necesar să existe o legătură mai strânsă între toate nivelurile de educație și nevoile pieței muncii. Actualizarea programelor de învățământ în timp util devine o provocare esențială, ceea ce subliniază rolul educației, formării profesionale și ucenicilor capabile să se adapteze.

3.1.7. În orice loc de muncă, este esențial ca oamenii să aibă un anumit nivel de competențe tehnice și specifice, bazate pe cunoștințele și experiența pentru sectorul respectiv. Devine însă tot mai important să aibă și abilități fundamentale, cum ar fi creativitatea și rezolvarea problemelor, precum și competențe sociale și empatie.

3.1.8. Ritmul tot mai accelerat în care competențele consacrate devin învechite face ca rapiditatea cu care se dobândesc noi competențe să fie esențială și are drept rezultat cererea tot mai mare pentru o nouă combinație de competențe, ca reacție la așa-numitele „locuri de muncă hibride”, care combină diferite tipuri de sarcini. De exemplu, competențele de programare sunt în prezent solicitate în numeroase domenii, dincolo de sectorul tehnologic, iar dovezile arată că între 1/3 și 1/2 dintre posturile vacante pentru profesiile cel mai bine plătite sunt locuri de muncă pentru care sunt necesare competențe de programare.

3.1.9. Recentele schimbări rapide ale componenței noilor locuri de muncă reclamă o atenție sporită care să fie acordată învățării, ca o competență în sine. Cea mai bună modalitate de a răspunde provocării legate de schimbarea imprevizibilă a tehnologiei și de hibridizarea locurilor de muncă este capacitatea de a dobândi rapid competențe noi și de a învăța în permanență. Acest aspect ar trebui gestionat cu atenția cuvenită, pentru a se garanta că grupurile dezavantajate, precum șomerii de lungă durată, persoanele foarte slab calificate, persoanele cu handicap și minoritățile nu se distanțează de piața muncii. În acest sens, este important să se consolideze cooperarea dintre partenerii sociali și furnizorii de politici active ale pieței muncii.

3.1.10. Pentru atingerea obiectivului de mai sus, este important ca statele membre să găsească modalități de motivare a tinerilor pentru a evita abandonul școlar timpuriu, având în vedere că persoanele care au părăsit timpuriu școala se numără printre persoanele slab calificate și slab remunerate. Mamele cu copii de vârstă mică necesită o atenție specială în ceea ce privește formarea, pentru a-și putea actualiza competențele în lumina schimbărilor rapide care se produc în cadrul profesiilor.

3.1.11. CESE recomandă cu fermitate promovarea și utilizarea la scară mai largă a învățării modulare și online – de exemplu, a surselor deschise de educație și a cursurilor online deschise și în masă (MOOC) ⁽²⁶⁾.

3.2. *Învățământul secundar*

3.2.1. Pentru ca studenții să poată dobândi competențele fundamentale pentru viitor – de exemplu, curiozitate, căutarea unor informații fiabile, capacitatea de a învăța în permanență, creativitate, capacitatea de a rezolva probleme, de a lucra în echipă – învățământul secundar trebuie să treacă de la simpla memorare și repetare la o abordare bazată pe proiecte și pe rezolvarea de probleme.

3.2.2. Sistemele duale de educație și formare profesională, în cadrul cărora persoanele care învață își petrec o parte a timpului în sala de curs și o altă parte în cadrul unei întreprinderi, în special efectuând ucenicii, reprezintă un instrument important, care le oferă studenților competențe transversale (nontehnice) și specifice locului de muncă și care promovează o tranziție de succes de la școală la locul de muncă. Prin urmare, utilizarea lor ar trebui promovată mai activ în statele membre, urmând cele mai bune practici ale țărilor cu performanțele cele mai bune, unde între o treime și o jumătate din populația care frecventează învățământul secundar urmează acest tip de educație. Stagiile joacă, de asemenea, un rol important în a ajuta tinerii să dobândească experiență practică în muncă. Stagiile se desfășoară în principal în cadrul procesului de educație și formare profesională. Există și „stagiile de pe piața liberă”, care se desfășoară după ce o persoană și-a încheiat educația sau formarea. Normele care reglementează un stagiu și condițiile în care se desfășoară acesta sunt stabilite la nivel național și țin seama de reglementările existente, de relațiile de muncă și de practicile în materie de educație. Aceste norme ar putea să se inspire din Recomandarea Consiliului privind un Cadru de calitate pentru stagii ⁽²⁷⁾.

3.2.3. Totuși, sistemele duale de formare profesională ar trebui să fie adaptate noilor realități și prin actualizarea în timp util a programelor de învățământ, prin crearea unui mediu de învățare care să ofere sprijin și în care competențele să poată fi dezvoltate și actualizate pe tot parcursul vieții profesionale.

3.2.4. Capacitatea și competențele profesorilor sunt esențiale pentru un sistem dual de formare profesională de înaltă calitate și de o importanță vitală pentru combinația dintre experiența practică și experiența teoretică. Prin urmare, este important ca statele membre să păstreze un sistem de formare continuă a profesorilor și a formatorilor și ca împreună cu partenerii sociali, să depună eforturi pentru a găsi modalități prin care să-i motiveze.

3.3. *Învățământul universitar*

3.3.1. CESE consideră că, în numeroase state membre, necesitatea de a consolida componentele de formare la locul de muncă ale programelor de învățământ, astfel încât studenții să dobândească competențe transversale și competențe practice specifice, pe care le caută angajatorii, reprezintă principala provocare legată de învățământul universitar. În consecință, este necesar ca partenerii sociali să se implice mai mult în conceperea și desfășurarea învățământului și a formării.

3.3.2. Trebuie să se aibă întotdeauna în vedere că învățământul universitar nu reprezintă un obiectiv în sine. Toate locurile de muncă sunt importante, având în vedere că toate profesiile și ocupațiile permit persoanelor să contribuie la dezvoltarea economică și socială a societății, iar învățământul universitar ar trebui să rămână o opțiune, însă nu o obligație sau o etichetă care arată calitatea oamenilor.

3.3.3. O diplomă universitară la începutul carierei nu înseamnă că nu este necesar să se dobândească în permanență noi competențe, mai ales că există tendința prelungirii carierelor profesionale. Universitățile ar trebui să recunoască existența unui nou obiectiv social, acela de a oferi o educație pe tot parcursul vieții, utilizând forme flexibile de învățământ (învățământ la distanță, cursuri serale etc.) și ar trebui să își adapteze structurile și planurile în consecință.

⁽²⁶⁾ Astfel de instrumente pot oferi acces la cicluri complete de studii universitare, la cursuri și specializări mai scurte, precum și la nano-diplome; ele pot asigura o organizare flexibilă, împărțind ciclurile de studii în module, iar modulele în cursuri sau chiar în unități mai mici; pot oferi oportunități pentru lucrătorii mai în vârstă, de a studia mai târziu în carieră; pot diminua costul și timpul alocate învățării și oferi un echilibru mai bun între muncă, studiu și viața de familie; pot răspunde mai rapid și mai flexibil cererilor tot mai mari de pe piața muncii, oferindu-le oamenilor calificările și competențele dorite; pot crea încredere și ajuta angajatorii să obțină informații cu privire la potențialii angajați, atunci când acestea sunt oferite de instituții de învățământ respectate.

⁽²⁷⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013PC0857&from=RO>

3.3.4. Competențele sociale au o importanță tot mai mare pentru o gamă largă de locuri de muncă, datorită rolului pe care îl au în cadrul relațiilor de la locul de muncă, în repartizarea și coordonarea sarcinilor, în crearea și întreținerea unui mediu de lucru eficient și productiv. Din acest motiv, ar fi de dorit ca universitățile să își completeze programele tradiționale de învățământ în domenii specializate cu ore suplimentare de management, comunicare etc. În plus, universitățile trebuie să „dărâme zidurile” dintre domeniile educaționale și să pună accentul pe abordările interdisciplinare. Viitorul muncii, pentru profesiile cu un nivel de educație ridicat, va fi legat inevitabil de nevoia de competențe interdisciplinare.

3.3.5. Informațiile privind strategiile eficiente de învățare pot fi, de asemenea, personalizate. Dacă oamenii sunt mai conștienți de propriile lor procese de gândire, atunci este mai ușor să fie încurajați să învețe mai eficient și cu rezultate mai bune. Odată cu recentul avânt al învățării online, mecanismele învățării au ajuns să fie mai bine cunoscute și ar putea oferi o idee mai bună cu privire la cele mai bune modalități de învățare, la nivel individual. Dacă se aplică astfel de abordări, este mai probabil ca studenții să poată dobândi noi competențe mai târziu în viață, iar formele de învățământ la distanță ar putea oferi un conținut personalizat pentru studenți.

3.3.6. Având în vedere costurile ridicate ale învățământului superior și dovezile disponibile referitoare la alocarea ineficientă a resurselor în acest domeniu, statele membre ar trebui încurajate să introducă sisteme de monitorizare, care ar putea oferi informații utile pentru situația reală a pieței muncii, în conformitate cu Recomandarea Consiliului privind monitorizarea parcursului profesional al absolvenților ⁽²⁸⁾.

3.4. *Sistemul de formare profesională*

3.4.1. CESE a salutat obiectivul prezentat în Cadrul european pentru programe de ucenicie de calitate și eficiente, potrivit căruia cel puțin jumătate dintr-o ucenicie trebuie să fie realizată la locul de muncă. Ținând seama de diversitatea sistemelor naționale, se urmărește evoluția treptată către situația în care majoritatea ucenicilor să se desfășoare la locul de muncă ⁽²⁹⁾.

3.4.2. CESE salută obiectivul Comisiei Europene de a face din educația și formarea profesională o opțiune de primă clasă pentru persoanele care învață. El subliniază importanța permeabilității dintre educația și formarea profesională și învățământul superior, pentru a putea crea noi oportunități și pentru a contribui la eliminarea stigmatului asociat educației și formării profesionale ⁽³⁰⁾.

3.4.3. În ucenicii, angajatorii au un rol evident pentru acele aspecte ale formării legate de muncă, ei putându-le adapta în funcție de tendințele de pe piața muncii și de nevoile de competențe.

3.4.4. Formarea profesională – atât cea inițială cât și cea continuă – în afara învățământului secundar și superior joacă, de asemenea, un rol în eliminarea neconcordanțelor de competențe. Într-o lume de recalificări continue și tot mai multe activități independente, oamenii vor avea nevoie de ajutor atunci când își schimbă locul de muncă ⁽³¹⁾. Din acest motiv, organizarea consilierii trebuie să ia diferite forme, pentru a furniza informații cu privire la parcursurile profesionale, condițiile financiare medii pentru diferite profesii și funcții, cât timp vor fi utile anumite competențe etc. ⁽³²⁾.

3.4.5. Datorită unor noi tehnologii, precum realitatea virtuală și augmentată, învățarea a devenit mai ușoară, mai eficientă și ar putea îmbunătăți în mod radical formarea profesională, în timp ce tehnologiile de lucru cu volume mari de date oferă oportunități de învățare personalizată. Pentru ca aceste oportunități să fie utilizate, se recomandă să se dezvolte platforme adecvate, care să ofere conexiuni ieftine și instantanee și să se creeze biblioteci cu cursuri la cerere. Pe lângă toate celelalte avantaje, astfel de platforme rezolvă și problema distanțelor mari pentru persoanele din zonele îndepărtate. Acest aspect al sistemelor de formare profesională este în prezent subdezvoltat, comparativ cu învățământul universitar, și trebuie consolidat.

3.4.6. Formarea la locul de muncă în cadrul întreprinderilor este un alt mod de a îmbunătăți competențele și de a contribui la îmbunătățirea productivității lucrătorilor și a dezvoltării profesionale a acestora, precum și la performanțele economice generale și la bunăstarea angajaților la locul de muncă. De asemenea, aceasta îi motivează și le permite să progreseze atât în carieră, cât și din punctul de vedere al câștigului. Formarea angajaților reprezintă, prin urmare, un interes comun, iar angajatorii și angajații au o responsabilitate comună de a contribui la perfecționare și recalificare, ceea ce permite succesul întreprinderilor și existența unei forțe de muncă calificate corespunzător.

3.4.7. Există numeroase legi naționale, norme și abordări diferite în ceea ce privește organizarea și furnizarea de formare pentru angajați. Unele state membre au politici de formare profesională ample și puternice, stabilite în legislație, în timp ce în altele, pozițiile privind formarea sunt stabilite prin acorduri colective, la diferite niveluri, sau convenite direct între angajatori și angajați, la locul de muncă. Oportunitățile de a avea acces la formare pot depinde și de dimensiunile întreprinderii/locului de muncă. Ar trebui să se faciliteze accesul la o formare eficientă a angajaților, dar, în același timp, să se respecte diversitatea și flexibilitatea sistemelor, care variază în funcție de diversele practici ale relațiilor de muncă.

⁽²⁸⁾ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H1209\(01\)&from=RO](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H1209(01)&from=RO)

⁽²⁹⁾ JO C 262, 25.7.2018, p. 41

⁽³⁰⁾ <https://www.ceemet.org/positionpaper/10-point-plan-competitive-industry>

⁽³¹⁾ JO C 434, 15.12.2017, p. 36

⁽³²⁾ <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/publications/publication/did/leitfaden-berufsorientierung-1>

3.4.8. Statele membre și partenerii sociali ar trebui să conlucreze, exploatând pe deplin potențialul dialogului social la nivel tripartit și bipartit, pentru a spori accesul și participarea angajaților la formare. Aceasta ar trebui să se realizeze într-un mod care să fie în beneficiul tuturor lucrătorilor și întreprinderilor/locurilor de muncă, ca parte a unei abordări de tipul învățării pe tot parcursul vieții, care se bazează pe nevoile potențiale și reale ale unei forțe de muncă diverse, în sectorul public și privat, precum și în întreprinderile și locurile de muncă mici, mijlocii și mari.

3.4.9. Modul în care se organizează și se desfășoară formarea la locul de muncă trebuie convenit de comun acord între angajatori și angajați, printr-o combinație de acorduri colective și individuale. Aceasta presupune ca formarea să aibă loc de preferință în timpul orelor de lucru sau, dacă este cazul, în afara orelor de lucru (în special pentru formarea care nu are legătură cu întreprinderea). Angajatorii ar trebui să aibă o atitudine pozitivă față de formarea angajaților. Cu toate acestea, atunci când un lucrător solicită sau are dreptul la formare, angajatorii ar trebui să aibă dreptul de a discuta astfel de cereri, pentru a se asigura că sprijină capacitatea de inserție profesională a lucrătorului într-un mod care este și în interesul întreprinderii.

3.4.10. Formarea profesională nu se adresează numai angajaților. Întreprinderile mari oferă de obicei formări specializate pentru personalul de conducere de nivel superior. Însă situația este diferită în cazul IMM-urilor și, în special, al întreprinderilor tradiționale mici și familiale. Prosperitatea acestor întreprinderi este legată aproape complet de proprietari/managerei. Cursurile de formare scurte, accesul la serviciile de consiliere și consultanță, precum și la cursurile video, axate pe cerințe juridice, reglementări, protecția consumatorului, standardele tehnice etc., ar putea crește performanța acestor întreprinderi.

3.4.11. Comisia Europeană ar trebui să încurajeze statele membre să analizeze experiența pozitivă a țărilor UE care dispun de sisteme de educație și formare profesională bine dezvoltate și să ia în considerare posibilitatea de a dezvolta programe care să faciliteze un astfel de schimb.

Bruxelles, 21 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHER

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „O democrație rezilientă cu ajutorul unei societăți civile puternice și diverse”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2019/C 228/04)

Raportor: **Christian MOOS**

Consultare	12.7.2018
Baza procedurală	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	6.3.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	145/5/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. O serie de forțe politice considerabile din Europa, în special mișcări extremiste și partide de dreapta, dar nu numai, unele dintre ele aflate deja la guvernare, subminează democrația liberală și doresc să distrugă Uniunea Europeană.

1.2. O societate civilă pluralistă – una dintre trăsăturile distinctive ale democrației liberale – se bazează pe libertățile civile, însă acestea sunt amenințate de tendințe autoritare. Societatea civilă pluralistă joacă un rol esențial în menținerea democrației liberale în Europa.

1.3. Democrația liberală necesită, printre altele, garantarea drepturilor fundamentale, un sistem judiciar independent, un sistem de control și echilibru funcțional, un serviciu public fără corupție, cu servicii de interes general bine gestionate, precum și o societate civilă dinamică.

1.4. O societate civilă independentă este o entitate de supraveghere democratică esențială și o școală de democrație. Ea consolidează coeziunea socială, însă poate îndeplini aceste funcții doar într-un cadru social, politic și legal favorabil. Încercările de a împiedica finanțarea din surse nestatale limitează libertatea de asociere și funcționarea democrației.

1.5. Societatea civilă și democrația sunt puse la încercare în multe domenii. Populiștii de dreapta pun sub semnul întrebării rezultatele dobândite în domeniul emancipării femeilor.

1.6. Polarizarea societății se reflectă, de asemenea, în apariția unei „societăți necivile”. Modul populist de gândire se oglindește tot mai mult în acțiunile unor actori cu vechime din instituții naționale și supranaționale.

1.7. Elemente autoritare, inclusiv din țări terțe, susțin această tendință către o „democrație iliberală”, care duce la restrângerea libertății mijloacelor de informare în masă și la mai multă corupție în Europa.

1.8. UE nu dispune încă de un mecanism adecvat pentru a asigura apărarea eficace a democrației și a statului de drept în statele membre.

1.9. CESE face apel la toate statele membre să se abțină de la orice tentativă de a institui o „democrație iliberală”. În cazul în care unele state membre cad pradă autoritarismului, UE trebuie să pună pe deplin în aplicare dispozițiile tratatului.

1.10. Partidele care se opun democrației liberale ar trebui excluse din partidele politice de la nivel european și din grupurile politice ale Parlamentului European.

1.11. CESE își reiterează apelul pentru instituirea unui „semestru al democrației”, prevăzut cu un mecanism european de control privind statul de drept și drepturile fundamentale, și cu un tablou de bord al democrației.

1.12. CESE consideră că ar trebui avute în vedere măsuri economice de corecție pentru nerespectarea articolului 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE).

1.13. În ceea ce privește protecția bugetului UE împotriva deficiențelor statului de drept, reducerile nu trebuie să se facă în detrimentul beneficiarilor de ajutor din cadrul societății civile.

1.14. CESE propune ca în noul CFM să existe suficientă flexibilitate pentru a permite acordarea unui sprijin sporit organizațiilor societății civile, în cazul în care guvernele naționale reduc sau întrerup finanțarea din motive politice.

1.15. CESE subliniază că organizațiile și inițiativele societății civile care beneficiază de finanțare din partea UE în cadrul noului CFM trebuie să își asume în mod clar angajamentul de a respecta valorile europene.

1.16. CESE solicită legiuitorilor UE să reducă și mai mult sarcina administrativă, în special în cazul inițiativelor și organizațiilor mici.

1.17. CESE solicită Comisiei să investească mai mult în consolidarea capacităților societății civile, în consolidarea rețelilor de cooperare transfrontalieră și în furnizarea de informații mai fiabile cu privire la instrumentele de sprijin existente. Comisia ar trebui să facă propuneri de standarde minime pentru combinarea activității profesionale și a voluntariatului în cadrul societății civile.

1.18. CESE susține solicitarea Parlamentului de creare a unui statut european pentru societăți mutuale, asociații și fundații sau propune crearea unui sistem alternativ de acreditare interinstituțională oficială, ca prim pas.

1.19. CESE consideră că ar fi util să se analizeze cauzele lipsei de acțiune în acest dosar și să se aibă în vedere, în același timp, un acord interinstituțional, un fel de etichetă pentru ONG-uri. CESE ar trebui să analizeze această posibilitate.

1.20. CESE solicită statelor membre măsuri de sprijinire a organizațiilor societății civile, fără a aduce prejudicii serviciilor publice și justiției fiscale.

1.21. CESE face apel la instituțiile UE să consolideze în continuare democrația participativă.

1.22. CESE se așteaptă ca toți actorii să acționeze în direcția unor politici europene care să aducă îmbunătățiri concrete în viața oamenilor.

1.23. Factorii de decizie naționali și europeni trebuie să abordeze problemele sociale arzătoare și să asigure sustenabilitatea socială prin sisteme de educație favorabile incluziunii, o creștere favorabilă incluziunii, industriei competitive și inovatoare, piețe ale forței de muncă funcționale, o impozitare echitabilă și justă și servicii publice și sisteme de securitate socială eficiente.

1.24. Este nevoie de parteneri sociali puternici și de societatea civilă în toată diversitatea sa pentru a apăra valorile europene fundamentale.

2. Definiții

2.1. „Democrațiile liberale” sunt sisteme de guvernare care combină democrația cu liberalismul constituțional, care limitează puterea majorității guvernamentale prin garantarea libertăților și independenței politice individuale. Acestea sunt democrații reprezentative, cu sisteme pluripartite și societăți civile pluraliste, în care sistemele de control și echilibru, inclusiv un sistem judiciar independent, își exercită competențele de supraveghere asupra organelor de conducere, iar libertatea mijloacelor de informare în masă este garantată. Fiecare persoană fizică și juridică este supusă în aceeași măsură statului de drept. Democrațiile liberale respectă și protejează minoritățile, garantează drepturile civice (în special dreptul de a vota și de a candida), libertățile civile (de exemplu, libertatea de asociere), drepturile omului și libertățile fundamentale.

2.2. O democrație liberală funcțională este un sistem politic care permite tragerea la răspundere a autorităților publice, un sistem care încurajează exprimarea și participarea cetățenilor și a organismelor intermediare în care sunt activi, în toate spațiile civice.

2.3. „Democrația participativă”, în completarea democrației reprezentative, are nevoie de organisme intermediare (sindicate, ONG-uri, rețele profesionale, asociații din anumite domenii etc.) pentru a-i implica pe cetățeni și a promova asumarea populară și civică a chestiunilor europene și construirea unei Europe mai echitabile, mai solidare și mai incluzive.

2.4. „Democrațiile liberale” sunt sisteme politice în care au loc alegeri, dar în care nu se practică și liberalismul constituțional. Liderii aleși în mod democratic limitează drepturile civice, libertățile civile și protecția minorităților. Sistemul de control și echilibru, sistemul judiciar independent și mass-media independentă sunt subminate, pentru a dispensa suveranitatea absolută a majorității guvernamentale de limitările și controalele constituționale.

2.5. O „societate civilă” pluralistă, care respectă principiile democrației și liberalismului constituțional, este un element esențial al democrațiilor liberale. Cetățenii care se implică în mod public în activitatea organizațiilor societății civile sau în forme de participare informală constituie societatea civilă, care funcționează ca intermediar între stat și cetățeni. Pe lângă faptul că structurează interesele cetățenilor, furnizează expertiză tehnică în cadrul proceselor legislative și trage la răspundere factorii de decizie, societatea civilă contribuie la crearea unei comunități și are o funcție integratoare prin consolidarea coeziunii sociale și prin crearea unei identități. În plus, o mare varietate de organizații ale societății civile, în special partenerii sociali, desfășoară activități fără scop lucrativ, în serviciul unor obiective caritabile sau de interes general, unele luând forma întraajutorării.

2.6. Deși o societate civilă dinamică este esențială pentru funcționarea democrațiilor liberale, oponenții săi se implică, de asemenea, politic în organizații formale sau în tipuri informale de participare. O astfel de „societate necivilă” nu respectă principiile democrației și liberalismului constituțional, ci promovează conceptul de „democrație iliberală”. Ea se servește de drepturile de participare politică pentru a elimina sistemul de control și echilibru stabilit, statul de drept și sistemul judiciar independent și pentru a limita libertatea mijloacelor de informare în masă. Urmărește să limiteze drepturile civice, libertățile civile și protecția minorităților. În loc să îndeplinească o funcție integratoare în cadrul societății și să consolideze coeziunea socială, societatea necivilă promovează o înțelegere naționalistă și bazată pe excluziune a societății, care ostracizează un mare număr de cetățeni, în special minoritățile.

2.7. „Populismul” este o ideologie, considerată de analiști drept „subțire” (thin), care susține că există un popor omogen, cu o voință coerentă. Populiștii pretind că sunt singurii adevărații reprezentanți ai acestei voințe. Fără să ofere o definiție clară a noțiunii de „popor”, populismul născocesc inamici și adversari ai poporului, de exemplu, elita, și susține că aceștia obstrucționează adevărata voință a acestui popor. Populiștii fac apel la emoții în dezbaterile politice cu scopul de a induce teamă.

3. Contextul avizului

3.1. Democrația este amenințată la ora actuală de populism – emanat, în prezent, în principal de partidele și mișcările de extremă dreapta. Acestea subminează democrația liberală, drepturile fundamentale și statul de drept, inclusiv protecția minorităților, sistemele de control și echilibru reciproc, precum și limitele clare ale puterii politice.

3.2. În unele state membre, aceste grupuri se află în prezent la guvernare. Pretutindeni, ei pretind că reprezintă „adevărata” voință a cetățenilor împotriva „elitelor”. Ei fac promisiuni false, neagă provocările cărora trebuie să le facă față acțiunea politică, cum ar fi schimbările climatice, și vor să distrugă proiectul european și realizările sale.

3.3. CESE atrage atenția asupra faptului că unii cetățeni recurg la populiști și extremiști pentru că sunt dezamăgiți. Ei nu susțin neapărat pe deplin programele politice ale populiștilor. Inegalitățile din ce în ce mai mari în distribuția bogăției și a veniturilor, precum și sărăcia, oferă un teren fertil grupurilor de extremă dreapta pentru promovarea naționalismului ca răspuns la globalizare.

3.4. În ciuda provocărilor legate de autoritarism și de situația economică, cum ar fi inegalitățile, Europa continuă să fie un lider al democrației liberale în lume, fiind admirată de multe popoare care trăiesc în regimuri autocrate.

3.5. O societate civilă pluralistă este una dintre trăsăturile distinctive ale democrației liberale și stă la baza oricărui acord constituțional bazat pe libertățile civile și statul de drept. CESE a înființat Grupul „Drepturile fundamentale și statul de drept” pentru a apăra aceste principii, întrucât consideră că societatea civilă deschisă și libertățile civile sunt amenințate în prezent de tendințele autoritare. Acest lucru se datorează faptului că libertatea și o societate civilă deschisă sunt incompatibile cu ideea de „democrație iliberală sau dirijată”.

3.6. CESE consideră că societatea civilă joacă un rol esențial în menținerea democrației liberale în Europa. Numai o societate civilă puternică și diversă poate apăra democrația și libertatea și poate proteja Europa de tentațiile autoritarismului.

3.7. O societate civilă independentă puternică și pluralistă este o valoare în sine, în toate democrațiile. Organizațiile societății civile joacă un rol crucial în promovarea valorilor europene, ajutând comunitățile să se organizeze și mobilizându-i pe cetățeni pentru binele public.

3.8. CES observă o tendință de scădere a încrederii în UE pe întregul continent, însoțită de escaladarea conflictelor cu minoritățile, de xenofobie, un nivel din ce în ce mai ridicat al corupției, nepotism și slăbirea instituțiilor democratice în unele țări. În această situație, ONG-urile reprezintă adesea singura linie de apărare care susține și promovează valorile-cheie ale proiectului european, cum ar fi respectarea drepturilor omului, libertatea, toleranța și solidaritatea.

3.9. Articolul 11 din TUE invită instituțiile europene să mențină relațiile cu actorii societății civile, în special cu asociațiile.

3.10. Densitatea peisajului asociativ și relevanța acestuia în cadrul dialogului civil sunt indicatori ai calității vieții democratice din orice țară. Funcțiile sociale și civice ale asociațiilor sunt esențiale pentru o democrație pe deplin funcțională, în special în această perioadă dominată de dezamăgire.

3.11. CESE subliniază că formele de implicare civică care folosesc în mod abuziv drepturile de participare politică pentru a aboli democrația, garanțiile oferite de statul de drept și independența sistemului judiciar nu fac parte din societatea civilă.

4. Contribuția societății civile la democrație

4.1. Cetățenii UE își pot exercita dreptul la participare democratică nu numai prin drepturile electorale active și pasive, ci și prin activitățile societății civile. Organizațiile intermediare ale CESE, precum și rețelele europene ale organizațiilor societății civile, cum ar fi Civil Society Europe, reprezintă principalele lor forumuri reprezentative la nivelul UE.

4.2. Numai garantarea libertăților individuale, în special a libertății de exprimare, informare, adunare și asociere, precum și aplicarea acestora pot constitui fundamentul unei democrații pluraliste și al participării politice individuale.

4.3. Un sistem judiciar independent este garantul statului de drept, al drepturilor fundamentale și al drepturilor omului, precum și al dreptului la participare politică. Cu toate acestea, independența sistemului judiciar este amenințată în anumite părți ale Europei. În prezent, sunt în desfășurare acțiuni în justiție împotriva Poloniei și Ungariei pentru încălcarea statului de drept ⁽¹⁾.

4.4. O justiție independentă se înscrie printre măsurile de control și echilibru care împiedică ca o parte a societății să fie dominată în permanență de un grup politic. În special, regulile politice de luare a deciziilor nu pot fi modificate în așa fel încât persoanele fizice să fie excluse definitiv de la procesul de luare a deciziilor.

4.5. În același mod, un serviciu public fără corupție, cu servicii de interes general bine gestionate, care respectă drepturile fundamentale și în care funcționarii au dreptul de a contesta instrucțiunile ilegale, este esențial pentru orice sistem constituțional bazat pe libertate și stat de drept.

4.6. O democrație liberală funcțională are, de asemenea, nevoie de cetățeni care, prin implicarea lor civică, contribuie la o societate bazată pe toleranță, nediscriminare, justiție și solidaritate. Acest lucru necesită o societate civilă dinamică, în care cetățenii se angajează în mod voluntar în activități civice. Activitatea lor voluntară se bazează pe drepturile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. În același timp, ei sunt garanții valorilor exprimate în Cartă.

4.7. În democrațiile libere, o societate civilă independentă are un rol esențial în supravegherea și responsabilizarea instituțiilor politice, precum și în asigurarea faptului că actorii politici își justifică deciziile în mod corespunzător. Prin monitorizarea critică a proceselor decizionale și prin evaluarea punerii în aplicare a deciziilor politice și a politicii publice în general, societatea civilă creează transparență, iar expertiza sa contribuie la o mai bună guvernare.

4.8. Societatea civilă este o școală de democrație, favorizând participarea politică și educația civică, care completează învățământul public.

4.9. În paralel, învățământul public joacă, de asemenea, un rol esențial în predarea valorilor democratice și a educației civice, permițându-le tinerilor cetățeni să se implice în societatea civilă și să își exercite drepturile civice și libertățile civile.

4.10. Societatea civilă are un rol de consolidare a comunității, o funcție de integrare, întărind coeziunea socială și creând o identitate. În special, ea trebuie să le permită cetățenilor să își exercite drepturile, contribuind astfel la crearea unei comunități cetățenești europene.

4.11. CESE subliniază că organizațiile și inițiativele societății civile pot îndeplini aceste funcții numai într-un cadru social, politic și juridic favorabil.

5. Amenințările actuale

5.1. CESE consideră că, în prezent, grupurile politice extremiste pun la grea încercare societatea civilă europeană în multe domenii. Rezultatele alegerilor din aproape toate statele membre indică în mod clar că ele se bucură de o susținere tot mai mare și că unii cetățeni își pierd încrederea în instituțiile democratice.

⁽¹⁾ De exemplu Cauza C-619/18, Comisia împotriva Republica Polonă; Proces în curs: C-78/18 Comisia v Ungaria.

5.2. La extrema dreaptă a spectrului politic, grupări populiste și extremiste capătă putere și încearcă cu tot mai mare succes să facă ca rasismul și xenofobia să devină acceptabile în Europa și să distrugă coeziunea socială.

5.3. Populiștii și extremiștii de dreapta pun sub semnul întrebării rezultatele dobândite în ceea ce privește emanciparea femeilor prin promovarea unei imagini reacționare a familiei. Ei se opun egalității de gen și promovează homofobia.

5.4. Polarizarea societății se reflectă, de asemenea, în apariția unei „societăți necivile”. Un număr din ce în ce mai mare de ONG-uri și forme de implicare civică promovează excluderea unor părți ale societății. Acestea nu împărtășesc valorile europene afirmate la articolul 2 din TUE, în special drepturile omului și statul de drept, în schimb promovează o ordine politică alternativă, nedemocratică.

5.5. Încurajată de anonimatul oferit de internet și platformele de comunicare socială și promovată de campaniile de dezinformare, cultura dezbaterilor politice și sociale se schimbă, devenind din ce în ce mai brutală, agresivă și polarizantă. În acest context, eforturile actorilor pro-europeni de a comunica cetățenilor valorile europene nu au reușit, de cele mai multe ori, să remedieze criza de comunicare a proiectului european.

5.6. Politicienii moderați adoptă din ce în ce mai des concepții populiste, după cum a demonstrat Brexitul. Reprezentanții „democrației iliberale” pătrund în număr tot mai mare în instituțiile naționale și supranaționale. Acestea le oferă o platformă pentru a-și disemina ideile pe scară tot mai largă.

5.7. Guverne autoritare din țări terțe sprijină dezvoltarea pozițiilor extremiste și populiste în Europa și încurajează schimbarea culturii dezbaterii în mass-media tradițională și pe internet, prin finanțarea și dezinformarea selectivă care vizează subminarea stabilității UE.

5.8. CESE este profund îngrijorat de faptul că, în Europa, diverse sisteme politice au început să alunece către o „democrație iliberală”. Reformele din unele state membre sunt menite să împiedice participarea efectivă a tuturor cetățenilor la deciziile politice și subminează condițiile-cadru garantate prin lege de funcționare a societății civile.

5.9. Pentru a-și putea asuma rolul de instanță de control al organelor politice, societatea civilă trebuie să dispună de resurse adecvate. Încercările de a împiedica finanțarea din surse nestatale limitează libertatea de asociere și funcționarea democrației.

5.10. Deosebit de îngrijorătoare este tendința de scădere a libertății mijloacelor de informare în masă, observată în Europa în ultimii cinci ani. Bazele economice slabe ale mijloacelor de comunicare în masă independente, eliminarea autonomiei instituționale a organismelor publice de radiodifuziune sau crearea unor monopoluri private în domeniul mass-mediei, în special a celor controlate de politicieni guvernamentali, pun în pericol a patra putere în stat.

5.11. Interdependența dintre interesele politice și cele ale întreprinderilor, în special, sporește riscurile la care democrația este expusă din cauza corupției. Lipsa de progrese în combaterea corupției în Europa ar trebui privită în mod critic. Situația este agravată de o deteriorare semnificativă în unele state membre.

5.12. Valoarea pe care UE o adaugă democrației liberale este de necontestat. În Europa unită, statul de drept a înlocuit legea celui mai puternic. UE încă nu dispune de un mecanism adecvat pentru a asigura menținerea eficace a democrației și a statului de drept în statele sale membre. În pofida sau poate ca urmare a acestui punct slab, UE se regăsește în prima linie pentru apărarea democrației liberale în Europa.

6. Recomandări de acțiune pentru consolidarea unei societăți civile reziliente în Europa

CESE încurajează toate statele membre să respecte valorile UE, astfel cum sunt prevăzute la articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), și să se abțină de la orice tentativă de creare a unei „democrații iliberale”. O societate civilă pluralistă și rezilientă își poate juca rolul de protejare a democrației doar dacă implicarea cetățenilor în politică nu îi pune în pericol. Totuși, dacă unele state membre cedează în fața autoritarismului, UE trebuie să utilizeze la maximum instrumentele juridice actuale, cum ar fi procedurile de constatare a neîndeplinirii obligațiilor și Cadrul privind statul de drept din 2014.

6.1. Statele membre trebuie să fie informate în mod clar că abandonarea democrației și a statului de drept este inacceptabilă în UE.

6.2. CESE atrage atenția asupra procedurii prevăzute la articolul 7 din TUE, care permite Consiliului, în cazul unei încălcări grave de către un stat membru a valorilor menționate la articolul 2 din TUE, să îi retragă acestuia dreptul de vot în cadrul Consiliului.

6.3. CESE își reiterează apelul, adresat împreună cu Parlamentul European, privind instituirea unui „semestru al democrației” și a unui mecanism european de control privind statul de drept și drepturile fundamentale ⁽²⁾. CESE propune crearea unui tablou de bord al democrației, care, printre altele, să reflecte condițiile-cadru pentru activitatea societății civile și să genereze recomandări specifice de reformă.

6.4. Partidele care se opun democrației ar trebui excluse din partidul lor politic la nivel european și din grupul lor politic din Parlamentul European.

6.5. CESE consideră că ar trebui să se aibă în vedere un mecanism prin care deficiențele de punere în aplicare a recomandărilor de reformă să poată duce la măsuri economice de corecție.

6.6. CESE salută propunerea Comisiei privind „protecția bugetului Uniunii în cazul unor deficiențe generalizate în ceea ce privește statul de drept în statele membre”, ca un pas în direcția cea bună ⁽³⁾.

6.7. Refuzul de acordare a fondurilor în cadrul noului mecanism nu trebuie să fie în detrimentul beneficiarilor de ajutor din cadrul societății civile, care ar trebui să beneficieze de un sprijin direct la nivelul UE.

6.8. CESE critică însă faptul că mecanismul se concentrează exclusiv pe buna gestiune financiară. Comitetul solicită adoptarea unor dispoziții care să permită inițierea unor proceduri în cazul unor deficiențe ce pun în pericol democrația și statul de drept, care să nu fie direct legate de imperativul privind buna gestiune financiară.

6.9. CESE salută propunerea Comisiei Europene de a crea un nou cluster în următorul CFM intitulat „Investiții în oameni, în coeziunea socială și în valori”, ca o contribuție la consolidarea rezilienței societății civile europene. Comitetul salută în special crearea unui nou Fond pentru justiție, drepturi și valori, cu privire la care CESE a emis un aviz ⁽⁴⁾.

6.10. De asemenea, CESE propune ca, în noul CFM, să existe suficientă flexibilitate pentru a permite Comisiei să acorde mai mult sprijin organizațiilor societății civile în cazul în care guvernele naționale își reduc sau își încetează finanțarea din motive politice. Această finanțare suplimentară nu ar trebui să însemne înlocuirea resurselor naționale pe termen lung, ci ar trebui însoțită, dacă este posibil, de o reducere compensatorie a ajutorului acordat statului membru în cauză în alte domenii.

6.11. CESE subliniază, de asemenea, că organizațiile și inițiativele societății civile care beneficiază de finanțare din partea UE în cadrul noului CFM trebuie să își asume în mod clar angajamentul de a respecta valorile europene, după cum prevede articolul 2 din TUE. Organizațiile care promovează abolirea democrației sau a statului de drept, rasismul sau xenofobia nu ar trebui să aibă acces la acest sprijin.

6.12. Având în vedere modificarea comportamentului cetățenilor în ceea ce privește participarea și numărul tot mai mare de inițiative informale și spontane, CESE solicită autorităților legislative ale UE să reducă și mai mult sarcina administrativă legată de procedurile privind depunerea candidaturilor, punerea în aplicare și contabilitatea pentru proiectele sprijinite de UE și să pună la dispoziția inițiativelor și organizațiilor de mici dimensiuni instrumente de sprijin speciale.

6.13. CESE solicită Comisiei Europene să furnizeze mai multe informații cu privire la instrumentele de sprijin existente pentru societatea civilă. Acestea ar trebui să vizeze în special părțile interesate din regiunile îndepărtate ale statelor membre.

6.14. Pentru a îmbunătăți respectarea condițiilor de eligibilitate pentru sprijin și a principiilor bunei gestiuni financiare de către actorii societății civile, CESE solicită Comisiei Europene să sporească investițiile în consolidarea capacităților societății civile.

6.15. CESE propune să se creeze sau să se consolideze instrumentele pentru crearea de rețele transfrontaliere ale societății civile.

6.16. CESE solicită statelor membre măsuri de sprijinire a organizațiilor societății civile, fără a aduce prejudicii serviciilor publice și justiției fiscale, de exemplu, permițând deductibilitatea fiscală limitată a cotizațiilor de afiliere și de sprijin, dată fiind capacitatea ONG-urilor de a genera contribuții.

6.17. CESE solicită Comisiei să facă propuneri pentru o mai bună punere în aplicare a directivei privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor ⁽⁵⁾, pentru a pune în valoare voluntariatul și angajamentul civic în viața profesională.

⁽²⁾ JO C 34, 2.2.2017, p. 8.

⁽³⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 173.

⁽⁴⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 178.

⁽⁵⁾ COM(2017) 253; JO C 129, 11.4.2018, p. 44.

6.18. CESE sprijină solicitarea Parlamentului adresată Comisiei de a prezenta o propunere de creare a unui statut european pentru societăți mutuale, asociații și fundații ⁽⁶⁾. Un statut juridic european complementar sau un sistem alternativ de acreditare interinstituțională oficială, ca un prim pas, ar ajuta organizațiile societății civile care nu mai beneficiază de o protecție juridică suficientă în statele lor membre.

6.19. CESE consideră că ar fi util să se analizeze cauzele lipsei de acțiune în acest dosar și să se aibă în vedere, în același timp, un acord interinstituțional, un fel de etichetă pentru ONG-uri. CESE ar trebui să analizeze această posibilitate.

6.20. CESE solicită instituțiilor UE să pună în aplicare dispozițiile de la articolul 11 din TUE și să consolideze în continuare democrația participativă la nivelul Uniunii prin implicarea asociațiilor reprezentative și a societății civile, trecând de la consultare la un veritabil dialog.

6.21. Pentru ca cetățenii să nu-și piardă încrederea în instituțiile europene, este important ca politica europeană să aducă îmbunătățiri concrete în viața de zi cu zi a cetățenilor, iar ei să fie conștienți de acest lucru.

6.22. O societate civilă rezilientă are nevoie de un mediu social sănătos. Factorii de decizie de la nivel național și european trebuie să abordeze acest aspect și să asigure sustenabilitatea socială, prin sisteme educaționale favorabile incluziunii, creștere economică favorabilă incluziunii, industrii competitive și inovatoare, precum și piețe ale forței de muncă care să funcționeze bine, o impozitare justă și echitabilă, servicii publice și sisteme de securitate socială eficiente. În caz contrar, tulburările din rândul populației și absenteismul de la vot sau creșterea extremismului vor submina fundamentele democrației liberale. Drepturile sociale și economice nu pot fi despărțite de drepturile civile și politice.

6.23. Existența unor parteneri sociali puternici, piloni ai societății civile, este de o importanță crucială în stabilizarea democrațiilor europene. Cu toate acestea, avem nevoie de societatea civilă, în toată diversitatea sa, pentru a apăra valorile europene fundamentale.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHIER

⁽⁶⁾ Declarația PE, 10 martie 2011.

**Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Calea porumbelului alb” (*The White Dove Way*) –
Propunere de strategie de consolidare a păcii la nivel mondial, condusă de UE**

(aviz din proprie inițiativă)

(2019/C 228/05)

Raportoare: **Jane MORRICE**

Decizia Adunării Plenare	15.2.2018
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	15.1.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	160/3/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. Edificarea Uniunii Europene a răspuns imperativului de asigurare a păcii. Uniunii i s-a decernat Premiul Nobel pentru Pace, dar nu își poate permite să se culce pe lauri. În schimb, cel mai mare proiect de menținere a păcii din epoca modernă ar trebui să își ocupe locul cuvenit, pentru că are rol de exemplu la scară mondială și de model de consolidare a păcii în Europa și în lume. Având în vedere provocările existențiale considerabile cu care se confruntă Europa în prezent, ampla reînnoire a instituțiilor UE și cea de a 100-a aniversare a încheierii Primului Război Mondial, acesta este cel mai potrivit moment din istoria integrării europene ca UE să își asume rolul de lider, trasând o nouă direcție pentru consolidarea păcii la nivel mondial.

1.2. „Calea porumbelului alb” (*The White Dove Way*) este noua foaie de parcurs metaforică și fizică ce arată calea de urmat. Aceasta propune o nouă strategie dinamică de consolidare a păcii la nivel mondial, condusă de UE, axată pe prevenirea conflictelor, implicarea societății civile și comunicare eficace prin educație și informare, precum și o cale europeană a păcii, care să se întindă din Irlanda de Nord până în Nicosia, pentru a-i implica fizic pe cetățeni, astfel încât aceștia să fie incluși în procesul european de consolidare a păcii și responsabilizați pentru realizarea obiectivului său.

1.3. În acest scop, CESE solicită ca, în toate programele de pace din cadrul relațiilor externe ale UE, noul buget al UE să aloce mai multe resurse pentru prevenirea conflictelor și ca între politicile interne și externe în materie de comerț, ajutor, dezvoltare și securitate să existe mai multă coerență și coeziune.

1.4. CESE recomandă cu fermitate o implicare sporită a societății civile în procesul decizional, similară cu inițiativele europene de consolidare a păcii din întreaga lume, cum ar fi programul PEACE al UE din Irlanda de Nord, care beneficiază de contribuția activă a întreprinderilor, a organizațiilor sindicale și a sectorului voluntariatului.

1.5. Reflectând la succesul programului Erasmus, CESE solicită intensificarea considerabilă a eforturilor de comunicare pentru a promova rolul educației și informării, pentru a prezenta experiența UE de consolidare a păcii, a facilita învățarea între ONG-urile interne și externe și a crea marca „PORUMBELUL ALB” pentru proiectele de pace ale UE, în vederea sporirii vizibilității atât pe plan intern, cât și extern.

1.6. Pentru a-i implica pe cetățeni în mod activ, CESE propune o cale a păcii din Irlanda de Nord până în Nicosia, legând două insule divizate dintr-o parte și din cealaltă a Europei. Astfel cum dovedește succesul itinerarelor culturale europene, cum ar fi cel care duce la Compostela, călătorii pot parcurge drumul ca pe un pelerinaj sau pur și simplu pentru a descoperi mai multe despre diferite culturi prin interacțiune umană. De asemenea, urmând „Calea porumbelului alb”, aceștia vor învăța să înțeleagă moștenirea păcii, care a dat naștere Uniunii Europene.

1.7. „Porumbelul alb” este traducerea în limba română a numelui lui Columban, pelerinul irlandez, descris ca sfântul ocrotitor al unității europene. Acesta este, de asemenea, sfântul ocrotitor al motocicliștilor. Urmând calea sa inițială din Irlanda în Franța, Elveția, Austria și Italia, „Calea porumbelului alb” va trece prin foste zone de război și de conflict, cum ar fi Frontul de Vest, Tirolul de Sud și Balcanii. De asemenea, aceasta va fi o cale „virtuală” care prezintă o carte de istorie versiune high-tech a parcursului UE de la război la pace și care încurajează un mod de viață și de învățare reprezentat de valorile UE ale respectului, toleranței și înțelegerii reciproce.

1.8. CESE îndeamnă UE să creeze o nouă strategie de consolidare a păcii la nivel mondial care să includă trei componente:

Componenta 1 – Prevenirea conflictelor, societatea civilă, coerența

- dublarea finanțării pentru consolidarea păcii în toate politicile UE conexe, cu accent pe prevenirea conflictelor, reconciliere și dialog intercultural, promovând toleranța și respectul atât pe plan intern, cât și extern;
- implicarea structurată a societății civile la toate nivelurile procesului decizional, în politicile UE de relații externe și în programele UE privind consolidarea păcii;
- o mai mare coeziune și coerență între strategiile UE de apărare, de ajutor, comerciale și de soluționare a conflictelor din toate țările în care UE este activă;
- programe pentru tineret, cum ar fi programul Erasmus și Corpul european de solidaritate, pentru a include componente legate de consolidarea păcii, cetățenia europeană, respect reciproc și toleranță;
- o coordonare sporită între agenții și între state și schimbul de experiență cu organizațiile înființate în comunități locale, naționale și internaționale, statale și nestatale, de consolidare a păcii.

Componenta 2 – Informare, Comunicare, Educație (ICE)

- formarea privind medierea, negocierea și dialogul între ONG-urile locale, naționale și internaționale de consolidare a păcii;
- stimulente pentru a încuraja învățarea și predarea integrării europene, a consolidării păcii și a angajamentului civic în școlile terțiare, secundare și primare de la nivelul UE;
- crearea unor centre europene pentru consolidarea păcii în Belfast și Nicosia și a unor „platforme” de învățare care să conecteze locuri strategice de-a lungul „Căii porumbelului alb”;
- recunoașterea oficială de către UE a simbolului „porumbelului alb” ca marcă pentru toate proiectele de pace ale UE și consolidarea obligației ca aceste proiecte să facă public sprijinul UE;
- intensificarea eforturilor la nivelul CE de a da publicității proiectele de pace ale UE utilizând marca „porumbelului alb”.

Componenta 3 – Calea europeană a păcii

Crearea unui grup operativ al „porumbelului alb” al UE pentru a iniția și a sprijini:

- consultarea cu consiliile locale, organismele regionale, alte rute stabilite, cum ar fi Calea frontului de vest (Western Front Way), muzee și situri culturale conectate de „Calea porumbelului alb”;
- colaborarea mai strânsă cu organizațiile internaționale, cum ar fi Organizația Națiunilor Unite, UNESCO, OSCE și Consiliul European;
- colaborarea în rețea cu grupurile și inițiativele cetățenești implicate în concursuri de maraton, marș, ciclism și motociclism și alte inițiative;
- sprijinirea solicitării asociației „Prietenii lui Columban”, adresată Consiliului European pentru recunoașterea oficială ca itinerar cultural european, care ar putea reprezenta una dintre ramurile „Căii porumbelului alb”;
- pregătirea logisticii pentru a construi un drum care să lege Irlanda de Cipru prin foste zone de conflict, cu „bifurcații” către locuri care au contribuit semnificativ la pace, cum ar fi țările scandinave, Europa Centrală și de Est;
- sprijin financiar și tehnic pentru o „Cale a porumbelului alb” virtuală care să fie utilizată în școlile și colegiile din întreaga Europă ca viitor manual de istorie versiune high-tech;
- sprijin pentru o versiune online interactivă a „Căii porumbelului alb” care să unească locuri și platforme de consolidare a păcii, inclusiv povestiri, pentru cei care nu pot face călătoria pe jos.

2. Context

2.1. Provocările importante cu care se confruntă în prezent UE amenință chiar fundamentul idealului european. Valul de refugiați și de imigrație, efectele crizei financiare, austeritatea, extremismul, amenințările la adresa securității, creșterea polarizării politice și impactul Brexitului au zdruncinat efectiv bazele UE. O reacție adecvată a UE nu poate întârzia dacă se dorește păstrarea celei mai îndelungate domnii a păcii în Europa. În această situație extrem de instabilă, UE trebuie să răspundă cu acțiuni pozitive, ambițioase, creative și constructive și cu o viziune care să reflecte misiunea principală a proiectului european – promovarea și menținerea păcii.

2.2. Succesul proiectului UE pentru pace înseamnă și că noile generații de europeni sunt foarte îndepărtate de realitatea războiului. Reamintindu-le cetățenilor de originile acestui proiect, UE recrează un ideal care va consolida credibilitatea UE și a misiunii sale. Pentru a realiza acest lucru, UE trebuie să-și intensifice eforturile de consolidare a păcii, nu numai la nivel mondial, ci și în interiorul Europei. Prin schimbul de experiențe cu privire la soluționarea conflictelor locale, la compromis și consens între diferitele culturi, comunități și țări, UE își poate consolida și promova valorile fundamentale de libertate, justiție, egalitate, toleranță, solidaritate și democrație atât pe plan intern, cât și extern.

2.3. Cei din afara UE ar trebui să vadă în UE o campioană mondială a păcii, a democrației și a drepturilor omului. Cu toate acestea, conflictele din Siria, Afganistan, Yemen și din alte regiuni ne obligă să privim cu ochi critici reacția UE la crizele umanitare care urmează acțiunilor militare. Pentru a-și realiza obiectivele și principiile declarate, UE are datoria morală, mai presus de interese geopolitice sau economice, de a acționa pentru a proteja viețile victimelor nevinovate prinse în conflict, în special ale copiilor. Fondurile UE pot contribui semnificativ la îmbunătățirea vieții din aceste zone, dar rezultatele sunt limitate. Concentrându-se pe prevenirea conflictelor în zone în care pacea și securitatea sunt amenințate și colaborând strâns cu societatea civilă, UE va putea asigura o mai mare implicare la nivel local și va spori probabilitatea unei păci de durată.

2.4. Pornind de la premisa că fiecare euro investit în pace economisește 7 euro investiți în apărare, CESE îndeamnă UE să acorde prioritate consolidării păcii în propunerile sale privind noul buget al UE (CFM 2021-2027). „Instrumentul european pentru pace”, în valoare de 10 miliarde EUR, propus de Comisie, ar trebui să dispună de o componentă specifică de consolidare a păcii, care să implice părțile interesate de la nivelul societății civile locale și internaționale, un schimb bidirecțional de practici, platforme pentru transferul de cunoștințe și o strategie de comunicare a mesajului său la nivel mondial. De asemenea, CESE solicită deplina punere în aplicare a Strategiei globale pentru politica externă și de securitate a Uniunii Europene din 2016 – prevenirea conflictelor, promovarea securității umane, abordarea cauzelor profunde ale instabilității și depunerea de eforturi pentru o lume mai sigură.

3. Contextul – comemorare, celebrare, comunicare

3.1. În anul care a marcat cea de a 100-a aniversare a încheierii Primului Război Mondial, cetățenii UE nu numai că au comemorat eroii, ci au reflectat și la costul conflictului. Înțelegând calea care a condus la pace, factorii de decizie învață lecțiile istoriei și trag învățăminte din modul în care au luat naștere procesele de pace. Comemorarea perioadelor-cheie de pace amintește de moștenirea războiului și de spiritul de solidaritate care îl înlocuiește. În anii următori său vom marca evenimente-cheie, cum ar fi: 30 de ani de la căderea Zidului Berlinului și pacea din Liban (2019); 25 de ani de la Acordul de pace de la Dayton (2020); 2018 a marcat, de asemenea, a 20-a aniversare a semnării Acordului din Vinerea Mare/de la Belfast și a doua aniversare a acordului de pace din Columbia. Subliniind sprijinul său pentru aceste acorduri, UE promovează valoarea eforturilor sale la nivel mondial.

3.2. Pentru a reflecta Anul European al Patrimoniului Cultural, încercările de a transforma învățămintele trase de Europa de pe urma conflictelor într-o forță a mai binelui ar trebui să includă o nouă componentă culturală esențială. Rolul diplomației culturale a fost subliniat de Înalțul Reprezentant al UE, Federica Mogherini, ea arătând că cultura reprezintă un instrument-cheie pentru relațiile diplomatice internaționale ale UE. Exemplele, de la protejarea siturilor de patrimoniu la promovarea identităților culturale și a limbii, ajută la crearea unor regimuri politice stabile, în care diferite grupuri etnice/naționale/religioase/lingvistice se simt în siguranță și mai pregătite să se implice în mod pașnic. Deși este recunoscută virtutea diplomației culturale în relațiile externe, având în vedere creșterea polarizării în interiorul Uniunii, această noțiune este la fel de aplicabilă pentru a aborda discordia din interiorul UE. Columban⁽¹⁾, pelerinul irlandez din secolul al VI-lea, descris ca sfântul ocrotitor al Europei unite, asigură moștenirea, povestea și legătura culturală pentru o nouă strategie globală a UE de promovare a înțelegerii și a acțiunii comune prin pace. Prin urmare, această inițiativă adoptă porumbelul alb, simbolul internațional al păcii, în numele său.

4. Calea porumbelului alb

Combinând metodele moderne de interacțiune socială globalizată cu metodele antice de a răspândi vestea, „Calea porumbelului alb” trasează o nouă direcție pentru UE, prin conectarea trecutului, prezentului și viitorului său.

⁽¹⁾ Pelerin irlandez din secolul VI, descris de părintele fondator al UE, Robert Schuman, ca „sfântul ocrotitor al tuturor celor care doresc să construiască o Europă unită”.

4.1. *Deschiderea căii – plasarea rolului de precursor al UE în demersurile de consolidare a păcii la nivel mondial*

Prin sprijinirea, în mod activ, a creării unor societăți stabile, juste, echitabile și prospere în întreaga lume, UE nu se limitează la simpla promovare a păcii. Deși eforturile UE nu au întotdeauna rezultatele scontate, promovarea valorilor sale încurajează țările care se confruntă cu conflicte să depășească violența. Programul PEACE al UE din Irlanda de Nord și sprijinul UE pentru procesul de pace din Columbia sunt exemple valoroase. Un alt model de implicare este strategia UE pentru tineret, din 2015, pentru a garanta tinerilor din UE că nu sunt marginalizați. De asemenea, prin crearea unei mai mari coerențe și coeziuni între strategiile sale culturale, de apărare, de ajutor, comerciale și de soluționare a conflictelor și în relațiile cu agențiile internaționale, UE ar putea prelua conducerea demersurilor de consolidare a păcii la nivel mondial.

4.2. *Îndrumarea – prin informare, comunicare, educație (ICE)*

Prin puterea exemplului și prin promovarea valorilor sale fundamentale, UE poate arăta calea, implicându-se în mod mai creativ în strategiile ICE. Este esențial schimbul de experiență dintre promotorii păcii la nivel local, din Europa și din afara acesteia. Înființarea centrelor europene pentru pace, care asigură formare pentru mediere, negociere, dialog și consens, astfel cum s-a propus în avizele anterioare⁽²⁾, și acționarea în parteneriat cu promotorii păcii la nivelul societății civile sunt esențiale. Prezentându-și activitatea prin programe de educare și informare bine orientate și care dispun de resursele adecvate, UE asigură o mai bună înțelegere a rolului său și își justifică eforturile în fața cetățenilor săi, arătându-le valoarea implicării multiculturale și contribuind la redarea încrederii lor în originea proiectului european.

4.3. *Parcurgerea căii – un itinerar cultural accesibil pentru toți*

4.3.1. Această cale permanentă a păcii, din Irlanda de Nord până în Nicosia, va implica cetățeni din toate categoriile sociale într-un efort fizic și mental de a lega noi prietenii și de a se întâlni cu alți cetățeni care doresc să își împărtășească experiența în materie de conflict. Întinzându-se pe 5000 km și traversând întreg continentul, acest itinerar cultural, care urmează pașii omonimului său, Columban, va depăși itinerarul inițial al pelerinului irlandez (din Irlanda până în Italia), pentru a trece prin locuri profund afectate de război și de conflicte, cum ar fi Frontul de Vest, Tirolul de Sud și Balcanii, stabilind legături între oameni și locuri de-a lungul acestui drum. Călătorii vor auzi povești despre moștenirea de durată a conflictului, dar și – cel mai important – despre mecanismele care creează pacea. De asemenea, „Calea porumbelului alb” va crea platforme de învățare și „ramuri” către Europa de Nord, de Est, Centrală și de Sud, astfel încât călătorii să poată alege rute care să le permită să viziteze oricâte situri doresc. „Calea porumbelului alb” ar încuraja aceste „ramuri” să se extindă atât în interiorul, cât și în afara UE, dând recunoaștere nu doar drumurilor propriu-zise, ci și legăturilor culturale, cum ar fi cele către Scoția, în special către insula Iona, și legăturilor de consolidare a păcii cu țări și regiuni precum Ucraina sau Orientul Mijlociu. Ar putea fi găsite, de asemenea, modalități de conectare la alte rute, deja consacrate, cum ar fi Drumul Sfântului Iacob (Camino de Santiago).

4.3.2. Ea va include un portal online care va crea o experiență virtuală și interactivă, care va conține componente audiovizuale din fiecare sit și istorisirile verbale ascultate pe parcursul călătoriei, destinată celor care nu au mobilitatea necesară să parcurgă pe jos „Calea porumbelului alb”. Calea virtuală ar urma să fie utilizată ca instrument educativ pentru a preda consolidarea păcii în școli și pentru a produce alte momente de creativitate și înțelegere, bazate pe istoria locală relevantă, și relații potențiale în itinerar, astfel încât să fie încurajată o asumare extinsă în întreaga UE și chiar mai departe. Concepută pe baza tehnologiei utilizate pentru formarea militarilor în protecția civililor și prevenirea conflictelor, ea creează o experiență de realitate virtuală a conflictului și a consolidării păcii. Ca manual tehnologic, calea virtuală îndeplinește cerințele educative ale erei digitale și completează tehnicile demodate de predare, care acordă mai multă atenție ațățătorilor la război decât promotorilor păcii.

5. *Noul buget al UE (CFM) trebuie să fructifice la maximum consolidarea păcii și incluziunea societății civile*

5.1. Deși nu există răspunsuri simple în căutarea unor soluții de consolidare a păcii, există modalități de a schimba strategiile și prioritățile, pentru a atenua cele mai grave efecte ale conflictelor. Reinnoirea bugetului UE oferă o bună oportunitate în acest sens, prin crearea „coerenței, coordonării și complementarității” între politicile UE de consolidare a păcii și în cadrul Comisiei, unde complexitatea structurilor face dificilă coordonarea practică între SEAE și alte componente. În mod similar, este necesar să se asigure coerența dintre politicile UE în domeniul comerțului, al asistenței, al securității și al dezvoltării și să se strângă legăturile între politicile și practicile dintre instituțiile UE, statele membre și alți donatori importanți.

⁽²⁾ Avizul CESE privind procesul de pace din Irlanda de Nord, 23.10.2008 (JO C 100, 30.4.2009, p. 100).

Avizul CESE pe tema „Rolul Uniunii Europene în consolidarea păcii în relațiile externe: cele mai bune practici și perspective”, 19.1.2012 (JO C 68, 6.3.2012, p. 21).

5.2. *Accent pe prevenirea conflictelor*

Noile propuneri de buget al UE pentru perioada 2021-2027 referitoare la acțiunea externă trebuie să acorde o mai mare prioritate păcii. Aceste propuneri includ o creștere cu 40 % pentru securitate, până la 4,8 miliarde EUR; un nou Fond de apărare în valoare de 13 miliarde EUR; 6,5 miliarde EUR pentru „mobilitate militară”, prin Mecanismul pentru interconectarea Europei, precum și creșterea cu 26 % a finanțării pentru acțiuni externe, până la 120 de miliarde EUR. Esențial este că propunerea CE privind un „Instrument european pentru pace” în valoare de 10,5 miliarde EUR (extrabugetar), pentru implicarea comună în țările terțe, reprezintă un instrument ideal pentru a garanta că acțiunile UE vor fi orientate în mod real către prevenirea conflictelor. În 2017, UE a adoptat un regulament de creare a unui nou sprijin în cadrul instrumentului care contribuie la stabilitate și pace (IcSP) pentru a promova consolidarea capacităților actorilor militari – consolidarea capacităților ca sprijin pentru securitate și dezvoltare (CBSD). Biroul european de legătură pentru consolidarea păcii (EPLO) și-a exprimat în repetate rânduri preocupările cu privire la acest aspect și la necesitatea unei implicări mai mari din partea societății civile.

5.3. *Incluziunea societății civile – accent pe femei și pe tineri*

Se acceptă tot mai mult că societatea civilă este esențială pentru a asigura eficacitatea și durabilitatea pe termen lung a oricărei strategii de consolidare a păcii. Cooperarea cu actorii locali servește nu numai la sporirea înțelegerii conflictului de la bază, ci și la „asumarea responsabilității” la nivel local pentru acest proces, ajutând la promovarea unui proces de pace mai „sensibil la situațiile de conflict” și a susținerii pozitive. Rezoluția 2419 a Organizației Națiunilor Unite subliniază rolul pe care îl au tinerii în negocierea și punerea în aplicare a acordurilor de pace, la fel cum subliniază și Rezoluția 1325 a Organizației Națiunilor Unite în ceea ce privește rolul femeilor. Activitatea organizațiilor sindicale și a întreprinderilor, mari sau mici, joacă, de asemenea, un rol esențial în mobilizarea societății civile. Grupurile vulnerabile, în special victimele, trebuie să primească atenție de specialitate, fiind importantă și abordarea „în bună vecinătate” a relațiilor din comunitate și de la locul de muncă. „Dialogul structurat” dintre UE și societatea civilă creează, de asemenea, relații inovatoare și durabile, astfel cum a dovedit CESE în relațiile cu vecinii UE din Africa, Asia și cu alte țări din întreaga lume.

5.4. *Sensibilizarea la nivelul UE*

Ținând cont de conștientizarea cetățenească limitată a consolidării păcii de către Uniunea Europeană, noul buget trebuie să pună mai mult accent pe strategiile ICE, în special pe utilizarea atât a mijloacelor de comunicare tradiționale, cât și a platformelor de comunicare socială. Deși preocuparea privind pericolele platformelor de comunicare socială și amenințarea potențială pentru societate este reală, mijloacele de comunicare sunt utilizate insuficient pentru a aduce schimbări pozitive. Jurnalismul pentru pace, diplomația culturală și dialogul intercultural ar trebui să beneficieze de resurse sporite în noul buget al UE. De asemenea, educația joacă un rol important, astfel încât copiii și tinerii să învețe nu doar să „tolereze”, ci și să respecte diferențele. Acest lucru a fost exemplificat prin Organismul pentru programe speciale ale UE (*Special EU Programmes Body*) și prin Mișcarea pentru educație integrată în Irlanda de Nord.

5.5. *Schimbul de bune practici*

UE dispune de o experiență vastă în zone precum Asia de Sud-Est, Orientul Mijlociu, America Centrală, Balcanii și Africa Subsahariană. Unele experiențe au înregistrat succese deosebite, altele mai puțin. Învățând lecțiile istoriei, UE trebuie să respecte și să promoveze abordarea etică a intervențiilor, după cum o dovedește Inițiativa privind transparența în industriile extractive⁽³⁾, care – prin încurajarea unor procese participative cuprinzătoare cu participarea societății civile – contribuie la combaterea exploatarei și a corupției și promovează buna guvernare. Aceste lecții, negative sau pozitive, trebuie să stea la baza politicilor. Deși nu există nicio abordare universal valabilă, există principii centrale comune zonelor de conflict ce nu pot fi ignorate. Schimbările de experiență ar trebui să fie instituit mai ferm, în special între acțiunile interne și externe ale UE, care au fost lipsite până acum de o abordare sistematică a împărtășirii cunoștințelor. Este vorba aici de o oportunitate ratată și de o deficiență majoră de politică, care trebuie remediate.

5.6. *Calea de urmat*

Centenarul comemorării războiului și al sărbătoririi păcii și a patrimoniului cultural marchează un moment potrivit pentru ca UE să își reafirme valorile la nivel mondial, nu numai ca centru de putere economică, ci și ca lider mondial în consolidarea, garantarea și promovarea păcii. Punând accentul pe pace în fața amenințării teroriste atât pe plan intern, cât și extern, UE poate considera că propria sa experiență este un exemplu cu privire la ceea ce se poate realiza; dar aceste realizări trebuie alimentate în mod continuu, pentru a încuraja dialogul intercultural, toleranța, solidaritatea și respectul reciproc.

Oferind o foaie de parcurs pentru o strategie de consolidare a păcii la nivel mondial, condusă de UE, împreună cu o cale fizică și virtuală pentru pace destinată călătorilor, „Calea porumbelului alb” are rolul de far, indicând un mod de a trăi, a învăța și a se conecta într-o lume din ce în ce mai globalizată. Oamenii, bătrâni și tineri, din contexte socioeconomice, generații, credințe, culturi sau comunități diferite, care se reunesc din toate colțurile UE și dincolo de acestea, vor învăța despre culturi și tradiții diferite și vor stabili noi legături bazate pe o mai bună înțelegere a valorilor UE.

⁽³⁾ După cum se menționează în avizul CESE pe tema „Garantarea importurilor esențiale pentru UE prin politica sa comercială actuală și prin celelalte politici conexe ale sale”, 16.10.2013 (JO C 67, 6.3.2014, p. 47).

Utilizând simbolul porumbelului alb pentru a marca direcția de mers, „Calea porumbelului alb” ar urma să fie nu numai o moștenire a consolidării păcii de către UE la nivel mondial, ci și o nouă viziune pentru UE și un mesaj de speranță în vremuri de restriște.

În politica de consolidare a păcii, unde există voință, există și o cale: cea a Porumbelului Alb.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Să fim receptivi la preocupările cetățenilor Europei pentru un viitor durabil (Drumul către Sibiu și mai departe)”

(2019/C 228/06)

Raportori: **Vladimíra DRBALOVÁ**

Peter SCHMIDT

Yves SOMVILLE

Decizia Biroului	16.10.2018
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	217/6/8

Să fim receptivi la preocupările cetățenilor Europei pentru un viitor durabil

1. Introducere

1.1. Prin diversitatea membrilor săi, CESE reprezintă o punte între instituțiile UE și cetățenii ei și, în acest rol, ar dori să își prezinte viziunea ambițioasă pentru un viitor în care Europa ar putea deveni liderul global al dezvoltării durabile.

1.2. La baza Uniunii Europene se află unul dintre cele mai de succes proiecte de pace, sociale și economice din istoria Europei. Europa noastră s-a întemeiat pe valorile respectării demnității umane, libertății, nediscriminării, toleranței, justiției, solidarității și egalității între femei și bărbați, a democrației și statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților ⁽¹⁾. Aceste valori trebuie să se afle în continuare în centrul dezvoltării și al politicilor viitoare ale UE.

1.3. Șapte decenii de pace și stabilitate în Europa reprezintă o realizare istorică și excepțională. Acest lucru a devenit posibil prin proiectul european și construirea Uniunii Europene, prin crearea unei uniuni între popoarele Europei și, pas cu pas, au creat legături între statele europene, spre urmărirea scopului comun. Astfel se explică de ce UE continuă să reprezinte un proiect atrăgător pentru țările candidate și pentru cele care participă la politica de vecinătate a UE. Totuși, Europa trebuie să fie pregătită pentru a face față noilor evoluții geopolitice. CESE ar trebui să joace un rol în sensibilizarea populației cu privire la ideea că pacea nu este garantată și perenă.

1.4. Piața unică, cu toate dimensiunile sale economice, sociale și de mediu, se află în centrul integrării europene. Prin urmare, ea ar trebui să poată genera creștere durabilă și inovare, să poată atrage investiții și să poată stimula competitivitatea durabilă a societăților sale comerciale pe piețele globalizate. Este însă, de asemenea, important să se recunoască faptul că efectele pozitive ale pieței unice nu s-au resimțit în mod uniform în societate și că nu toți cetățenii pot beneficia de avuția sa.

1.5. Trăsătura *durabilă* a creșterii înseamnă că ea nu ar trebui să se bazeze doar pe cantitate, ci și – într-o mai mare măsură chiar – pe calitate, ceea ce înseamnă (i) absența exploatarei mediului înconjurător sau a forței de muncă, (ii) condiții de viață echitabile, (iii) creștere economică măsurată nu numai prin fluxuri anuale, ci și din perspectiva avuției acumulate și a distribuției ei, (iv) satisfacerea nevoilor tuturor în limitele resurselor planetei, (v) dezvoltarea unor economii care să ne permită să progresăm, indiferent dacă ele în sine cresc sau nu și (vi) un flux închis de venituri care circulă între gospodării, întreprinderi, bănci, autorități publice și sectorul comercial, care să funcționeze într-o manieră socială și ecologică. Energia, materiile prime, resursele naturale, societatea umană, energia electrică și bogăția pe care le deținem în comun sunt parametri care lipsesc din modelul actual. Munca neplătită a îngrijitorilor – în principal femei – este ignorată, deși nicio economie nu ar putea funcționa în absența ei ⁽²⁾.

1.6. *Competitivitatea durabilă*, pe de altă parte, este un model care asigură un echilibru între prosperitatea economică, aspectele de mediu și incluziunea socială. În acest context, indicele competitivității globale ajustat în funcție de durabilitate trebuie să ia în considerare două noi dimensiuni: pe cea de mediu și pe cea socială ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Tratatul privind Uniunea Europeană, articolul 2.

⁽²⁾ Această definiție a creșterii durabile îi aparține lui Kate Raworth, de la Institutul pentru Schimbări de Mediu al Universității din Oxford, fiind strâns legată de conceptul de „*doughnut economics*” propus de ea, o alternativă inovatoare la economia creșterii și un nou model economic durabil pentru secolul XXI care ar putea contribui la eliminarea inegalităților – <https://www.kateraworth.com/doughnut>

⁽³⁾ Această definiție are la bază lucrările elaborate de Sten Thore și de Ruzanna Tarverdyan pe tema competitivității durabile: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162516000664?via%3Dihub>

1.7. Cele patru libertăți, și anume libertatea de circulație a produselor, a cetățenilor, a serviciilor și a capitalurilor, care – împreună – fac posibile schimburile comerciale și dezvoltarea economică, ocuparea forței de muncă, creativitatea și inovarea, schimbul de competențe și dezvoltarea infrastructurii în zonele îndepărtate, reprezintă esența Europei. Buna funcționare a libertăților economice și normelor în materie de concurență merge mână în mână cu drepturile sociale fundamentale, dar nu ar trebui să le submineze.

1.8. UE se confruntă însă în continuare cu provocări economice, sociale, de mediu și politice interne și externe excepționale ⁽⁴⁾, care îi amenință existența: protecționism pe piața unică, inegalități sociale, populism, naționalism și extremism ⁽⁵⁾, precum și cu schimbări majore pe scena geopolitică și cu evoluții tehnologice majore.

1.9. Schimbările climatice mai rapide, colapsul biodiversității, alte riscuri pentru mediul înconjurător și incapacitatea colectivă de a aplica politici de succes reprezintă, de asemenea, amenințări vitale pentru populația, economia și ecosistemele Europei. Din acest motiv avem nevoie de o strategie puternică a UE pentru punerea în aplicare a Agendei 2030 a ONU. Societățile caracterizate de o mai mare egalitate înregistrează performanțe ecologice superioare și sunt mai capabile să devină din ce în ce mai durabile.

1.10. Cetățenii din întreaga Europă, în special din regiunile cu o rată ridicată a șomajului, mai ales în rândul tinerilor, sau din cele care se confruntă cu schimbări structurale solicită locuri de muncă de calitate; această problemă trebuie soluționată fără doar și poate. Din acest motiv, toate părțile implicate – instituții, guverne, parteneri sociali și alte organizații ale societății civile – sunt obligate să redefinească o Europă durabilă pentru a stimula crearea de locuri de muncă de calitate.

1.11. Accesul pe piața muncii trebuie îmbunătățit de urgență, prin corelarea creării de locuri de muncă de calitate cu un sistem perfecționat de învățământ, în vederea dezvoltării unor seturi de competențe adecvate, de exemplu, cu ajutorul sistemului dual.

1.12. Dimensiunile sociale și ecologice se întrepătrund, iar economia trebuie să faciliteze reînnoirea socială, economică și culturală, inclusiv prin promovarea și dezvoltarea competențelor-cheie și a unei mai ample diversificări. Agenda 2030 a ONU trebuie să încurajeze sectorul privat să contribuie la realizarea obiectivelor economice, sociale și de mediu durabile, stimulând astfel creșterea echitabilă și durabilă a bunăstării pentru toți și protecția drepturilor sociale, a drepturilor omului și a drepturilor din domeniul muncii ⁽⁶⁾.

1.13. La rândul său, dimensiunea culturală a proiectului european, în toată diversitatea sa, trebuie recunoscută pe deplin în toate politicile UE. Aceasta implică înțelegerea și promovarea patrimoniului cultural, integrarea unei dimensiuni culturale și creative în educație și sprijinirea creației contemporane ca factor de coeziune și dezvoltare.

1.14. Durabilitatea reprezintă un proces prospectiv, care trebuie orientat de o voință politică puternică și de determinarea de a construi o Uniune Europeană durabilă, prin îndreptarea economiilor noastre către un viitor rezilient și bazat pe cooperare, care utilizează eficient resursele, cu emisii scăzute de dioxid de carbon și incluziv din punct de vedere social ⁽⁷⁾, în care comportamentele, acțiunile și deciziile guvernelor, societăților comerciale, ale lucrătorilor, cetățenilor și consumatorilor să fie motivate de realizarea în mod responsabil a impactului lor economic, ecologic și social.

— CESE solicită mai întâi o **strategie cuprinzătoare privind durabilitatea** în punerea în aplicare a Agendei 2030, garantată printr-un buget ambițios al UE.

— **Competitivitatea și durabilitatea nu se exclud reciproc** atât timp cât aspectele sociale și de mediu sunt incluse în definiția competitivității. Competitivitatea nu trebuie definită doar prin cantitate și preț, ci – de preferință – și ținând cont de valorile europene, de calitate și de durabilitate – aspecte ce fac parte dintr-o piață unică funcțională și pe deplin dezvoltată.

— **Europa are nevoie de un nou model de creștere**, unul care să difere din punct de vedere calitativ față de ceea ce am avut până în prezent, care să fie mai incluziv din punct de vedere social și mai durabil din punct de vedere ecologic, capabil să încurajeze și să asigure convergența tranzițiilor digitale și ecologice în țările și societățile noastre.

⁽⁴⁾ Avizul CESE din 18 octombrie 2017 pe tema „Tranziția către un viitor european mai durabil” (JO C 81, 2.3.2018, p. 44).

⁽⁵⁾ Rezoluția Parlamentului European din 25 octombrie 2018 pe tema „Ascensiunea violenței cu caracter neofascist în Europa”

⁽⁶⁾ Avizul CESE din 7 decembrie 2017 pe tema „Rolul esențial al comerțului și investițiilor în realizarea și punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD)” (JO C 129, 11.4.2018, p. 27).

⁽⁷⁾ Avizul CESE din 21 septembrie 2016 pe tema „Dezvoltarea durabilă: o privire de ansamblu asupra politicilor interne și externe ale UE” (JO C 487, 28.12.2016, p. 41).

- **Investițiile durabile reprezintă un instrument esențial** pentru stimularea și promovarea procesului de consolidare a poziției de lider a Europei în direcția unei societăți durabile. Ele trebuie să stimuleze crearea de locuri de muncă de calitate, energia din surse regenerabile, sistemele de învățământ, transportul în comun ecologic, accesibil și la prețuri convenabile, tehnologia digitală proiectată ecologic, precum și cercetarea și inovarea.
- În momentul în care durabilitatea economică și competitivitatea sistemului nostru european sunt redefinite în raport cu limitele planetei, **întreprinderile europene trebuie să își îndeplinească rolul și responsabilitățile** și să acționeze ca lideri în fața restului lumii.

2. Europa cetățenilor

2.1. În viziunea cetățenilor europeni Europa este percepută din ce în ce mai puțin ca o soluție și din ce în ce mai mult ca o problemă. Amenințările actuale sunt naționalismul și protecționismul. Europa se confruntă cu problema pierderii identității și a valorilor și cu neglijarea dimensiunii culturale a proiectului european, astfel încât nu reușește să găsească răspunsuri adecvate pentru problemele locale și globale.

2.2. Recunoașterea preocupărilor legitime ale cetățenilor și stimularea participării lor democratice, mai ales a tinerilor, reprezintă o misiune foarte importantă. Îmbunătățirea și reformarea mecanismelor participative și a proceselor consultative existente ale UE sunt fundamentale. Aspectele referitoare la tineret sunt integrate, printre altele, în Pilonul european al drepturilor sociale, în Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă a ONU și în obiectivele sale de dezvoltare durabilă.

- **Un dialog civil structurat trebuie să devină un instrument autentic de participare democratică**, după cum se arată la articolul 11 alineatele (1) și (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) ⁽⁸⁾.
- CESE, în calitate de reprezentant instituțional la nivelul UE al societății civile organizate, va fi în continuare un jucător activ în procesul de elaborare a politicilor.
- Inițiativa cetățenească europeană (ICE), astfel cum este prevăzută la articolul 11 alineatul (4) din TUE și ca prim instrument de participare transnațională de la nivel mondial, necesită, de asemenea, sprijin și îmbunătățiri suplimentare. CESE a susținut un set de norme mai simple și mai ușor de înțeles pentru punerea sa în aplicare ⁽⁹⁾ și, de asemenea, acționează ca facilitator între Comisie și cetățeni, în special prin organizarea conferinței anuale Ziua ICE și furnizarea de asistență și sprijin organizatorilor ICE.
- **Tinerii trebuie să fie implicați și să participe la procesul politic european** ⁽¹⁰⁾, prin promovarea angajamentului civic mai amplu, inclusiv prin vot, prin voluntariat, implicarea în organizațiile de tineret și participarea la democrația de la locul de muncă și la dialogul social ⁽¹¹⁾. CESE va încuraja participarea tinerilor la activitățile sale și va organiza evenimente adresate tinerilor, precum „Europa ta, părerea ta!” și premiul pentru tineri antreprenori.
- **Ar trebui luate măsuri pentru a asigura o mai mare responsabilitate și transparență** în procesul decizional la nivelul instituțiilor UE și al guvernelor naționale, în care să fie implicat și nivelul regional și local, pentru a obține sprijinul cetățenilor; de exemplu: reformarea metodelor de lucru ale Consiliului, în scopul îmbunătățirii transparenței și soluționării problemelor de asumare a răspunderii și de transparență legate de utilizarea pe scară largă a „trilogurilor” închise, înainte de adoptarea actelor în prima și a doua lectură din cadrul procedurii legislative ordinare ⁽¹²⁾ ⁽¹³⁾.
- **Ar trebui create mecanisme instituționale care să sporească impactul avizelor CESE** în cadrul proceselor politice și decizionale ale UE, de exemplu, printr-o mai bună monitorizare a modului în care sunt urmărite avizele Comitetului și prin încheierea unui acord de cooperare cu Consiliul UE pentru a asigura, printre altele, furnizarea sistematică de informații privind avizele Comitetului către grupurile de lucru ale Consiliului.
- Este esențială obținerea **sprijinului populației pentru punerea în aplicare a Agendei 2030 a ONU** pentru un nou pact social.

⁽⁸⁾ Avizul CESE din 14 noiembrie 2012 pe tema „Principii, proceduri și acțiuni de punere în aplicare a articolului 11 alineatele (1) și (2) din Tratatul de la Lisabona” (JO C 11, 15.1.2013, p. 8).

⁽⁹⁾ Avizul CESE din 13 iulie 2016 pe tema „Inițiativa cetățenească europeană” (revizuire) (JO C 389, 21.10.2016, p. 35).

⁽¹⁰⁾ Rezoluția Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, privind un plan de lucru al Uniunii Europene pentru tineret pentru perioada 2016-2018
Strategia Eurochild privind participarea copiilor din 5 aprilie 2017.

Programul ONU pentru tineret – Participarea tinerilor la dezvoltare – Îndrumări sintetice pentru partenerii de dezvoltare

⁽¹¹⁾ Avizul CESE din 18 octombrie 2018 privind comunicarea Comisiei cu titlul „Implicarea, conectarea și responsabilizarea tinerilor: o nouă strategie a UE pentru tineret” (JO C 62, 15.2.2019, p. 142).

⁽¹²⁾ Avizul CESE din 17 septembrie 2015 privind îmbunătățirea funcționării Uniunii Europene prin valorificarea potențialului Tratatului de la Lisabona și privind posibile evoluții și ajustări ale structurii instituționale actuale a Uniunii Europene (JO C 13, 15.1.2016, p. 183).

⁽¹³⁾ Rezoluția CESE din 5 iulie 2017 cu privire la Cartea albă a Comisiei privind viitorul Europei și alte aspecte (JO C 345, 13.10.2017, p. 11).

3. Europa socială

3.1. Modelul social european ar trebui să asigure o protecție solidă și justă pentru toți cetățenii, reducând sărăcia și oferind tuturor șansa de a se dezvolta. Veniturile decente ar trebui să reducă decalajele dintre persoanele bogate și cele defavorizate și să asigure un trai de calitate. Toată lumea ar trebui să beneficieze de standarde de muncă decentă, de un nivel mai ridicat de bunăstare și de reducerea decalajelor în materie de sănătate în interiorul țărilor și între acestea, precum și între generații. Incluziunea și protecția socială, locurile de muncă de calitate, egalitatea de gen, sănătatea publică și asistența medicală de bună calitate, accesibile și la prețuri convenabile, accesul la locuințe convenabile și de calitate, justiția în materie de mediu, învățământul public de calitate și accesul egal la cultură: acestea trebuie să fie principiile fundamentale care stau la baza agendelor politice naționale și europene.

- Este indispensabil un nou „pact social” care să le ofere tuturor cetățenilor o societate mai echitabilă și mai egală. Din acest motiv, CESE solicită adoptarea unui nou program de acțiuni sociale, pentru transpunerea Agendei 2030 a ONU la toate nivelurile.
- CESE solicită **îmbunătățirea generală și sporirea investițiilor în sistemele de învățământ** și sprijină **dreptul universal la învățare pe tot parcursul vieții**, care le permite persoanelor să dobândească competențe, să își perfecționeze competențele și să opteze pentru reconversie profesională; creșterea investițiilor în instituții, politici și strategii care vor sprijini persoanele pe parcursul viitoarelor tranziții profesionale și punerea în aplicare a unei agende transformativă și măsurabile pentru egalitatea de gen sunt elemente care ar trebui să beneficieze de un sprijin amplu ⁽¹⁴⁾.
- **Politicile publice și măsurile legislative** trebuie să garanteze că toți cetățenii și rezidenții europeni se bucură de același nivel de protecție și își pot exercita drepturile și libertățile fundamentale. UE trebuie să își îmbunătățească politicile și acțiunile pentru a asigura egalitatea de gen și pentru a garanta că toate persoanele care se confruntă cu forme multiple de discriminare se bucură de șanse egale în societate.
- În contextul preocupărilor tot mai accentuate privind divergențele în progresele înregistrate de statele membre, măsurile pentru asigurarea unui salariu minim și a unui venit minim, care sunt parte dintr-un proces de convergență socială în UE, pot constitui un element important al protecției sociale. Ele ar ajuta la atingerea unui nivel de trai decent în toate țările, **contribuind totodată la sprijinirea creșterii și la îmbunătățirea convergenței sau la evitarea divergențelor în interiorul UE** ⁽¹⁵⁾.
- Pentru o tranziție durabilă este nevoie de investiții în sisteme eficiente și integrate de protecție socială, care să ofere servicii de calitate ⁽¹⁶⁾.
- Dialogul social și sistemele solide de negociere colectivă între partenerii sociali ar trebui să fie instrumente-cheie în anticiparea și gestionarea tranzițiilor și schimbărilor.
- Măsurile de mai sus ar trebui să contribuie la crearea unor condiții de concurență echitabile pentru a facilita punerea în aplicare pe deplin a pieței unice.

4. Un mediu înconjurător durabil

4.1. Riscurile de mediu domină în continuare rezultatele sondajului anual privind percepția riscurilor globale. Anul acesta, ele au reprezentat trei dintre primele cinci riscuri în funcție de probabilitate și patru dintre acestea în funcție de impact. Condițiile meteorologice extreme au constituit riscul cel mai îngrijorător, însă respondenții la sondaj sunt din ce în ce mai preocupați de eșecul politicii de mediu: dacă, după Acordul de la Paris, „eșecul atenuării schimbărilor climatice și al adaptării la acestea” ocupa o poziție inferioară, acest pericol a revenit pe locul al doilea din punctul de vedere al impactului în acest an ⁽¹⁷⁾.

4.2. Pe o planetă moartă nu vor exista nici viață, nici locuri de muncă, nici antreprenoriat. Prin urmare, colapsul biodiversității și schimbările climatice înseamnă că este absolut necesar ca UE să creeze locuri de muncă de calitate ⁽¹⁸⁾ și să ofere o soluție benefică pentru angajatori, lucrători și alți reprezentanți ai societății civile. Întârzierea adaptării sau lipsa oricărei acțiuni ar putea crește în mod considerabil costul total al schimbărilor climatice ⁽¹⁹⁾ și impactul mortal al acestora asupra biodiversității, inclusiv asupra omenirii.

4.3. Proiectul pactului european privind finanțele și clima este în dezbatere de mai mulți ani, iar discuțiile pe marginea sa continuă și astăzi. Acest pact ar permite UE să își mențină poziția de lider în domeniul dezvoltării durabile și al combaterii schimbărilor climatice ⁽²⁰⁾.

⁽¹⁴⁾ Comisia globală a OIM privind viitorul muncii – Work for a brighter future (Munca pentru un viitor mai luminos) din 22 ianuarie 2019.

⁽¹⁵⁾ Avizul CESE din 20 februarie 2019 privind comunicarea Comisiei cu titlul „Analiza anuală a creșterii 2019 – Pentru o Europă mai puternică într-un context de incertitudine la nivel mondial” (JO C 190, 5.6.2019, p. 24).

⁽¹⁶⁾ Documentul de reflecție al Comisiei Europene pe tema „Către o Europă durabilă până în 2030” din 30 ianuarie 2019.

⁽¹⁷⁾ Raportul privind riscurile globale 2019 pentru forumul economic mondial – sinteză.

⁽¹⁸⁾ Avizul CESE din 25 ianuarie 2017 privind Pilonul european al drepturilor sociale (JO C 125, 21.4.2017, p. 10).

⁽¹⁹⁾ OCDE – Raportul „The economic consequences of Climate Change” (Consecințele economice ale schimbărilor climatice) din 2 septembrie 2016.

⁽²⁰⁾ Avizul CESE din 17 octombrie 2018 pe tema „Pactul european privind finanțele și clima” (JO C 62, 15.2.2019, p. 8).

- Această strategie **trebuie să garanteze că cel puțin Acordul de la Paris** este pus în aplicare pe deplin și imediat, ceea ce trebuie să se reflecte în alinierea obiectivelor UE de reducere a emisiilor pentru 2030 și 2050 cu angajamentul de a limita creșterea temperaturii la cel mult 1 °C și prin politici climatice ambițioase ale UE, inclusiv prin eliminarea rapidă a tuturor combustibililor fosili, trecând de la eficiența energetică la reducerea absolută a utilizării energiei. **UE ar trebui să accelereze tranziția justă și durabilă către un nivel cât mai ridicat de aprovizionare cu energie din surse regenerabile** ⁽²¹⁾, întrucât aceasta este curată, accesibilă, favorizează participarea comunității la proprietate, nu conduce la sărăcie energetică și nu subminează competitivitatea durabilă a societăților europene la nivel global.
- Pactul privind finanțele și clima trebuie să includă toate aspectele unei politici de combatere a schimbărilor climatice, precum o tranziție echitabilă pentru a atenua efectele schimbărilor, dar și pentru a compensa daunele și pierderile, și politici reale de adaptare la schimbările climatice.
- CESE își reiterează **apelul privind elaborarea unei politici alimentare globale** ⁽²²⁾ în UE cu scopul de a asigura o alimentație sănătoasă prin sisteme alimentare durabile, creând o legătură între agricultură și serviciile de alimentație și cele ecosistemice și asigurând lanțuri de aprovizionare care protejează sănătatea publică pentru toate categoriile de populație ale societății europene. Este esențială o distribuție echitabilă a valorii adăugate de-a lungul lanțului de aprovizionare cu alimente.
- Agricultură ar putea face parte din soluția pentru combaterea schimbărilor climatice (economia circulară, stocarea CO₂ etc.) întrucât acoperă o foarte mare parte a teritoriului european. În plus, agricultura durabilă joacă un rol important în menținerea structurii socioeconomice în zonele rurale.
- **UE trebuie să transforme o economie liniară într-o economie circulară, fără emisii de carbon.** Politicile în materie de economie circulară ar trebui să aibă în vedere ca ciclurile să fie durabile, mici, locale și ecologice. Pentru anumite activități industriale, dimensiunea buclor poate avea tendința să se lărgască foarte mult ⁽²³⁾.
- **Ar trebui stabilite și puse în aplicare standarde comune pentru asigurarea de aer și apă curate și pentru protejarea oceanelor.** Trebuie implementate măsuri ambițioase pentru stoparea defrișărilor și a pierderii biodiversității în Europa și la nivel global, precum și pentru stoparea exploatarea nesustenabilă a resurselor naturale, inclusiv în sudul global. Ar trebui luate măsuri pentru alinierea nivelului european al consumului la capacitatea de producție a pământului, inclusiv prin punerea în aplicare a unor strategii în materie de suficiență ⁽¹⁾.

5. Întreprinderile europene ca lideri globali durabili mai puternici

5.1. Întreprinderile facilitează dezvoltarea societală și ecologică, iar competitivitatea durabilă este o condiție prealabilă necesară pentru ca întreprinderile să își poată îndeplini rolul în societate. Întreprinderile acționează tot mai mult într-o manieră durabilă, în funcție de propriile circumstanțe și resurse specifice și în colaborare cu părțile interesate din cadrul lor, pentru a monitoriza, a evalua și a furniza raportări în ceea ce privește impactul operațiunilor lor comerciale în domeniul social, al mediului, al protecției consumatorilor și al drepturilor omului. Prin urmare, Europa trebuie să adopte, prin politicile sale, o abordare care să reflecte ambiția sa de a deveni lider global în domeniul dezvoltării durabile. Se remarcă deja câteva întreprinderi din Europa care au luat măsuri în acest sens, însă ele trebuie să fie mai ambițioase și să asigure propagarea acestei mentalități durabile la nivelul întregului lanț valoric, încurajând în special IMM-urile.

5.2. O multitudine de modele noi transformă relația dintre producători, distribuitori și consumatori. Unele dintre aceste modele (precum economia funcțională, economia bazată pe partajare și finanțele responsabile) își propun să abordeze alte provocări-cheie pentru populație și pentru planetă care sunt fundamentale pentru dezvoltarea durabilă, precum justiția socială, guvernarea participativă și conservarea resurselor și a capitalului natural.

- Cea de a patra revoluție industrială care se desfășoară în prezent modifică radical economia globală și în special industria producătoare și serviciile industriale. Europa are nevoie de o **transformare digitală autentică** pentru a-și redobândi competitivitatea durabilă globală și pentru a asigura o creștere durabilă și locuri de muncă. Europa are nevoie de o schimbare de anvergură pentru a deveni cea mai dinamică regiune digitală din lume, ținând cont de caracterul global al economiei digitale și de integrarea întreprinderilor în lanțurile valorice globale.

⁽²¹⁾ Avizul CESE din 2 iulie 2015 pe tema „Protocolul de la Paris – Proiect detaliat pentru combaterea schimbărilor climatice globale după 2020” (JO C 383, 17.11.2015, p. 74).

⁽²²⁾ Avizul CESE din 6 decembrie 2017 pe tema „Contribuția societății civile la dezvoltarea unei politici alimentare globale în UE” (JO C 129, 11.4.2018, p. 18).

⁽²³⁾ Avizul CESE din 27 aprilie 2016 referitor la pachetul privind economia circulară (JO C 264, 20.7.2016, p. 98).

⁽¹⁾ Manifestul pentru o Europă durabilă pentru cetățenii săi din 28 septembrie 2018.

- Pentru Uniunea Europeană (UE), sprijinirea acestor piloni inovatori reprezintă ocazia de a deveni liderul unor modele economice inovatoare durabile, care să facă indisociabile noțiunile de prosperitate economică, protecție socială de calitate și durabilitate ecologică și să stabilească o „marcă europeană”.
- Întreprinderile europene trebuie să rămână **factori de inovare și creativitate** și să respecte standarde ridicate în ceea ce privește forța de muncă, consumatorii și mediul înconjurător în Europa. Dacă este adevărat că politicile inteligente și buna guvernare joacă un rol important în stabilirea unui cadru adecvat, întreprinderile, împreună cu lucrătorii lor, în strânsă cooperare cu oamenii de știință și cu cercetătorii, sunt cele care oferă inovare și soluții ca răspuns la nevoile societății.
- Un mediu de afaceri care să contribuie la pregătirea viitorului se bazează pe piețe deschise și pe concurență loială și include în definiția sa aspectele sociale și de mediu, ceea ce asigură condiții de afaceri prielnice.
- Toate întreprinderile și mai ales IMM-urile trebuie să primească îndrumări și sprijin pentru a îmbrățișa digitalizarea, inversând tendințele necorespunzătoare în ceea ce privește investițiile în tehnologie și inovare prin conștientizare, încurajarea finanțării, sprijinirea C&D și investiții în competențe adecvate.

6. Comerț liber și echitabil

6.1. Politica comercială a UE este un factor-cheie care se aplică întregii Uniuni și care, într-adevăr, unește toate statele ei membre. Politica comercială a ajutat UE să își sporească prosperitatea prin schimburi comerciale cu o gamă largă de parteneri. În prezent, UE este o forță importantă în comerțul mondial, peste 30 de milioane de locuri de muncă fiind ocupate în domeniul comerțului internațional⁽²⁵⁾; ea joacă un rol major în comerțul de servicii și înregistrează excedente semnificative în comerțul de produse, de exemplu cu Statele Unite ale Americii (peste 107,9 miliarde EUR în primele 11 luni ale anului 2018). Totodată, UE întrerupează și promovează, prin comerț, valorile de incluziune socială și de protecție a mediului care sunt esențiale pentru modelarea unei globalizări durabile – cu alte cuvinte, o formă de globalizare ce va fi nu doar în beneficiul marilor întreprinderi și investitori, dar și al populației obișnuite, al lucrătorilor, al fermierilor, al consumatorilor și al IMM-urilor.

6.2. UE își propune să promoveze – la nivel multilateral, bilateral și unilateral – o viziune a politicii comerciale care combină abordarea mercantilistă tradițională a accesului pe piață (măsuri tarifare și netarifare) cu obiectivele de dezvoltare durabilă în conformitate cu lupta împotriva schimbărilor climatice.

6.3. Politica comercială a UE a consolidat rolul societății civile atât în faza de negociere, cât și în cea de punere în aplicare, grație contribuțiilor grupurilor consultative interne. CESE sprijină profesionalizarea tuturor organizațiilor care le permit cetățenilor să aibă un cuvânt de spus în ceea ce privește stabilirea conținutului acordurilor comerciale și un control sporit asupra modului în care partenerii comerciali respectă angajamentele și standardele „calitative”⁽²⁶⁾.

- Întrucât UE este liderul global în domeniul sustenabilității, politica sa comercială trebuie să reflecte valorile interne ale acesteia și să fie conformă cu ele, așa cum se întâmplă cu diplomația și politica sa de vecinătate. UE ar trebui să își poată menține competitivitatea și să își gestioneze alianțele cu partenerii-cheie, fără să renunțe la a menține, consolida și îmbunătăți modelul de standarde ridicate în domeniul ecologic și social.
- CESE solicită în special o agendă ambițioasă pentru politica comercială la toate cele trei niveluri, unilateral, bilateral și multilateral – o politică ce va crea creștere economică și locuri de muncă în UE, promovând o politică comercială bazată pe norme la nivel global.
- La nivel unilateral, UE ar trebui să modernizeze și să îmbunătățească sistemul generalizat de preferințe tarifare (SGP) și inițiativa „totul în afară de arme” (EBA) pentru a încuraja dezvoltarea țărilor cel mai puțin dezvoltate și a țărilor în curs de dezvoltare.
- La nivel bilateral, UE ar trebui să deschidă în continuare piețe noi și să își sporească oportunitățile de afaceri, precum și satisfacția consumatorilor, în colaborare cu mai mulți parteneri, asigurând standarde sociale și ecologice ridicate în agricultură, industrie și servicii.
- La nivel multilateral, UE ar trebui să joace un rol fruntaș în reforma OMC, pentru a evita paralizarea organului de apel în cadrul sistemului de soluționare a litigiilor. CESE a adoptat recent un set de propuneri ambițioase și orientate către viitor pentru această reformă pe termen scurt și mediu⁽²⁷⁾. Scopul este de a asigura că OMC, unicul gardian al comerțului internațional, are o contribuție fundamentală la atingerea ODD-urilor, asigură consecvența între normele comerciale și standardele internaționale în domeniul muncii și facilitează îndeplinirea angajamentelor asumate în temeiul Acordului de la Paris.

⁽²⁵⁾ Comunicarea Comisiei din 14 octombrie 2015, „Comerț pentru toți”.

⁽²⁶⁾ Avizul CESE din 23 ianuarie 2019 pe tema „Rolul grupurilor consultative interne în monitorizarea punerii în aplicare a acordurilor de liber schimb” (JO C 159, 10.5.2019, p. 28).

⁽²⁷⁾ Avizul CESE din 23 ianuarie 2019 pe tema „Reformarea OMC în vederea adaptării la evoluțiile din comerțul mondial” (JO C 159, 10.5.2019, p. 15).

- Deschiderea față de comerț implică existența unor instrumente eficace de apărare comercială și a unui mecanism operațional de verificare a investițiilor străine directe în sectoare strategice ale UE. Se are în vedere, desigur, protecția UE și a consumatorilor, lucrătorilor și întreprinderilor sale împotriva practicilor comerciale neloiale și agresive.
- Este esențială aprofundarea cooperării la nivel internațional cu toate organizațiile relevante (OCDE, UNECE, OIM, OMC etc.), pentru a aborda într-o manieră eficientă provocările globale, inclusiv schimbările climatice, sărăcia, fraudă, evaziunea fiscală și atacurile cibernetice.

7. Bunuri și servicii publice

7.1. Potrivit principiului 20 din Pilonul european al drepturilor sociale, „*orice persoană are dreptul de acces la servicii esențiale de bună calitate, inclusiv la apă, salubritate, energie, transporturi, servicii financiare și comunicații digitale*” ⁽²⁸⁾. Aceste servicii nu pot funcționa exclusiv în temeiul reglementărilor comune privind concurența și piața: este fundamentală existența unor norme specifice pentru a garanta că fiecare cetățean are acces convenabil la aceste servicii, considerate esențiale și recunoscute drept valori comune ale Uniunii ⁽²⁹⁾.

- Autoritățile publice trebuie să urmărească atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă prin contractele lor de achiziții publice, aplicând proactiv criteriile ecologice și sociale în materie de achiziții, astfel cum sunt definite în noua legislație europeană privind achizițiile publice.
- Serviciile publice de bază ⁽³⁰⁾, precum educația, sănătatea, îngrijirea copiilor și transportul în comun, și bunurile publice, precum apa potabilă curată, aerul curat și solul nepoluat etc., trebuie să fie accesibile pentru toți, la prețuri abordabile.

8. Impozitare echitabilă

8.1. Politica fiscală a UE are două componente: impozitarea directă, care rămâne responsabilitatea exclusivă a statelor membre, și impozitarea indirectă, care afectează libera circulație a bunurilor și libertatea de a furniza servicii pe piața unică. Cu privire la impozitarea directă, UE a stabilit însă unele standarde armonizate pentru impozitarea întreprinderilor și a persoanelor, în timp ce statele membre au adoptat măsuri comune pentru a preveni evaziunea fiscală și dubla impunere. Cu toate acestea, UE trebuie să continue promovarea unui sistem de impozitare echitabil care impune persoanelor fizice și juridice să plătească impozit proporțional pe venit și pe profit. În ceea ce privește impozitarea indirectă, UE coordonează și armonizează legislația privind taxa pe valoare adăugată (TVA) și accizele. Ea garantează că, pe piața internă, concurența nu este denaturată de variațiile ratelor de impozitare indirectă și de sistemele care oferă întreprinderilor dintr-o țară un avantaj neloial față de altele.

8.2. Lipsa transparenței, discriminarea, denaturarea concurenței și practicile fiscale dăunătoare sunt factori care acutizează inegalitățile economice și reduc investițiile și numărul locurilor de muncă, ceea ce duce la nemulțumiri pe plan social, neîncredere și deficit democratic. Acesta este motivul pentru care ar trebui pusă în aplicare o politică de impozitare echitabilă a UE în conformitate cu strategia generală pentru sustenabilitate și nu în contradicție cu ea, pentru a promova convergența economică și socială, coeziunea socială și investițiile în dezvoltarea durabilă.

- Reforma UEM necesară ar trebui să includă o mai mare coordonare fiscală între membrii săi și o reprezentare unificată a monedei euro în cadrul organizațiilor internaționale.
- CESE sprijină impozitarea echitabilă și lupta împotriva fraudei, a evaziunii fiscale, a spălării de bani și a practicilor financiare ale paradisurilor fiscale; un obiectiv comun al instituțiilor UE, al guvernelor și al întreprinderilor trebuie să fie conlucrarea în vederea instituirii unor mecanisme eficiente, cum ar fi cele două directive împotriva evitării obligațiilor fiscale ⁽³¹⁾.
- Coordonarea luptei împotriva fraudei și a evaziunii fiscale ar trebui să includă măsuri împotriva erodării bazei de impozitare și a transferului profiturilor: Comisia Europeană a estimat că, înainte ca măsurile să înceapă să fie puse în aplicare, aceasta reprezenta 50-70 de miliarde EUR anual. Se estimează că, în fiecare an, TVA-ul necollectat este de aproximativ 150 de miliarde EUR.
- UE trebuie să coopereze cu alte regiuni economice pentru a combate în mod eficace corupția și evaziunea fiscală la nivel mondial și pentru a garanta că normele internaționale cu privire la impozitul pe profit sunt clare, transparente, obiective și previzibile.

⁽²⁸⁾ Aceste servicii, pe care Comisia le descrie drept „servicii esențiale” și pentru care nu este furnizată o listă exhaustivă la principiul 20, se încadrează în categoria „serviciilor de interes general”, ce fac obiectul obligațiilor de serviciu public. Noțiunea de „servicii esențiale” nu există în dreptul Uniunii, care abordează doar problema serviciilor publice (transporturi) și a serviciilor de interes general (economice, non-economice).

⁽²⁹⁾ În prezent, CESE elaborează în prezent un aviz din proprie inițiativă pe tema „*Pentru o mai bună punere în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale, promovând serviciile esențiale*”, în cadrul contribuției CESE la reuniunea la nivel înalt de la Sibiu și al acțiunilor sale viitoare.

⁽³⁰⁾ Avizul CESE din 17 octombrie 2018 privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul social european Plus (FSE+) (JO C 62, 15.2.2019, p. 165).

⁽³¹⁾ Avizul CESE din 20 septembrie 2017 pe tema „Un regim fiscal favorabil concurenței loiale și creșterii economice” (JO C 434, 15.12.2017, p. 18).

- Publicul solicită din ce în ce mai mult ca impozitarea să fie utilizată pentru asigurarea coeziunii sociale, pentru combaterea încălzirii globale și pentru promovarea creșterii durabile.
- CESE solicită măsuri fiscale eficace și coordonate pentru a se asigura că toate întreprinderile își plătesc impozitele în mod echitabil și contribuie la bugetele publice naționale și europene pentru a le permite guvernelor să își îndeplinească obligațiile privind drepturile sociale ⁽³²⁾. CESE sprijină propunerea Comisiei privind instituirea unei baze fiscale consolidate comune a societăților (CCCTB) ⁽³³⁾.
- Noile modele de afaceri care utilizează platformele de internet și alte instrumente digitale au făcut ca întreprinderile să se sprijine într-o mai mică măsură pe prezența fizică într-o țară. CESE consideră că este foarte importantă dezvoltarea unor principii noi privind modul în care unui stat membru al UE îi sunt alocate profiturile unor întreprinderi, prin impozitarea lor, în cadrul unui dialog cu partenerii comerciali, precum și participarea activă la negocierile în curs la nivelul OCDE/G20 cu privire la un acord global privind economia digitalizată, pentru a evita orice escaladare a tensiunilor comerciale și fiscale între principalii actori economici la nivel mondial ⁽³⁴⁾.

9. Guvernanța

9.1. Orientarea transformării în direcția dezvoltării durabile impune adoptarea unei **noi abordări în materie de guvernanță și noi norme și instrumente** pentru definirea și punerea în aplicare a politicilor UE. Dezvoltarea durabilă necesită o **abordare politică globală și transsectorială**, pentru a garanta un răspuns coerent la provocările economice, sociale și de mediu.

- UE trebuie **să se asigure că toate politicile sale interne și externe sunt coerente și aliniate la ODD**, astfel încât principiile eficienței, proporționalității și durabilității să fie luate în considerare în mod corespunzător.
- Utilizarea **instrumentelor Comisiei Europene pentru o mai bună reglementare** este o altă modalitate de a asigura integrarea suplimentară a dezvoltării durabile în politicile europene. Toate evaluările de impact ale Comisiei trebuie să evalueze efectele sociale, economice, de mediu și asupra climei, astfel încât durabilitatea să fie luată în considerare în mod corespunzător. De asemenea, evaluările *ex post* trebuie să analizeze toate cele trei dimensiuni, într-o abordare integrată și solidă. Sunt, de asemenea, necesare consultări cu partenerii sociali, cu respectarea dispozițiilor tratatelor privind consultarea specifică a forței de muncă și a cadrelor de conducere cu privire la legislația pe teme sociale [articolul 154 alineatul (2)]; consultările cu Comitetul Economic și Social European, cu Comitetul European al Regiunilor și cu parlamentele naționale constituie o altă componentă a pachetului de instrumente pentru o mai bună reglementare în vederea îndeplinirii cerinței de incluziune ce stă la baza Agendei 2030.
- Ținând cont de obiectivele de dezvoltare durabilă, platforma REFIT și evaluările de impact trebuie să contribuie la asigurarea unei legislații favorabile pentru întreprinderi și cetățeni. În viitor, aceste instrumente ar trebui să utilizeze în continuare toate resursele disponibile, inclusiv societatea civilă, pentru a evalua în ce mod pot fi îmbunătățite eficacitatea și eficiența legislației UE, ținând cont de obiectivele sale. Aceste instrumente ar trebui să contribuie la o îmbunătățire semnificativă a aspectelor legate de reglementare ale dezvoltării durabile în toate dimensiunile sale, vizând nu numai simplificarea și reducerea sarcinilor inutile și garanția că obiectivele legislative sunt atinse într-o manieră eficace fără a fi reduse, dar și revizuirea, validarea, modificarea, îmbunătățirea sau mai buna punere în aplicare a legislației existente.
- **Semestrul european, ca un cadru de guvernanță economică al UE**, pune accentul într-o anumită măsură pe ocuparea forței de muncă și pe performanțele sociale, însă este deficitar în ceea ce privește pericolele pe care le prezintă schimbările climatice și progresele UE în direcția atingerii obiectivelor de la Paris, astfel cum sunt raportate în analiza anuală a creșterii 2019 ⁽³⁵⁾. CESE solicită adoptarea **unei strategii de dezvoltare durabilă orientate către viitor, care să fie integrată într-un ciclu de dezvoltare durabilă, pe baza unor indicatori și ținte complementare, de natură socială, economică și ecologică**.
- **Dialogul social** trebuie recunoscut ca instrument de implementare a agendei de dezvoltare. Acesta necesită un mediu favorabil și un cadru instituțional eficient. Respectarea libertății de asociere și a dreptului de negociere colectivă reprezintă elemente de bază în acest sens. UE ar trebui să colaboreze cu partenerii sociali pentru a promova practici valide în ceea ce privește relațiile industriale și o bună funcționare a administrării forței de muncă.
- **Uniunea Europeană ar trebui să își consolideze legăturile cu statele membre** și să recâștige încrederea cetățenilor săi, printr-o abordare de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC), care permite dezvoltarea locală integrată și implicarea cetățenilor și a organizațiilor acestora la nivel de masă. CESE este convins că DLRC ar putea avea numeroase avantaje ca instrument de dezvoltare locală europeană de succes ⁽³⁶⁾.

⁽³²⁾ A se vedea nota de subsol 31.

⁽³³⁾ Avizul CESE din 20 septembrie 2017 privind o bază fiscală (consolidată) comună a societăților (JO C 434, 15.12.2017, p. 58).

⁽³⁴⁾ Avizul CESE din 12 iulie 2018 privind impozitarea profiturilor întreprinderilor multinaționale din economia digitală (JO C 367, 10.10.2018, p. 73).

⁽³⁵⁾ A se vedea nota de subsol 22.

⁽³⁶⁾ Avizul CESE din 7 decembrie 2017 pe tema „Avantajele abordării bazate pe dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (DLRC) pentru dezvoltarea locală și rurală integrată” (JO C 129, 11.4.2018, p. 36).

10. O abordare cuprinzătoare a politicii privind migrația

10.1. Dezbaterile privind viitorul unei Europe durabile nu poate ignora abordarea Europei în ceea ce privește migrația. Evoluțiile demografice arată că Europa va avea nevoie de migranți, de talentul, competențele și potențialul lor antreprenorial. Scenariul și politicile în materie de migrație trebuie modificate urgent, pe baza unei cooperări mai strânse cu țările terțe, pentru a asigura o dezbatere rațională pe baza faptelor. Refugiații și migranții nu ar trebui să fie priviți ca o amenințare, ci ca o oportunitate pentru modelul social și economic al Europei ⁽³⁷⁾. Pentru aceasta, avem nevoie de o abordare și de o strategie cuprinzătoare în materie de migrație.

- UE ar trebui să adopte politici și măsuri care să susțină migrația sigură, legală și regulamentară și, de asemenea, să consolideze incluziunea și coeziunea socială. UE ar trebui să acționeze în strânsă colaborare cu OIM pentru programele privind migrația și integrarea forței de muncă.
- CESE solicită instituirea unor rute sigure și legale pentru refugiați atunci când sosesc în UE. Este nevoie de o abordare coordonată a tuturor statelor membre și a părților interesate de la nivel european și național, bazată pe responsabilitate comună, alocare echitabilă, convergență și respectare a drepturilor fundamentale, care să cuprindă mai multe opțiuni de reîntregire a familiei, transfer și relocare.
- Neintegrarea implică riscuri și costuri economice, socioculturale și politice. Prin urmare, investițiile în integrarea migranților reprezintă cea mai bună poliță de asigurare împotriva viitoarelor potențiale costuri, probleme și tensiuni.
- Integrarea este bidirecțională – drepturi și îndatoriri au atât comunitatea-gazdă, cât și migranții; prin urmare, responsabilitatea trebuie împărțită între ambele comunități. Nu este nici corect, nici sustenabil să se aștepte ca nou-veniții să se integreze fără ajutor, date fiind barierele sociale, culturale și economice considerabile cu care se confruntă. Pentru a facilita acest proces, politicile publice ar trebui să abordeze temerile, preocupările și îngrijorările diferitelor segmente ale populației din societățile din Uniune, pentru a evita discursurile anti-UE și xenofobe. În acest sens, politicile relevante ar trebui să includă o serie de obligații clare, consecvente și motivate, precum și o denunțare consecventă a retoricii și a comportamentelor antimigrație.
- Războiul, schimbările climatice și lipsa perspectivelor în țările terțe pot crea un flux continuu și chiar crescut de refugiați și migranți. Limitarea factorilor de stimulare a migrației, în general, este o provocare la nivel mondial. Migrația va crește în continuare (inclusiv în ceea ce privește refugiații climatici), în toate categoriile, ca urmare a accentuării fenomenului de strămutare a populației. În acest scop, UE trebuie să fie mai bine pregătită să coordoneze distribuția migranților între statele membre. CESE a subliniat deja modul în care procesele economice dezechilibrate pot contribui la destabilizare în acest context. Prin urmare, CESE sprijină ideea potrivit căreia Tratatul de la Lisabona asigură un mandat suficient de larg pentru revizuirea politicii în materie de imigrare, în vederea reglementării statutului „persoanelor strămutate din motive de mediu”.

11. Bugetul UE

11.1. CESE recunoaște că programele pentru care propunerile Comisiei prevăd cele mai mari creșteri ale cheltuielilor (R+D+I, Erasmus+) în cadrul financiar multianual (CFM) 2021-2027 prezintă o valoare adăugată europeană ridicată. Cu toate acestea, Comitetul este preocupat că aceste creșteri se fac cu prețul reducerii drastice a bugetului pentru Fondul european de dezvoltare regională (FEDR), pentru politica de coeziune și politica agricolă comună (PAC), ca urmare a eforturilor de reducere a bugetului UE, care scade de la 1,16 % din venitul național brut (VNB) al UE-27 în bugetele actuale, la doar 1,11 % în CFM post-2020.

11.2. CESE își exprimă preocuparea cu privire la propunerea de reducere a angajamentelor planificate pentru PAC. Reducerile menționate fac imposibilă punerea în aplicare a unui model de dezvoltare rurală durabilă, a unui obiectiv general al noii reforme a PAC și a altor obiective incluse în recenta comunicare a Comisiei privind viitorul sectorului agricol și al agriculturii.

11.3. Din păcate, propunerea Comisiei pare orientată în mod excesiv spre menținerea statu-quo-ului, iar CESE regretă decalajul dintre natura și amploarea noilor provocări cu care se confruntă UE și ambițiile sale și resursele de care dispune pentru realizarea acestora.

⁽³⁷⁾ Avizul CESE din 12 decembrie 2018 pe tema „Costurile neimigrării și ale neintegrării” (JO C 110, 22.3.2019, p. 1).

11.4. Neîncrederea populației în instituțiile democratice naționale și europene duce la dezvoltarea unor mișcări politice care pun la îndoială valorile și principiile democratice și însăși existența UE. Unele dintre aceste mișcări politice fac în prezent parte din guvernele unora dintre statele membre.

- Pentru a face față priorităților economice, sociale și de mediu, atât celor noi, cât și celor existente, UE are nevoie, în acest moment critic din punct de vedere politic, de un **buget solid al UE**. Propunerea Comisiei privind cadrul financiar multianual (CFM) 2021-2027 este modestă și lipsită de ambiții. La fel ca Parlamentul European și Comitetul European al Regiunilor, CESE solicită stabilirea resurselor la 1,3 % din VNB, iar cheltuielile să provină în principal din resursele proprii ale UE, stabilind cifrele fiscale propuse de Grupul la nivel înalt privind resursele proprii (HLGOR), prezidat de Mario Monti ⁽³⁸⁾.
- În viziunea CESE, **resursele trebuie transferate către statele membre în conformitate cu criteriile justeței distributive, pentru a restabili traseul de convergență economică și socială** întrerupt de criză ⁽³⁹⁾.
- CESE consideră că următorul CFM trebuie să majoreze finanțarea, pentru a permite (i) punerea în aplicare de către statele membre a Declarației de la Göteborg privind Pilonul european al drepturilor sociale, astfel încât să se stimuleze crearea de locuri de muncă de calitate în contextul dezvoltării durabile, (ii) realizarea Agendei 2030 a ONU și (iii) punerea în aplicare a Acordului de la Paris care promovează tranzițiile juste către societăți ecologice și digitalizate.
- UE are nevoie de bugete ambițioase, care să servească drept instrumente de politici menite să dezvolte o strategie clară pentru consolidarea Uniunii, oferind un nivel mai mare de integrare, o democrație mai bine consolidată, un sprijin mai puternic pentru organizațiile societății civile, atât în interiorul, cât și în exteriorul UE, un sprijin mai mare pentru întreprinderi în scopul depășirii provocărilor legate de mediu și de digitalizare, o dimensiune socială mai marcată și mai mult sprijin pentru viața rurală. Doar astfel poate UE limita și depăși forțele centrifuge interne și poate gestiona riscurile geopolitice externe.
- CESE sprijină propunerea potrivit căreia primirea fondurilor UE de către statele membre să fie condiționată de respectarea principului statului de drept, un pilon fundamental al valorilor Uniunii potrivit articolului 2 din TUE.

12. Comunicarea

12.1. Nici cele mai ambițioase concepte și programe politice de la nivelul UE nu vor contribui la depășirea distanței existente între Uniune și cetățenii săi dacă nu sunt comunicate în mod adecvat.

12.2. Acest decalaj între inițiativele, activitățile și deciziile de la nivelul UE și modul în care acestea sunt percepute de cetățenii săi conduce la un cerc vicios, în care cetățenii sunt neinformați sau dezinformați, ceea ce face ca populismul să crească în majoritatea statelor membre. Totodată, constatăm apariția unui sentiment antieuropean în unele segmente ale populației, un element care subminează eforturile continue de dezvoltare a proiectului european.

12.3. Prin urmare, este nevoie urgent de o strategie comună cuprinzătoare de comunicare pentru toate instituțiile UE, la toate nivelurile, inclusiv pentru toți actorii societății civile, pentru a combate această lipsă de informare, dar și informațiile deliberat înșelătoare.

12.4. O politică eficientă în materie de comunicare trebuie să ia forma unui dialog real între cei care furnizează informațiile și cei care le primesc, pentru a evita o abordare descendentă.

12.5. Informațiile substanțiale, credibile și de actualitate privind temele europene contribuie la sensibilizarea și creșterea interesului pentru problemele europene.

12.6. CESE, fiind puntea dintre UE și cetățenii săi, prin intermediul celor 350 de membri ai săi, ar trebui să faciliteze adoptarea unor astfel de măsuri coordonate. Diversitatea membrilor CESE reprezintă un avantaj semnificativ pentru a intra în contact cu cât mai mulți cetățeni de pe întreg teritoriul Europei. Ar trebui acordată mai multă atenție în special tinerilor.

⁽³⁸⁾ Raportul final și recomandările Grupului la nivel înalt privind resursele proprii cu privire la finanțarea viitoare a UE, decembrie 2016.

⁽³⁹⁾ Avizul CESE din 19 septembrie 2018 privind Cadrul financiar multianual pentru perioada 2021-2027 (JO C 440, 6.12.2018, p. 106).

- Rolul fundamental al CESE în eliminarea distanței față de cetățenii europeni trebuie să fie mai bine recunoscut și sprijinit de către UE.
- De asemenea, UE trebuie să își descentralizeze dialogurile cetățenești, astfel încât autoritățile locale și regionale să poată începe să dezvolte un scop și o identitate europene comune.
- Politicile UE ar trebui să fie mult mai receptive la propunerile cetățenilor, ale comunităților și ale organizațiilor societății civile, oferindu-le un motiv să se implice.
- CESE ar trebui să evalueze în fiecare an punerea în aplicare a politicilor UE în statele membre, pe baza obiectivelor de politică prevăzute în prezentul aviz, pentru a le furniza cetățenilor răspunsuri concrete în ceea ce privește impactul apartenenței la UE asupra vieții lor de zi cu zi.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

ANEXĂ

Următoarele propuneri de amendamente, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în timpul dezbaterii [articolul 59 alineatul (4) din Regulamentul de procedură]:

(a) Punctul 1.5

Se modifică după cum urmează:

~~O creștere durabilă înseamnă că creșterea nu ar trebui să se bazeze doar pe cantitate, ci și — într-o mai mare măsură chiar — pe calitate, ceea ce înseamnă (i) absența exploatarea excesivă a mediului înconjurător sau a forței de muncă, (ii) condiții de trai echitabile, (iii) creștere economică măsurată nu numai prin fluxurile anuale, ci și din perspectiva volumului avuției și distribuției ei, (iv) satisfacerea nevoilor tuturor în limitele resurselor planetei, (v) dezvoltarea unor economii care să ne permită să ne dezvoltăm, indiferent dacă ele în sine cresc sau nu și (vi) un flux închis de venituri care circulează între gospodării, întreprinderi, bănci, autoritățile publice și sectorul comercial, care să funcționeze într-o manieră socială și ecologică. Energia, materiile prime, resursele naturale, societatea umană, energia electrică și bogăția sunt bunuri comune care lipsesc din modelul actual. Munca neplătită a îngrijitorilor — în principal femei — este ignorată, deși nicio economie nu ar putea funcționa în absența ei. Conceptul de creștere durabilă se referă la creșterea care ține seama nu numai de considerente economice, ci și sociale și de mediu. În ultimii ani s-au prezentat diverse tipuri de modele economice, de exemplu „doughnut economics”, care vizează satisfacerea nevoilor esențiale ale tuturor (pe baza a 12 „fundamente sociale”) cu resursele existente ale planetei noastre (definite de 9 „limite planetare”). În consecință, s-a propus ca măsurarea creșterii să se facă pe baza unor „alți indicatori decât PIB”.~~

Expunere de motive

Obiectivul amendamentului este de a clarifica faptul că textul eliminat nu reprezintă o definiție general acceptată a creșterii durabile, ci se referă la modelul economic prezentat de Kate Raworth, menționat în nota de subsol. De fapt, textul nu descrie nici ideea principală a acestui model, denumit „doughnut economics”, ci se referă, în mod nestructurat, la condiții, caracteristici, consecințe și aspecte legate de măsurarea creșterii, în contextul acestui model.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 75

Voturi împotrivă: 132

Abțineri: 11

(b) Punctul 1.6

Se modifică după cum urmează:

~~Conceptul de competitivitate durabilă, pe de altă parte, se referă la este un model care asigură un echilibru între prosperitatea economică, aspectele de mediu și incluziunea socială. În acest context, Aceasta se reflectă, între altele, în indicele competitivității globale ajustat în funcție de durabilitate, elaborat de Forumul Economic Mondial trebuie să ia în considerare două noi dimensiuni: pe cea de mediu și pe cea socială.~~

Expunere de motive

Indicele de competitivitate ajustat în funcție de durabilitate ia în considerare în mod specific dimensiunile de mediu și sociale.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 64

Voturi împotrivă: 147

Abțineri: 13

(c) **Caseta 1 (după punctul 1.14), a doua liniuță**

Se modifică după cum urmează:

Competitivitatea și durabilitatea nu se exclud reciproc atât timp cât aspectele sociale și de mediu fac parte din evaluarea produselor și serviciilor pe piață sunt incluse în definiția competitivității. Competitivitatea nu trebuie definită doar prin cantitate și preț, ci, de preferință, ținând cont și de valorile europene, de calitate și de durabilitate.

Expunere de motive

Competitivitatea în contextul piețelor nu se determină prin definiții.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 66

Voturi împotriva: 148

Abțineri: 9

(d) **Caseta 1 (după punctul 1.14), a cincea liniuță**

Se modifică după cum urmează:

Dacă durabilitatea economică și competitivitatea sistemului nostru european sunt redefinite în raport cu limitele planetei, societățile comerciale, lucrătorii, consumatorii și întreaga societate civilă din Europa trebuie să își îndeplinească rolul și responsabilitățile și să acționeze ca lideri în fața restului lumii.

Expunere de motive

Toți actorii societății civile trebuie să își îndeplinească rolurile și responsabilitățile. Acest lucru este valabil indiferent de definiții.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 56

Voturi împotriva: 138

Abțineri: 9

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Viitorul politicii de coeziune în perioada de după 2020”**(aviz exploratoriu)**

(2019/C 228/07)

Raportor: **Stefano MALLIA**Coraportor: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Sesizări	Consiliu – Președinția română, 20.9.2018 Scrisoarea domnului Victor NEGRESCU, ministru delegat pentru afaceri europene al Guvernului României
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	8.3.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	71/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE consideră că politica de coeziune este unul dintre pilonii fundamentali pentru apropierea UE de cetățenii săi și pentru reducerea decalajelor dintre regiunile UE și a inegalităților dintre cetățeni. CESE este ferm convins că propunerea de reducere a bugetului pentru politica de coeziune pentru perioada 2021-2027 este inacceptabilă.

1.2. CESE consideră că este necesară o nouă strategie europeană, ambițioasă și clară, care să fie aliniată la Agenda 2030 a ONU și la obiectivele de dezvoltare durabilă ale acesteia și să dispună de un mecanism de coordonare solid, care să poată garanta continuitatea între diferitele cicluri politice. Politica de coeziune trebuie să facă parte integrantă din această strategie ambițioasă și, prin urmare, politica de coeziune în sine trebuie să fie elaborată astfel încât să dispună de instrumentele necesare pentru a răspunde provocărilor viitorului, cum ar fi schimbările climatice, adoptarea de noi tehnologii, atingerea unui nivel mai ridicat de competitivitate și gestionarea tranziției către dezvoltarea durabilă, creând în același timp locuri de muncă de calitate.

1.3. Depunem eforturi atât de necesare pentru a adapta politica de coeziune la exigențele viitorului; este important, în același timp, să nu uităm de provocările din prezent, care continuă să afecteze societatea în mare măsură. Aici facem referire în mod special la provocările sociale, cum ar fi marginalizarea și discriminarea minorităților și a anumitor grupuri etnice sau violența domestică, la provocările economice, cum ar fi accesul la finanțare și perfecționare, și la provocările de mediu, cum ar fi reducerea poluării aerului și gestionarea deșeurilor.

1.4. Politica de coeziune a UE trebuie să aibă o abordare teritorială solidă, care să vizeze înzestrarea fiecărei regiuni cu instrumentele necesare pentru a-și spori competitivitatea într-un mod durabil. CESE consideră că toate regiunile trebuie să fie eligibile pentru finanțare. Pe de altă parte, CESE dorește să își exprime în mod clar dezamăgirea cu privire la slăbirea dinamicii transfrontaliere în cadrul politicii de coeziune.

1.5. Dacă Europa dorește să treacă la următorul nivel de dezvoltare economică, politica de coeziune trebuie să adopte tot mai mult o abordare diferențiată la nivel regional în ceea ce privește investițiile și răspunsurile politice. CESE consideră că acest lucru ar putea contribui la o abordare mai bine adaptată din punct de vedere teritorial, care ar sprijini în același timp zonele cele mai izolate și slab populate (cu densitate foarte scăzută a populației, insule, munți etc.) și zonele urbane funcționale „attractive”, care se confruntă însă cu provocări legate de dezvoltare.

1.6. CESE salută legătura mai strânsă cu semestrul european și solicită, de asemenea, integrarea ei în recomandările specifice fiecărei țări, ca mijloc de încurajare a reformelor structurale. De asemenea, CESE dorește o legătură mai strânsă între strategia de investiții la nivel european și cea a statelor membre. Este important ca fondurile să nu înlocuiască eforturile statelor membre, ci să le completeze. De asemenea, este esențial ca statele membre să ia în considerare continuarea proiectelor care se dovedesc a fi de succes.

1.7. CESE consideră că pachetul de reglementare ar trebui să fie mult mai simplu și să evite microgestionarea fondurilor. Ar trebui să existe o diferențiere în ceea ce privește procedurile birocratice pentru programele operaționale considerate a fi de dimensiune relativ mică față de cele pentru programele mult mai mari. CESE invită statele membre să facă uz de posibilitatea oferită de cadrele legislative în vigoare referitoare la procedura simplificată de accesare a fondurilor pentru proiecte de dimensiuni reduse; de asemenea, CESE încurajează Comisia să exploreze noi posibilități care ar putea facilita participarea actorilor mai mici.

1.8. CESE sprijină utilizarea instrumentelor financiare, dar invită Comisia să garanteze că, la elaborarea acestor instrumente, se verifică adecvarea, pentru a oferi certitudinea că aceste instrumente sunt adecvate pentru toate statele membre și că pot fi utilizate de IMM-uri și de ONG-uri.

1.9. Una dintre principalele probleme legate de politica de coeziune este lipsa comunicării eficiente. CESE invită Comisia să procedeze la o revizuire aprofundată a obligațiilor de publicitate actuale și să le actualizeze în mod semnificativ, ținând seama de mijloacele moderne ale canalelor de comunicare digitală.

1.10. Este timpul ca atât Comisia, cât și statele membre, să depășească nivelul declarativ privind aspectul parteneriatului și să asigure efectiv existența unei participări intense și semnificative a societății civile în toate etapele elaborării și punerii în aplicare a politicii de coeziune. Acest lucru ar trebui realizat pe baza experiențelor de parteneriat de succes pe care le-am dobândit la nivel local.

1.11. CESE subliniază că la nivelul UE nu există nicio implicare structurată a organizațiilor societății civile în procesul de monitorizare a punerii în aplicare a politicii de coeziune. Prin urmare, recomandă insistent Comisiei **să instituie un forum european al societății civile dedicat coeziunii**, la care să participe partenerii sociali, organizațiile societății civile și alte părți interesate. Prin acest forum, Comisia poate consulta anual partenerii sociali și organizațiile societății civile cu privire la stadiul punerii în aplicare a politicii de coeziune pe parcursul diferitelor cicluri de programare.

2. Observații generale

2.1. Misiunea politicii de coeziune a UE, astfel cum se prevede la articolul 174 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) ⁽¹⁾ este consolidarea coeziunii economice și sociale prin reducerea decalajelor dintre nivelurile de dezvoltare a regiunilor. Această misiune trebuie să rămână în centrul tuturor acțiunilor întreprinse în sfera politicii de coeziune și trebuie să fie consolidată de Comisie împreună cu autoritățile din statele membre, responsabile de punerea în aplicare a politicii de coeziune.

2.2. Schimbările cu care societatea începe să se confrunte ca urmare a globalizării și a tehnologiilor nou-apărute sau viitoare impun un proces de adaptare pe care puține țări au început să îl abordeze în profunzime. Este important să gestionăm tranziția către noile modele economice bazate pe aceste tehnologii noi și pe cele viitoare. CESE consideră că politica de coeziune dispune de mijloacele necesare pentru a ajuta la abordarea noilor provocări apărute și consideră că ea este unul dintre pilonii fundamentali pentru apropierea UE de cetățenii săi și pentru reducerea decalajelor dintre regiunile UE și a inegalităților dintre cetățeni.

2.3. Bugetul UE constituie o mică parte din cheltuiala publică totală din UE, reprezentând sub 1 % din venituri și doar aproximativ 2 % din cheltuielile publice ale celor 28 de state membre ale UE. În perioada 2014-2020, bugetul UE a reprezentat 0,98 % din venitul național brut al UE. Ponderea politicii de coeziune în cadrul bugetului total al UE a fost de aproximativ 35 % în această perioadă ⁽²⁾.

2.4. CESE își exprimă poziția fermă că propunerea de reducere a bugetului pentru politica de coeziune pentru perioada 2021-2027 este inacceptabilă. Politica de coeziune reprezintă una dintre cele mai concrete politici ale UE, care poate avea un impact direct asupra vieților cetățenilor. Nu putem avea pretenția de la cetățeni să sprijine mai mult Europa, în timp ce reducem bugetul unei politici atât de importante. Cu toate acestea, este extrem de important ca aceste investiții să nu înlocuiască eforturile statelor membre, ci să le completeze, atât la nivel național, cât și la nivel regional.

⁽¹⁾ Articolul 174 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

⁽²⁾ COM(2017) 358 final, Document de reflecție privind viitorul finanțelor UE.

2.5. În concordanță cu solicitările similare ale Parlamentului European, CESE invită Comisia să prezinte și să promoveze o agendă pentru o politică de coeziune puternică și eficientă după 2020 ⁽³⁾.

2.6. În același timp, CESE invită statele membre să depună eforturi pentru a conveni asupra unui sistem mai amplu de resurse proprii ale UE și pentru a garanta că bugetul UE dispune de resurse adecvate pentru a putea răspunde provocărilor mai ample cu care se va confrunta în viitor.

2.7. Deși, în imaginea de ansamblu, politica de coeziune are un buget relativ mic, ea a demonstrat că aduce o valoare adăugată clară. În perioada 2014-2020, politica de coeziune a mobilizat investiții în valoare de peste 480 de miliarde EUR, care ar trebui să conducă, de exemplu, la sprijinirea a peste un milion de întreprinderi, la accesul la servicii de sănătate îmbunătățite pentru 42 de milioane de cetățeni, la acțiuni de prevenire a incendiilor și inundațiilor de care vor beneficia 25 de milioane de cetățeni, la bransarea la instalațiile de epurare a apelor uzate pentru alte aproximativ 17 milioane de cetățeni ai UE, la accesul la internet în bandă largă pentru alte 15 milioane de gospodării și la crearea a peste 420000 de noi locuri de muncă. De asemenea, 5 milioane de europeni vor beneficia de programe de formare și de învățare pe tot parcursul vieții, iar 6,6 milioane de copii vor avea acces la școli noi și moderne și la servicii de îngrijire a copiilor. CESE consideră că politica de coeziune trebuie să se bazeze pe acele exemple locale în care implicarea cetățenilor a fost considerată un succes.

2.8. În plus, în câteva state membre, politica de coeziune s-a dovedit a fi principala sursă de investiții publice ⁽⁴⁾. Efectele indirecte ale politicii de coeziune, cele generate de îmbunătățirile realizate pentru a îndeplini cerințele acesteia (de exemplu, în ceea ce privește transparența, responsabilitatea sau egalitatea de șanse), au adus, de asemenea, beneficii deosebite europenilor.

2.9. Cu toate acestea, deși Europa a înregistrat progrese semnificative în dezvoltarea și punerea în aplicare a unor acțiuni pentru consolidarea coeziunii sale economice, sociale și teritoriale, astfel cum se prevede în TFUE, încă mai are un drum lung de parcurs pentru o dezvoltare globală armonioasă.

2.10. În urma crizei economice, Europa a putut să înregistreze din nou o creștere economică, în special în țările cu venituri reduse, iar disparitățile regionale se reduc în sfârșit în ceea ce privește PIB-ul pe cap de locuitor ⁽⁵⁾. Cu toate acestea, diferențele dintre regiuni sunt în continuare mari și, în unele cazuri, chiar în creștere. Productivitatea este mai mare în țările cele mai dezvoltate, iar reziliența și capacitatea acestora de a fi competitive într-o lume globalizată le depășesc cu mult pe cele ale statelor membre mai puțin dezvoltate. Această situație conduce la divergențe în ceea ce privește condițiile de viață ale populației, cum ar fi, printre altele, niveluri mai ridicate de sărăcie, și are un impact asupra numărului și situației persoanelor expuse riscului de excluziune sau asupra accesului la educație și protecție socială și asupra calității acestora.

2.10.1. Prin urmare, pentru a reduce și mai mult disparitățile economice și sociale, CESE consideră că politica de coeziune trebuie să continue să investească în inovare, ocuparea forței de muncă, incluziune socială, mediu, educația favorabilă incluziunii, programe și infrastructuri de sănătate, tehnologii și infrastructuri de vârf și în eficientizarea rețelelor de transport și a infrastructurii. Acest lucru trebuie realizat pentru a îmbunătăți accesul tuturor cetățenilor la piața muncii și pentru a crea o piață unică în măsură să stimuleze, în toate regiunile, creșterea, productivitatea și specializarea, prin axarea pe sectoarele care oferă un avantaj comparativ.

2.10.2. Într-o lume globalizată, întreprinderile trebuie să concureze atât cu societăți din zone cu costuri reduse, cât și cu societăți extrem de inovatoare. UE trebuie să sprijine reformele care promovează un mediu propice investițiilor, în care întreprinderile pot prospera, iar cetățenii beneficiază de condiții de muncă mai bune. Fondurile de coeziune ar trebui să fie utilizate pentru a asigura un cadru mai bun pentru întreprinderile nou-înființate, antreprenori și IMM-urile inovatoare, pentru a sprijini în mod mai eficace întreprinderile familiale ⁽⁶⁾ și pentru a promova diversitatea (femei și bărbați, persoane cu handicap, minorități etnice etc.), astfel încât să devină mai competitive și mai implicate în ceea ce privește responsabilitatea socială.

2.11. Există în continuare numeroase domenii care ar beneficia de pe urma unei coeziuni teritoriale mai puternice, și anume cele legate de obiectivele de mediu (reducerea utilizării energiei și utilizarea unei energii mai curate, dezvoltarea unor infrastructuri mai eficiente, reducerea poluării etc.), dar și cele legate de securitatea la nivel transfrontalier, de educație, de incluziunea socială, de accesibilitatea pentru persoanele cu handicap, de transport, de serviciile publice și alte obstacole în calea liberei circulații a mărfurilor, a serviciilor, a persoanelor și a capitalurilor.

2.11.1. Din acest motiv, CESE consideră că toate regiunile trebuie să fie eligibile pentru finanțare. Politica de coeziune a UE trebuie să facă parte integrantă dintr-o strategie europeană de investiții, cu o abordare teritorială solidă, care să vizeze înzestrarea fiecărei regiuni cu instrumentele necesare pentru a-și spori competitivitatea. Această politică trebuie să ducă la transformare economică și structurală, asigurând o bază rezilientă în fiecare regiune, pe baza forțelor proprii ⁽⁷⁾.

⁽³⁾ A se vedea raportul Parlamentului European.

⁽⁴⁾ COM(2017) 358 final, Document de reflecție privind viitorul finanțelor UE.

⁽⁵⁾ Regiunea mea, Europa mea, Viitorul nostru: Cel de al 7-lea raport privind coeziunea economică, socială și teritorială.

⁽⁶⁾ JO C 81, 2.3.2018, p. 1.

⁽⁷⁾ https://www.buinesseurop.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/ecofin/2017-06-09_eu_cohesion_policy.pdf

2.12. Dat fiind că se află în centrul construcției unui spațiu european comun, cooperarea teritorială europeană (Interreg), prin ansamblul componentelor sale transfrontaliere, transnaționale, interregionale și de deschidere către țările vecine, constituie fundamentul integrării europene. Inclusiv datorită ei, frontierele nu devin bariere, europenii se apropie unii de alții, problemele comune își găsesc rezolvare mai ușor, este facilitată partajarea ideilor și a atuurilor și sunt încurajate inițiativele strategice care vizează obiective comune⁽⁸⁾. Din acest motiv, CESE consideră că este esențial ca statele membre să continue să pună în aplicare măsuri comune și să facă schimb de practici și strategii.

2.12.1. Cu toate acestea, CESE regretă⁽⁹⁾ că politica de coeziune nu oferă încă soluții cuprinzătoare pentru provocările cu care se confruntă anumite zone cu dezavantaje structurale și permanente (cele cu densitate foarte scăzută a populației, insulele, regiunile muntoase etc.), menționate la articolul 174 din TFUE. CESE consideră că ar trebui dezvoltat un nou mecanism care să permită acestor zone să abordeze în mod eficace provocările specifice și complexe cu care se confruntă. Acest lucru nu poate rămâne de competența exclusivă a autorităților naționale. Prin urmare, CESE consideră că politica de coeziune trebuie să încurajeze cooperarea dintre Comisie și statele membre și părțile lor interesate regionale și locale în ceea ce privește modul în care sunt abordate teritoriile lor specifice.

2.13. Prioritatea UE în ceea ce privește zonele slab populate și regiunile ultraperiferice trebuie să fie consolidarea legăturilor dintre acestea și Europa continentală și a sentimentului cetățenilor de apartenență la proiectul european. În pofida situației bugetare extrem de austere, sprijinul specific pentru zonele slab populate sau pentru RUP nu trebuie să fie redus. Aceste regiuni trebuie să aibă acces la resurse financiare adecvate, care să le permită să realizeze obiectivele europene comune și să își compenseze dezavantajele, în special cele legate de depărtarea la care se află⁽¹⁰⁾ sau de densitatea foarte scăzută a populației. Prin urmare, este necesar ca, la estimările și deciziile privind distribuția fondurilor („metoda de la Berlin”) și privind cerințele de concentrare tematică și ratele de cofinanțare [pentru (1) regiunile cele mai dezvoltate, (2) regiunile de tranziție și (3) regiunile mai puțin dezvoltate], să se includă factori demografici și geografici. Includerea acestor factori ar putea oferi compensații atât zonelor defavorizate și slab populate, cât și regiunilor ultraperiferice, printr-o finanțare adecvată și o orientare flexibilă a investițiilor.

2.14. În prezent, peste jumătate din populația lumii locuiește în zone urbane, anticipându-se că, până în 2050, se va ajunge la 70 %⁽¹¹⁾. Chiar dacă activitatea economică din aceste regiuni este extrem de intensă, este esențial ca ele să ofere un mediu de viață durabil și de înaltă calitate pentru cetățenii lor. Prin urmare, CESE consideră că ele ar trebui să primească atenție în continuare în cadrul politicii de coeziune, dar încurajează și dezvoltarea lor în legătură cu contextul lor fizic (dezvoltare policentrică, legături între zonele urbane și cele rurale etc.).

3. O viziune mai puternică, într-un cadru mai clar, mai flexibil și mai eficient

3.1. CESE consideră că este nevoie de o nouă strategie europeană clară și ambițioasă, aliniată cu obiectivele de dezvoltare durabilă ale Agendei 2030 a ONU și cu celelalte angajamente globale ale UE, cum ar fi acordurile internaționale (de exemplu, Acordul de la Paris) și convențiile Organizației Națiunilor Unite (de exemplu, Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap). Această strategie trebuie să dispună de un mecanism solid de coordonare, care să poată garanta continuitatea între diferitele cicluri politice. În această privință, CESE salută cu entuziasm noul document de reflecție al Comisiei privind o Europă mai durabilă până în 2030, care deschide discuția în această direcție.

3.2. Politica de coeziune trebuie să facă parte integrantă din această strategie ambițioasă și, prin urmare, însăși politica de coeziune trebuie să fie elaborată astfel încât să fie adaptată exigențelor viitorului, și anume să dispună de instrumentele necesare pentru a răspunde provocărilor viitorului, cum ar fi schimbările climatice, adoptarea de noi tehnologii, realizarea unei dezvoltări durabile și crearea de locuri de muncă de calitate.

3.3. În concordanță cu efortul de a adapta politica de coeziune la exigențele viitorului, CESE invită Consiliul și Parlamentul să își continue eforturile de revizuire a sistemului pentru alocarea fondurilor în cadrul politicii de coeziune, ținând seama în mod specific de alte criterii (în afară de PIB). Aceste criterii ar trebui să se refere la aspecte precum inegalitatea, migrația, șomajul (inclusiv în rândul tinerilor), competitivitatea, schimbările climatice, condițiile de muncă și demografia.

3.4. Depunem eforturi atât de necesare pentru a adapta politica de coeziune exigențelor viitorului, dar este important, în același timp, să nu uităm de provocările prezentului, care continuă să afecteze societatea în mare măsură. Aici facem referire în mod specific la provocările sociale, cum ar fi marginalizarea și discriminarea minorităților și a anumitor grupuri etnice sau violența domestică, la provocările economice, cum ar fi accesul la finanțare și perfecționare și la provocările de mediu, cum ar fi reducerea poluării aerului și gestionarea deșeurilor.

3.5. Pentru a îmbunătăți planificarea și gestionarea strategică a Uniunii, pe parcursul elaborării strategiei menționate anterior, CESE invită Comisia, de asemenea, să integreze diversele elemente strategice abordate de Agenda teritorială⁽¹²⁾ și de Carta de la Leipzig⁽¹³⁾, aflate în prezent în curs de revizuire sub coordonarea viitoarei Președinții germane a Consiliului Uniunii Europene.

⁽⁸⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 116.

⁽⁹⁾ JO C 209, 30.6.2017, p. 9.

⁽¹⁰⁾ JO C 161, 6.6.2013, p. 52.

⁽¹¹⁾ <http://www.un.org/en/development/desa/news/population/world-urbanization-prospects-2014.html>.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/information/publications/communications/2011/territorial-agenda-of-the-european-union-2020

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/themes/urban/leipzig_charter.pdf

4. Rezultate integrate și coordonate

4.1. CESE consideră că Europa (nu numai la nivelul Uniunii, ci și împreună cu statele membre și în cadrul acestora) trebuie să depună eforturi pentru clarificarea și simplificarea competențelor sale administrative, deoarece acesta este modul în care responsabilitățile pot fi stabilite și monitorizate în mod mai eficient. După încheierea acestei etape, administrațiile europene trebuie să consolideze cooperarea și capacitatea.

4.1.1. În această privință, CESE salută legătura mai strânsă cu semestrul european ⁽¹⁴⁾ și, de asemenea, solicită integrarea ei în recomandările specifice fiecărei țări, ca mijloc de încurajare a reformelor structurale. CESE recunoaște importanța asigurării complementarității și coordonării depline cu noul Program de sprijin pentru reforme extinse. CESE insistă asupra necesității unui mecanism de guvernanță îmbunătățit, care să implice și nivelul regional.

4.2. Europa trebuie să depună eforturi pentru a crea un cadru mai simplu, mai flexibil și mai eficace pentru punerea în aplicare a politicii sale de coeziune. Unul dintre următoarele obiective ale UE trebuie să fie ca diversele sale fonduri pentru politica de coeziune (agricole, sociale, regionale etc.) să fie guvernate de un set unic de norme care să încurajeze în mare măsură investițiile integrate, oferind soluții simple. CESE susține, de asemenea, o mai mare sinergie cu și între alte programe de finanțare și instrumente (cum ar fi Orizont 2020, Mecanismul pentru interconectarea Europei, InvestEU etc.).

4.3. Abordarea diverselor aspecte ale unora dintre provocările principale (sociale, de mediu, economice etc.) într-un mod integrat reflectă cu mai multă acuratețe nevoile reale. CESE încurajează statele membre să elaboreze și să pună în aplicare programe de finanțare din fonduri multiple.

4.4. CESE consideră că este esențială adoptarea unei abordări bazate pe realitatea zonei. De asemenea, CESE subliniază că implicarea partenerilor locali pentru a le identifica potențialul și necesitățile și pentru a lansa acțiuni în parteneriat între toți actorii locali, cu scopul de a răspunde nevoilor specifice identificate, constituie o abordare care ar trebui să fie încurajată și consolidată. Astfel cum a subliniat pe bună dreptate Comisia, „trecerea la următorul nivel de dezvoltare economică nu se poate realiza printr-o politică uniformă, ci va necesita investiții și răspunsuri politice diferențiate la nivel regional” ⁽¹⁵⁾.

4.5. CESE solicită ca, la estimarea ratelor de cofinanțare și a cerințelor de concentrare tematică pentru cele mai dezvoltate regiuni și pentru regiunile de tranziție, să se țină seama de factori sociali (cum ar fi nivelurile de inegalitate, sărăcia, migrația, nivelurile de educație etc.). Luarea în considerare a acestor factori la nivel de proiect ar permite investiții în acțiuni pentru persoanele cele mai vulnerabile (cum ar fi persoanele cu handicap, migranții sau minorii neînsoțiți) care, în condițiile unei prezențe mult mai semnificative în majoritatea orașelor și regiunilor dezvoltate din UE, nu sunt eligibile sau se bazează pe rate de cofinanțare excesiv de mari.

4.6. CESE consideră că este esențială o mai bună conectare a diverselor inițiative legate de politica de coeziune (strategii și programe) de la diferitele niveluri teritoriale, atât la nivel orizontal (de exemplu, strategii macroregionale cu programe transnaționale), cât și vertical (între diferitele niveluri teritoriale).

4.7. Pentru a continua punerea în aplicare a politicii de coeziune în principal prin intermediul unor proiecte diferite, trebuie, de asemenea, să simplificăm pregătirea mediului juridic în care acestea sunt puse în aplicare. În conformitate cu concluziile Grupului la nivel înalt privind simplificarea pentru perioada de după 2020 ⁽¹⁶⁾, CESE consideră că pachetul de reglementare ar trebui să fie mult mai simplu și să evite microgestionarea fondurilor. Deși recunoaște că poate fi tentantă sporirea eficienței printr-o gestionare mai centralizată, CESE invită Comisia să evite această abordare și să furnizeze instrumentele necesare pentru ca mai multe fonduri să fie gestionate într-un mod descentralizat.

4.8. Ar trebui remarcat că capacitatea administrativă, în special a statelor membre și regiunilor mai mici, ar putea fi supusă unei presiuni severe în fazele inițiale ale perioadelor de programare. CESE consideră că este esențial să se reducă în mod substanțial sarcina administrativă inutilă pentru beneficiari (de la depunerea cererii pentru un proiect până la etapa finală), menținând, în același timp, un nivel ridicat de asigurare a legalității și regularității.

4.9. Experiența a arătat că, foarte adesea, proiectele mici (sub 100000 EUR) pot avea un impact mare asupra celor mai vulnerabile grupuri ale societății. Cu toate acestea, se întâmplă adesea, de asemenea, ca aceleași grupuri să se confrunte cu dificultăți semnificative în accesarea acestor fonduri. În acest sens, CESE solicită statelor membre să facă uz de posibilitatea oferită de cadrele legislative în vigoare referitoare la procedura simplificată de accesare a fondurilor pentru proiecte de dimensiuni reduse și încurajează Comisia să exploreze noi posibilități care ar putea facilita participarea actorilor mai mici.

⁽¹⁴⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-02-17-362-en-n.pdf> și <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-01-14-110-en-c.pdf>

⁽¹⁵⁾ Comisia Europeană (2017), Competitivitatea în regiunile cu venituri și creștere economică scăzute: Raportul privind regiunile rămase în urmă, document de lucru al serviciilor Comisiei, SWD(2017) 132 final, Bruxelles, 10.4.2017.

⁽¹⁶⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/newsroom/pdf/simplification_proposals.pdf

4.10. CESE face referire la utilizarea tot mai frecventă a instrumentelor financiare ca mijloc de punere în aplicare a politicii de coeziune. CESE sprijină această abordare, dar invită Comisia să se asigure că, la elaborarea acestor instrumente, se verifică adecvarea, pentru a garanta că: 1) aceste instrumente sunt adecvate pentru toate statele membre; și că 2) aceste instrumente sunt adecvate pentru IMM-uri și ONG-uri. Atunci când sunt identificate situații în care lipsește adecvarea, trebuie să fie instituite măsuri alternative/compensatorii pentru a garanta că statele membre sau entitățile nu sunt dezavantajate.

4.11. Pentru a crește calitatea anumitor aspecte ale punerii în aplicare (cum ar fi marketingul, posibilitățile tehnice pentru evenimente etc.), CESE consideră că sectorul public ar trebui să consulte societatea civilă și sectorul privat pentru a beneficia de experiența lor practică în etapa de pregătire. Nu ne putem aștepta ca personalul din administrația publică, care nu dispune de o formare de specialitate, să înțeleagă toate aspectele asigurării atât a popularității, cât și a utilității unui „produs”.

4.12. CESE consideră că trebuie să se adopte măsuri suplimentare cu privire la armonizarea indicatorilor la nivelul întregii Europe. Este esențial să se dezvolte un sistem de monitorizare care să prezinte rezultate complexe într-un mod ușor accesibil, atât pentru factorii de decizie, cât și pentru societate în sens larg.

4.13. De asemenea, viitorul politicii de coeziune ar trebui să sprijine noi modalități de integrare a antreprenoriatului și un impact social/de mediu pozitiv. În această privință, consolidarea sprijinului pentru dezvoltarea economiei sociale este esențială pentru Uniunea Europeană.

5. **O comunicare globală mai eficientă**

5.1. Una dintre principalele probleme cu privire la politica de coeziune este lipsa de comunicare eficientă, care caracterizează mult prea des proiectele finanțate de această politică. Deși trebuie să se ia notă de diversele orientări aplicate de Comisie în materie de comunicare, este evident că acestea nu sunt nici pe de departe suficiente. Se întâmplă adesea să se cunoască foarte puțin sau deloc că anumite proiecte au avut loc și/sau că, de fapt, acestea sunt finanțate de UE. Acest lucru conduce la o lipsă de apreciere sau la foarte puțină apreciere pentru politica de coeziune. CESE invită Comisia să-și continue eforturile în vederea revizuirii aprofundate a obligațiilor de publicitate actuale și să le actualizeze în mod semnificativ, ținând seama de mijloacele moderne ale canalelor de comunicare digitală. Proiectele care pot servi drept exemple de bune practici ar trebui să fie utilizate ca exemple concrete pentru a încuraja o absorbție mai puternică și mai bună a fondurilor.

5.2. Este necesară îmbunătățirea modului în care este măsurat impactul politicii de coeziune în anumite domenii, cum ar fi incluziunea socială, calitatea vieții și condițiile de muncă ale cetățenilor, creșterea competitivității întreprinderilor sau modernizarea serviciilor de administrație publică. Impactul trebuie să fie comunicat cetățenilor UE, astfel încât aceștia să fie informați cu privire la succesele și eșecurile politicii.

5.3. CESE solicită Comisiei să elaboreze un plan de comunicare strategică împreună cu toți partenerii interesați, inclusiv cu organizațiile care reprezintă persoanele cu handicap. CESE consideră, de asemenea, că comunicarea celor mai bune practici ar trebui facilitată.

6. **Asigurarea parteneriatului cu organizațiile societății civile și cu alte părți interesate**

6.1. CESE reiterează importanța guvernantei pe mai multe niveluri, consolidând participarea structurală a organizațiilor societății civile și a altor părți interesate la procesul de programare, implementare, evaluare și monitorizare a utilizării fondurilor. Este timpul ca atât Comisia, cât și statele membre să depășească nivelul declarativ privind acest aspect și să asigure efectiv existența unei participări intense și semnificative a societății civile în toate etapele elaborării și punerii în aplicare a politicii de coeziune. Acest lucru va implica o mai mare asumare a răspunderii de către autoritățile naționale, precum și o utilizare mai eficientă și mai semnificativă a fondurilor.

6.2. În ceea ce privește Codul european de conduită referitor la parteneriat, CESE solicită ca acesta să fie revizuit și actualizat în consultare directă cu organizațiile societății civile și cu alte părți interesate. De asemenea, CESE solicită ca Codul de conduită să devină obligatoriu. CESE consideră că Codul european de conduită referitor la parteneriat ar trebui să fie respectat pe deplin, la toate nivelurile, și consolidat prin garanții și măsuri solide, care să îi asigure punerea în aplicare completă.

6.3. CESE este convins că abordarea bazată pe dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității ar putea avea numeroase avantaje și mult succes ca instrument european care permite dezvoltarea locală integrată și implicarea cetățenilor și a organizațiilor lor la nivel local ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eesc.europa.eu/ro/node/56464>

6.4. Pentru a consolida competențele și eficacitatea parteneriatului, CESE solicită măsuri de consolidare a capacităților și de asistență tehnică pentru autoritățile publice urbane și alte autorități publice, partenerii economici și sociali, societatea civilă, organizațiile societății civile și alte organisme relevante care le reprezintă, partenerii din domeniul protecției mediului și organismele responsabile pentru promovarea incluziunii sociale, a drepturilor fundamentale, a drepturilor persoanelor cu handicap, a drepturilor persoanelor cu boli cronice, a egalității de gen și a nediscriminării. CESE ar dori, de asemenea, să fie instituit un mecanism de consultare anual cu partenerii relevanți.

6.5. Având în vedere că întreprinderile mici, microîntreprinderile și organizațiile societății civile se pot confrunta cu dificultăți în calitatea lor de beneficiari ai oportunităților oferite de fondurile europene în general, CESE solicită din nou sprijin coerent și consistent pentru acțiuni care să le consolideze accesul la informații, să le ofere formare și mentorat și să le extindă capacitățile de intervenție. Acest lucru ar trebui să se realizeze ținând seama, de asemenea, de nevoile specifice ale celor mai vulnerabile persoane.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHIER

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Viitorul UE: beneficii pentru cetățeni și respectarea valorilor europene”

(aviz exploratoriu la solicitarea Președinției române a Consiliului Uniunii Europene)

(2019/C 228/08)

Raportor: **Mihai IVAȘCU**

Coraportor: **Stéphane BUFFETAUT**

Sesizare	Președinția română a Consiliului, 20.9.2018
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Subcomitetul competent	Subcomitetul pe tema „Viitorul UE: beneficii pentru cetățeni și respectarea valorilor europene”
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului	147/6/9
(voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. La mai bine de 60 de ani de la semnarea Tratatului de la Roma, statele membre urmează să adopte, în mai 2019, la Sibiu, o poziție politică privind viitorul UE.

1.2. Demnitatea umană și drepturile omului, democrația, libertatea, justiția socială, egalitatea, separarea puterilor și statul de drept sunt valorile pe care fost construită UE. Acestea trebuie să rămână în continuare nenegociabile și să reprezinte punctul de pornire pentru reformarea UE și pentru decizia politică de la Sibiu.

1.3. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene este unul dintre cele mai importante documente prin care sunt garantate drepturile cetățenilor noștri. Aceasta trebuie luată în considerare la adoptarea deciziilor politice majore, cum ar fi îmbunătățirea tratatelor, și încorporată în noul text.

1.4. Proiectul european a adus cea mai lungă perioadă de pace din istoria continentului, a creat o regiune care a înregistrat o bogăție și o dezvoltare socială fără precedent, a facilitat libera circulație a persoanelor, a bunurilor și a serviciilor și a creat cea mai mare piață unică din lume. Toate acestea sunt garanția faptului că, în comparație cu majoritatea regiunilor de pe glob, cetățenii Europei beneficiază de un nivel de trai semnificativ mai bun, de protecție socială și de oportunități sporite.

1.5. Avantajele de mai sus – și altele asemenea – sunt uneori fie considerate ca existând de la sine, fie subestimate de mișcările populiste și eurosceptice. Nu ar trebui să uităm niciodată că, datorită UE, beneficiem de:

- libera circulație a persoanelor, bunurilor, capitalurilor și serviciilor;
- cea mai mare piață unică din lume;
- o mai mare interconectivitate economică și comerț liber și fără piedici;
- acorduri comerciale comune negociate de pe o poziție puternică pentru toate statele membre;
- protecție socială îmbunătățită și de înaltă calitate, ghidată de Pilonul european al drepturilor sociale (PEDS);
- modelul social european;

- intensificarea cooperării în domeniul serviciilor de informații, al acțiunilor militare și al activității de aplicare a legii;
- norme îmbunătățite în materie de mediu, calitatea aerului și a apei;
- protecția dreptului fundamental al cetățenilor la viață privată, în mediul digital;
- standarde îmbunătățite în materie de sănătate și siguranță;
- sisteme de sănătate reciproce în întreaga Uniune;
- norme și politici de combatere a discriminării, în special în ceea ce privește minoritățile și femeile;
- oportunități extraordinare în domeniul educației, bazate pe programe de schimb precum Erasmus+;
- etc.

1.6. Uniunea trebuie să acționeze pentru a spori convergența între regiuni și/sau statele membre. Convergența în sens ascendent a condițiilor de viață și de muncă, bazată pe creștere durabilă, este esențială pentru îmbunătățirea funcționării pieței unice și pentru reducerea inegalității, a sărăciei și a excluziunii sociale.

1.7. Este necesar ca cetățenii europeni să recapete încrederea că acțiunile desfășurate la nivel european nu înseamnă renunțarea la politicile naționale, ci, mai curând, recunoașterea faptului că unele proiecte obțin rezultate mai bune atunci când deciziile sunt luate în comun. Aplicarea acelorași norme și egalitatea de șanse pentru toate statele membre și pentru toți cetățenii nu ar trebui să fie niciodată negociabile, în cadrul unei metode europene care să asigure libertatea și suveranitatea într-o lume globalizată.

1.8. Adoptarea monedei euro ar trebui să fie o prioritate a procesului de construcție a UE, întrucât zona euro își va putea atinge potențialul maxim doar atunci când va cuprinde toate statele membre. Împreună cu o uniune economică și monetară solidă, Mecanismul european de stabilitate (MES) modernizat poate juca un rol mai important în asigurarea responsabilității politice și în consolidarea responsabilității fiscal-bugetare. În plus, statele membre ale UE trebuie să întreprindă acțiuni imediate și îndrăznețe pentru ca UE să devină mai rezilientă în eventualitatea unei noi crize economice și financiare.

1.9. Într-o lume în continuă schimbare, CESE consideră că investițiile semnificative în cercetare și dezvoltare, oferta de competențe și infrastructura sunt necesare pentru ca UE să își valorifice avantajele concurențiale. Europa trebuie să facă față provocării reprezentate de o populație în scădere și în curs de îmbătrânire, întrucât acest fenomen se răsfrânge asupra ofertei de forță de muncă. Cu toate acestea, politicile în domeniul migrației trebuie însoțite de politici solide de asistență în materie de primire și integrare a migranților, pentru a se evita dificultăți majore de natură socială și societală. Pentru a rămâne competitivă, UE trebuie să se ocupe de problema penuriei de forță de muncă, precum și de lipsa de personal calificat. Europa are nevoie de o politică bine gestionată în domeniul migrației, de pregătirea unei forțe de muncă care să dispună de competențele cerute de noile tehnologii, sprijinind în același timp creșterea și dezvoltarea întreprinderilor. Lucrătorilor europeni trebuie să li se pună la dispoziție cursuri de formare, recalificare, perfecționare și programe de învățare pe tot parcursul vieții, pentru a beneficia pe deplin de schimbările tehnologice.

1.10. În ultimii ani au apărut curente protecționiste, care pot genera războaie comerciale. CESE consideră că UE ar trebui să promoveze în continuare comerțul liber, echitabil și durabil, în cadrul unui sistem multilateral și al unor acorduri comerciale care să respecte drepturile sociale, drepturile consumatorilor și drepturile de mediu, sprijinind, în același timp, întreprinderile să se dezvolte și să evolueze. Protecționismul nu ar fi în avantajul cetățenilor. În plus, UE are un rol important de jucat în reformarea Organizației Mondiale a Comerțului.

1.11. Este necesar să se asigure o creștere economică solidă, precum și o dimensiune socială stabilă, în condițiile în care Pilonul european al drepturilor sociale reprezintă unul dintre factorii determinanți ai coeziunii sociale. Punerea acestuia în aplicare la nivel național ar trebui accelerată, cu implicarea tuturor organizațiilor relevante ale societății civile. Partenerii sociali și alte organizații ale societății civile sunt actori esențiali ai proiectului democratic european.

1.12. CESE consideră că toți cetățenii UE ar trebui să beneficieze de șanse egale și de un tratament egal pe piața forței de muncă. El încurajează mobilitatea echitabilă, considerând totodată că cetățenii ar trebui să aibă acces la locuri de muncă de calitate și la un nivel de trai decent în locul în care trăiesc, pentru a se evita exodul creierelor și dumpingul social.

1.13. Schimbările climatice și problemele de mediu reprezintă un motiv din ce în ce mai serios de îngrijorare pentru cetățenii UE. Mai multe avize ale CESE au arătat că Europa poate și trebuie să contribuie la punerea în aplicare a obiectivelor privind durabilitatea. De asemenea, este esențial să se respecte angajamentele asumate în diferitele acorduri privind clima, biodiversitatea și apa. UE poate impulsiona tranziția ecologică, protejând în același timp coeziunea socială și incluziunea tuturor, în contextul unei tranziții echitabile.

1.14. CESE consideră că programele active care facilitează educația și incluziunea tinerilor pe piața forței de muncă joacă un rol important pentru viitorul Uniunii Europene. Trebuie încurajate programele de tipul Erasmus+, pentru a înzestra tineretul cu cunoștințe, aptitudini și competențe. CESE consideră că trebuie dezvoltate imediat și alte programe similare, care să vină în sprijinul celor cu resurse economice mai reduse. Este esențială sensibilizarea cetățenilor cu privire la aceste programe, promovând întotdeauna avantajele directe pe care le oferă apartenența la UE. În plus, Erasmus+ poate fi și ar trebui să fie utilizat, printre altele, pentru a asigura calitatea învățământului superior în Africa, astfel încât tinerii de pe ambele continente să dobândească cunoștințe, abilități și competențe.

1.15. Provocările privind securitatea externă au crescut în mod semnificativ, dar sunt percepute diferit de către fiecare stat membru, acestea alocând diferit resursele financiare și având puncte de vedere diferite privind utilizarea puterii militare. CESE consideră că UE trebuie să ofere un răspuns colectiv și coordonat, demonstrând astfel cetățenilor noștri că este un furnizor eficient de securitate. La fel de importante pentru securitatea cetățenilor sunt măsurile care previn criminalitatea informatică în noul mediu digital.

1.16. Situația dificilă a miilor de migranți care fug din calea conflictelor și a sărăciei punându-și viața în pericol pentru a traversa Marea Mediterană este șocantă. Consecințele politice au creat impresia că UE nu știe cum să controleze această criză. CESE salută planul Comisiei privind o politică echilibrată, cuprinzătoare și comună în domeniul migrației, care va ajuta UE să valorifice oportunitățile oferite de migrație, abordând, în același timp, provocările pe care le generează aceasta.

1.17. Adesea, cetățenii europeni consideră că efectele pozitive ale apartenenței la UE există de la sine sau le asociază cu guvernele naționale, în timp ce multe dificultăți sunt puse pe seama instituțiilor europene. CESE consideră că această atitudine se datorează, în principal, unei comunicări insuficiente cu privire la ceea ce oferă apartenența europeană cetățenilor săi; prin urmare, UE și statele membre ar trebui să depună mult mai multe eforturi pentru a comunica mai bine politicile, scopurile și obiectivele europene.

1.18. Calea de urmat implică alocarea mai multor fonduri pentru comunicare simultan cu utilizarea tuturor canalelor disponibile: nivelul european, cel național, dar și partenerii sociali și celelalte organisme reprezentative ale societății civile organizate. Cetățenii trebuie să fie în permanență informați cu privire la beneficiile pe care le implică apartenența la UE, fără să uite cum era viața înainte de existența acesteia: războaie, rivalitate și dificultăți economice.

1.19. Pentru a ajunge aproape de cetățenii săi, UE trebuie să asculte în permanență, să înțeleagă care sunt așteptările principale ale europenilor și să încerce să acționeze în consecință. Prin urmare, CESE consideră că comunicarea, platformele de cooperare și consultările publice ar trebui să fie promovate și utilizate cât mai des cu putință și ar trebui să includă toate statele membre.

1.20. Combaterea știrilor false reprezintă o altă provocare importantă, într-o lume în care informarea greșită, dezinformarea și informarea rău intenționată sunt în creștere. Prin urmare, CESE solicită acțiuni comune și ferme pentru a dezvolta capacitatea de analiză a cetățenilor, asigurând totodată libertatea de exprimare, pentru a preveni diseminarea știrilor false și pentru a construi instrumente de verificare factuală.

2. Introducere

2.1. Articolul 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană prevede următoarele: „Uniunea urmărește să promoveze pacea, valorile sale și bunăstarea popoarelor sale”. Uniunea Europeană a demarat ca un proiect al cărui obiectiv era asigurarea păcii și s-a transformat în cea mai mare piață unică din lume, asigurând libera circulație a capitalurilor, bunurilor, serviciilor și, cel mai important, a cetățenilor săi. Acest vis s-a născut din cenușa celor două războaie mondiale și a asigurat dezvoltarea la nivelul întregului continent, deschizând cea mai lungă perioadă de pace din istoria acestuia.

2.2. Acum, în 2019, an al alegerilor europene și al unor schimbări cruciale pentru Uniune, toți actorii europeni trebuie să facă dovada hotărârii lor de a le asigura unitate, prosperitate și bunăstare cetățenilor, protejând democrația, drepturile omului, separarea puterilor, statul de drept și modelul social european ⁽¹⁾.

2.3. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene ⁽²⁾ consacră anumite drepturi politice, sociale și economice ale cetățenilor din întreaga UE. Ratificată în 2000, aceasta a adăugat un element important, omis până atunci de tratate: obligația UE de a acționa și a legifera în conformitate cu drepturile și valorile cartei, astfel cum sunt descrise acestea în cele șapte capitole ale sale: Demnitatea, Libertățile, Egalitatea, Solidaritatea, Drepturile cetățenilor, Justiția și Dispoziții generale.

2.4. Deși beneficiile pentru cetățenii europeni sunt evidente, unii dintre ei par, din păcate, să nu fie conștienți de ele sau chiar să le pună la îndoială, iar în ultimii ani s-au manifestat tensiuni tot mai mari în statele membre și opinii diferite privind modalitatea de a continua. Această situație a generat, în mod firesc, întrebări precum: ce viitor ar trebui să aibă Uniunea Europeană? Ar trebui să colaborăm mai mult sau mai puțin? Unde ar trebui să se afle punctul de echilibru între diversele proiecte de cooperare pe care statele membre sunt pregătite să le accepte? Diverse forțe politice, inclusiv din cadrul statelor membre care au creat UE, pun sub semnul întrebării direcția, guvernanta și chiar principiul integrării europene.

2.5. Acest moment de răscruce din punct de vedere politic coincide cu creșterea încrederii în UE ⁽³⁾, după o lungă perioadă în care tendința era de pierdere a încrederii în modul de funcționare a instituțiilor europene. Provocările recente, indiferent dacă este vorba de criza financiară, de criza zonei euro, de situația migrației sau de Brexit, au arătat cât de ușor pot deveni instituțiile UE țap ispășitor. Mișcările eurosceptice au folosit evenimente recente pentru a-și promova programul, indiferent dacă UE a avut sau nu vreo vină. Partidele politice populiste, care au ajuns la putere în mai multe state membre, au pus sub semnul întrebării avantajele UE sau au dezinformat cetățenii în privința Uniunii.

3. Beneficii pentru cetățenii europeni

3.1. Interconectivitatea economică, o cooperare mai strânsă în plan social și politic și libera circulație au eliminat spectrul războiului din Europa și, ca atare, ne bucurăm de cea mai lungă perioadă de pace din istoria continentului.

3.2. Piața unică europeană a permis comerțul liber și fără piedici între statele membre, contribuind la bunăstare economică, prosperitate și un nivel de trai printre cele mai ridicate din lume. Acest lucru însă nu a eliminat inegalitățile sociale și teritoriale.

3.3. Ca negociator economic unic, Europa a devenit un actor foarte influent pe scena internațională, fiind capabilă să negocieze acorduri comerciale strategice și să influențeze politica economică la nivel mondial. Datorită conectivității sporite și a cheltuielilor de funcționare reduse pentru întreprinderi, sunt create locuri de muncă.

3.4. Libera circulație a cetățenilor în Uniune a contribuit la eliminarea lipsei de încredere dintre națiuni și a deschis nenumărate oportunități educaționale și profesionale. Un cetățean poate lucra, trăi sau se poate pensiona în orice stat membru. Este un lucru obișnuit să vedem, de exemplu, un român care a studiat în Regatul Unit, lucrează în Belgia și locuiește în Țările de Jos.

3.5. Cetățenii beneficiază, de asemenea, de crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție, deoarece națiunile europene dispun de o formă de protecție reciprocă. UE oferă un nivel de securitate care permite serviciilor de informații locale și autorităților de aplicare a legii să aibă acces la partajare de date și resurse îmbunătățite.

3.6. De la înființarea sa, UE a fost activă sub toate formele în direcția îmbunătățirii mediului. De exemplu, pe întregul continent, calitatea aerului și a apei s-a îmbunătățit considerabil începând cu anii 1950, datorită coordonării eforturilor și a reglementării la nivel european.

3.7. În era digitală, viața privată beneficiază de un nivel ridicat de protecție în UE, Regulamentul general privind protecția datelor fiind adoptat recent. Este una dintre cele mai solide legi din lume privind protecția datelor cu caracter personal, care apără dreptul fundamental al cetățenilor la viața privată.

3.8. UE are unul dintre cele mai stricte regimuri de siguranță alimentară și a produselor din lume. Autoritățile naționale trimit informații despre produsele periculoase găsite pe piață către sistemul de alertă rapidă pentru produse nealimentare periculoase. De asemenea, UE s-a angajat să detecteze produsele nesigure înainte de a fi vândute consumatorilor. În UE, angajatorii trebuie să asigure sănătatea și securitatea lucrătorilor în toate aspectele muncii lor.

⁽¹⁾ JO C 110, 22.3.2019, p. 1.

⁽²⁾ JO C 326, 26.10.2012, p. 391.

⁽³⁾ Comunicat de presă al Parlamentului European, 23.5.2018.

3.9. Cetățenii UE beneficiază de un regim reciproc de asistență medicală atunci când se află în oricare dintre statele membre ale UE. Aceste drepturi se aplică indiferent dacă se deplasează temporar în vacanță sau pentru a studia în străinătate, dacă locuiesc permanent în altă țară din UE sau dacă călătoresc într-un alt stat membru al UE special pentru a primi îngrijire medicală.

3.10. Toți cetățenii UE au dreptul de a vota și de a candida la alegerile pentru Parlamentul European și/sau la alegerile locale din țara membră a UE în care își au reședința, în aceleași condiții ca și cetățenii țării respective. În plus, cetățenii UE au dreptul de a fi recrutați în aceleași condiții ca și cetățenii țării în care își caută un loc de muncă și nu li se poate cere să îndeplinească nicio cerință suplimentară.

3.11. În calitate de cetățean al UE, puteți – rapid și ușor – să înregistrați o întreprindere și să deschideți o sucursală a unei întreprinderi existente în UE, în orice țară din UE, în Islanda, Norvegia sau Liechtenstein. Există o gamă largă de fonduri și inițiative ale UE pentru a sprijini întreprinderile nou-înființate și IMM-urile.

3.12. Modelul social european contribuie la îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă ale unei mari părți din populația UE. Prin recenta introducere a Pilonului european al drepturilor sociale se urmărește îmbunătățirea în și mai mare măsură a acestui aspect.

3.13. UE se află în avangarda promovării egalității dintre femei și bărbați în ceea ce privește independența economică. Uniunea depune în permanență eforturi pentru a promova egalitatea de gen, pentru a contracara diferențele de remunerare și pentru a stabili norme și politici eficace de combatere a discriminării.

3.14. Procesul de aderare la Uniunea Europeană și perspectivele aderării la Uniune au încurajat crearea unor economii de piață viabile, au asigurat creșterea standardelor sociale și au creat instituții democratice stabile în Europa.

3.15. Cetățenii UE au dreptul la protecție din partea autorităților diplomatice sau consulare ale oricărei alte țări din UE, atunci când se află într-o țară din afara Uniunii în care țara lor de cetățenie nu este reprezentată. Acest drept este prevăzut la articolul 46 din Carta drepturilor fundamentale. Există doar trei țări în care toate statele membre sunt reprezentate pe plan diplomatic, și anume Statele Unite, China și Rusia. În situații de urgență, statele membre ale UE trebuie să ajute la evacuarea cetățenilor UE, ca și cum ar fi propriii cetățeni. Protecția se referă, de asemenea, la situații de zi cu zi, cum ar fi furtul unui pașaport, un accident grav sau o boală.

3.16. Educația beneficiază de un sprijin puternic în cadrul Uniunii Europene. Programul de schimb Erasmus+, cunoscut în întreaga lume, le oferă studenților și cadrelor universitare posibilitatea de a-și îmbunătăți competențele și șansele de a găsi un loc de muncă, experimentând viața universitară dintr-o altă țară; peste 3 milioane de persoane au beneficiat de acest program începând cu anul 2014. În plus, schimbul de idei și cultură a reunit oamenii, contribuind la modelarea identității europene.

4. Valorile europene și drepturile fundamentale

4.1. CESE consideră că, pentru a proteja cât mai bine interesele cetățenilor noștri, orice reformă a tratatelor trebuie să includă textul Cartei drepturilor fundamentale și niciun stat membru nu ar trebui să aibă posibilitatea de a nu o aplica. În prezent, carta este considerată de Tratatul de la Lisabona un document independent, iar Regatul Unit și Polonia optează să nu o aplice.

4.2. Deși Europa se confruntă cu multe provocări și sunt întotdeauna necesare decizii comune, valorile pe care UE a fost construită și care sunt consacrate în tratate nu sunt negociabile și trebuie să reprezinte punctul de pornire pentru orice nouă arhitectură a Uniunii: respectarea demnității umane și a drepturilor omului, democrația, libertatea, egalitatea, separarea puterilor și statul de drept.

4.3. Egalitatea de tratament și aplicarea acelorași norme pentru cetățenii UE nu ar trebui să fie niciodată negociabile, iar, în această privință, UE a făcut compromisuri semnificative și inutile: vize pentru SUA numai pentru unele state membre, standarde duble privind calitatea alimentelor etc. UE trebuie să se străduiască să protejeze în mod egal interesele tuturor cetățenilor săi, indiferent de naționalitate.

4.4. CESE consideră că a acționa la nivel european nu înseamnă a renunța la interesul național sau că interesele europene și cele naționale sunt contradictorii, ci că, pur și simplu, unele lucruri pot fi realizate mai bine în comun. Indiferent de direcția în care o va lua, Uniunea va trebui să aibă în vedere reforme importante și norme clare privind guvernarea Uniunii, pentru a face față tensiunilor politice existente și diversității tot mai mari. Metoda europeană este cea care asigură libertatea și suveranitatea într-o lume globalizată. Cetățenii beneficiază, de pe urma statutului de membru al UE, de un spațiu juridic cu oportunități și aceleași reguli pentru toți, interzicând totodată cu strictețe orice discriminare pe motive de naționalitate.

4.5. Situația dificilă a miilor de migranți care fug din calea conflictelor și a sărăciei punându-și viața în pericol pentru a traversa Marea Mediterană este șocantă. Consecințele sale politice au creat în mod greșit impresia că UE nu știe cum să controleze această criză. CESE salută planul Comisiei privind o politică echilibrată, cuprinzătoare și comună în domeniul migrației, care va ajuta UE să valorifice oportunitățile oferite de migrație, abordând, în același timp, provocările pe care le generează aceasta. Comitetul sprijină în special noua politică a Comisiei, care își propune ca Europa să rămână o destinație atractivă pentru migranți într-o perioadă de declin demografic și să reducă stimulentele pentru migrația neregulamentară. Acest lucru implică, de asemenea, politici solide de asistență pentru primire și integrare.

4.6. Cea mai mare provocare pentru UE este aceea de a rămâne o Uniune care își apără cetățenii, îi protejează și îi capacitează. Prin urmare, UE trebuie să ofere soluții la problemele care chiar îi preocupă pe cetățeni: „Comitetul își exprimă în continuare convingerea că un viitor favorabil este posibil și că o Uniune mai puternică poate contribui la o mai bună configurare a globalizării și digitalizării, pentru a oferi perspective avantajoase tuturor cetățenilor”⁽⁴⁾.

4.7. Fondatorii proiectului european au recunoscut că acesta mai are cale lungă până să obțină același nivel de legitimitate ca și democrațiile instaurate în statele sale membre. Am parcurs un drum lung, dar un nou tratat trebuie să asigure o transparență și un control democratic sporite, pentru ca Uniunea să devină cât mai legitimă în ochii cetățenilor. În plus, trebuie asigurată o mai strictă respectare a dreptului Uniunii de către statele membre.

5. Dezvoltarea economică durabilă

5.1. Europa deține cea mai mare piață unică din lume și a doua cea mai utilizată monedă. Este cea mai mare putere comercială, realizând 16,5 % din importurile și exporturile de la nivel mondial ⁽⁵⁾, și cel mai important donator de ajutor pentru dezvoltare și cauze umanitare. Mulțumită, în parte, programului „Orizont 2020”, cel mai mare program de cercetare multinațional, Europa se află în avangarda inovării. Cu toate acestea, competiția cu Statele Unite și Asia pare să fie mai acerbă ca niciodată. Un lucru este limpede: niciun stat membru nu poate juca un rol proeminent pe scena mondială de unul singur.

5.2. Moneda euro are aproape 20 de ani și își poate atinge întregul potențial numai după ce toate statele membre o vor fi adoptat și când uniunea economică și monetară va fi finalizată. Acestea presupun norme clare, acceptate de toți și aplicabile tuturor, atribuirea unui rol mai important Mecanismului european de stabilitate (MES), comparabil celui deținut de FMI pe plan internațional, precum și răspundere politică și consilii fiscale consolidate ⁽⁶⁾. Adoptarea monedei euro ar trebui să fie o prioritate în construcția UE.

5.3. CESE a afirmat în trecut că UE a reacționat lent la criza financiară și că sunt necesare reforme în uniunea economică și monetară ⁽⁷⁾. De atunci, au existat eforturi constante în direcția reformării și a finalizării uniunii bancare și a uniunii piețelor de capital. La fel ca în trecut ⁽⁸⁾, CESE salută consolidarea în continuare a pieței, dar avertizează cu privire la crearea unor poziții care concentrează prea multă putere decizională în mâinile câtorva persoane. O UEM finalizată ar trebui să deschidă o nouă eră a monedei unice pentru întreprinderile și cetățenii din Uniunea Europeană, reducând în mod semnificativ costurile tranzacțiilor și eliminând riscul de schimb valutar, îmbunătățind transparența prețurilor în cadrul schimburilor comerciale și reducând, în același timp, riscurile investițiilor.

5.4. Dacă dorește să își valorifice avantajele competitive într-o lume în continuă schimbare, Europa trebuie să se concentreze pe domenii precum cercetarea și dezvoltarea, oferta de competențe și infrastructura. Europa trebuie să facă față provocării reprezentate de o populație în scădere și în curs de îmbătrânire, întrucât acest fenomen se răsfrânge asupra ofertei de forță de muncă. Pentru a rămâne competitivă, UE trebuie să se ocupe de problema penuriei de forță de muncă, precum și de lipsa de forță de muncă calificată. Europa are nevoie de o politică bine gestionată în domeniul migrației și de o strategie pe termen lung de pregătire a forței de muncă pentru provocările viitoare, ajutând în același timp întreprinderile pentru a se dezvolta și evolua. Cu toate acestea, politicile din domeniul migrației trebuie însoțite de politici solide, astfel încât să fie evitate dificultățile de natură socială și societală.

5.5. De asemenea, CESE a solicitat, în mai multe dintre avizele sale, un nivel sporit de investiții în infrastructură și servicii publice, proiecte care ar genera creștere economică și bunăstare pentru cetățenii europeni. CESE și-a anunțat, de asemenea, sprijinul acordat „în favoarea unei baze fiscale consolidate comune a societăților (CCCTB) și impozitării tranzacțiilor financiare, a combustibililor și a emisiilor de dioxid de carbon, care – dacă sunt colectate la nivel european – ar putea forma o bază de impozitare transnațională, contracara astfel efectele globale asupra mediului”⁽⁹⁾. Acest lucru ar reduce evaziunea fiscală și ar asigura uniformitatea politicii fiscale. CESE a subliniat, de asemenea, că „aparent, Europa are o poziție favorabilă creșterii societăților de înaltă tehnologie inovatoare, însă în momentul în care aceste societăți au nevoie de investiții solide de capital, de regulă, intră în faliment”⁽¹⁰⁾.

⁽⁴⁾ JO C 81, 2.3.2018, p. 145.

⁽⁵⁾ UE pe teme – Comerțul.

⁽⁶⁾ Instituții fiscal-bugetare independente.

⁽⁷⁾ JO C 227, 28.6.2018, p. 1.

⁽⁸⁾ JO C 262, 25.7.2018, p. 28.

⁽⁹⁾ JO C 81, 2.3.2018, p. 131.

⁽¹⁰⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 79.

5.6. UE a semnat acorduri comerciale cuprinzătoare, menite să dezvolte schimburile de bunuri și servicii, dar și să protejeze și să îmbunătățească drepturile lucrătorilor, ținând seama totodată de provocările legate de mediu. Cu toate acestea, în ultimii ani au apărut curente protecționiste, care pot genera războaie comerciale. UE trebuie să promoveze în continuare comerțul liber, echitabil și durabil, în cadrul unui sistem multilateral și al unor acorduri comerciale care să respecte drepturile sociale, drepturile consumatorilor și drepturile de mediu, sprijinind totodată întreprinderile, pentru a se dezvolta și evolua. Protecționismul nu este în avantajul cetățenilor. Organizația Mondială a Comerțului va avea un rol important de jucat și este esențial ca UE să aibă un cuvânt de spus în reformarea ei ⁽¹¹⁾. Închiderea frontierelor și blocarea schimburilor comerciale nu pot fi, în niciun caz, o opțiune de viitor.

5.7. Într-o lume afectată de schimbările climatice, CESE a formulat în repetate rânduri recomandări pentru îmbunătățirea protecției biodiversității și a resurselor vitale necesare existenței noastre. CESE subliniază că protejarea biodiversității este la fel de importantă ca și prevenirea schimbărilor climatice. CESE solicită mai multă voință politică și coerență legislativă în acest domeniu și, prin urmare, recomandă să se pună rapid la dispoziție toate resursele necesare.

5.8. În opinia CESE, politica privind schimbările climatice trebuie să se bazeze pe o tranziție echitabilă – care presupune măsuri de atenuare a efectelor schimbărilor climatice – și, de asemenea, să compenseze daunele și pierderile. Modelul economiei circulare trebuie să fie privilegiat pe cât posibil, iar cadrul său de reglementare trebuie să fie îmbunătățit. Trebuie promovate lanțurile scurte de aprovizionare, în special în sectorul alimentar, și trebuie finalizată redefinirea politicilor în materie de mobilitate, astfel încât să devină mai eficiente și mai durabile. Cu ocazia Conferinței de la Paris privind schimbările climatice din 2015, UE s-a angajat să respecte obiectivele de reducere a încălzirii globale. UE a înregistrat deja progrese semnificative și poate consolida eforturile colective destinate îndeplinirii angajamentelor asumate în cadrul COP21 și satisfacerii nevoilor actuale. Cu toate acestea, CESE a luat act de mișcările studențești și de tineret din mai multe state membre, care cer intensificarea acțiunilor de protecție a mediului.

6. Progresul social și educația

6.1. „Potrivit standardelor mondiale, societățile europene sunt locuri de trai prospere și înstărite. Acestea au cele mai ridicate niveluri de protecție socială din lume și ocupă un loc fruntaș în ceea ce privește bunăstarea, dezvoltarea umană și calitatea vieții”⁽¹²⁾. Totuși, în Uniune există diferențe din ce în ce mai mari și decalaje majore în ce privește coeziunea socială și trebuie să depunem eforturi pentru a reduce diferențele dintre statele membre. Convergența în sens ascendent a condițiilor de viață și de muncă, bazată pe o creștere durabilă, va duce la îmbunătățirea condițiilor sociale și la reducerea inegalităților și ar trebui să fie obiectivul central pentru viitorul Europei.

6.2. O importantă forță motrice a progresului social trebuie să fie Pilonul european al drepturilor sociale, o inițiativă susținută cu fermitate de CESE, în cadrul unei strategii orizontale cuprinzătoare de realizare a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă. Pentru a le asigura cetățenilor noștri un viitor prosper, CESE își reafirmă angajamentul solid față de toate eforturile de a asigura „o piață a forței de muncă echitabilă și cu adevărat paneuropeană”, de a realiza „o Europă socială cu rating AAA” și de a servi ca busolă pentru reînnoirea convergenței ⁽¹³⁾. Implementarea la nivel național trebuie accelerată și însoțită de conștientizarea faptului că o creștere economică solidă trebuie realizată împreună cu o dimensiune socială stabilă. Alături de UE și statele membre, toate organizațiile relevante ale societății civile au un rol important de jucat. CESE consideră că este important pentru bunăstarea cetățenilor europeni ca UE să monitorizeze în continuare progresele înregistrate în punerea în aplicare a PEDS în cadrul procesului semestrului european, cu implicarea deplină a partenerilor sociali și a altor organizații ale societății civile.

6.3. Mai mult, CESE reafirmă faptul că „Uniunea Europeană ar trebui să utilizeze pe deplin experiența și capacitatea partenerilor sociali și ale altor organizații ale societății civile care acționează la nivel local, național și european, implicându-i, alături de utilizatorii serviciilor și în funcție de diversele roluri ale acestora, în sarcinile de programare, punere în aplicare, monitorizare și evaluare a fondurilor UE. Partenerii sociali și celelalte organizații ale societății civile sunt actori esențiali ai proiectului democratic european ⁽¹⁴⁾. UE ar trebui să promoveze negocierile colective și să respecte autonomia partenerilor sociali.

6.4. Digitalizarea, automatizarea, inteligența artificială etc. necesită un răspuns rapid și durabil. Nevoia urgentă a economiei UE de investiții masive în învățământ de calitate, și în cercetare și dezvoltare (C-D), generată de faptul că UE a rămas în urmă față de alte puteri economice în ceea ce privește cheltuielile ca procentaj din PIB ⁽¹⁵⁾, se asociază cu nevoia de forță de muncă înzestrată cu competențe care să răspundă provocărilor unui mediu concurențial în schimbare. Aceasta înseamnă că există un interes comun și o responsabilitate comună a angajatorilor și a angajaților de a contribui la acțiuni de formare, recalificare, perfecționare și învățare pe tot parcursul vieții pentru tineri și adulți, care să asigure succesul întreprinderilor și forța de muncă calificată corespunzător, împreună cu UE, statele membre, partenerii sociali și alte organizații relevante din societatea civilă. Transformarea economiei UE într-o economie mai digitală ar trebui să se realizeze într-un cadru de tranziție echitabilă pentru schimbările tehnologice, astfel încât să contribuie la condiții mai bune de trai și de muncă, inclusiv la crearea de locuri de muncă de calitate și a unor societăți mai echitabile.

⁽¹¹⁾ JO C 159, 10.5.2019, p. 15.

⁽¹²⁾ Document de reflecție privind dimensiunea socială a Europei.

⁽¹³⁾ JO C 125, 21.4.2017, p. 10.

⁽¹⁴⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 165.

⁽¹⁵⁾ Date OCDE, Gross domestic spending on R&D („Cheltuielile din produsul intern brut pentru cercetare și dezvoltare”).

6.5. Pe baza principiilor PEDS, este esențial să se ia măsuri pentru abordarea provocărilor viitoare de pe piața forței de muncă. Prin urmare, acceptarea oportunităților pe care le oferă progresul tehnologic ar trebui să meargă mână în mână cu abordarea provocărilor legate de mutațiile industriale și de transformările de pe piața forței de muncă. Dacă aceste provocări nu sunt abordate, rezistența la schimbare va fi foarte mare sau o proporție semnificativă a populației nu va beneficia de dezvoltarea noilor tehnologii.

6.6. CESE a militat deja pentru combaterea inegalităților din ce în ce mai mari, a sărăciei și a excluziunii sociale la toate nivelurile și de către toate părțile interesate. În acest sens, CESE consideră că este nevoie de eforturi suplimentare pentru stabilirea unor principii, standarde, politici și strategii comune la nivelurile corespunzătoare, în vederea îmbunătățirii convergenței salariilor și a stabilirii sau creșterii salariilor minime la un nivel corespunzător, cu respectarea deplină a autonomiei partenerilor sociali. În plus, este important să se asigure un venit minim pentru toți cetățenii. Comitetul subliniază necesitatea majorării fondurilor alocate pentru coeziune socială și investiții sociale, pentru a putea face față provocărilor viitoare ⁽¹⁶⁾.

6.7. CESE consideră că toți cetățenii UE ar trebui să beneficieze de șanse egale și de un tratament egal pe piața forței de muncă. El încurajează mobilitatea echitabilă, considerând totodată că cetățenii ar trebui să aibă acces la locuri de muncă de calitate și la un nivel de trai decent în locul în care trăiesc, pentru a se evita exodul creierelor și dumpingul social.

6.8. Viitorul Uniunii Europene se bazează pe programe active, menite să faciliteze educația tinerilor și incluziunea lor pe piața forței de muncă. Programe precum Erasmus+ și programul anterior, Erasmus, au avut o contribuție esențială la crearea unei identități europene, înzestrând, în același timp, tinerii cu cunoștințe, aptitudini și competențe. Intenția Comisiei de a-i dubla finanțarea este, cu certitudine, un pas înainte, dar CESE a solicitat, în octombrie 2018 ⁽¹⁷⁾, chiar mai multe fonduri. Acest tip de program trebuie să continue și să fie extins la acei tineri care, din cauza dificultăților economice, au mai greu acces la o educație de calitate și la conectivitate interculturală.

6.9. După cum a afirmat într-un aviz precedent, CESE consideră că „Strategia [pentru tineret] ar trebui să fie mai bine conectată cu programele UE existente, cum ar fi Erasmus+, Garanția pentru tineret și Corpul european de solidaritate” și „să promoveze în același timp participarea mai largă la viața publică, inclusiv participarea la vot, voluntariatul, ONG-urile conduse de tineri, democrația la locul de muncă și dialogul social” ⁽¹⁸⁾. Este esențială sensibilizarea cetățenilor cu privire la aceste programe, subliniind, în același timp, faptul că ele reprezintă un beneficiu direct oferit de apartenența la UE.

6.10. CESE subliniază importanța subsidiarității și a guvernancei regionale în aplicarea politicilor de coeziune. Date fiind decalajele mari dintre regiuni în ceea ce privește bunăstarea și dezvoltarea, chiar și în interiorul statelor membre, este vital ca politicile să fie aplicate de cei care înțeleg cel mai bine problemele de bază și, prin urmare, sunt cei mai în măsură să acționeze. Instituțiile UE trebuie să împiedice în continuare discriminarea de orice fel, rasismul, xenofobia și antisemitismul.

6.11. Modelul social european este unic în lume și rămâne unul dintre cele mai importante avantaje pentru cetățenii europeni. UE, împreună cu statele membre, trebuie să se bazeze pe politici care să o protejeze, să o apere și să o promoveze, favorizând progresul economic și coeziunea socială, ținând cont de faptul că drepturile fundamentale trebuie să meargă mână în mână cu drepturile sociale.

7. Securitate și apărare

7.1. Europa este un remarcabil spațiu de libertate și stabilitate într-o lume a discordiei și diviziunii. 15 dintre cele mai pașnice 25 de țări din lume se află în UE. Totuși, atacurile teroriste, spațiile neguvernate și instabile din zona mediteraneeană și Africa Subsahariană și puterile ostile din est care își fac simțită prezența au demonstrat că trebuie să luăm măsuri ferme pentru a ne menține pacea și securitatea.

7.2. Deși provocările interne și externe privind securitatea au crescut semnificativ, ele sunt privite în mod diferit de statele membre, care nu percep în același fel amenințările externe, alocă pentru securitate și apărare resurse financiare diferite și au opinii diferite asupra utilizării puterii militare. Întrucât multe dintre amenințările cu care ne confruntăm au caracteristici transnaționale, CESE consideră că statele membre și UE trebuie să acționeze printr-o cooperare cât mai strânsă cu putință, în direcția unui răspuns colectiv și coordonat, demonstrând aliaților noștri faptul că suntem un factor eficient de asigurare a securității.

⁽¹⁶⁾ JO C 81, 2.3.2018, p. 145.

⁽¹⁷⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 194.

⁽¹⁸⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 142.

7.3. Un efort coordonat de apărare nu numai că asigură o putere coercitivă credibilă pentru statele noastre membre, dar și contribuie la crearea de locuri de muncă în sectoarele bazate pe înalta tehnologie și stimulează inovarea și dezvoltarea tehnologică. CESE îndeamnă statele membre și Comisia Europeană să sprijine acțiunile comune în acest domeniu, recunoscând în același timp demersurile deja efectuate în acest sens ⁽¹⁹⁾.

7.4. Se estimează că, în fiecare an, în economia mondială, costurile atacurilor cibernetice se ridică ⁽²⁰⁾ la 400 de miliarde de euro și reprezintă o amenințare reală la adresa vieții private și a siguranței cetățenilor. CESE consideră că UE ar trebui să aibă ca obiectiv consolidarea luptei împotriva spionajului cibernetic, a terorismului cibernetic și a oricăror alte forme de criminalitate informatică ce vizează atât cetățenii, cât și întreprinderile europene.

8. Comunicarea cu cetățenii

8.1. Adesea, cetățenii europeni consideră că efectele pozitive ale apartenenței la UE există de la sine sau le asociază cu guvernele naționale, în timp ce multe dificultăți sunt puse pe seama birocrăției europene și a interferenței excesive a acesteia. Această situație este, în principal, urmarea comunicării deficitare și a lipsei de contact cu cetățeanul obișnuit. Prin urmare, UE și statele membre ar trebui să depună mult mai multe eforturi pentru a comunica mai bine politicile, scopurile și obiectivele europene.

8.2. UE trebuie să pună la dispoziție mai multe fonduri pentru comunicare și să utilizeze fiecare canal disponibil: nu numai prin intermediul statelor membre, ci și al partenerilor sociali și al celorlalte organisme reprezentative ale societății civile. UE trebuie să se concentreze mai mult pe acțiuni prin care să câștige încrederea liderilor și, totodată, a cetățenilor, cu privire la rolul său în asigurarea păcii, a stabilității dezvoltării economice și sociale, utilizând toate limbile oficiale ale Uniunii Europene pentru a-și promova mesajele.

8.3. În 2012, CESE a subliniat că „necesitatea de a se aplica pe deplin articolul 11 capătă o importanță crucială dacă se are în vedere consolidarea legitimității democratice a Uniunii Europene în raport cu cetățenii săi. În fine, doar printr-o transparență sporită, printr-un mai mare grad de implicare efectivă și prin participarea cetățenilor și a societății civile organizate atât la nivel național, cât și european, Europa va putea să evite extremismul, să-și apere valorile democratice și să perenizeze destinul comun”⁽²¹⁾.

8.4. Dacă dorește să se apropie de cetățenii săi (iar dacă nu va reuși acest lucru, întregul proiect european va eșua), UE trebuie să asculte și să înțeleagă ce doresc cu adevărat cetățenii săi și să încerce să răspundă dorințelor acestora. Oamenii doresc protecție, reguli echitabile pentru lucrători și întreprinderi, condiții de viață și de muncă sănătoase și un răspuns clar la provocările externe. Pentru realizarea acestor deziderate, Europa trebuie să fie în continuare un catalizator pentru dezvoltare economică și socială și stabilitate democratică și să se asigure că angajamentul său este cunoscut de toți cetățenii.

8.5. Informarea greșită, dezinformarea și informarea rău intenționată sunt utilizate din ce în ce mai mult de numeroși actori, inclusiv state, grupuri de lobby, mass-media și cetățeni. Aceste tehnici sunt vechi, dar dezvoltarea și posibilitățile oferite de platformele de comunicare socială au permis ca acest fenomen să se bucure de o largă audiență. Cea mai bună modalitate de a combate știrile false este de a prezenta fapte și de a contribui la dezvoltarea capacității de discernământ a oamenilor. Cu toate acestea, libertatea de opinie și de exprimare trebuie respectate în orice moment, iar lupta împotriva minciunilor nu trebuie să înceteze nicio clipă.

8.6. Platformele de comunicare și cooperare ar trebui să fie promovate și să includă toate statele membre. Ceea ce funcționează într-un stat membru poate funcționa și în altul, iar roadele cercetărilor efectuate de un stat membru pot fi valorificate sau îmbunătățite de un altul.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

⁽¹⁹⁾ JO C 129, 11.4.2018, p. 58.

⁽²⁰⁾ Reforma securității cibernetice în Europa.

⁽²¹⁾ JO C 11, 15.1.2013, p. 8.

ANEXĂ

Următoarele amendamente au fost respinse în cursul dezbaterii, dar au obținut cel puțin o pătrime din numărul voturilor exprimate.

Amendamentul 12**Punctul 5.5**

Se modifică după cum urmează:

5.5 5.5. De asemenea, CESE a solicitat, în mai multe dintre avizele sale, un nivel sporit de investiții în infrastructură și servicii publice, proiecte care ar genera creștere economică și bunăstare pentru cetățenii europeni. CESE și-a anunțat, de asemenea, sprijinul acordat pentru punerea în aplicare a unor măsuri cuprinzătoare, menite să prevină erodarea bazei impozabile și transferul profiturilor (BEPS) de către corporațiile multinaționale, inclusiv prin introducerea „în favoarea unei baze fiscale consolidate comune a societăților (CCCTB) și pentru combaterea fraudei în materie de TVA prin cooperarea strânsă, cotidiană, a statelor membre și impozitării tranzacțiilor financiare, a combustibililor și a emisiilor de dioxid de carbon, care — dacă sunt colectate la nivel european — ar putea forma o bază de impozitare transnațională, contracarând astfel efectele globale asupra mediului”⁽¹⁾. Acest lucru ar reduce evaziunea fiscală și ar asigura uniformitatea politicii fiscale. CESE a subliniat, de asemenea că „aparent, Europa are o poziție favorabilă creșterii societăților de înaltă tehnologie inovatoare, însă în momentul în care aceste societăți au nevoie de investiții solide de capital, de regulă, intră în faliment”⁽²⁾.

Expunere de motive

Pentru a evita orice neînțelegere, textul ar trebui să se limiteze la o afirmație generală. Nici impozitarea întreprinderilor multinaționale ca sursă de resurse proprii ale UE și nici stabilirea unei baze fiscale comune la nivel european pentru carburanți și emisiile de dioxid de carbon sau impozitarea lor nu au fost abordate de Comitet până în prezent. Taxa pe tranzacțiile financiare ar reduce pensiile lucrătorilor, iar lucrările pe care le desfășoară Consiliul de mulți ani pe această temă, prin cooperare consolidată, au stagnat complet. S-au prezentat observații similare cu acest amendament la avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Document de reflecție privind viitorul finanțelor UE”[COM(2017) 358 final]⁽³⁾.

Amendamentul a fost respins cu 76 de voturi pentru, 98 de voturi împotriva și 16 abțineri.

Amendamentul 11**Articolul 5.6**

Se adaugă textul:

5.6 5.6. UE a semnat acorduri comerciale cuprinzătoare, precum cel încheiat cu Japonia, menite să dezvolte schimburile de bunuri și servicii, dar și să protejeze și să îmbunătățească drepturile lucrătorilor, ținând seama totodată de provocările legate de mediu. Cu toate acestea, în ultimii ani au apărut curente protecționiste, care pot genera războaie comerciale. UE trebuie să promoveze în continuare comerțul liber, echitabil și durabil, în cadrul unui sistem multilateral și al unor acorduri comerciale care să respecte drepturile sociale, drepturile consumatorilor și drepturile de mediu, sprijinind totodată întreprinderile, pentru a se dezvolta și evolua. Protecționismul nu este în avantajul cetățenilor. Organizația Mondială a Comerțului va avea un rol important de jucat și este esențial ca CESE să aibă un cuvânt de spus în reformarea ei⁽⁴⁾. Închiderea frontierelor și blocarea schimburilor comerciale nu pot fi, în niciun caz, o opțiune de viitor.

Expunere de motive

Propunem să se facă trimitere la acordul de parteneriat economic UE-Japonia pentru a îmbunătăți lizibilitatea textului, oferind un exemplu concret de acord de liber schimb al UE.

⁽¹⁾ JO C 81, 2.3.2018, p. 131.

⁽²⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 79.

⁽³⁾ JO C 81, 2.3.2018, p. 131.

⁽⁴⁾ JO C 159, 10.5.2019, p. 15.

După cum se știe, APE UE-Japonia a intrat în vigoare la 1 februarie 2019 și este cel mai important acord comercial încheiat de ambele părți.

Acesta acoperă 640 de milioane de persoane din UE și Japonia, aproape o treime din PIB-ul mondial și 37 % din comerțul mondial.

74 000 de întreprinderi din UE exportă în Japonia și 600 000 de locuri de muncă sunt legate de exporturile UE către Japonia. Acest acord este, de asemenea, benefic pentru consumatori, în măsura în care vor exista mai multe opțiuni la prețuri mai mici. În plus, el transmite un semnal clar că două dintre cele mai mari economii din lume sprijină ferm comerțul liber, echitabil și reglementat.

Amendamentul a fost respins cu 73 de voturi pentru, 111 voturi împotriva și 11 abțineri.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Educația privind Uniunea Europeană”**(aviz exploratoriu elaborat la solicitarea Președinției române)**

(2019/C 228/09)

Raportor: **doamna Tatjana BABRAUSKIENĖ**Coraportor: **domnul Pavel TRANTINA**

Solicitarea Președinției române a Consiliului	Scrisoarea din 20.9.2018
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene Aviz exploratoriu
Decizia Biroului	16.10.2018
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	6.3.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	21.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	164/2/1

1. Concluzii și recomandări

CESE:

1.1. consideră că vitalitatea Uniunii depinde într-o mare măsură de o **identitate europeană** puternică și de **identificarea cetățenilor cu UE, în condițiile menținerii propriiei identități naționale, și că succesul proiectului european se bazează pe valorile sale, pe toleranța sa și pe angajamentul său de a proteja diversitatea culturilor, a religiilor și a patrimoniului**. Este important, așadar, să se consolideze cunoștințele și înțelegerea cetățenilor cu privire la istoria și cultura, **valorile și drepturile fundamentale, principiile de bază și deciziile UE, precum și cu privire la procesele decizionale de la nivel european**. De asemenea, este important să se pledeze în favoarea cetățeniei mondiale și a rolului UE ca actor pe scena mondială;

1.2. subliniază că **educația holistică, formarea și învățarea pe tot parcursul vieții (LLL) joacă un rol esențial** în consolidarea identității europene, în crearea unui sentiment de fraternitate și de apartenență și în asumarea unei responsabilități de către cetățenii UE, încurajând participarea lor activă la procesul decizional privind Uniunea; menționează că ele contribuie la garantarea **păcii, securității, libertății, democrației, egalității, statului de drept, solidarității și a respectului reciproc, creșterii economice durabile, incluziunii sociale și echității**, respectând și îmbogățind totodată diversitatea culturală și sentimentul de apartenență la UE. Obiectivele integrării în UE și avantajele și dezavantajele acestora trebuie abordate cu încredere și curaj, atât la nivelul statelor membre, cât și la nivel european;

1.3. subliniază că învățarea are loc peste tot și în permanență, atât în mod activ, cât și pasiv. Prin urmare, **educația privind UE nu este doar o sarcină ce revine educației formale și nu îi privește doar pe tineri**. Ar trebui să se acorde sprijin atât educației „care vizează toate aspectele vieții”, cât și educației „pe tot parcursul vieții”, și ar trebui să se pună un accent deosebit pe generațiile mai în vârstă, oferindu-le mijloace de informare adaptate modului lor de învățare.

În ceea ce privește instituțiile și politicile la nivelul UE, CESE:

1.4. subliniază necesitatea punerii în aplicare a primului principiu al **Pilonului european al drepturilor sociale (PEDS)**, pentru ca **educația, formarea și LLL de calitate și incluzive să devină un drept pentru toți cetățenii Europei**;

1.5. propune să se pună un accent mai mare pe educația privind UE și pe învățarea despre identitatea UE în toată diversitatea sa, **în cadrul competențelor de bază și al competențelor-cheie, mai ales cele privind cunoștințele despre UE, definind astfel un set comun de rezultate ale învățării în acest domeniu** (un nivel minim de cunoștințe, abilități și atitudini privind UE). În acest sens, este nevoie de mai multe informații privind situația actuală din statele membre sub acest aspect, motiv pentru care CESE solicită Comisiei Europene să își actualizeze studiul pe tema respectivă;

1.6. solicită adoptarea unor **măsuri strategice de politică la nivel național și european** pentru a încuraja învățarea despre UE, cu scopul de a consolida sentimentul de identitate și de apartenență europeană și de a ilustra avantajele concrete pe care apartenența la UE le oferă cetățenilor. Este, de asemenea, esențial ca statele membre să pună în aplicare în mod corespunzător *Recomandarea Consiliului privind promovarea valorilor comune* ⁽¹⁾ și Declarația de la Paris din 2015 ⁽²⁾;

1.7. recomandă ca viitoarea majorare a **bugetului pentru programul Erasmus+ (2021-2027)** să încurajeze manifestarea sentimentului de apartenență la UE prin asigurarea **mobilității în scop educațional pentru toți, în special pentru persoanele care provin din medii socioeconomice diverse**, și invită toate proiectele viitoare să pună accentul pe învățarea despre UE, pe edificarea unei identități europene și pe sprijinirea **învățării intergeneraționale** despre UE, precum și pe învățarea limbilor străine de către toate categoriile de vârstă și pe dialogul civil pentru adulți;

1.8. **salută împlinirea a 30 de ani de activități Jean Monnet în cadrul programului Erasmus+**, menite să promoveze excelența în predarea și cercetarea în domeniul studiilor europene la nivel mondial, și îndeamnă la **majorarea bugetului** programului și la extinderea lui la toate sectoarele educaționale, pentru a îmbunătăți educația privind UE și pentru a consolida cetățenia democratică;

1.9. solicită derularea unui schimb mai intens de informații despre UE cu cetățenii Uniunii, susținut de **strategiile în materie de informare, comunicare și educație (ICE) ale UE și ale statelor membre**; subliniază necesitatea creării funcției de **comisar responsabil pentru comunicare**;

1.10. propune ca **serviciilor publice de mass-media europene și naționale, inclusiv canalului Euronews**, să li se acorde un **rol strategic în informarea cetățenilor cu privire la realizările UE**. Birourile de informare ale Uniunii cu sediul în statele membre, precum și deputații în PE și alți reprezentanți, **membrii CESE** și alți factori de decizie care activează în domeniul afacerilor europene ar trebui, de asemenea, să joace un rol activ în sprijinirea, la nivel național, a proceselor de consolidare a identității europene;

1.11. recomandă instituirea unei **strategii politice la nivelul UE, respectând totodată competențele naționale în domeniul educației, în vederea elaborării unor propuneri de recomandări** privind cooperarea [de exemplu prin metoda deschisă de coordonare (MDC) sau printr-un grup la nivel înalt] la nivelul statelor membre, pentru a încuraja inițiativele în cadrul sistemelor educaționale și acțiunile la nivel național și local privind educația despre UE și consolidarea identității europene, în strânsă cooperare cu partenerii sociali și cu toate părțile interesate relevante. **Strategia ar trebui să fie susținută de studii actualizate care să prezinte o cartografiere a situației în domeniul învățării despre UE**;

1.12. recomandă integrarea educației **despre UE** și a consolidării identității europene în **Strategia UE 2030 și în cadrul strategic ET2030**, precum și în procesul **semestrului european** (printre recomandările relevante specifice fiecărei țări), cu condiția să existe date precise și sistematice;

1.13. solicită **punerea la dispoziție și promovarea unei platforme centralizate accesibile care să conțină materiale de învățare și de predare** despre UE, făcând legătura între diferitele inițiative și portaluri existente, care pot fi accesate, în diferite limbi ale UE, de instituții de învățământ și de cursanți individuali, și care sunt axate pe chestiuni legate de UE și de consolidarea identității europene, punând un accent special pe valorile fundamentale ale UE, pe democrație, pe participarea la procesul decizional democratic, pe toleranță și pe înțelegerea comună;

În ceea ce privește inițiativele la nivelul statelor membre, CESE:

1.14. recomandă elaborarea unor **strategii naționale** care să includă educația cu privire la valorile, istoria, realizările și evoluțiile actuale ale UE în **programele școlare ale tuturor sectoarelor din domeniul educației**, recunoscând rolul important al învățării informale și non-formale în această privință;

1.15. propune ca învățarea despre UE să se facă **transversal** în învățământul școlar și să fie integrată în toate disciplinele de studiu, iar materiile precum **educația cetățenească, istoria, geografia și economia** să se concentreze pe cetățenia UE și pe beneficiile acestora;

1.16. solicită ca **formarea profesională inițială și continuă a tuturor cadrelor didactice** să includă educația despre UE și invită statele membre să sprijine o **dezvoltare profesională continuă (DPC)** de înaltă calitate a acestora **în domeniu**. Formarea ar trebui să vizeze competențele pentru cultura democratică identificate de Consiliul Europei ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Recomandarea Consiliului (2018/C 195/01) (JO C 195, 7.6.2018, p. 1).

⁽²⁾ Declarația de la Paris, 17.3.2015.

⁽³⁾ Consiliul Europei (2016), „Competențele pentru cultura democratică”.

1.17. propune derularea unor inițiative de încurajare și de sprijinire a **mobilității internaționale și a învățării limbilor străine** de către toate cadrele didactice și instituirea unui **premiu/a unei etichete la nivel european** pentru predarea despre UE și construirea unei identități europene, atât pentru școli, cât și pentru persoane;

1.18. recomandă încurajarea și sprijinirea efectivă a **părților interesate**, inclusiv a sindicatelor, a organizațiilor patronale, a întreprinderilor și a altor organizații ale societății civile active în sectoarele educației, formării și activităților pentru tineret și adulți, cum ar fi cercetașii și alte organizații ale elevilor și tinerilor, asociațiile și sindicatele profesorilor și organizațiile de părinți, să își consolideze activitățile de învățare și de predare despre UE;

1.19. solicită statelor membre să **încurajeze parteneriatele între furnizorii de educație formală și non-formală** (adică școlile și organizațiile de tineret și/sau universitățile și organizațiile locale), în vederea furnizării de informații cu privire la UE și la educația civică în general. În acest sens, CESE recomandă asigurarea implicării **organizațiilor de tineret** în procesul de definire a programelor de învățământ și în stabilirea modalităților de furnizare a educației civice;

1.20. evidențiază ambiția Declarației Schuman, prezentată de Robert Schuman la 9 mai 1950, că „Europa nu va fi construită dintr-odată sau ca urmare a unui plan unic, [ci] prin realizări concrete, care vor genera în primul rând o solidaritate [...]”⁽⁴⁾. CESE propune să se analizeze dacă Ziua Europei (9 mai) sau chiar o altă zi, celebrată ca Zi a educației europene, ar putea fi sărbătorită în statele membre, servind drept punct de plecare pentru planificarea activităților educative în școli și în comunități pe tema UE.

2. Context

2.1. Responsabilitatea principală pentru politicile din domeniile educației și culturii le revine statelor membre. Cu toate acestea, **UE a jucat un rol complementar important** în acest sens de-a lungul anilor, fiind în interesul comun al tuturor statelor membre să se valorifice întregul potențial al educației și al culturii, ca vectori ai creării de locuri de muncă, ai creșterii economice și ai echității sociale, precum și ca mod de a trăi **identitatea europeană în deplina sa diversitate**.

2.2. CESE consideră esențială **familiarizarea cetățenilor cu proiectul european prin consolidarea cunoștințelor lor despre istoria, realizările și importanța UE** în contextul istoriei Europei și al impactului său pozitiv asupra vieții lor de zi cu zi. CESE subliniază necesitatea înțelegerii și a promovării **valorilor fundamentale ale UE**, ca element esențial pentru înțelegerea reciprocă, conviețuirea pașnică, toleranță și solidaritate, precum și pentru înțelegerea **principiilor fundamentale ale Uniunii**.

2.3. La 60 de ani de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Roma, identitatea europeană nu este încă pe deplin conturată în rândul cetățenilor UE. În prezent, 93 % dintre aceștia simt atașament față de țara lor, 57 % fiind foarte atașați, iar 89 % simțindu-se legați de „orașul/localitatea/satul” lor. Cu toate acestea, **doar 56 % declară că se simt atașați de UE și doar 14 % se simt „foarte atașați”**⁽⁵⁾. Aceste cifre prezintă importanță în contextul viitoarelor alegeri pentru PE și al discuțiilor referitoare la viitorul Europei.

2.4. Cu ocazia ultimelor alegeri pentru Parlamentul European (2014), cea mai ridicată rată de participare la vot s-a înregistrat, din nou, în rândul alegătorilor din grupa de vârstă 55+ (o rată de 51 %), comparativ cu alegătorii din **grupa de vârstă 18-24 de ani, a căror rată de participare a fost de doar 28 %**. **Rata de participare depinde foarte mult de statutul socioeconomic**⁽⁶⁾. Lipsa educației de bază în domeniul mass-mediei și diseminarea unor informații eronate/dezinformărilor agravează lipsa de încredere în instituțiile democratice și în UE. Prin urmare, mai multe cunoștințe despre UE și despre cetățenia democratică ar putea ajuta în acest sens. Aceasta nu este o provocare doar pentru educația formală inițială.

2.5. CESE reamintește că studiile⁽⁷⁾ și cercetările⁽⁸⁾ identifică un **decalaj considerabil între politică și practică în domeniul educației civice** și că **aproape jumătate dintre statele membre** nu au elaborat încă reguli sau recomandări privind **educația civică în formarea inițială a cadrelor didactice**. Cu toate că cetățenia este inclusă în dezvoltarea profesională continuă a profesorilor, **directorii de unități de învățământ** nu beneficiază de DPC pe această temă.

2.6. Un alt motiv de îngrijorare îl reprezintă **decalajul în ceea ce privește predarea educației civice între diversele sectoare ale educației**. De exemplu, educația civică este predată mai puțin în **educația și formarea profesională (EFP) inițială**, comparativ cu nivelul de predare al acesteia în educația generală. Astfel, aici există mai puține programe de predare a educației civice, mai puține materiale de îndrumare pentru cadrele didactice și mai puține recomandări privind participarea studenților în consiliile școlare sau reprezentarea părinților în consiliile de conducere ale școlilor.

2.7. Învățarea despre UE ar trebui să se concentreze pe învățarea despre **democrație** (inclusiv despre participare, politici democratice și societatea democratică) și **toleranță** (inclusiv despre relațiile interpersonale, toleranța față de diferite grupuri sociale și culturale și o societate favorabilă incluziunii).

⁽⁴⁾ Declarația Schuman.

⁽⁵⁾ Comisia Europeană, Sondajul Eurobarometru standard 89 din primăvara anului 2018 – Raport.

⁽⁶⁾ Pe baza interviurilor directe cu 27 331 de persoane în vârstă de peste 18 ani din UE-28.

⁽⁷⁾ Raport al Parlamentului European referitor la cunoașterea UE în școală [2015/2138(INI)].

⁽⁸⁾ Eurydice, Educația civică în școlile din Europa, 2017.

2.8. Educația civică europeană, în general, ar trebui să fie un **proces de învățare dinamic** ⁽⁹⁾, adaptat fiecărui context și fiecărui cursant, care să se bazeze pe valori și să le ofere cursanților, în mare parte tineri, **cunoștințele și înțelegerea, aptitudinile și atitudinile** de care au nevoie nu doar pentru a-și exercita drepturile, ci și pentru a-și aduce contribuția în cadrul comunității lor și al societății și pentru a acționa cu empatie, grijă și atenție la nevoile generațiilor viitoare. Înțelegerea contemporană a educației civice a cunoscut o tranziție lentă, dar constantă, de la viziunea tradițională, care consta în împărtășirea „cunoștințelor și a înțelegerii cu privire la instituțiile formale și procesele vieții civice (cum ar fi votarea la alegeri)”, **la o înțelegere mai cuprinzătoare, care include participarea și implicarea în societatea civică și civilă deopotrivă**, precum și o gamă mai largă de modalități în care interacționează cetățenii și își modelează comunitățile (inclusiv școlile) și societățile.

2.9. Dacă se dorește ca **cetățenia UE** să abandoneze actuala concepție juridică limitată și să pornească de la ideea definirii statutului de cetățean european în toată Europa, dezvoltând-o în continuare, atunci **abordarea noastră față de educația pentru cetățenie necesită o dimensiune europeană clară**. Acest lucru poate contribui la construirea unui concept mai solid și mai politic de cetățenie a UE, care va fi esențial dacă UE dorește să sporească gradul de implicare și de asimilare a ideii de către cetățeni, precum și sprijinul la scară mai largă pentru UE ca uniune socială și politică, nu doar economică.

3. Observații generale

3.1. Este extrem de important ca oamenii să învețe și să fie conștienți de rolul și de posibilitățile lor de a participa la **procesele decizionale democratice la nivel local, național și european** și să înțeleagă conducerea instituțională. **Educația holistică**, formarea și LLL, acordându-se o atenție deosebită **cetățeniei democratice și valorilor europene comune și identității europene**, ar contribui în mare măsură la asigurarea păcii, securității, libertății, democrației, egalității, statului de drept, solidarității și respectului reciproc, creșterii durabile, incluziunii sociale și echității, respectând și îmbogățind totodată diversitatea culturală și sentimentul de apartenență la UE.

3.2. În avizul său ⁽¹⁰⁾ privind **spațiul european al educației** (2018), CESE a salutat faptul că inițiativa propune creșterea gradului de incluziune în viitoarele sisteme de educație și subliniază că învățarea despre UE, valorile democratice, toleranță și cetățenie ar trebui considerată un drept pentru toți, în cadrul procesului de punere în aplicare a **Pilonului european al drepturilor sociale**. Acesta ar trebui să fie accesibil tuturor, cu un accent special pe grupurile dezavantajate ⁽¹¹⁾ de persoane, astfel încât toți cetățenii să își poată înțelege rolul participativ în cadrul democrației. Este esențial ca statele membre să pună în aplicare *Recomandarea Consiliului privind promovarea valorilor comune* ⁽¹²⁾.

3.3. Punerea pe deplin în aplicare a **Recomandării Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții (reformare 2018)** ⁽¹³⁾ lipsește din agenda politică a multor state membre și este esențial să se îmbunătățească învățarea despre UE, avantajele concrete ale acesteia, valorile democratice, toleranță și cetățenie activă, ca parte a competenței de învățare, a competențelor multilingvistice, a competențelor personale și sociale, a competenței civice, a sensibilității culturale și a competențelor de exprimare personală.

3.4. În **avizul** ⁽¹⁴⁾ său **privind viitorul program Erasmus+ 2021-2027**, CESE a recunoscut că programul anterior Erasmus+ (2014-2021) a sprijinit în mod semnificativ educația și formarea la nivel european, național, regional și local, a cultivat sentimentul de apartenență la UE („**identitatea europeană**” în toată diversitatea sa) și a favorizat **înțelegerea reciprocă, cetățenia democratică și integrarea europeană**. Următorul program Erasmus+ este esențial pentru a consolida aceste procese: pentru a sprijini incluziunea și valorile europene comune, pentru a promova integrarea socială, pentru a îmbunătăți înțelegerea interculturală și pentru a preveni radicalizarea, prin participarea cetățenilor de toate vârstele la procesele democratice, susținută de **mobilitatea în scop educațional și de cooperarea** între cetățenii europeni, instituții de educație și formare, organizații, părțile interesate și statele membre, toate acestea fiind de o importanță capitală pentru viitorul Uniunii.

3.5. CESE își exprimă aprecierea pentru eforturile depuse în cadrul **activităților Jean Monnet din programul Erasmus+** pentru a promova excelența în ceea ce privește predarea și cercetarea în domeniul studiilor UE la nivel mondial. CESE regretă că bugetul propus pentru acest program este încă insuficient. Deși programul s-a axat până în prezent doar pe universități, CESE consideră că trebuie majorat bugetul și extins programul la toate sectoarele educației și toate grupele de vârstă pentru a îmbunătăți educația despre UE și pentru a consolida cetățenia democratică.

3.6. CESE subliniază importanța punerii în aplicare a Declarației de la Paris, semnată de liderii UE în martie 2015 ⁽¹⁵⁾, și reamintește că **gândirea critică și alfabetizarea mediatică, competențele sociale și civice, înțelegerea interculturală și eforturile de combatere a discriminării** prin toate formele de învățare ar trebui să devină realitate.

⁽⁹⁾ Forumul European de Tineret, „Inspiring! Youth organisations contribution to citizenship education 2016” (Inspirațional! Contribuția organizațiilor de tineret la educația pentru cetățenie, 2016).

⁽¹⁰⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 136.

⁽¹¹⁾ Definiția termenului „grupuri defavorizate” conform EIGE.

⁽¹²⁾ Recomandarea Consiliului (2018/C 195/01).

⁽¹³⁾ Recomandarea Consiliului (2018/C 189/01) (JO C 189, 4.6.2018, p. 1).

⁽¹⁴⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 194.

⁽¹⁵⁾ Declarația de la Paris, 17.3.2015.

4. Observații specifice privind educația formală

4.1. CESE reiterează importanța sprijinirii oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții pentru toți, prin intermediul școlilor și comunităților, pentru ca cetățenii să se **implice în procesele democratice**. Politicile de educație favorabile incluziunii pot deveni realitate dacă **mass-media națională și europeană și tendințele politice naționale** sunt favorabile **democrației și toleranței și prezintă modele de urmat în acest sens**. Tendințele politice ar trebui să includă dreptul de a participa, sprijin pentru parteneriate sociale și dialogul cu societatea civilă, libertatea de exprimare, combaterea știrilor false, incluziune cu respectarea diversității culturale, atât în interiorul, cât și în afara granițelor, asigurarea echității pentru toți și sprijinirea migranților, refugiaților și membrilor minorităților, pentru ca ei să devină cetățeni activi ai UE și ai statelor membre, păstrându-și identitatea culturală.

4.2. Învățarea despre UE, valorile democratice, toleranța și cetățenia, dar și despre rolul UE în lume ar trebui să fie **teme transversale în școli, predate prin intermediul tuturor disciplinelor și proiectelor, și nu numai la anumite lecții de istorie sau educație civică**. Cursanților ar trebui să li se ofere exemple de participare activă la activități sociale și voluntariat, invitând reprezentanți ai societății civile, ai sindicatelor și ai întreprinderilor să își prezinte activitățile. Cursanții ar trebui încurajați să participe la procesele decizionale democratice la nivel local, național și la nivelul UE. **În plus, directorii unităților de învățământ și cadrele didactice ar trebui să creeze o cultură democratică și favorabilă colaborării în unitățile de învățământ**, cu implicarea consiliilor școlare, a părinților și a elevilor atunci când se iau decizii, și să asigure guvernarea colegială.

4.3. CESE subliniază importanța elaborării unor reglementări sau recomandări privind dezvoltarea **competențelor cadrelor didactice în domeniul educației pentru cetățenie prin educația inițială a cadrelor didactice în toate statele membre**, care să includă cadrele didactice și **directorii unităților de învățământ (DPC)** ⁽¹⁶⁾.

4.4. solicită **punerea la dispoziție și promovarea unei platforme centralizate accesibile care să conțină materiale de învățare și de predare** despre UE, făcând legătura între diferitele inițiative și portaluri existente ⁽¹⁷⁾, care pot fi accesate, în diferite limbi ale UE, de instituții de învățământ și de cursanți individuali, și care sunt axate pe chestiuni legate de UE și de consolidarea identității europene, punând un accent special pe valorile fundamentale ale UE, pe democrație, pe participarea la procesul decizional democratic, pe toleranță și pe înțelegerea comună. **Materialele didactice și de formare** ⁽¹⁸⁾, obținute în urma diferitelor proiecte finanțate de UE, ar trebui să fie disponibile tuturor, să fie mai bine promovate și utilizate în școli și în alte activități care vizează învățarea despre UE.

5. Observații specifice privind educația nonformală

5.1. CESE înțelege educația civică ca făcând parte dintr-o politică și un cadru practic **de învățare pe tot parcursul vieții**. O abordare holistică a educației pentru cetățenie impune **implicarea furnizorilor de educație formală și non-formală**, care se completează reciproc în ceea ce privește conținutul și obiectul programelor lor de educație, precum și în ceea ce privește abordarea pedagogică și tipurile de oportunități pentru experimentarea participării.

5.2. O gamă largă de programe de învățare furnizate în cadrul unor medii de învățare non-formală se concentrează pe educația civică europeană. Este cazul, de exemplu, al organizațiilor de tineret, deoarece în cadrul acestora se desfășoară activități educaționale în jurul unui proces participativ care promovează cetățenia activă și lărgeste orizonturile tinerilor. **Organizațiile de tineret joacă un rol fundamental în calitate de furnizori de educație pentru cetățenie, prin facilitarea unui spațiu de socializare, de interacțiune și de acțiune politică și socială** pentru membrii lor și pentru cei cu care colaborează.

5.3. Organizațiile de tineret organizează o gamă largă de programe, proiecte și activități legate de educația pentru cetățenie, care includ adesea o dimensiune europeană. Acestea sunt alese ținând cont de mandatul și de grupul țintă al organizației și presupun, de exemplu: voluntariat și schimburi/evenimente internaționale; întâlniri/activități periodice de grup la nivel local; programe de schimb de experiență între elevi și programe cu familii-gază, simulări ale deliberărilor din instituțiile UE, simulări ale alegerilor etc.

5.4. Datorită **naturii complementare a educației formale și non-formale**, este esențial să se **încurajeze parteneriatele între furnizorii de educație formală și non-formală**, pentru a oferi experiențe practice privind exercițiul democratic. Organizațiile studențești și de tineret ar trebui să se afle în centrul procesului decizional și ar trebui să dispună de mijloacele necesare pentru a sprijini în mod direct mecanismele de feedback și monitorizare. În acest sens, CESE recomandă includerea tinerilor în organizațiile responsabile de definirea programelor de învățământ și stabilirea modalităților de furnizare a educației civice.

⁽¹⁶⁾ Declarația comună privind educația pentru cetățenie și valorile comune ale UE.

⁽¹⁷⁾ Cum ar fi eTwinning, Open Education Europe etc.

⁽¹⁸⁾ Ca de pildă: <https://euhrou.cz/>

6. Observații specifice privind învățarea informală

6.1. CESE este conștient de faptul că multe informații despre UE pot fi învățate prin intermediul învățării informale – prin intermediul mass-media, al discuțiilor *inter pares* etc. Ar trebui să existe un efort coordonat și măsuri concrete care să conducă la o „alfabetizare deplină în domeniul UE” a tuturor cetățenilor de toate vârstele, astfel încât toți să atingă un nivel minim de cunoștințe necesare despre UE. Aceasta ar trebui să includă, printre alte aspecte, conștientizarea interdependenței sociale și economice dintre statele membre ale UE și, prin urmare, a nevoii ca societatea europeană să fie rezilientă și capabilă de o mai bună competitivitate în ansamblul său.

6.2. CESE solicită derularea unui schimb mai eficient de informații cu privire la UE cu cetățenii Uniunii, susținut de informațiile de la nivelul UE și statelor membre și de strategiile în materie de informare, comunicare și educație (ICE), și reamintește de importanța promovării acestei agende de către CE, inclusiv prin posibila reînstituire a unui comisar responsabil pentru comunicare.

6.3. Serviciile publice de mass-media europene și naționale, inclusiv canalul Euronews, ar trebui să joace un rol strategic în informarea corectă cetățenilor cu privire la UE. Birourile europene de informare care au sediul în statele membre ar trebui să joace un rol activ în consolidarea identității europene, cu sprijinul membrilor PE și ai altor reprezentanți, cu participarea activă a membrilor CESE și al a altor factori de decizie care activează în domeniul european.

6.4. Reflectând la succesul programului Erasmus+, CESE solicită intensificarea considerabilă a eforturilor de comunicare, pentru a promova rolul educației și informării, pentru a prezenta experiența UE de consolidare a păcii, a facilita învățarea între ONG-urile atât din interiorul, cât și din exteriorul UE și a crea marca „Porumbelul alb” pentru proiectele de pace ale UE, în vederea sporirii vizibilității atât pe plan intern, cât și extern.

6.5. Actualii studenți Erasmus+ ar trebui încurajați să își folosească experiența din străinătate pentru a fi ambasadorii UE printre colegii lor, pentru a-i informa pe cetățenii mai tineri cu privire la Europa, la învățarea interculturală și la experiențele legate de culturi diferite.

6.6. CESE atrage atenția asupra propriilor sale proiecte, cum ar fi „Europa ta, părerea ta” [Your Europe, Your Say (YEYS)]⁽¹⁹⁾, manifestarea participativă anuală dedicată tinerilor, organizată de CESE. Datorită acestei inițiative, în fiecare an, elevi cu vârstele cuprinse între 16 și 18 ani din toate statele membre ale UE și din țările candidate vin la Bruxelles pentru două zile ca să învețe despre UE și să redacteze împreună propuneri și rezoluții, care sunt apoi înaintate instituțiilor europene.

Bruxelles, 21 martie 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

⁽¹⁹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/civil-society-citizens-participation/your-europe-your-say>

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 542-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, 20.3.2019-21.3.2019

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Programul de lucru anual al Uniunii privind standardizarea europeană pentru 2019

[COM(2018) 686 final]

(2019/C 228/10)

Raportoare: **Elżbieta SZADZIŃSKA**

Sesizare	Comisia Europeană, 14.12.2018
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	7.3.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	122/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European salută programul de lucru anual al Uniunii privind standardizarea europeană pentru 2019, care aduce îmbunătățiri pachetului în domeniul standardizării, din 2011. Deși lucrările în domeniul acestei inițiative vor fi finalizate abia în 2019, programul anual propune domeniile asupra cărora să se concentreze eforturile în ultimul an de punere în aplicare de către actuala Comisie Europeană.

1.2. Comitetul își prezintă anual, sub forma unui aviz, observațiile și recomandările privind programele de lucru anuale ale Comisiei, dat fiind că recunoaște importanța standardelor pentru creșterea competitivității pe piața unică și dezvoltarea unor produse și servicii inovatoare, precum și pentru sporirea calității și a siguranței acestora, în beneficiul consumatorilor, al întreprinderilor și al mediului ⁽¹⁾. Prezentul aviz este corelat cu avizul privind „standardele armonizate” ⁽²⁾.

1.3. CESE constată că s-au înregistrat progrese în asigurarea caracterului favorabil incluziunii și a transparenței sistemului de standardizare, prin participarea activă a organizațiilor menționate la anexa III la Regulamentul (UE) nr. 1025/2012. Participarea reprezentanților societății civile în sistemul de standardizare nu trebuie limitată la nivelul UE și la nivel național. Ar trebui să fie sprijinită, extinsă și promovată, de asemenea, participarea lor la standardizarea internațională.

1.3.1. Comitetul apreciază eforturile Comisiei de a sprijini participarea părților interesate la lucrările privind standardizarea, în special prin intermediul programului Orizont 2020. Cu toate acestea, Comitetul recomandă consolidarea mecanismului existent și o mai bună informare cu privire la astfel de oportunități. Acest lucru va permite întreprinderilor mici și mijlocii nu numai să participe la elaborarea standardelor, ci și să le pună în aplicare.

⁽¹⁾ JO C 197, 8.6.2018, p. 17; JO C 75, 10.3.2017, p. 40; JO C 34, 2.2.2017, p. 86; JO C 303, 19.8.2016, p. 81.

⁽²⁾ INT/879 – Standarde armonizate, Larghi, 2019 (a se vedea pagina 78 din prezentul Jurnal Oficial).

1.3.2. Asigurarea coerenței între standardele europene și standardele internaționale va contribui la consolidarea poziției concurențiale a industriei din UE în cadrul lanțului valoric global. Prin urmare, Comitetul sprijină dialogul Comisiei cu organizațiile internaționale de standardizare, precum și cu Organizația Mondială a Comerțului și cu alte foruri internaționale. În acest cadru, Comitetul sprijină toate eforturile și inițiativele Comisiei în vederea accelerării și îmbunătățirii eficacității procesului de standardizare, în vederea protejării și promovării la nivel internațional a unor standarde europene mai bune ⁽³⁾.

1.4. Sistemul european de standardizare se bazează pe un parteneriat public-privat. Principalele orientări pentru dezvoltarea sa viitoare sunt definite în programul de lucru anual al Comisiei. Comitetul își exprimă speranța că parteneriatul va implica un număr cât mai mare de părți interesate.

1.5. Programul de lucru din acest an a fost configurat prin dialog interinstituțional, iar în opinia Comitetului, continuarea acestui dialog în viitor va contribui la consolidarea sistemului european de standardizare. În avizele sale anterioare privind standardizarea, Comitetul s-a declarat deja dispus să înființeze un forum ad hoc care să implice o gamă largă de părți interesate ⁽⁴⁾.

1.6. Programul identifică domeniile relevante din punctul de vedere al standardizării: energia, economia circulară, apărarea, securitatea, piața internă, piața unică digitală, precum și cooperarea internațională. Comitetul este de acord cu alegerea acestor domenii, pe care le consideră adecvate.

1.7. Comitetul așteaptă cu interes rezultatele studiului privind impactul standardelor asupra economiei și a societății. În opinia Comitetului, studiul ar trebui să ia în considerare și efectele indirecte ale standardizării, cum ar fi ocuparea forței de muncă ⁽⁵⁾. În plus, evaluarea ex post ar trebui să joace un rol important în elaborarea de strategii și programe de standardizare.

1.8. Comitetul își reiterează solicitarea ca eforturile depuse de principalii actori în procesul de standardizare să fie monitorizate îndeaproape, astfel încât sistemul european de standardizare să aibă un caracter cât mai favorabil incluziunii. Ca prioritate, CESE ar putea institui un forum ad hoc privind caracterul favorabil incluziunii al sistemului european de standardizare. Acest organism ar urma să fie responsabil cu organizarea unei audieri publice anuale, care va evalua progresele realizate în acest sens ⁽⁶⁾.

2. Propunerile Comisiei Europene

2.1. Conform Regulamentului (UE) nr. 1025/2012, Comisia a prezentat în comunicare programul de lucru anual al Uniunii pe 2019 în ce privește standardizarea europeană.

2.2. Prioritățile strategice ale standardizării europene în sprijinul legislației și politicilor Uniunii:

- acțiuni în sprijinul strategiei privind piața unică digitală;
- acțiuni în sprijinul strategiei privind uniunea energetică și clima;
- acțiuni în sprijinul planului de acțiune al UE privind economia circulară;
- acțiuni în sprijinul unei piețe interne mai profunde și mai echitabile, cu o bază industrială consolidată;
- acțiuni în sprijinul planului de acțiune european în domeniul apărării;
- acțiuni în sprijinul strategiei spațiale pentru Europa;
- acțiuni în sprijinul agendei europene privind securitatea.

2.3. În plus, Comisia:

- va continua să coopereze cu organismele internaționale de standardizare;
- va dezvolta parteneriatele public-privat, implicând o gamă largă de actori;
- va analiza impactul standardelor asupra economiei și societății.

⁽³⁾ INT/879 – Standarde armonizate, Larghi, 2019 (a se vedea pagina 78 din prezentul Jurnal Oficial).

⁽⁴⁾ JO C 303, 19.8.2016, p. 81; JO C 75, 10.3.2017, p. 40; JO C 197, 8.6.2018, p. 17.

⁽⁵⁾ JO C 197, 8.6.2018, p. 17.

⁽⁶⁾ JO C 197, 8.6.2018, p. 17.

2.4. În conformitate cu articolul 24 alineatul (3) din Regulamentul (UE) nr. 1025/2012, în vederea prezentării raportului privind punerea în aplicare a regulamentului, Comisia va lansa o revizuire a sistemului european de standardizare, pentru a-i evalua performanțele.

2.5. În 2019 este planificată finalizarea inițiativei comune privind standardizarea (ICS). Comisia va analiza rezultatele ICS, care se înscriu în trei categorii:

- sensibilizarea, educarea și înțelegerea cu privire la sistemul european de standardizare;
- coordonarea, cooperarea, transparența și incluziunea;
- competitivitatea și dimensiunea internațională.

3. Observații generale

3.1. Programul de lucru anual pentru 2019 detaliază și completează prioritățile deja realizate. Obiectivul acestei activități constă în adaptarea sistemului european de standardizare la situația internațională în schimbare și la provocările de pe piața globală.

3.2. Comitetul este de acord cu opinia Comisiei conform căreia standardizarea va contribui la sprijinirea strategiei privind piața unică digitală, punând accentul pe volumele mari de date, tehnologia blockchain, sistemele de transport inteligente și conducerea autonomă, orașe inteligente, accesibilitate, guvernarea electronică, e-sănătate și inteligența artificială. În plus, în conformitate cu legislația privind protecția datelor cu caracter personal (RGPD) ⁽⁷⁾, noua standardizare ar trebui să fie compatibilă și interoperabilă.

3.2.1. Comitetul își exprimă speranța că, în conformitate cu Regulamentul general privind protecția datelor, toți participanții la piața unică digitală vor beneficia de un nivel ridicat de protecție și de securitate a datelor lor cu caracter personal.

3.3. Comitetul consideră că standardele de siguranță existente și legislația din acest domeniu ar trebui actualizate, în special având în vedere noile riscuri generate. Ar fi de așteptat ca noile standarde să limiteze impactul negativ al roboților și al inteligenței artificiale asupra vieții oamenilor ⁽⁸⁾.

3.4. Cerințele privind securitatea cibernetică ar trebui să garanteze că noile echipamente asociate cu inteligența artificială nu implică riscuri pentru utilizatori, cum ar fi atacurile cibernetice la scară largă, urmărirea consumatorilor și pirateria informatică. Agenția Uniunii Europene pentru Securitatea Rețelelor și a Informațiilor (ENISA), în temeiul mandatului său permanent, ar trebui să joace un rol esențial în atingerea acestui obiectiv, în special prin concentrarea asupra standardizării în domeniul securității cibernetice ⁽⁹⁾.

3.5. Comitetul sprijină propunerea de reducere a emisiilor de CO₂ din sectorul transporturilor. La acest lucru ar trebui să contribuie, printre altele, autovehiculele cu eficiență crescută a utilizării de carburanți și energie, ceea ce va avea un impact și asupra reducerii costurilor pentru utilizatori. În același timp, creșterea numărului de autovehicule automatizate va necesita o armonizare a reglementărilor, deoarece aceste vehicule prezintă riscuri ridicate (atacuri informatice, protecția datelor, răspunderea în caz de accident) ⁽¹⁰⁾.

3.5.1. Comitetul, într-un aviz anterior, s-a pronunțat deja în favoarea celui de-al treilea pachet privind mobilitatea, considerându-l un pas către o mobilitate durabilă pentru Europa ⁽¹¹⁾.

3.6. În opinia Comitetului, atât propunerea privind etichetarea pneurilor ⁽¹²⁾, cât și ecologizarea sectorului de transport maritim prin utilizarea de combustibili alternativi, precum și extinderea cerințelor de proiectare ecologică ⁽¹³⁾ la noi categorii de produse pot contribui la combaterea schimbărilor climatice.

3.7. Comitetul sprijină elaborarea de standarde în domeniul economiei circulare, care vor contribui la o producție durabilă și, prin urmare, la conservarea resurselor naturale ⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ JO C 81, 2.3.2018, p. 102.

⁽⁸⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 1.

⁽⁹⁾ JO C 227, 28.6.2018, p. 86.

⁽¹⁰⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 254; JO C 62, 15.2.2019, p. 274.

⁽¹¹⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 254.

⁽¹²⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 280.

⁽¹³⁾ JO C 345, 13.10.2017, p. 97.

⁽¹⁴⁾ JO C 264, 20.7.2016, p. 98; JO C 367, 10.10.2018, p. 97; JO C 283, 10.8.2018, p. 61; JO C 62, 15.2.2019, p. 207.

3.8. Standardele tehnice facilitează implementarea unor soluții inovatoare în industrie.

3.9. Comitetul este de acord cu Comisia în privința faptului că elaborarea unui plan de acțiune pentru standardizare în domeniul apărării de către Agenția Europeană de Apărare și organizațiile europene de standardizare ar trebui să contribuie la asigurarea unei piețe europene deschise și competitive în domeniul echipamentelor de apărare ⁽¹⁵⁾. Activități similare vor fi întreprinse în domeniul spațial ⁽¹⁶⁾.

3.10. Ar trebui să se asigure coerența între standardele europene și cele internaționale și să se promoveze aplicarea standardelor europene în afara UE. În acest scop, Comisia ar trebui să consolideze dialogul în materie de politici cu organismele de standardizare internaționale, precum și negocierile bilaterale cu țările din afara Europei.

3.11. Comitetul este de acord cu intenția Comisiei de a demonstra impactul pozitiv al incluziunii asupra calității standardizării și o consideră perfect legitimă. Participarea organizațiilor menționate la anexa III la activitatea de standardizare creează valoare adăugată prin creșterea competitivității și aduce beneficii întregii societăți.

3.12. Comitetul își reiterează solicitarea ca eforturile depuse de principalii actori în procesul de standardizare să fie monitorizate îndeaproape, astfel încât sistemul european de standardizare să aibă un caracter cât mai favorabil incluziunii. Ca prioritate, CESE ar putea institui un forum ad hoc privind caracterul favorabil incluziunii al sistemului european de standardizare. Acest organism va fi responsabil cu organizarea unei audieri publice anuale, pentru a evalua progresele înregistrate în acest domeniu.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHIER

⁽¹⁵⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 62.

⁽¹⁶⁾ JO C 62, 15.2.2019, p. 1.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European – Standarde armonizate: Sporirea transparenței și a securității juridice pentru o piață unică pe deplin funcțională

[COM(2018) 764 final]

(2019/C 228/11)

Raportor: **Gerardo LARGHI**

Sesizare	Comisia Europeană, 18.2.2019
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	7.3.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	125/0/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) subscrie la comunicarea Comisiei privind standardele armonizate, care vizează sporirea transparenței și a securității juridice pentru o piață unică, asigurând funcționarea eficace a acestora. În special, CESE își reiterează sprijinul față de principiul standardelor armonizate, un instrument esențial pentru realizarea pieței unice, oferind oportunități de creștere pentru întreprinderi și lucrători, consolidând încrederea consumatorilor în calitatea și siguranța produselor și favorizând o mai bună protecție a mediului.

1.2. CESE consideră că o strategie eficientă de standardizare armonizată impune atât elaborarea și publicarea standardelor în Jurnalul Oficial al UE într-un timp mai scurt, cât și consolidarea unei guvernante bazate pe transparență și incluziunea părților interesate, precum și o strategie de apărare globală a standardelor europene de care depind sistemul nostru de producție, oportunitățile de creștere și de ocupare a forței de muncă, dar și calitatea și siguranța produselor.

1.3. CESE consideră că, având în vedere necesitatea elaborării mai rapide a standardelor armonizate, măsurile propuse de Comisie par orientate în direcția cea bună și sunt, în general, acceptabile. Pe de altă parte, s-ar putea face mai mult în materie de transparență și incluziune, ținând seama de faptul că există încă multe părți interesate potențial implicate care nu participă la procesul de standardizare. Această limitare face în mod evident ca UE să întâmpine dificultăți în a-și promova în mod sistematic standardele la nivel internațional, în contextul negocierilor din cadrul Organizației Internaționale de Standardizare (ISO).

1.4. Prin urmare, Comitetul solicită încă o dată un sprijin mai mare pentru participarea părților interesate, inclusiv prin consolidarea instrumentelor financiare deja disponibile (programul Orizont 2020) și o mai bună comunicare referitoare la acestea. Având în vedere cele de mai sus, o astfel de finanțare ar trebui menținută și eventual sporită în următorul cadru financiar multianual 2021-2027. Această recomandare se aplică finanțării părților interesate, menționată în anexa III la Regulamentul (UE) nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽¹⁾. În plus, pentru a consolida caracterul incluziv al procesului de standardizare, CESE își afirmă disponibilitatea de a găzdui un forum anual multipartit, care să evalueze progresele înregistrate în acest sens și să promoveze schimbul de bune practici între diferitele sectoare de producție.

1.5. CESE consideră că inițiativele puse deja în aplicare de Comisie pentru a recupera întârzierile în elaborarea de standarde înregistrează rezultate pozitive. Cu toate acestea, este evident că unele sectoare strategice, cum ar fi sectorul digital, dau încă semne de întârziere gravă în ceea ce privește aspecte sensibile precum tehnologia *blockchain*, care au un impact transversal asupra vieții tuturor cetățenilor, asupra întreprinderilor și lucrătorilor. Din acest motiv, CESE solicită Comisiei să elaboreze programe de lucru mai concrete, cu termene clare și bine stabilite. În plus, așteaptă cu interes rezultatul evaluării impactului economic și social asupra standardizării și speră că aceasta va ține seama în mod corespunzător de aspecte indirecte, cum ar fi nivelurile de ocupare a forței de muncă și securitatea lucrătorilor.

⁽¹⁾ JO L 316, 14.11.2012, p. 12.

2. Introducere

2.1. Standardele armonizate reprezintă o categorie specifică de standarde europene elaborate de Organizația de standardizare europeană ⁽²⁾ (OSE) la cerere, pe baza unui „*mandat*” din partea Comisiei Europene, în cadrul unui parteneriat public-privat. Aproximativ 20 % din standardele europene au fost elaborate ca urmare a unei cereri de standardizare formulate de Comisia Europeană. Standardele armonizate pot fi aplicate pentru a demonstra că anumite produse sau servicii introduse pe piață se conformează cerințelor tehnice prevăzute de legislația UE relevantă.

2.2. Cerințele tehnice prevăzute în legislația UE sunt obligatorii, în timp ce utilizarea standardelor armonizate este de obicei voluntară. Pentru o întreprindere, însă, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii, este atât de complicat să își certifice propriile standarde alternative încât, în practică, standardele armonizate sunt respectate și recunoscute de toate întreprinderile.

2.3. Astfel, deși, în teorie, utilizarea standardelor armonizate este opțională, acestea reprezintă în fapt un instrument esențial pentru funcționarea și dezvoltarea pieței unice, deoarece oferă o *prezumție de conformitate* care asigură securitate juridică și posibilitatea introducerii pe piață de noi produse fără costuri suplimentare. Prin urmare, asigurarea unui sistem corespunzător de standarde armonizate ar trebui să aducă beneficii tuturor, oferind oportunități de creștere întreprinderilor și lucrătorilor, garantând sănătatea și siguranța consumatorilor și contribuind la protejarea mediului într-o economie circulară.

2.4. În martie 2018, Consiliul European a cerut Comisiei să evalueze stadiul de implementare a pieței unice și obstacolele aflate în calea finalizării acesteia. Acestei cereri i s-a răspuns în Comunicarea COM(2018) 772 ⁽³⁾. În această evaluare, s-a acordat o mare importanță standardizării, ca factor esențial pentru eliminarea barierelor tehnice cu care se confruntă schimburile comerciale, asigurând interoperabilitatea produselor și serviciilor complementare, facilitând introducerea pe piață de produse inovatoare și sporind încrederea consumatorilor.

2.5. Cu toate acestea, ritmul rapid al evoluției tehnologice, digitalizarea și dezvoltarea economiei colaborative impun imperios un sistem de standardizare tot mai rapid, modern, eficient și flexibil. În acest context, standardele armonizate constituie un factor-cheie. În plus, o hotărâre recentă a Curții de Justiție a Uniunii Europene ⁽⁴⁾ a afirmat că standardele armonizate, chiar dacă sunt elaborate de organisme private independente și utilizarea lor rămâne opțională, sunt pe deplin acoperite de legislația UE; ca urmare, Comisiei îi revine obligația de a monitoriza procesul și a asigura o elaborare rapidă și o punere în aplicare eficace.

2.6. Din acest motiv, Comisia a publicat comunicarea care face obiectul analizei, în scopul de a face un bilanț al acțiunilor deja existente în ceea ce privește standardele armonizate și a celor care rămân de întreprins pentru punerea în aplicare deplină a Regulamentului (UE) nr. 1025/2012 privind standardizarea.

3. Rezumatul propunerii Comisiei

3.1. Propunerea Comisiei se bazează pe *patru acțiuni* care urmează să fie lansate imediat în vederea realizării de progrese ulterioare în ceea ce privește incluziunea, securitatea juridică, previzibilitatea și realizarea rapidă de beneficii pentru piața unică, care decurg din existența unor standarde armonizate.

3.2. Acțiunea 1. Eliminarea întârzierilor cât mai curând posibil.

3.2.1. În 2017, Platforma REFIT a scos în evidență o întârziere evidentă (*backlog*) în procesul de standardizare, după cum mai multe părți interesate au subliniat deja ⁽⁵⁾. Aceste întârzieri privesc în special sectoarele implicate în procesul de digitalizare a economiei. În acest scop, în acord cu organizațiile europene de standardizare, a fost elaborată o strategie de recuperare a întârzierilor.

⁽²⁾ Comitetul European de Standardizare (CEN), Comitetul European de Standardizare în Electrotehnică (Cenelec), Institutul European de Standardizare în Telecomunicații (ETSI).

⁽³⁾ COM(2018) 772 final: Piața unică într-o lume în schimbare. O resursă extraordinară care necesită un angajament politic reînnoit.

⁽⁴⁾ Hotărârea în cauza C-613/14 „James Elliot Construction/Irish Asphalt Limited”.

⁽⁵⁾ Platforma REFIT, Avizul XXII.2.b.

3.3. Acțiunea 2. Simplificarea procedurilor de publicare în Jurnalul Oficial a referințelor la standardele armonizate.

3.3.1. Acțiunea se întemeiază pe o evaluare cuprinzătoare a funcționării Comisiei. Aceasta a dus la crearea unui grup de consultanți, menit să identifice într-un stadiu timpuriu eventualele probleme ale procesului de elaborare. În plus, a fost inițiat un dialog structurat în cadrul parteneriatelor public-privat, precum și un dialog interinstituțional la care au participat principalele instituții europene (inclusiv CESE), ca părți interesate; în urma acestor dialoguri s-a stabilit că, de la 1 decembrie 2018, deciziile privind standardele armonizate vor fi adoptate de Comisie prin procedura scrisă accelerată.

3.4. Acțiunea 3. Elaborarea unui document de orientare privind aspectele practice legate de punerea în aplicare a regulamentului privind standardizarea.

3.4.1. Documentul de orientare va contribui la clarificarea rolului și responsabilităților diferiților actori, în toate etapele de elaborare a standardelor armonizate. În special, vor fi precizate aspectele de fond și de procedură ale noului format al cererii de standardizare pe care Comisia îl elaborează pentru a garanta o mai mare transparență și previzibilitate în elaborarea standardelor. De asemenea, el va clarifica rolul Comisiei și al consultanților săi de specialitate. În cele din urmă, va furniza orientări suplimentare pentru a îmbunătăți coerența și viteza procedurii de evaluare a standardelor armonizate în toate domeniile relevante.

3.5. Acțiunea 4. Consolidarea sistemului de consultanți pentru realizarea de evaluări rapide și riguroase ale standardelor armonizate, permițând publicarea lor în timp util în Jurnalul Oficial al UE.

3.5.1. Pentru a asigura o mai bună coordonare în amonte în procesul de evaluare a standardelor armonizate, în curs de dezvoltare de către organizațiile de standardizare europene, Comisia se va baza în continuare pe contribuția științifică a Centrului Comun de Cercetare și, în același timp, își va consolida cooperarea cu comitetele tehnice însărcinate cu elaborarea standardelor prin sistemul recent introdus de consultanți de specialitate. Obiectivul este de a spori rapiditatea, calitatea și acuratețea evaluărilor în vederea îmbunătățirii eficienței întregului proces și pentru a asigura faptul că referințele la standardele armonizate sunt publicate în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* cât mai curând posibil.

4. Observații generale

4.1. CESE subscrie la comunicarea Comisiei privind standardele armonizate, care vizează sporirea transparenței și a securității juridice pentru o piață unică, asigurând funcționarea eficace a acestora. Propunerea a fost examinată în paralel cu avizul CESE INT/878 ⁽⁶⁾ privind programul anual privind standardizarea europeană pentru 2019 ⁽⁷⁾, din motive evidente de similaritate a conținutului, pentru a oferi un răspuns cuprinzător, coordonat și coerent.

4.2. CESE își reiterează sprijinul față de principiul standardelor armonizate, un instrument esențial pentru realizarea pieței unice, care oferă oportunități de creștere pentru întreprinderi și lucrători, consolidând încrederea consumatorilor în calitatea și siguranța produselor și favorizând o mai bună protecție a mediului ⁽⁸⁾. De asemenea, CESE consideră că o strategie privind standardele armonizate nu poate fi disociată de procesele care au loc la nivel mondial, unde ar trebui să găsească o corespondență adecvată în ceea ce privește apărarea standardelor stabilite la nivel european. De fapt, eventualele întârzieri în procesul european de standardizare sau lipsa de susținere a standardelor europene în cadrul negocierilor desfășurate în cadrul ISO ar putea face ca standardele noastre să fie omise sau incompatibile cu cele aprobate la nivel internațional, provocând daune evidente întreprinderilor și consumatorilor.

4.3. CESE apreciază inițiativa Comisiei de a recupera o parte din întârzierile acumulate de-a lungul anilor ⁽⁹⁾ în ceea ce privește standardele armonizate. Pentru unele sectoare digitale strategice, însă, precum tehnologia *blockchain*, trebuie remarcat că problema se află abia acum în atenția unui grup de lucru *ad hoc* pe această temă, ceea ce indică o întârziere substanțială. Deoarece este extrem de dificil ca inovarea să fie standardizată în timp util, ar fi necesar să se elaboreze un program de lucru mai limpede și mai concret, care să prevadă cu claritate un calendar și modalități de punere în aplicare.

⁽⁶⁾ INT/878 – Standardizarea europeană pentru 2019 (a se vedea pagina 74 din prezentul Jurnal Oficial).

⁽⁷⁾ COM(2018) 686 final.

⁽⁸⁾ JO C 75, 10.3.2017, p. 40.

⁽⁹⁾ Date furnizate de Comisia Europeană.

4.4. CESE consideră că simplificarea procedurilor interne ale Comisiei pentru reducerea duratei proceselor de luare a deciziilor și publicarea în Jurnalul Oficial este, fără îndoială, oportună, deoarece reprezintă una dintre cauzele întârzierilor acumulate în ani în ce privește standardele armonizate. În special, este esențial ca sistemul de standarde armonizate să se ridice la înălțimea noilor provocări ale pieței, pentru a se evita ca unele state membre să progreseze într-un mod care ar crea conflicte între diferitele reglementări naționale.

4.5. În procesul mai amplu de simplificare propus de Comisie, este esențial să se asigure atât transparența, cât și, în special, caracterul incluziv al proceselor de guvernanță. Aceasta înseamnă că, la fel ca în cazul dialogului interinstituțional lansat în iunie 2018, Comitetul Economic și Social European trebuie să rămână pe deplin implicat, împreună cu alte părți relevante, atât la nivel european, cât și la nivel național ⁽¹⁰⁾.

4.6. CESE subliniază că implicarea activă a părților interesate de la nivel național, european și internațional este un factor de consolidare și definire a standardelor și ar trebui încurajată și susținută. Părțile interesate întâmpină încă numeroase dificultăți în ceea ce privește posibilitatea de a interveni în procesele de stabilire a standardelor armonizate. Este vorba, în primul rând, de probleme de informare și de sensibilizare cu privire la importanța acestui instrument și la modalitățile de acces, la criteriile restrictive de participare și costurile excesiv de ridicate pentru organizațiile sau întreprinderile mici.

4.7. În acest sens, Comitetul observă că fondurile puse la dispoziție prin programul Orizont 2020 pentru a finanța participarea părților interesate la procesele de standardizare nu sunt bine cunoscute și ar trebui să fie mai ușor accesibile și mai bine comunicate ⁽¹¹⁾. Este, de asemenea, important ca toate fondurile prevăzute în prezent să fie menținute și eventual sporite în următorul cadru financiar multianual 2021-2027. Aceeași recomandare se aplică finanțării părților interesate, menționată în anexa III la Regulamentul (UE) nr. 1025/2012.

4.8. Pentru a spori eficacitatea acțiunilor de sprijin pentru standardizare, se recomandă ca proiectele finanțate de programul Orizont Europa să includă, de asemenea, implicarea părților interesate în activitatea de standardizare a inovațiilor, în cadrul activităților de difuzare.

4.9. În conformitate cu avizele sale anterioare ⁽¹²⁾, CESE solicită o monitorizare atentă a eforturilor principalilor actori din domeniul standardizării, pentru a consolida dimensiunea legată de incluziune a sistemului european de standardizare. În acest sens, CESE ar putea înființa un forum *ad hoc* privind caracterul incluziv al sistemului european de standardizare. Acest organism ar fi responsabil cu organizarea unei audieri publice anuale pentru a evalua progresele înregistrate în acest domeniu, precum și cu promovarea schimbului de bune practici între diferitele sectoare de producție.

5. Observații specifice

5.1. Comitetul observă că eforturile propuse de Comisie pentru accelerarea procedurilor interne și creșterea numărului de consultanți ar putea să acopere mai multe niveluri operaționale și să implice atât personalul, cât și mecanismele organizării interne. Aceste eforturi de îmbunătățire sunt necesare, dar ar trebui prevăzută o finanțare corespunzătoare. Prin urmare, CESE solicită Comisiei să clarifice mai bine acest aspect, subliniind necesitatea de a se rezerva fonduri direct proporționale cu provocările din sector și în conformitate cu obiectivele prevăzute de Regulamentul (UE) nr. 1025/2012 ⁽¹³⁾.

5.2. CESE reafirmă necesitatea consolidării unei culturi europene a standardizării prin campanii specifice de sensibilizare care să se adreseze tuturor cetățenilor, începând cu cei de vârstă școlară până la cei implicați în procesul decizional, acest aspect trebuind să se reflecte și în cadrul acordurilor internaționale ⁽¹⁴⁾. Ar fi, de asemenea, necesar să se dezvolte campanii specifice de sensibilizare destinate IMM-urilor și întreprinderilor nou-înființate.

⁽¹⁰⁾ JO C 34 2.2.2017, p. 86; JO C 75, 10.3.2017, p. 40.

⁽¹¹⁾ Prin programul de lucru LEIT (*Leadership in Enabling and Industrial Technologies*), din cadrul programului Orizont 2020, sunt finanțate programe menite să sprijine participarea părților interesate la procesul de standardizare. Unul dintre acestea este proiectul Standict.eu (www.standict.eu), cu o durată de doi ani, care își propune standardizarea inovațiilor în domeniul TIC, cu un buget de 2 milioane EUR și un grup de aproximativ 300 de potențiali beneficiari, selecționați prin invitații la exprimarea interesului publicate periodic. O solicitare similară este prevăzută în programul de lucru LEIT 2019-2020: ICT-45-2020: *Reinforcing European presence in international ICT standardisation: Standardisation Observatory and Support Facility* (Prezența europeană în cadrul standardizării TIC la nivel internațional: un observator pentru standardizare și un mecanism de sprijin), dar cu o alocare dublată, de la 2 milioane la 4 milioane EUR, și cu o durată de 2 până la 3 ani.

⁽¹²⁾ JO C 303 19.8.2016, p. 81; JO C 197, 8.6.2018, p. 17.

⁽¹³⁾ JO C 197, 8.6.2018, p. 17.

⁽¹⁴⁾ A se vedea nota de subsol 10.

5.3. CESE speră că evaluarea impactului socioeconomic al sistemului de standardizare cuprinsă în programul de lucru privind standardizarea europeană pentru 2019 va prevedea și un spațiu *ad hoc* dedicat standardelor armonizate și o examinare realistă a eventualelor dezavantaje și posibilități, nu numai în ce privește piața internă, ci și la nivel mondial. Aceasta presupune ca evaluarea să ia în considerare și efectele indirecte ale standardizării, cum ar fi nivelurile de ocupare a forței de muncă și siguranța lucrătorilor ⁽¹⁵⁾.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHIER

⁽¹⁵⁾ A se vedea nota de subsol 8.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — „Spre un cadru european mai cuprinzător privind perturbatorii endocrini”

[COM(2018) 734 final]

(2019/C 228/12)

Raportor: domnul **Brian CURTIS (UK-II)**

Sesizare	Comisia Europeană, 14.12.2018
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Biroului	10.7.2018
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	27.2.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	21.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	173/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută Comunicarea Comisiei privind perturbatorii endocrini, care vizează o mai bună protecție a sănătății umane și animale. În special, CESE consideră că este necesar să se realizeze o verificare completă a adecvării legislației actuale, inclusiv a impactului social și economic, în vederea stabilirii situației de fapt. O abordare holistică este esențială pentru sprijinirea unei strategii pe termen lung, care să permită abordarea perturbatorilor endocrini într-un mod coerent, consecvent și științific. Totuși, Comitetul consideră că această strategie ar trebui consolidată cu un plan de acțiune realist, care să stabilească ținte și termene-limită.

1.2. Comitetul susține propunerea care urmărește să definească un cadru legislativ mai coerent. În acest cadru, va fi important ca principiul „o substanță, o toxicologie” să fie respectat, iar noua strategie să fie bazată pe utilizarea armonizată a *principiului precauției*, în conformitate cu dispozițiile eficiente deja adoptate cu privire la biocide și pesticide ⁽¹⁾. Noua strategie ar putea fi inclusă sub „umbrela transsectorială” reprezentată de REACH.

1.3. Mecanismul guvernanței ar trebui să fie bazat pe știință, pentru a asigura transparența pentru cetățeni și părțile interesate. Din acest motiv, cercetările publice și cele independente ar trebui sprijinite cu un buget adecvat. În special, cercetările independente ar putea furniza criterii și/sau metode științifice asupra cărora s-a convenit pentru abordarea, susținerea și stimularea activității și producției în domeniul cercetării și inovării industriale din Europa. CESE recomandă ca acest buget să nu fie mai redus decât bugetul actual în cadrul programului Orizont 2020. În special, Comitetul recomandă stabilirea unei linii bugetare specifice pentru identificarea timpurie a perturbatorilor endocrini și a riscurilor la adresa sănătății animale și umane, identificarea substanțelor alternative sigure și reabilitarea ecologică.

1.4. Odată ce unele substanțe sau produse au fost identificate în mod plauzibil drept perturbatori endocrini, interdicțiile sau restricțiile referitoare la acestea ar putea avea un impact relevant asupra întreprinderilor și locurilor de muncă. Din acest motiv, CESE recomandă Comisiei să prevadă un mecanism financiar specific pentru sprijinirea tranziției către o producție mai sustenabilă, în vederea îmbunătățirii tehnicilor și mecanismelor de producție din industrii și a actualizării competențelor lucrătorilor.

1.5. CESE susține propunerea privind o reuniune anuală a părților interesate. Totuși, Comitetul consideră că dialogul între părțile interesate și Comisia Europeană ar trebui să includă un sistem structurat permanent de schimb de informații și de consultare, pentru a fi cu adevărat eficace.

⁽¹⁾ Regulamentul (UE) nr. 528/2012 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 167, 27.6.2012, p. 1); Regulamentul (CE) nr. 1107/2009 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 309, 24.11.2009, p. 1).

1.6. Comitetul solicită ca ampla campanie de sensibilizare cu privire la poluanții organici persistenti (POP), care va fi organizată de Comisie la nivelul UE, să fie elaborată cu referire la o abordare similară axată pe perturbatorii endocrini. De asemenea, CESE își reiterează recomandarea privind crearea unei bănci de date deschise privind poluanții organici persistenti și perturbatorii endocrini, pentru a oferi întreprinderilor și consumatorilor un instrument util.

1.7. Comitetul crede cu tărie că strategia europeană privind perturbatorii endocrini ar trebui să aibă o dimensiune internațională pentru a proteja efectiv sănătatea cetățenilor împotriva unor produse potențial nesigure provenite din țări terțe. Din acest motiv, CESE este de acord cu propunerea Comisiei ca UE să joace un rol mai proactiv la nivel global, sprijinind OCDE în îmbunătățirea testelor sale. În plus, CESE consideră că UE ar trebui să promoveze durabilitatea și respectarea dispozițiilor referitoare la perturbatorii endocrini în cadrul acordurilor comerciale bilaterale și multilaterale. În acest context, UE ar putea coopera cu OMS și UNEP pentru a semna o convenție globală privind perturbatorii endocrini, după cum a făcut deja cu privire la poluanții organici persistenti (Convenția de la Stockholm), bazată pe lista existentă a ONU privind perturbatorii endocrini identificați sau potențiali. Aceste inițiative vor fi, de asemenea, utile pentru crearea unor condiții de concurență echitabile și protejarea modelului european de producție împotriva concurenței nelocale.

1.8. CESE susține strategia deschisă derulată de Comisie și consideră că societatea civilă organizată ar putea juca un rol esențial în desfășurarea de campanii naționale de sensibilizare, pentru a informa o parte mai extinsă a populației cu privire la activitățile întreprinse de UE pentru protejarea sănătății cetățenilor. Astfel de inițiative ar trebui să demareze în școli, pentru a reduce riscurile expunerii la perturbatorii endocrini și pentru a promova un comportament prudent. În special, CESE recomandă ca inițiativele în materie de educație și de formare să fie armonizate și considerate o componentă a aceleiași strategii, în cadrul unei abordări bazate pe învățarea pe tot parcursul vieții. Cursurile de formare specifice ar trebui să fie obligatorii și puse la dispoziția tuturor lucrătorilor europeni ale căror locuri de muncă sunt legate în mod direct sau indirect de perturbatorii endocrini.

2. Introducere

2.1. **Perturbatorii endocrini** sunt substanțe chimice sintetice sau naturale, care modifică modul în care funcționează sistemul endocrin și, prin urmare, afectează negativ sănătatea umană și animală, inclusiv metabolismul, creșterea, somnul și dispoziția. Expunerea la perturbatorii endocrini provine de la o serie de surse diferite, precum reziduurile de pesticide, metale și aditivi sau contaminanții din alimente și produse cosmetice. Unii perturbatorii endocrini sunt substanțe prezente în mod natural în mediu. Oamenii și animalele pot fi expuși perturbatorilor endocrini prin intermediul alimentelor, al prafului sau al apei, prin inhalarea de gaze și particule din aer sau, pur și simplu, prin contact cutanat (produse de îngrijire personală). Uneori, efectele cauzate de o substanță cu rol de perturbator endocrin sunt observate numai după o expunere îndelungată ⁽²⁾. Ar trebui remarcat faptul că printre produsele care pot perturba sistemul endocrin se pot număra substanțe prezente în anumite alimente (de exemplu, în legume), unele vitamine și alte suplimente alimentare, precum și medicamente esențiale (de exemplu, cele pentru tratarea cancerului și cele destinate contracepției feminine): este posibil ca cetățenii UE să fie expuși unor cantități importante de perturbatorii endocrini prin intermediul unor astfel de produse.

2.2. Preocupările privind perturbatorii endocrini sunt în creștere din anii '90. În decembrie 1999, Comisia a adoptat Strategia comunitară privind perturbatorii endocrini ⁽³⁾, care a fost dezvoltată de atunci prin acțiuni desfășurate în domeniile cercetării, reglementării și cooperării internaționale. Un vast studiu efectuat de Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a ridicat problema impactului amplu al perturbatorilor endocrini asupra unui număr mare de persoane și animale, în special asupra feteșilor și femeilor însărcinate (naștere prematură și greutate scăzută la naștere, malformații și tulburări de dezvoltare a sistemului nervos), asupra copiilor și adolescenților (modificarea dezvoltării normale și a funcționării sistemului reproductiv, precum dezvoltarea timpurie a sânilor la fete), dar și asupra adulților (pierderea fertilității, obezitate, cancer) ⁽⁴⁾.

2.3. Un mare număr de substanțe chimice sintetice și naturale sunt cunoscute a fi capabile de a interfera cu sinteza hormonală, activitatea hormonală sau metabolismul hormonilor, dar numai o mică parte dintre aceste substanțe au fost analizate în mod corespunzător în ce privește potențialul lor de a induce efecte adverse prin intermediul unor mecanisme de natură endocrină, astfel cum s-a subliniat și într-un recent raport al ONU. Viteza cu care a crescut incidența bolilor în ultimele decenii elimină factorii genetici ca explicație plauzibilă unică. O serie de factori de mediu și alți factori non-genetici, inclusiv nutriția, vârsta mamei, bolile virale și expunerile chimice, sunt, de asemenea, implicați, dar nu sunt întotdeauna ușor de identificat ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Site-ul ECHA. <https://chemicalsinourlife.echa.europa.eu/ro/endocrine-disrupters-and-our-health> Potrivit definiției OMS (WHO-IPCS) din 2002, amplu recunoscută, o substanță chimică cu rol de perturbator endocrin este „o substanță exogenă sau un amestec exogen care afectează una sau mai multe funcții ale sistemului endocrin și, prin urmare, produce efecte negative asupra sănătății unui organism intact, a descendenților acestuia sau a unor (sub)populații”.

⁽³⁾ COM(1999) 706.

⁽⁴⁾ Organizația Mondială a Sănătății, *State of the Science of Endocrine Disrupting Chemicals* (Situația cunoștințelor științifice despre substanțele chimice cu rol de perturbator endocrin), 2012, paginile VII-XII.

⁽⁵⁾ <https://www.unenvironment.org/explore-topics/chemicals-waste/what-we-do/emerging-issues/scientific-knowledge-endocrine-disrupting>

2.4. Au fost înregistrate progrese semnificative în înțelegerea și reglementarea perturbatorilor endocrini, iar UE este recunoscută, în prezent, drept lider mondial în ceea ce privește abordarea acestor substanțe chimice, legislația sa asigurând unul dintre cele mai ridicate niveluri de protecție din lume. Dispoziții specifice sunt incluse acum în legislația privind pesticidele și biocidele, substanțele chimice în general („Regulamentul REACH”), dispozitivele medicale și apa ⁽⁶⁾. Alte acte legislative, precum cele privind materialele care intră în contact cu alimentele, produsele cosmetice, jucăriile sau cele privind protecția lucrătorilor la locul de muncă ⁽⁷⁾, nu conțin dispoziții specifice privind perturbatorii endocrini. Cu toate acestea, substanțele cu proprietăți care perturbă sistemul endocrin sunt supuse unor măsuri de reglementare de la caz la caz, în funcție de cerințele generale ale legislației. Totuși, lipsa coordonării a condus la fragmentarea legislației actuale și, uneori, la inconsecvența acesteia (de exemplu, bisfenolul A este o materie primă utilizată pe scară largă în mai multe sectoare prelucrătoare). Acesta este interzis în domeniul cosmetic și în compoziția biberoanelor, dar este, totuși, admis în alte materiale care intră în contact cu alimentele și furajele și în hârtia termică.)

3. Sinteza propunerii

3.1. Venind la aproape 20 de ani după adoptarea Strategiei comunitare, comunicarea semnalează intenția Comisiei de a realiza o verificare a adecvării legislației actuale, în vederea stabilirii situației de fapt. Acesta ar trebui să fie primul pas în direcția actualizării legislației UE și a transformării acesteia într-o legislație coerentă și coordonată în ceea ce privește trei aspecte esențiale: definirea, identificarea și consecințele în materie de reglementare (în special cu privire la măsurile de protecție).

3.2. O definiție comună a perturbatorilor endocrini reprezintă punctul de pornire pentru abordarea orizontală și constituie un element-cheie al noii căi. Aceasta se va baza pe definiția OMS a perturbatorilor endocrini ⁽⁸⁾. O definiție comună este necesară pentru a stabili o metodă armonizată de identificare a perturbatorilor endocrini.

3.3. În ceea ce privește identificarea, Comisia urmărește să consolideze trei direcții de acțiune:

- un mecanism orizontal de identificare a perturbatorilor endocrini;
- actualizarea cerințelor privind datele în cadrul legislației, pentru a identifica noii perturbatori endocrini într-un mod mai exact;
- îmbunătățirea comunicării la nivelul întregului lanț de aprovizionare cu privire la perturbatorii endocrini în temeiul REACH (fișe cu date de securitate).

3.4. Al treilea aspect constă în punerea în aplicare a aceluiași măsuri și dispoziții în conformitate cu *principiul precauției*, pentru a proteja publicul împotriva expunerii la elemente nocive, atunci când investigația științifică identifică un risc plauzibil. Aceasta ar trebui să implice interzicerea producției unor astfel de substanțe, cu posibilități limitate de derogare. Din acest motiv, exercițiul de *verificare a adecvării* va acorda o atenție deosebită consecvenței și intensității măsurilor de protecție a tuturor cetățenilor, vizând în special grupurile vulnerabile ale populației, care sunt deosebit de sensibile la perturbatorii endocrini atunci când sistemul endocrin este într-o fază de schimbare, cum ar fi feteșii, adolescenții și femeile însărcinate.

3.5. Cercetarea va fi esențială în viitorul cadru legislativ, deoarece încă există mai multe lacune la nivelul cunoștințelor, de exemplu în ceea ce privește:

- modul exact în care expunerea la perturbatori endocrini contribuie la dezvoltarea bolilor;
- situația în care poate fi stabilit „un prag sigur” pentru perturbatorii endocrini, sub care nu există efecte adverse;
- amestecurile care pot produce „efecte de cocktail” și modul în care amestecurile funcționează în general;
- modul în care ne putem eficientiza metodele de testare.

3.6. Din 1999, peste 50 de proiecte privind perturbatorii endocrini au fost finanțate în baza programelor-cadru de cercetare și dezvoltare ale UE (finanțare de peste 150 de milioane EUR ⁽⁹⁾). Alte 52 de milioane EUR au fost alocate în cadrul programului Orizont 2020. Proiecte noi vor fi finanțate în baza Programului Orizont Europa ⁽¹⁰⁾. În special, Comisia propune următoarele direcții de cercetare:

⁽⁶⁾ Regulamentul (CE) nr. 1107/2009; Regulamentul (UE) nr. 528/2012; Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 396, 30.12.2006, p. 1); Regulamentul (UE) 2017/745 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 117, 5.5.2017, p. 1); Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO L 327, 22.12.2000, p. 1).

⁽⁷⁾ Regulamentul (CE) nr. 1935/2004 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 338, 13.11.2004, p. 4); Regulamentul (CE) nr. 1223/2009 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 342, 22.12.2009, p. 59); Directiva 2009/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO L 170, 30.6.2009, p. 1); Directiva 98/24/CE a Consiliului (JO L 131, 5.5.1998, p. 11); Directiva 2004/37/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO L 158, 30.4.2004, p. 50).

⁽⁸⁾ „O substanță exogenă sau un amestec exogen care afectează una sau mai multe funcții ale sistemului endocrin și, prin urmare, produce efecte negative asupra sănătății unui organism intact, a descendenților acestuia sau a unor (sub)populații.”

⁽⁹⁾ Date ale CE.

⁽¹⁰⁾ COM(2018) 435 final și COM(2018) 436 final – a se vedea, în special, în al doilea pilon intitulat „Provocările globale și competitivitatea industrială”, clusterul „Sănătate” (cu un buget propus de 7,7 miliarde EUR) și clusterul „Acțiuni nenucleare directe ale Centrului Comun de Cercetare” (cu un buget propus de 2,2 miliarde EUR).

- dezvoltarea suplimentară a evaluării pericolelor, a evaluării riscurilor și a gestionării substanțelor chimice, inclusiv în ceea ce privește efectele de cocktail, și colectarea, partajarea și combinarea datelor necesare;
- eliminarea substanțelor care prezintă motive de îngrijorare în fazele de producție și de scoatere din uz; sprijin pentru dezvoltarea de substitute sigure și de tehnologii de producție care să fie sigure și eficiente din punctul de vedere al costurilor;
- ecoinovare pentru prevenirea și remedierea poluării mediului cu substanțe periculoase și cu substanțe chimice considerate acum ca prezentând motive de îngrijorare, ținând seama și de interfața dintre substanțe chimice, produse și deșeuri.

3.7. Pentru a spori eficacitatea noii strategii, Comisia prevede un rol mai proactiv al UE la nivel global și un dialog deschis cu părțile interesate și publicul larg. Aceste activități vor fi structurate în jurul a patru inițiative:

- un forum privind perturbatorii endocrini va fi organizat anual. Forumul va permite oamenilor de știință și părților interesate din sectorul public și privat să facă schimb de informații și de bune practici, să identifice provocări și să creeze sinergii, pentru a susține activitatea Comisiei;
- sprijin sporit pentru activitățile organizațiilor internaționale relevante, cu un accent deosebit pe acordarea sprijinului necesar Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) în vederea avansării în direcția elaborării unor orientări privind testarea, convenite la nivel internațional;
- analiza posibilităților de includere a perturbatorilor endocrini în actualul sistem internațional de clasificare a substanțelor chimice. Acest lucru ar asigura o soluție globală pentru identificarea perturbatorilor endocrini (în mod similar cu sistemul deja existent pentru alte clase de pericol, cum ar fi agenții mutageni și cancerigeni și substanțele toxice pentru reproducere);
- un portal de internet de tip „ghișeu unic”, care să ofere informații cetățenilor, întreprinderilor și părților interesate cu privire la acest aspect. Întrucât există niveluri diferite de informare și sensibilizare la nivelul Europei, statele membre vor fi încurajate să elaboreze campanii specifice, axându-se în special pe grupurile vulnerabile.

4. Observații generale

4.1. CESE salută Comunicarea Comisiei privind perturbatorii endocrini. În special, Comitetul consideră că este necesar să se realizeze o verificare completă a adecvării legislației actuale, inclusiv a impactului social și economic, în vederea stabilirii situației de fapt. O abordare holistică este esențială pentru sprijinirea unei strategii pe termen lung ⁽¹⁾, care să permită abordarea perturbatorilor endocrini într-un mod coerent, consecvent și științific.

4.2. Comitetul este de acord cu Comisia că perturbatorii endocrini sunt substanțe care reprezintă un motiv de preocupare deosebită. Din acest motiv, Comitetul susține propunerea privind crearea unui cadru legislativ coerent și utilizarea armonizată a *principiului precauției*, în conformitate cu dispozițiile eficiente deja adoptate cu privire la biocide și pesticide ⁽¹²⁾.

4.3. În special, CESE consideră că principala provocare pentru UE va consta în asigurarea coerenței noului cadru legislativ, deoarece mai multe substanțe, precum „bisfenol A”, utilizate pe scară largă ca aditivi în diverse sectoare, sunt luate în considerare într-un mod foarte diferit. Din acest motiv, este important să se respecte principiul „o substanță, o toxicologie ⁽¹³⁾”. Aceasta înseamnă că criteriile de identificare a unei substanțe drept perturbator endocrin trebuie să fie consecvente și coerente la nivelul tuturor domeniilor de reglementare din UE. Atunci, chiar dacă pot exista excepții, deciziile de reglementare ar trebui, în general, să fie coerente și coordonate. Nu în ultimul rând, noua strategie ar putea fi inclusă sub „umbrela transsectorială” oferită de REACH pentru a asigura consecvența.

⁽¹⁾ Avizul CESE pe tema „Directiva privind apa potabilă” (JO C 367, 10.10.2018, p. 107); Avizul CESE pe tema „Acțiuni ale UE în vederea îmbunătățirii conformării cu legislația de mediu și a guvernantei de mediu” (JO C 283, 10.8.2018, p. 83); Avizul CESE pe tema „Sistemul actual de garantare a siguranței alimentelor și aprovizionărilor cu alimente în UE și posibilitățile de a-l îmbunătăți” (JO C 268, 14.8.2015, p. 1); Avizul CESE pe tema „Siguranța jucăriilor” (JO C 77, 31.3.2009, p. 8); Avizul CESE pe tema „Contribuția societății civile la dezvoltarea unei politici alimentare globale în UE” (JO C 129, 11.4.2018, p. 18).

⁽¹²⁾ Regulamentul (UE) nr. 528/2012; Regulamentul (CE) nr. 1107/2009; Avizul CESE pe tema „Produse biocide” (JO C 347, 18.12.2010, p. 62).

⁽¹³⁾ *Scientific principles for the identification of endocrine-disrupting chemicals: a consensus statement* („Principii științifice pentru identificarea substanțelor chimice cu rol de perturbatori endocrini: o poziție de consens”), Solecki, 2017. <https://link.springer.com/article/10.1007/s00204-016-1866-9>

4.4. În noul context, mecanismul guvernanței ar trebui să fie bazat pe știință, pentru a asigura transparența pentru cetățeni și părțile interesate. Din acest motiv, este important să se stabilească un buget adecvat pentru sprijinirea cercetărilor publice și a celor independente. CESE consideră că *criteriile și/sau metodele științifice asupra cărora s-a convenit*, bazate pe date din cercetări independente, ar putea aborda, susține și stimula activitatea și producția în domeniul C-I industriale din Europa.

4.5. Comitetul este de părere că, odată ce unele substanțe sau produse au fost identificate drept perturbatori endocrini în mod plauzibil, interzicerea sau restricțiile impuse cu privire la acestea ar putea avea un impact relevant asupra întreprinderilor și locurilor de muncă. Din acest motiv, Comisia ar trebui să prevadă un mecanism financiar specific pentru sprijinirea tranziției către o producție mai sustenabilă, atât pentru întreprinderi, în vederea inovării tehnicilor și mecanismelor lor de producție, cât și pentru lucrători, în vederea actualizării competențelor lor ⁽¹⁴⁾.

4.6. Cercetarea independentă este esențială pentru îmbunătățirea și completarea cunoștințelor noastre privind perturbatorii endocrini. Comitetul ia notă de faptul că propunerea Comisiei nu specifică bugetul exact pentru cercetare și inovare în materie de perturbatori endocrini în cadrul programului Orizont Europa. CESE recomandă ca acest buget să nu fie mai scăzut decât bugetul actual în cadrul programului Orizont 2020.

4.7. CESE este de acord cu propunerea Comisiei privind investițiile în cercetare și inovare, însă consideră că alte domenii vor fi cruciale în anii următori și, prin urmare, ar trebui finanțate:

- (a) identificarea timpurie a perturbatorilor endocrini. Potrivit OMS, există peste 800 de substanțe care sunt perturbatori endocrini potențiali ⁽¹⁵⁾. Dată fiind utilizarea lor amplă, este important să se investească în accelerarea tehnicilor și mecanismelor de individualizare științifică în vederea analizării datelor (pentru a obține o interpretare mai bună a datelor existente);
- (b) identificarea substanțelor și a metodelor alternative sigure. Noua cale asumată de CE ar putea conduce la descoperirea multor noi perturbatori endocrini. Unele dintre aceste substanțe sunt deosebit de utile în multe sectoare producătoare; prin urmare, este important să se investească în cercetarea destinată găsirii unor alternative sigure și a unor metode de producție sigure. Absența datelor nu înseamnă că o substanță este sigură și, din acest motiv, este important să se intensifice investigațiile științifice. Ar trebui să se depună eforturi pentru extinderea listei substanțelor evaluate, și nu numai pentru concentrarea asupra substanțelor deja amplu testate;
- (c) reabilitarea ecologică. Odată ce este identificat în mod plauzibil un nou perturbator endocrin, este important să se aplice o procedură specifică privind evaluarea riscurilor și gestionarea acestor substanțe în mediu, astfel încât să se planifice, dacă este necesar (în special din cauza persistenței sale), o strategie specifică pentru *reabilitarea ecologică*.

4.8. CESE susține propunerea privind o reuniune anuală a părților interesate. Totuși, Comitetul consideră că dialogul între părțile interesate și Comisia Europeană ar trebui să includă un sistem structurat permanent de schimb de informații și consultare, pentru a fi cu adevărat eficace. CESE ar dori să participe și să contribuie la reuniunea anuală.

4.9. Perturbatorii endocrini și poluanții organici persistenți (POP) sunt substanțe diferite și au efecte diferite asupra ființelor umane și mediului, însă sunt la fel de periculoase pentru sănătate și necunoscute cetățenilor. Întrucât Strategia UE privind poluanții organici persistenți are mai multe similarități cu Comunicarea Comisiei privind perturbatorii endocrini, Comitetul propune dezvoltarea acestor strategii pe baza unei abordări similare, în vederea consolidării procesului politic și științific. În special, în conformitate cu Avizul NAT/719 al CESE pe tema „Poluanții organici persistenți (POP) – reformare”, Comitetul solicită acordarea unei atenții deosebite perturbatorilor endocrini în ampla campanie de sensibilizare cu privire la poluanții organici persistenți, care va fi organizată de Comisie la nivelul UE. De asemenea, CESE își reiterează recomandarea privind crearea unei bănci de date deschise privind poluanții organici persistenți și perturbatorii endocrini, pentru a oferi întreprinderilor și consumatorilor un instrument util.

5. Observații specifice

5.1. CESE consideră comunicarea Comisiei drept un pas important în direcția unei mai bune protejări a sănătății cetățenilor, prin definirea unui sistem de producție mai sustenabil. Cu toate acestea, Comitetul consideră că această strategie ar trebui consolidată cu un plan de acțiune realist, care să stabilească ținte și termene-limită.

⁽¹⁴⁾ Avizul CESE pe tema „Protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la agenți cancerigeni sau mutageni la locul de muncă”(JO C 288, 31.8.2017, p. 56); Avizul CESE pe tema „Poluanții organici persistenți (POP)”(JO C 367, 10.10.2018, p. 93).

⁽¹⁵⁾ Conform TEDX (Schimbul de date privind perturbatorii endocrini), lista respectivă include peste 1000 de substanțe.

5.2. O economie circulară bine concepută, axată în mod specific pe materii prime secundare ⁽¹⁶⁾, ar putea deveni un vehicul pentru reducerea la minimum a expunerii cetățenilor UE la perturbatorii endocrini. Comitetul consideră că propunerea Comisiei trebuie să fie strict și clar legată de legislația actuală elaborată în cadrul celui de al șaptelea program de acțiune pentru mediu ⁽¹⁷⁾ și de celelalte inițiative de politică esențiale pentru sustenabilitate, precum Planul de acțiune pentru economia circulară și Strategia privind materialele plastice, vizând să excludă fabricarea de produse toxice. Această chestiune este foarte sensibilă, îndeosebi în ceea ce privește efectele de cocktail, care sunt o cauză a bolilor la oameni și nocive pentru mediu.

5.3. CESE încurajează Comisia să definească mai exact propunerea de organizare a unei consultări publice privind perturbatorii endocrini. Comitetul este convins că, mai mult decât cetățenii, însăși societatea civilă organizată poate juca un rol important, în principal pentru că este nevoie de cunoștințe și experiență specifice pentru a oferi recomandări utile, fiabile și bazate pe știință ⁽¹⁸⁾.

5.4. Comitetul crede cu tărie că orice strategie europeană privind perturbatorii endocrini ar trebui să aibă o dimensiune internațională și să fie elaborată la nivel internațional pentru a proteja efectiv sănătatea cetățenilor împotriva unor produse potențial nesigure din țări terțe. Din acest motiv, CESE este de acord cu propunerea Comisiei ca UE să joace un rol mai proactiv la nivel global, sprijinind OCDE în îmbunătățirea testelor sale. În plus, CESE consideră că UE ar trebui să promoveze durabilitatea și respectarea pozițiilor referitoare la perturbatorii endocrini în cadrul acordurilor comerciale bilaterale și multilaterale. În acest sens, UE ar putea coopera cu OMS și UNEP pentru a semna o convenție globală privind perturbatorii endocrini, după cum a făcut deja cu privire la poluanții organici persistenți (Convenția de la Stockholm), pe baza listei existente a ONU privind perturbatorii endocrini identificați sau potențiali ⁽¹⁹⁾. Aceste inițiative vor fi, de asemenea, utile pentru crearea unor condiții de concurență echitabile și protejarea modelului european de producție împotriva concurenței neloiale ⁽²⁰⁾.

5.5. CESE susține *strategia deschisă* derulată de Comisie și consideră că societatea civilă organizată ar putea juca un rol esențial în desfășurarea de campanii naționale de sensibilizare, pentru a informa o parte mai extinsă a populației cu privire la activitățile întreprinse de UE pentru protejarea sănătății cetățenilor. Orice campanie de sensibilizare eficientă ar trebui să demareze în școli pentru a reduce riscurile expunerii la perturbatorii endocrini și pentru a promova un comportament prudent ⁽²¹⁾. În special, CESE recomandă ca inițiativele în materie de educație și de formare să fie armonizate și considerate o componentă a aceleiași strategii, în cadrul unei abordări bazate pe învățarea pe tot parcursul vieții. În plus, Comitetul consideră că ar trebui să fie obligatorii cursuri de formare specifice, care să fie puse la dispoziția tuturor lucrătorilor europeni ale căror locuri de muncă sunt legate în mod direct sau indirect de perturbatorii endocrini ⁽²²⁾.

Bruxelles, 21 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHIER

⁽¹⁶⁾ Avizul CESE pe tema „Interfața dintre legile privind substanțele chimice, produsele și deșeurile” (JO C 283, 10.8.2018, p. 56).

Avizul CESE pe tema „O strategie pentru materialele plastice într-o economie circulară” (inclusiv măsuri privind deșeurile marine) (JO C 283, 10.8.2018, p. 61).

⁽¹⁷⁾ Decizia nr. 1386/2013/UE a Parlamentului European și a Consiliului (JO L 354, 28.12.2013, p. 171).

⁽¹⁸⁾ Avizul CESE pe tema „Poluanții organici persistenți (POP)” (JO C 367, 10.10.2018, p. 93).

⁽¹⁹⁾ În august 2018, ONU a publicat o listă de 45 de substanțe chimice sau grupe de substanțe chimice care au fost identificate ca perturbatori endocrini sau perturbatori endocrini potențiali, în urma unei evaluări științifice detaliate, bazate pe definițiile WHO/IPCS din 2002 a perturbatorilor endocrini și perturbatorilor endocrini potențiali. Din păcate, absența unei convenții internaționale privind perturbatorii endocrini nu permite stabilirea unei proceduri internaționale convenite pentru protejarea sănătății umane și animale împotriva expunerii la astfel de substanțe. <https://www.unenvironment.org/explore-topics/chemicals-waste/what-we-do/emerging-issues/scientific-knowledge-endocrine-disrupting>

⁽²⁰⁾ Avizul CESE pe tema „Tranziția către un viitor european mai durabil” (JO C 81, 2.3.2018, p. 44).

⁽²¹⁾ De exemplu, Decalog pentru cetățeni privind perturbatorii endocrini. <http://old.iss.it/inte/index.php?lang=2&id=289&tipo=29>

⁽²²⁾ Avizul CESE pe tema „Poluanții organici persistenți (POP)” (JO C 367, 10.10.2018, p. 93).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea comună către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Plan de acțiune împotriva dezinformării

[JOIN(2018) 36 final]

(2019/C 228/13)

Raportor: **domnul Ulrich SAMM**

Coraportor: **doamna Giulia BARBUCCI**

Sesizare	Comisia Europeană, 12.3.2019
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională
Data adoptării în secțiune	5.3.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	142/2/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE ia act de definiția dată de inițiativă **dezinformării**, potrivit căreia prin aceasta se înțelege o serie de informații în mod verificabil false sau înșelătoare care reprezintă o amenințare la adresa democrației și provoacă un prejudiciu public. Răspândirea dezinformării a devenit parte a unui război hibrid cu un scop politic evident. Cu toate acestea, CESE subliniază și că, pe lângă informațiile false, informațiile foarte selective, defăimarea, alarmarea și instigarea la ură atacă drepturile (libertățile) fundamentale ale cetățenilor și drepturile minorităților.

1.2. Cea mai eficientă formă de dezinformare conține întotdeauna puțin adevăr. Prin urmare, sunt necesare multe acțiuni din partea tuturor părților interesate pentru a furniza informații de calitate și pentru a sensibiliza publicul. În acest scop, CESE salută inițiativa pentru o acțiune coordonată în vederea protejării UE, a instituțiilor sale și a cetățenilor săi împotriva dezinformării. CESE insistă asupra caracterului urgent al acestor măsuri, dar este în același timp îngrijorat că impactul acestui plan de acțiune ar putea fi limitat, având în vedere că alegerile europene din mai 2019 nu sunt departe.

1.3. CESE recunoaște că dezinformarea provine în principal din trei surse: din Federația Rusă (fapt bine documentat de Serviciul European de Acțiune Externă), din partea unor actori economici și a mass-mediei din alte țări terțe (inclusiv din China și Statele Unite) și din surse interne – diverse organe de mass-media cu activități în interiorul Uniunii, precum și mișcări și organizații politice extremiste. CESE solicită Comisiei să își extindă în consecință activitățile de monitorizare și măsurile de contracarare.

1.4. CESE subliniază că este imperativ ca **statele membre** să ia măsurile necesare pentru a menține integritatea sistemelor și a infrastructurii lor electorale și pentru a le verifica în toate etapele alegerilor europene.

1.5. CESE împărtășește punctul de vedere al Comisiei, potrivit căruia, pentru a reacționa cu un răspuns global contra acțiunilor de dezinformare, este necesară participarea activă a **organizațiilor societății civile**. **CESE acționează proactiv** pentru sprijinirea eforturilor comune împotriva dezinformării, de exemplu prin intermediul avizelor, audierilor, manifestări la nivel local și prin numeroasele sale activități de presă desfășurate de Grupul pentru comunicare, format din profesioniști ai CESE.

1.6. Activitățile de consolidare a rezilienței presupun implicarea tuturor sectoarelor societății și, în special, îmbunătățirea alfabetizării mediatice a cetățenilor. Sensibilizarea și gândirea critică încep la **scoală**, dar presupun, în același timp, o reîmprospătare continuă pe tot parcursul vieții. Aceste activități necesită alocarea unei finanțări adecvate – atât în prezent, cât și în noul cadru financiar multianual.

1.7. Eforturile comune trebuie să fie sprijinite de cât mai mulți actori posibil, la nivelul UE, în statele membre și, de asemenea, în cadrul parteneriatului sudic și estic, cu participarea unor organizații publice și private. **Verificatorii** independenți ai **veridicității informațiilor și jurnalismul de calitate** joacă un rol-cheie și necesită finanțare adecvată pentru a-și putea desfășura activitatea aproape în timp real.

1.8. CESE salută, în special, finanțarea pentru cercetare alocată în cadrul programului Orizont 2020 și al programului Orizont Europa pentru a asigura o **mai bună înțelegere** a surselor dezinformării, a intențiilor, a instrumentelor și a obiectivelor aflate în spațiile acestea.

1.9. Termenul pentru consolidarea **grupurilor operative pentru comunicare strategică** este depășit. Prin urmare, CESE salută planul privind furnizarea de personal suplimentar și de noi instrumente. Având în vedere resursele considerabile puse la dispoziție în anumite țări pentru generarea de dezinformare, se pare că UE are nevoie de un răspuns adecvat. Prin urmare, creșterea anticipată a resurselor grupurilor operative pentru comunicare strategică poate fi considerată doar un prim pas în vederea creșterii acestora pe viitor.

1.10. CESE este de acord că celelalte două grupuri operative pentru comunicare strategică („Balcanii de Vest” și „Sud”) ar trebui să fie revizuite și îndeamnă statele membre să contribuie la activitatea grupurilor operative pentru comunicare strategică prin trimiterea de experți naționali.

1.11. CESE salută **Codul de bune practici**, care reprezintă un angajament voluntar al platformelor de comunicare socială și al agențiilor de publicitate de a combate dezinformarea, dar – în același timp – își exprimă îndoiala cu privire la eficiența acestor acțiuni voluntare. În cazul în care punerea în aplicare a Codului de bune practici continuă să fie nesatisfăcătoare, CESE îndeamnă Comisia să propună și alte acțiuni, inclusiv cu caracter de reglementare, cum ar fi impunerea unor sancțiuni.

1.12. CESE solicită urgent întreprinderilor private să înceapă să considere plasarea de conținuturi publicitare care contribuie la răspândirea dezinformării pe platformele online drept un comportament lipsit de etică și iresponsabil și le îndeamnă să ia măsuri pentru a-l împiedica.

2. Introducere – Dezinformarea ca amenințare la adresa sistemelor democratice ale Uniunii

2.1. În contextul acestei inițiative, prin **dezinformare** se înțelege o serie de informații în mod verificabil false sau înșelătoare, care sunt create, prezentate și diseminate pentru a obține un câștig economic sau pentru a induce publicul în eroare în mod deliberat, care provoacă un prejudiciu public și amenință democrația. Adesea, drepturile sunt atacate prin defăimare, alarmare și instigare la ură.

2.2. Cei care răspândesc dezinformarea o fac uneori sub pretextul **libertății de exprimare**. Dreptul la informare și libertatea presei sunt într-adevăr drepturi fundamentale ale Uniunii Europene, dar trebuie să luptăm împotriva oricărui abuz de astfel de drepturi atunci când dezinformarea este utilizată în mod deliberat pentru a aduce prejudicii societății.

2.3. **Tehnicile digitale** simplifică generarea și răspândirea dezinformării. Aceste tehnici includ:

- atacuri cu *trol*i asupra profilurilor de pe platformele de comunicare socială;
- utilizarea softurilor internet automatizate (boți);
- falsificarea de documente;
- manipularea prin materiale video (*deepfake*);
- profiluri false pe platformele de comunicare socială.

2.4. **Platformele de comunicare socială** au devenit mijloace importante de răspândire a dezinformării; în unele cazuri, precum Cambridge Analytica, acestea au trimis conținut cu caracter de dezinformare către utilizatori specifici, identificați prin accesarea și utilizarea neautorizată a **datelor cu caracter personal**, scopul final fiind influențarea rezultatelor alegerilor și amenințând, astfel, democrația.

Pe lângă platformele de comunicare socială, **mijloacele mai tradiționale**, precum televiziunea, ziarele, site-urile de internet, scrisorile și mesajele electronice în lanț continuă să joace un rol important în multe regiuni. Instrumentele și tehnicile folosite sunt în schimbare rapidă.

2.5. Acțiunile de dezinformare pot fi desfășurate de **actori** din interiorul statelor membre sau de **actori** externi, fie statali (sau finanțați de un guvern), fie nestatali. Potrivit rapoartelor disponibile, peste 30 de țări recurg la diferite forme de acțiuni de dezinformare și de influențare, inclusiv pe teritoriul propriu.

2.6. Potrivit Celulei de fuziune a UE împotriva amenințărilor hibride, instituită în 2016 în cadrul Serviciului European de Acțiune Externă, acțiunile de dezinformare ale **Federației Ruse** sunt cele care reprezintă cea mai mare amenințare externă pentru UE. S-au raportat cazuri de dezinformare produsă și/sau propagată de surse din Rusia în contextul mai multor alegeri și referendumuri din UE. Există dovezi bine documentate cu privire la campanii de dezinformare în legătură cu războiul din Siria, doborârea avionului MH-17 în estul Ucrainei și folosirea armelor chimice în atacul de la Salisbury. Există însă și alte țări terțe care joacă un rol important în răspândirea dezinformării și numeroși actori din UE furnizează, de asemenea, informații false.

2.7. În 2018, UE a prezentat o serie de inițiative împotriva dezinformării, împotriva conținutului ilegal și privind protecția datelor:

- Comunicarea comună intitulată „Creșterea rezilienței și consolidarea capacităților necesare pentru a aborda amenințările hibride” – JOIN(2018) 16 final;
- Recomandarea privind măsuri de combatere eficace a conținutului ilegal online – C(2018) 1177 final;
- Regulamentul privind prevenirea diseminării conținutului online cu caracter terorist – COM(2018) 640 final;
- Regulamentul în ceea ce privește o procedură de verificare legată de încălcări ale normelor de protecție a datelor cu caracter personal în contextul alegerilor pentru Parlamentul European – COM(2018) 636 final ⁽¹⁾;
- Directiva (UE) 2018/1808 revizuită – Directiva serviciilor mass-media audiovizuale;
- Comunicarea intitulată „Combaterea conținutului ilegal online – Către o responsabilitate sporită a platformelor online” – COM(2017) 555 final ⁽²⁾;
- Regulamentul de instituire a Centrului de competențe european industrial, tehnologic și de cercetare în materie de securitate cibernetică și a Rețelei de centre naționale de coordonare ⁽³⁾;
- Comunicarea intitulată „Combaterea dezinformării online: o abordare europeană” – COM(2018) 236 final ⁽⁴⁾ și un raport privind punerea sa în aplicare – COM(2018) 794 final;
- Comunicarea „Garantarea unor alegeri europene libere și corecte”, COM(2018) 637 final, prezentată la 19 și 20 septembrie 2018 în cadrul reuniunii liderilor UE organizate la Salzburg.

2.8. Având în vedere alegerile pentru Parlamentul European din 2019 și peste 50 de alegeri prezidențiale, naționale sau locale/regionale care vor avea loc în statele membre până în 2020, este necesară o **acțiune coordonată urgentă și imediată** pentru protejarea Uniunii, a instituțiilor sale și a cetățenilor săi împotriva dezinformării.

3. Sinteza planului de acțiune împotriva dezinformării

3.1. Acest **plan de acțiune** – JOIN(2018) 36 final – elaborat de Comisie și de Înalțul Reprezentant al Uniunii, constituie un răspuns la solicitarea Consiliului European privind adoptarea unor măsuri pentru „protejarea sistemelor democratice ale Uniunii și combaterea dezinformării”. Reacția coordonată pentru combaterea dezinformării se bazează pe patru piloni:

3.2. **Îmbunătățirea capacității** instituțiilor Uniunii de a detecta, analiza și denunța dezinformarea:

- consolidarea grupurilor operative pentru comunicare strategică și a delegațiilor Uniunii, prin furnizarea de personal suplimentar și de noi instrumente;
- revizuirea mandatelor grupurilor operative pentru comunicare strategică „Balcanii de Vest” și „Sud”.

⁽¹⁾ Avizul CESE privind protecția datelor cu caracter personal în contextul alegerilor pentru Parlamentul European (încă nepublicat în Jurnalul Oficial).

⁽²⁾ JO C 237, 6.7.2018, p. 19.

⁽³⁾ Avizul CESE pe tema „Centrul de competențe european industrial, tehnologic și de cercetare în materie de securitate cibernetică și Rețeaua de centre naționale de coordonare”(nepublicat încă în Jurnalul Oficial).

⁽⁴⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 183.

3.3. Consolidarea acțiunilor coordonate și comune de combatere a dezinformării:

- până în martie 2019, instituirea unui sistem de alertă rapidă pentru combaterea campaniilor de dezinformare, în strânsă colaborare cu rețelele existente, cu Parlamentul European, precum și cu Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și cu mecanismul de reacție rapidă al G7;
- intensificarea eforturilor de comunicare privind valorile și politicile Uniunii;
- consolidarea comunicării strategice în vecinătatea Uniunii.

3.4. Mobilizarea sectorului privat pentru combaterea dezinformării:

- la 26 septembrie 2018 a fost publicat un Cod de bune practici privind dezinformarea, care se adresează platformelor online, agențiilor de publicitate și sectorului publicității. Comisia va asigura o monitorizare atentă și continuă a punerii în aplicare a acestuia.

3.5. Informarea și îmbunătățirea rezilienței la nivelul societății:

- campanii specifice destinate publicului și activități de formare destinate profesioniștilor din domeniul mass-media și formatorilor de opinie publică din Uniune și din vecinătatea acesteia, în vederea sensibilizării cu privire la efectele negative ale dezinformării;
- continuarea eforturilor de sprijinire a mass-mediei independente și a jurnalismului de calitate, precum și a cercetării cu privire la dezinformare;
- statele membre, în cooperare cu Comisia, ar trebui să sprijine crearea de echipe independente multidisciplinare formate din verificatori ai veridicității informațiilor și din cercetători cu cunoștințe specifice privind mediile locale de informare, care să detecteze și să denunțe campaniile de dezinformare lansate pe diferitele rețele sociale și mijloace de informare digitale;
- în cadrul Săptămânii educației în domeniul mass-media, din martie 2019, în colaborare cu statele membre, Comisia va sprijini cooperarea transfrontalieră în rândul profesioniștilor în domeniul alfabetizării mediatic;
- statele membre ar trebui să pună rapid în aplicare dispozițiile privind alfabetizarea mediatică prevăzute de Directiva cu privire la furnizarea serviciilor mass-media audiovizuale;
- Comisia va monitoriza îndeaproape modul în care este pus în aplicare pachetul de măsuri în domeniul electoral și, după caz, va oferi sprijin și consiliere adaptate necesităților.

4. Observații generale

4.1. CESE ia act de definiția dată de inițiativă dezinformării, potrivit căreia prin aceasta se înțelege o serie de informații în mod verificabil false sau înșelătoare care reprezintă o amenințare la adresa democrației și provoacă un prejudiciu public. Cu toate acestea, subliniază că, pe lângă informațiile false, informațiile foarte selective, defăimarea, alarmarea și instigarea la ură atacă drepturile (libertățile) fundamentale ale cetățenilor și drepturile minorităților. Cea mai eficientă formă de dezinformare conține întotdeauna puțin adevăr. Prin urmare, sunt necesare multe acțiuni din partea tuturor părților interesate pentru a furniza informații de calitate și pentru sensibilizarea publicului.

4.2. Răspândirea dezinformării a devenit parte a unui război hibrid cu un scop politic evident. CESE salută, prin urmare, inițiativa pentru acțiune coordonată în vederea protejării UE, a instituțiilor sale și a cetățenilor săi împotriva dezinformării. CESE insistă asupra caracterului urgent al acestor măsuri, dar este în același timp îngrijorat că impactul acestui plan de acțiune ar putea fi limitat, având în vedere că **alegerile europene** din mai 2019 nu sunt departe. Totuși, nu există nicio îndoială că, pe termen lung, aceste eforturi comune împotriva dezinformării vor fi esențiale pentru protejarea sistemelor democratice ale UE.

4.3. CESE recunoaște că dezinformarea provine în principal din trei surse: din Federația Rusă (fapt bine documentat de Serviciul European de Acțiune Externă), din partea unor actori economici și a mass-mediei din alte țări terțe (inclusiv din China și Statele Unite ale Americii) și din surse interne – diverse organe de mass-media cu activități în interiorul Uniunii, precum și mișcări și organizații politice extremiste. CESE solicită Comisiei să își extindă în consecință activitățile de monitorizare și măsurile de contracarare.

4.4. CESE subliniază că este imperativ ca statele membre să ia măsurile necesare pentru a menține integritatea sistemelor și a infrastructurii lor electorale și pentru a le verifica înainte de alegerile europene, dar și în timpul și după încheierea procesului electoral. În această privință, sprijinul acordat acestora de către Comisia Europeană este esențial. Schimbul de bune practici, cum ar fi exemplul suedez din 2018, ar trebui să servească drept model în acest sens.

4.5. CESE salută punctul de vedere al Comisiei, potrivit căruia, pentru a reacționa cu un răspuns global contra acțiunilor de dezinformare, este necesară participarea activă a **organizațiilor societății civile**. Activitățile de consolidare a rezilienței presupun implicarea tuturor sectoarelor societății și, în special, îmbunătățirea alfabetizării mediatică a cetățenilor, pentru ca aceștia să înțeleagă modul în care pot identifica și combate dezinformarea. Sensibilizarea și gândirea critică încep la **școală**, dar presupun, în același timp, o reîmprospătare continuă pe tot parcursul vieții. Totuși, aceste activități necesită alocarea unei finanțări adecvate – în prezent, precum și în noul cadru financiar multianual.

4.6. **CESE acționează proactiv** pentru sprijinirea eforturilor comune împotriva dezinformării, de exemplu prin intermediul avizelor, audierilor, manifestărilor la nivel local și prin numeroasele sale activități de presă desfășurate de Grupul pentru comunicare, format din profesioniști ai CESE.

4.7. **Eforturile comune** trebuie să fie sprijinite de cât mai mulți actori posibil, la nivelul UE, în statele membre și, de asemenea, în cadrul parteneriatului sudic și estic, cu participarea unor organizații publice și private. Verificatorii independenți ai veridicității informațiilor și jurnalismul de calitate joacă un rol-cheie și necesită finanțare adecvată pentru a-și putea desfășura activitatea aproape în timp real.

4.8. Pe termen lung, alfabetizarea mediatică reală reprezintă cheia pentru viitorul democrației în Europa. CESE sprijină eforturile care permit o **mai bună înțelegere** a surselor dezinformării, a intențiilor, a instrumentelor și a obiectivelor aflate în spatele acestora, precum și a modalităților și motivelor pentru care discursurile de dezinformare reușesc uneori să atragă comunități întregi și să devină parte a mecanismelor de diseminare a știrilor false. CESE salută, în special, finanțarea alocată acestui obiectiv în cadrul programului Orizont 2020 și al programului Orizont Europa.

5. Observații specifice și recomandări

5.1. Termenul pentru consolidarea **grupurilor operative pentru comunicare strategică** este depășit, astfel cum s-a precizat deja în unele avize precedente ⁽⁵⁾. Prin urmare, CESE salută planul privind furnizarea de personal suplimentar și de noi instrumente și susține solicitarea adresată statelor membre de a-și îmbunătăți, atunci când este necesar, și capacitățile naționale în acest domeniu. Având în vedere resursele considerabile disponibile în anumite țări pentru generarea dezinformării, se pare că UE are nevoie de un răspuns adecvat; sporirea preconizată a resurselor grupurilor operative pentru comunicare strategică poate fi considerată, astfel, doar un prim pas în vederea dezvoltării lor viitoare.

5.2. CESE este de acord că mandatul Grupului operativ East StratCom ar trebui menținut și că mandatul celorlalte două grupuri operative („Balcanii de Vest” și „Sud”) ar trebui revizuit, având în vedere că activitățile de dezinformare din regiunile respective au luat amploare și sunt tot mai importante. CESE îndeamnă statele membre să contribuie la activitatea grupurilor operative pentru comunicare strategică prin trimiterea de experți naționali. Numai în aceste condiții sistemul de alertă timpurie poate fi cu adevărat eficient.

5.3. De asemenea, CESE salută măsurile atât de necesare pentru asigurarea unor alegeri europene libere și corecte și recomandarea privind impunerea de sancțiuni atunci când este necesar, inclusiv în cazul utilizării ilegale a **datelor cu caracter personal** pentru a influența rezultatul alegerilor. De asemenea, salută buna cooperare cu SUA, NATO și Norvegia și solicită ca rolul important al Regatului Unit să fie menținut, indiferent dacă Brexitul va avea sau nu loc. Statele membre trebuie să dea dovadă de **solidaritate** în lupta împotriva dezinformării.

5.4. Planul de acțiune este însoțit de un raport privind progresele înregistrate ⁽⁶⁾ cu privire la diferitele acțiuni, în special în ceea ce privește **Codul de bune practici**, care reprezintă un angajament voluntar al platformelor de comunicare socială și al agențiilor de publicitate. Potrivit Codului de bune practici, companiile de internet sunt obligate să reducă veniturile pentru conturile și site-urile internet care prezintă informații înșelătoare, să elimine conturile false și boții, să acorde prioritate surselor de știri de încredere și să îmbunătățească transparența finanțării pentru publicitatea politică.

⁽⁵⁾ JO C 440, 6.12.2018, p. 183.

⁽⁶⁾ COM(2018) 794 final.

5.5. CESE salută Codul de bune practici dar, în același timp, are îndoieli cu privire la eficiența acestor acțiuni **voluntare**, îndoieli care au fost, de asemenea, exprimate recent de către Comisie, în cadrul prezentării primului raport elaborat de Google, Facebook, Twitter și Mozilla la 29 ianuarie. Comisia este îndemnată să propună acțiuni suplimentare, inclusiv acțiuni cu caracter de **reglementare**, precum impunerea de sancțiuni, în cazul în care contramăsurile împotriva unor conturi false nu sunt puse în aplicare suficient de rapid sau atunci când punerea în aplicare a altor părți ale Codului de bune practici continuă să fie nesatisfăcătoare.

5.6. CESE solicită urgent întreprinderilor private să înceapă să considere plasarea de conținuturi publicitare care contribuie la răspândirea dezinformării pe platformele online drept un comportament lipsit de etică și iresponsabil și le îndeamnă să ia măsuri pentru a-l împiedica.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHIER

**Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea comună către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European, Comitetul Regiunilor și Banca Europeană de Investiții:
„Conectarea Europei cu Asia – Elementele constitutive pentru o strategie a UE”**

[JOIN(2018) 31 final]

(2019/C 228/14)

Raportor: **Jonathan PEEL**

Sesizare	Comisia Europeană, 14.12.2018
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	26.2.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	133/2/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută publicarea Comunicării comune „Conectarea Europei cu Asia – Elementele constitutive pentru o strategie a UE” ⁽¹⁾, publicată de Comisie împreună cu Înalțul Reprezentant al UE la 19 septembrie 2018.

1.1.1. Această inițiativă este cât se poate de oportună. Ordinea mondială trece printr-un proces de schimbare în cel mai alert ritm din ultimii aproape treizeci de ani, ordinea comercială internațională postbelică este supusă unor provocări semnificative, balanța puterii economice mondiale se înclină spre est și puterea de cumpărare la nivel mondial a Asiei se află într-o creștere exponențială.

1.2. Cu toate acestea, CESE consideră că oportunitatea reprezentată de comunicare a fost ratată în mod clar. Comitetul constată cu profundă îngrijorare un număr de lacune strategice semnificative. Nu sunt reflectate în document realități esențiale de natură economică și geopolitică. Se pare că există un nivel limitat de ambiție și un nivel scăzut de gândire vizionară proaspătă. Nu s-a profitat de această ocazie pentru a da o profunzime reală viziunii asupra dezvoltării viitoare a relațiilor dintre UE și Asia și a legăturilor dintre ele și nu se recunoaște în mod clar marea diversitate sau complexitate a acestui aspect.

1.2.1. Nu există nicio foaie de parcurs și nicio indicație fermă cu privire la obiectivele strategice ale UE, indiferent dacă acestea sunt complementare sau competitive.

1.2.2. CESE se întreabă de ce sunt atât de puține sau chiar lipsesc cu desăvârșire trimerile la multe evoluții recente, extrem de importante, care afectează atât UE, cât și Asia. De exemplu:

- nu există nicio încercare de a identifica sau analiza măcar una dintre provocările strategice majore cu care se confruntă Europa în relațiile sale viitoare cu Asia;
- nu există nicio încurajare sau examinare a conectivității sau a chestiunilor legate de investițiile dirijate de Asia, în ansamblu sau în parte, în direcția Europei;
- nu există nicio referire la principalele acorduri comerciale sau de parteneriat economic încheiate între UE și principalele țări din Asia, care fie sunt deja în vigoare, fie în curs de desfășurare: suntem uimiți de omiterea oricărei trimiteri la recentul APE UE-Japonia, cel mai semnificativ acord (aflat în vigoare, în prezent);
- în ceea ce privește legăturile dintre persoane, nu se face referire la dialogul existent al societății civile UE-Asia, în special la organismele-pilot de monitorizare ale societății civile înființate în cadrul acestor acorduri comerciale;

⁽¹⁾ JOIN(2018) 31 final

- nu există nicio încercare de a evalua rolul potențial al societății civile, în ciuda rolului său activ în monitorizarea acordurilor de liber schimb, în special dată fiind tradiția lor limitată în Asia;
- nu există nicio încercare de a examina aspectele sociale, deși sunt adesea un subiect-cheie pentru aceste organisme – inclusiv implementarea convențiilor esențiale ale OIM, promovarea egalității de gen (obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 5) sau chiar drepturile omului;
- nu există nicio mențiune cu privire la inițiativa „O centură, un drum” (BRI) din China – deși BRI nu vizează în mod direct doar Europa, ci și fiecare țară din Asia, și propune un sprijin financiar, comercial și de infrastructură concret;
- nu este deloc abordată posibilitatea ca BRI să implice datorii mari, fără însă a crea numeroase locuri de muncă noi, și nu sunt analizate oportunitățile sau provocările strategice potențiale pentru Europa;
- nu există nicio încercare, alta decât una în trecut, de a analiza Strategia UE privind Asia Centrală și nici modul în care aceasta este afectată de jocul strategic de putere din zonă, care implică China, Federația Rusă și multe altele, inclusiv Iran și India;
- nu există nicio referire la Uniunea Economică Eurasiatică, înființată de Rusia și care include atât țări europene, cât și din Asia Centrală, cu ambiții de extindere suplimentară, și nu există nicio evaluare a acestei uniuni;
- nu există nicio referire la gestionarea cererii de energie și la interesele concurente pentru resursele vaste de hidrocarburi găsite în Asia Centrală, în afară de trimiterea la „[sprijinirea interconexiunilor] energetice dintre și cu partenerii din Asia”;
- nu se face referire la inițiativele de conectivitate actuale din domeniul transporturilor sau al energiei, cum ar fi Comisia interguvernamentală pentru Coridorul de transport Europa-Caucaz-Asia (TRACECA) ⁽²⁾;
- nu există nicio încercare de a corela transportul și nevoia de infrastructură în regiune cu, de exemplu, ODD 9, care se referă la infrastructură;
- de asemenea, sunt consemnate puține elemente cu privire la provocările cu care se confruntă atât UE, cât și Asia, în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor care decurg din Acordul de la Paris privind schimbările climatice, în special cu referire la poluarea mediului;
- nu se face nicio referire la riscul tot mai mare de conflict armat, mai ales la utilizarea tehnologiei spațiale și a celei digitale, sau la necesitatea unui dialog cu țările asiatice în acest domeniu;
- nu se vorbește despre modalitatea optimă de colaborare cu țările asiatice pentru a sprijini organizațiile internaționale, în special Organizația Mondială a Comerțului;
- există doar o mențiune în trecut la India, în pofida dimensiunii și a potențialei sale puteri – și doar una la Iran, care devine un jucător din ce în ce mai important în regiune.

1.3. Totuși, CESE salută accentul pus pe conectivitatea durabilă, cuprinzătoare și bazată pe norme, în această comunicare. Se subliniază, în mod corect, că este important să se promoveze „o economie circulară, emisii reduse de gaze cu efect de seră și un viitor în care să se asigure reziliența la schimbările climatice, în scopul de a se atinge obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) și obiectivele stabilite în Acordul de la Paris privind schimbările climatice”.

1.4. CESE consideră că este imperios necesar ca UE să formuleze un răspuns oficial la inițiativa „O centură, un drum”.

1.4.1. Mulți se așteptau ca această comunicare să reprezinte o parte esențială a răspunsului UE la inițiativa „O centură, un drum”, dar aceasta nu este menționată. La origine, inițiativa „O centură, un drum” era denumită „Centura economică a Drumului Mătăsii” – „Drumul Mătăsii” fiind traseul istoric de conectivitate UE-Asia. UE are deja un parteneriat strategic cu China. Inițiativa „O centură, un drum” pare să consolideze conexiunile efective dintre Asia și Europa: comunicarea este mult mai nebuloasă.

⁽²⁾ www.traceca-org.org/ro/traceca

1.4.2. CESE atrage atenția asupra legăturii specifice făcute de Comisia pentru afaceri externe a Parlamentului European ⁽³⁾ între inițiativa „O centură, un drum” și „formatul” „16 + 1” între China și 16 țări din Europa Centrală și de Est (inclusiv 11 state membre). Raportul respectiv exprima teama că angajamentul chinez de a investi 3 miliarde USD în infrastructura din aceste țări „ar putea crea datorii importante pentru guvernele europene [respective] la băncile chineze de stat [...] și puține locuri de muncă în Europa”. Comunicarea pune un accent deosebit pe viabilitatea fiscală și finanțarea inovatoare, dar ignoră această preocupare.

1.4.3. Comitetul consideră că este esențial să se stabilească o legătură formală între BRI și obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD). Comunicarea pune accent pe ODD. Masa rotundă UE-China, la care participă atât CESE, cât și Consiliul Economic și Social din China (CESC), a susținut de două ori această legătură în cadrul unor reuniuni recente.

1.4.4. Inițiativa „O centură, un drum” trebuie să acționeze în ambele sensuri. CESE este de acord cu Camera de Comerț a UE în China (EUCCC) că viitorul inițiativei depinde de circulația bidirecțională a comerțului și a investițiilor. Pentru acest lucru, va fi nevoie ca China să-și deschidă piețele. Și întreprinderile UE și-au exprimat îngrijorarea, făcând apel la o mai mare informare și transparență înainte de a se putea implica în proiecte bazate pe inițiativa „O centură, un drum”. Aceste preocupări sunt relevante și în context panasiatic.

1.5. CESE recomandă cu fermitate să se aloce mult mai multe resurse relațiilor UE cu Asia, care găzduiește, așa cum subliniază SEAE, „până la două treimi din populația săracă a lumii”. În comparație cu proporția mult mai mare din bugetul pentru dezvoltare al UE, care merge către Africa și America Latină, resursele alocate țărilor asiatice, mult mai sărace, sunt insuficiente.

1.6. În opinia Comitetului, Comisia Europeană ar trebui să extindă instrumentele de politică economică externă, sprijinind întreprinderile și, mai ales, consorțiile europene (element deja valabil pentru Africa), sub auspiciile InvestEU, care să acopere Asia și alte părți ale lumii. Un astfel de sprijin ar trebui acordat cu respectarea drepturilor lucrătorilor în cadrul procedurilor de achiziții publice și în țările terțe care beneficiază de investiții străine.

1.7. Secțiunea privind energia este foarte scurtă. Comitetul solicită valorificarea pe deplin a experienței considerabile a UE în consolidarea cooperării, cu scopul îmbunătățirii eficienței energetice și al dezvoltării de surse regenerabile de energie. De asemenea, menționăm că nu există nicio referire la diferitele interese concurente pentru resursele vaste de hidrocarburi găsite în Asia Centrală și regretăm că nu se face nicio referire nici la apă, un alt bun extrem de important și de vital din punct de vedere strategic, potențial periculos.

1.8. CESE salută observațiile pe care comunicarea le face cu privire la conectivitatea digitală și pledează mai ales pentru „un mediu TIC pașnic, sigur și deschis, în același timp cu abordarea amenințărilor la adresa securității cibernetice și la protejarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale online, inclusiv protecția datelor cu caracter personal”. Cu toate acestea, este extrem de dezamăgitor că nu se spune nimic despre modul în care trebuie să fie tratate țările europene sau asiatice care au abordări foarte diferite față de aceste probleme.

1.9. CESE a citit cu surprindere doar că UE „ar trebui să acționeze pentru conectarea cadrului rețelei transeuropene de transport bine conectate (TEN-T) cu rețelele din Asia”: reiterăm recomandarea pe care am făcut-o pentru prima dată în 2011 ⁽⁴⁾, de a alinia pe deplin coridoarele propuse de transport ale Chinei și ale UE, în special infrastructura feroviară, acolo unde este posibil.

1.9.1. De asemenea, CESE reiterează recomandarea din 2015 ca UE să depună mai multe eforturi pentru obținerea unor rezultate din partea TRACECA, „pentru a accelera dezvoltarea unui lanț de infrastructuri durabile, care să asigure căi de transport multimodal (în special infrastructură feroviară și rutieră) prin legarea acestui coridor cu rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T)”.

2. Context: importanța Asiei pentru UE

2.1. CESE se bucură că este unul dintre destinatarii expliciti ai Comunicării comune intitulată „Conectarea Europei cu Asia – Elementele constitutive pentru o strategie a UE”, publicată cu puțin timp înaintea celui de al 12-lea Summit ASEM ⁽⁵⁾ de la Bruxelles, din octombrie 2018.

2.2. Această inițiativă de a stabili o strategie eurasiatică de conectivitate vine într-un moment cât se poate de oportun. Lumea trece printr-o schimbare fundamentală, structurală. Puterea economică și de cumpărare a estului crește accelerat; ordinea comercială mondială este supusă celei mai mari provocări de până în prezent, dată fiind impunerea tarifelor de import unilaterale de către administrația SUA, ceea ce reprezintă o piatră de încercare pentru OMC; UE trece printr-o provocare internă fără precedent, multe țări trec și ele printr-o schimbare internă gravă (de exemplu, Regatul Unit și Turcia) sau se reafirmă (Rusia sau Iranul).

⁽³⁾ PE 2017/2274(INI), 11 iulie 2018.

⁽⁴⁾ Avizele CESE privind „Contribuția societății civile la revizuirea strategiei UE privind Asia Centrală” (JO C 242, 23.7.2015, p. 1) și „Rolul UE și relațiile sale cu Asia Centrală și contribuția societății civile” (JO C 248, 25.8.2011, p. 49).

⁽⁵⁾ Reuniunea Asia-Europa include 30 de țări din Europa și 21 de țări din Asia.

2.2.1. Conectivitatea UE-Asia există de milenii. Înainte de descoperirea rutei maritime în 1497, legătura se concretiza în primul rând prin ceea ce este în prezent cunoscut sub denumirea de Drumurile Mătăsii. Această legătură însemna mult mai mult decât comerțul, cuprinzând toate deplasările care implicau bunuri, idei și popoare, de la interacțiunea culturală, medicinală și religioasă, până la accesul la resurse-cheie și inovații tehnologice. Din Asia, rutele către vest implicau și accesul în Africa; astăzi, prin inițiativa chineză „O centură, un drum”, se reiau aceste rute.

2.3. Patru țări de o importanță majoră din Asia se află printre primii zece parteneri comerciali ai UE, și anume China, Japonia, Republica Coreea și India. Alte șapte țări din Asia apar printre primii treizeci. Dintre acestea, UE a negociat deja acorduri importante de liber schimb (ALS) sau acorduri de parteneriat economic (APE) cu Republica Coreea (nr. 8), care a intrat în vigoare în 2011, cu Japonia (nr. 6), aflat în prezent în vigoare, cu Singapore (nr. 14) și cu Vietnam (nr. 19), în cazul cărora mai este nevoie de aprobarea PE. Negocierile pentru acorduri de liber schimb ale UE cu Indonezia (nr. 29), Malaysia (nr. 21) și Thailanda (nr. 24) și cu alte țări ASEAN fie sunt în curs de desfășurare, fie stagnează.

2.3.1. Toate ALS sau APE semnate includ un capitol solid privind comerțul și dezvoltarea durabilă, care vizează rolul activ de monitorizare al societății civile și în care și CESE, la rândul său, este puternic implicat (subiect acoperit pe larg în alte avize recente ale CESE ⁽⁶⁾). Au fost semnate, de asemenea, acorduri separate privind protejarea investițiilor, atât cu Singapore, cât și cu Vietnam, dar nu s-a ajuns încă la un acord cu Japonia.

2.3.2. La rândul lor, negocierile cu China (nr. 2) pentru un acord de investiții cuprinzător și autonom au început în 2013, dar progresele sunt lente: cea de a 20-a etapă a negocierilor se află în desfășurare. Deși au demarat în 2007, negocierile pentru un acord de liber schimb cu India (nr. 9) stagnează din 2013.

2.3.3. CESE constată cu mare surpriză că această comunicare nu face nicio referire la aceste acorduri sau negocieri.

2.4. Asia reprezintă aproximativ 60 % din populația mondială, circa 35 % din exporturile UE și 45 % din importurile sale. Pe lângă partenerii industrializați cu venituri ridicate și economii emergente dinamice, aici trăiesc de asemenea, „două treimi din săracii lumii”, după cum arată site-ul web al SEAE ⁽⁷⁾. Aici se afirmă că, „prin urmare, cooperarea pentru dezvoltare rămâne printre principalele priorități pe agenda UE” în relația cu Asia, cu o sumă alocată de peste 5 miliarde EUR, adăugându-se că „se implementează în comun politici pentru a aborda provocările comune, cum ar fi schimbările climatice, dezvoltarea durabilă, securitatea și stabilitatea, guvernarea și drepturile omului, precum și prevenirea și capacitatea de răspuns la dezastre naturale și umane”. Or, sumele alocate pentru Africa și America Latină sunt comparativ mult mai mari.

2.5. Dat fiind că Asia acoperă o mare diversitate de popoare și culturi, nu există nicio soluție universală, care să se aplice tuturor. Asia nu poate oglindi deloc realitatea UE. Drepturile omului și abordarea problemelor sociale diferă enorm de la o regiune asiatică la alta. În afară de puterile economice din Asia de Est și India (unde dezvoltarea economică mai are încă de împlinit așteptări), țările diferă foarte mult între ele. Chiar și membrii Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN) variază, de la Singapore la cele trei țări cel mai puțin dezvoltate, Myanmar/Birmania, Laos și Cambodgia.

2.6. La rândul său, Comitetul a întocmit recent mai multe avize care aveau printre teme Asia, în special în ceea ce privește comerțul UE și negocierile privind investițiile, precum și două avize privind Asia Centrală ⁽⁸⁾, al doilea fiind elaborat în 2015, la cererea Letoniei, care deținea Președinția UE în acel moment.

3. Observații generale: elemente constitutive?

3.1. Deși cam general, accentul pus de comunicare pe conectivitatea durabilă, cuprinzătoare și bazată pe norme este bine-venit. Aceasta include protecția mediului, siguranța și securitatea, drepturile sociale și individuale, precum și necesitatea unei concurențe loiale și transparente. În comunicare se subliniază și că este important să se promoveze „o economie circulară, emisii reduse de gaze cu efect de seră și un viitor în care să se asigure reziliența la schimbările climatice, în scopul de a se atinge obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) și obiectivele stabilite în Acordul de la Paris privind schimbările climatice”.

3.2. CESE ar fi profund îngrijorat dacă toate acestea nu ar fi menționate clar, nu în ultimul rând pentru că aceste teme de bază au fost subliniate și dezvoltate încă din Comunicarea Comisiei privind comerțul din 2006, „Europa globală”. Aceasta a urmărit să garanteze că beneficiile liberalizării comerțului și valorile europene „sunt transmise cetățenilor. Așa cum urmărim dreptatea socială și coeziunea pe plan intern, tot așa ar trebui să încercăm să ne promovăm valorile, inclusiv standardele sociale și de mediu și diversitatea culturală, în întreaga lume” ⁽⁹⁾. Aceste teme au fost dezvoltate de Comunicarea din 2015, intitulată „Comerț pentru toți” ⁽¹⁰⁾.

⁽⁶⁾ În special avizele privind (i) Rolul grupurilor consultative interne în monitorizarea punerii în aplicare a acordurilor de liber schimb, (ii) Comerț pentru toți: Către o politică comercială și de investiții mai responsabilă (JO C 264, 20.7.2016, p. 123) și (iii) Capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă din acordurile de liber schimb încheiate de UE (JO C 227, 28.6.2018, p. 27).

⁽⁷⁾ https://eeas.europa.eu/regions/asia/334/asia_en

⁽⁸⁾ Cf. nota de subsol 4.

⁽⁹⁾ COM(2006) 567 final punctul 3.1 subpunctul (iii).

⁽¹⁰⁾ COM(2015) 497 final

3.3. Prin urmare, susținem cu tărie premisa de bază a comunicării comune, al cărei ton este exortativ. În pofida acestui fapt, se pare că există o deconectare majoră de la multe evoluții recente din Asia, în special cele care, în timp, pot deveni provocări strategice pentru Europa însăși. Astfel de evoluții variază de la inițiativa „O centură, un drum”, până la Organizația pentru Cooperare de la Shanghai (OSC) și interconectivitatea crescută dintre Rusia, China, Asia Centrală, Turcia, Iran și chiar India, în special în domeniul energiei și al transporturilor.

3.3.1. Este foarte dezamăgitor că nu s-a profitat de oportunitatea de a da o profunzime reală viziunii asupra dezvoltării viitoare a relației dintre UE și Asia și a conectivității lor. Nu există nicio analiză care să arate ce doresc țările asiatice, la rândul lor, de la UE: investiții, piețe sau ajutor pentru consolidarea capacităților? Documentul pare a fi o listă de „elemente constitutive” care sunt deja în vigoare și nu stabilește o măsură a ambiției cu privire la ceea ce ar dori UE să construiască, în mod pozitiv, pentru viitor. Se pare că nu există decât puțină gândire vizionară proaspătă, în special gândire neconvențională.

Poate că nu acesta a fost obiectivul comunicării comune, dar considerăm că foarte multe oportunități-cheie au fost ratate. Acestea au fost deja prezentate în amănunt mai sus.

4. Conectivitatea

4.1. Tema de bază a comunicării este conectivitatea. Aceasta urmează definiția stabilită la Reuniunea la nivel ministerial a ASEM din noiembrie 2017. În pofida faptului că vizează, la rândul său, summitul din 2018, ASEM nu este analizată. Conectivitatea acoperă aici o gamă foarte largă de aspecte, separate în șase domenii specifice. Acestea includ infrastructura feroviară, rutieră, aeriană și maritimă, infrastructura pentru energie (electricitate, gaz), TIC, inteligența artificială și rețelele inteligente, precum și relațiile comerciale și de investiții, pe lângă dimensiunea-cheie a interconectării persoanelor.

4.2. La „conectivitatea durabilă”, comunicarea adaugă „viabilitatea din punct de vedere fiscal”, extinsă într-o secțiune ulterioară ca „parteneriate internaționale în materie de finanțare” și acoperită în detaliu. Deși include o referire la Banca Asiatică de Investiții în Infrastructură (AIIB), neagreată de Statele Unite, nu există nicio referire la îngrijorarea pe care a manifestat-o PE ⁽¹⁾ cu privire la faptul că „Inițiativa chineză 16 + 1” creează datorii mari și puține locuri de muncă în Europa, iar aceste efecte nu s-ar opri și chiar nu se opresc la granițele UE. Aceasta, în urma angajamentului Chinei, asumat în cadrul Summitului „16 + 1” din 2017, de a investi 3 miliarde USD în infrastructura din aceste 16 țări europene, PE subliniind că astfel de proiecte „nu trebuie atribuite prin licitații netransparente”.

4.2.1. Parlamentul European a solicitat statelor membre să lucreze mult mai îndeaproape pentru a se asigura că nu se „compromit interesele naționale și europene pentru un sprijin financiar pe termen scurt”. Această preocupare generală își găsește un ecou în propunerea UE de stabilire a unui cadru pentru examinarea investițiilor străine directe în Uniunea Europeană ⁽¹²⁾.

4.2.2. Comitetul observă că, deși pentru Africa există instrumente prin care UE sprijină întreprinderile și consorțiile europene, acestea nu există în cazul conexiunilor dintre Asia și Europa. Nu în ultimul rând, având în vedere că aceste întreprinderi sunt dezavantajate în comparație cu cele chineze (sprijinite de BRI), considerăm că Comisia trebuie să extindă acum politica adoptată pentru Africa și că InvestEU trebuie extins pentru a acoperi riscurile de investiții atât în Asia, cât și în alte părți ale lumii. Un astfel de sprijin ar trebui acordat cu respectarea drepturilor lucrătorilor în cadrul procedurilor de achiziții publice și în țările terțe care beneficiază de investiții străine.

4.3. „Conectivitatea cuprinzătoare” cuprinde, la rândul său, conectivitatea în domeniul transporturilor, al energiei și conectivitatea digitală. În ceea ce privește conectivitatea digitală, secțiunea 3.2 din comunicare se referă la conexiunile de rețele de mare capacitate, la accesul universal și la prețuri abordabile la internet și la „un mediu TIC pașnic, sigur și deschis, precum și la abordarea amenințărilor la adresa securității cibernetice și la protejarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale online, inclusiv protecția datelor cu caracter personal”. Cu toate acestea, nu se spune nimic despre modul în care ar trebui să se procedeze cu acele țări care adoptă abordări foarte diferite pentru aceste probleme.

4.4. În ceea ce privește transportul, comunicarea subliniază că 70 % din schimburile comerciale se desfășoară pe cale maritimă și 25 % pe cale aeriană, în mod inevitabil, date fiind distanțele implicate. Totuși, observăm că, în legătură cu formalitățile vamale, se pare că nu a fost luat în considerare Acordul OMC privind facilitarea comerțului, care a intrat în vigoare în februarie 2017.

4.4.1. Comunicarea recunoaște că potențialul de creștere în domeniul transporturilor este substanțial, subliniind că „transportul feroviar rămâne relativ marginal”. Transportul maritim este mult mai potrivit pentru multe țări din Asia și o navă poate transporta de până la 200 de ori mai multe containere decât un tren. Transportul maritim este însă o problemă globală, nu una asiatică. Se adaugă că „transportul rutier are relevanță, de obicei, pe distanțe medii [...] și ca rețea de transport secundară”. Dar de ce nu există nicio mențiune cu privire la CIG TRACECA ⁽¹³⁾?

⁽¹¹⁾ Cf. nota de subsol 3.

⁽¹²⁾ COM(2017) 487 final

⁽¹³⁾ Cf. nota de subsol 2.

4.4.2. O recomandare-cheie pentru avizul CESE din 2015 pe tema Asiei Centrale ⁽¹⁴⁾ a fost ca UE să depună mai multe eforturi pentru obținerea unor rezultate din partea TRACECA, „pentru a accelera dezvoltarea unui lanț de infrastructuri durabile, care să asigure căi de transport multimodal (în special infrastructură feroviară și rutieră) prin legarea acestui coridor cu rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T)”.

4.4.3. CESE a subliniat că „pentru UE, TRACECA rămâne o inițiativă importantă. Acesta este un program internațional de consolidare a relațiilor economice, a comunicării în materie de comerț și transporturi din bazinul Mării Negre către Caucazul de Sud și Asia Centrală pe baza sistemelor de transport existente, prin voința politică și aspirațiile comune ale celor 13 state membre ale sale”. Dacă există probleme de corupție în acest sens, ele trebuie abordate direct.

4.4.4. De asemenea, CESE este surprins să vadă doar propunerea că UE „ar trebui să acționeze pentru conectarea cadrului rețelei transeuropene de transport bine conectate (TEN-T) cu rețelele din Asia”. Avizul nostru din 2015 a reiterat „recomandarea din 2011, potrivit căreia coridoarele de transport propuse ale UE și Chinei trebuie pe deplin armonizate, în primul rând, când este posibil, la nivelul infrastructurii feroviare”. CESE reiterează din nou această recomandare în 2019.

4.4.5. Avizul respectiv consemna și că „[c]onstruirea unei infrastructuri feroviare strategice și rutiere moderne și interoperabile de-a lungul «Drumului Mătăsii» prezintă un interes major pentru China, UE și Rusia. Integrarea cu succes a acestei regiuni printr-o infrastructură modernă și fiabilă ar trebui să ofere o oportunitate importantă nu doar pentru o mai mare integrare economică regională, ci și pentru promovarea mobilității persoanelor și a schimburilor multiculturale, producând, la rândul său, un mediu mai bun pentru dezvoltarea statului de drept și a democrației”. Având în vedere ODD 9 (Construirea unei infrastructuri flexibile, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovării), acest lucru devine și mai urgent.

4.4.6. De asemenea, regretăm că nu există nicio mențiune cu privire la extinderea legăturilor rutiere și feroviare către India și Asia de Sud-Est, în ciuda volumului considerabil de construcții recente de drumuri atât în Asia Centrală, cât și în Iran. Abandonarea de către SUA a acordului JCPOA ⁽¹⁵⁾ poate fi un factor-cheie aici.

4.5. Secțiunea privind conectivitatea în domeniul energiei (3.3) este foarte scurtă. Conform unei recomandări anterioare a CESE, „viabilitatea legăturilor UE cu importanțele rezerve potențiale de energie din Asia Centrală trebuie să se bazeze pe considerente practice și economice. UE are toate motivele să participe la dezvoltarea sectorului energetic din aceste țări, în principal pentru că rezervele lor oferă Europei surse de energie suplimentare și complementare (dar nu alternative), deși furnizarea acestora se lovește de o serie de probleme de tranzit și de transport. Cu toate acestea, este important să se evite orice posibilă neînțelegere cu China, în contextul interesului comun de a crește aprovizionarea cu energie din Asia Centrală”.

4.5.1. CESE reiterează din nou recomandarea privind „valorificarea experienței considerabile a UE în consolidarea cooperării cu scopul îmbunătățirii eficienței energetice și al dezvoltării de surse regenerabile de energie, dat fiind că există un semnificativ potențial neexploatat în regiune”.

4.5.2. CESE observă cu surprindere că apa nu este menționată, deși este un bun vital pentru o mare parte din Asia, cu un real potențial de conflict. Gospodărirea apei, la fel ca durabilitatea mediului, este deosebit de importantă, în special utilizarea eficientă a apei și risipa de apă.

4.5.3. Schimbările climatice vor agrava deficitul de apă. Un risc de conflict există deja în Asia Centrală, între țările care dispun de apă, dar fără resurse de hidrocarburi suficiente, și cele care dispun de petrol și gaz, dar nu și de apă. Chestiunea construirii potențiale de baraje pe principalele râuri, cum ar fi bazinul Mekong, rămâne o preocupare nesoluționată, în timp ce și topirea „celui de-al treilea pol”, calota glaciară din Himalaya, poate reprezenta o provocare deosebită.

5. Inițiativa „O centură, un drum” și reflecții mai generale privind relațiile UE-Asia

5.1. CESE nu va fi singurul surprins că această comunicare nu a menționat inițiativa „O centură, un drum”: mulți se așteptau ca ea să reprezinte o parte esențială a răspunsului Europei.

5.1.1. Atunci când a fost lansată pentru prima dată la Astana, în 2013, de către președintele Xi, această inițiativă a fost denumită „O centură economică a Drumului Mătăsii” – „Drumurile Mătăsii” reprezintă traseul istoric de conectivitate UE-Asia.

5.1.2. Inițiativa a fost susținută inițial printr-un fond de 16,3 miliarde USD, dar această sumă a crescut considerabil: în prezent, se alocă bani reali. Neurmărind doar construirea unor legături mai strânse cu Europa, inițiativa în discuție a făcut parte dintr-o viziune mai largă, menită să extindă cooperarea regională dintre China și alte țări asiatice, precum și cu Africa, să consolideze conectivitatea regională, să aprofundeze relațiile comerciale și economice și să extindă legăturile dintre persoane. Acum, își propune să consolideze comerțul și infrastructura, implicând peste șaptezeci de țări, pe cale terestră și maritimă, aducând investiții, dezvoltare, conectivitate financiară și interconectarea persoanelor – un semnal puternic al dorinței Chinei de a juca un rol mai important la nivel global, deși multe state (inclusiv India și Japonia) au preocupări legate de implicațiile politice și financiare.

⁽¹⁴⁾ Cf. nota de subsol 4.

⁽¹⁵⁾ Planul comun de acțiune cuprinzător semnat în 2015 cu Iran.

5.1.3. Comitetul consideră că este imperios necesar ca UE să adreseze un răspuns oficial la inițiativa „O centură, un drum”. Parteneriatul strategic UE-China este important. În timp ce inițiativa „O centură, un drum” își propune să ofere conexiuni reale în domeniul infrastructurii, al transporturilor și al comerțului, oferta comunicării este mult mai imprecisă. Dorește UE ca, pe viitor, toate drumurile să poată duce la Beijing, mai degrabă decât la Roma?

5.2. Inițiativa „O centură, un drum” reprezintă un factor-cheie pentru conectivitatea UE-ASIA. S-a făcut deja referire la preocupările formulate de PE. La rândul său, Camera de Comerț a UE în China (EUCCC) a subliniat că inițiativa „O centură, un drum” trebuie să fie un instrument bidirecțional, declarând că viitorul său „depinde de circulația bidirecțională a comerțului și a investițiilor, ceea ce va impune Chinei să își deschidă piețele”.

5.2.1. EUCCC consideră că succesul BRI „se va manifesta în mare măsură prin piețe deschise, comerț echilibrat, transparență și reciprocitate”. Se subliniază nevoia de infrastructură robustă pe care o resimte Asia, ca și alte părți, afirmând că „o conectivitate îmbunătățită poate avea o contribuție majoră la creșterea economică, prin urmare o astfel de abordare este în interesul tuturor participanților la acest proiect ambițios”. EUCCC solicită implementarea unor „procese de achiziții publice transparente” „care vor permite societăților europene și chineze și, în special, societăților private, să concureze în condiții echitabile, proiectele fiind alocate celor mai puternici ofertanți. Dacă nu se va proceda astfel, probabil se va ajunge la irosirea fondurilor și la falimentarea proiectelor” ⁽¹⁶⁾.

5.2.2. Comunicarea (secțiunea 5.3) vorbește și despre „condiții de concurență echitabile pentru întreprinderi”. Întreprinderile din UE și-au exprimat și ele îngrijorarea, solicitând o mai mare transparență și o implicare mai profundă a întreprinderilor într-o etapă incipientă în proiectele din cadrul inițiativei „O centură, un drum”, pentru a permite diligența necesară și evaluarea viabilității comerciale și, de asemenea, pentru a se asigura că se aplică o economie de piață bazată pe norme și achiziții publice nediscriminatorii.

5.3. Comunicarea pune accent pe ODD. CESE crede că este esențial să se creeze o legătură formală între ODD și inițiativa „O centură, un drum”. Declarația comună a Mesei rotunde UE-China din 2017 ⁽¹⁷⁾ „subliniază că punerea în aplicare a inițiativei «O centură, un drum» ar trebui să contribuie la realizarea Agendei ONU pentru 2030 și a obiectivelor de dezvoltare durabilă și la punerea în aplicare a Acordului de la Paris privind schimbările climatice”.

5.3.1. În Declarația comună din 2018 ⁽¹⁸⁾ se afirmă în continuare că „în ceea ce privește inițiativele importante în materie de infrastructură, în calitate de parteneri comerciali și de investiții importanți, UE și RPC ar trebui să coreleze în continuare dezvoltarea și punerea în aplicare a unor inițiative majore cu aprofundarea cooperării în domenii precum comerțul, facilitarea investițiilor, comerțul electronic, conectivitatea, infrastructura, IT, energia, contactele dintre persoane și în alte domenii”. Se adaugă că autoritățile din ambele părți ar trebui „să se asigure că toate inițiativele și proiectele comune sunt considerate durabile din punct de vedere fiscal și ecologic și că, prin urmare, contribuie la realizarea ODD”. În declarație se mai subliniază că „atât Agenda 2030, cât și Acordul de la Paris evidențiază nevoile deosebite de infrastructură la nivel mondial și constată că toate ODD trebuie să fie luate în considerare în contextul inițiativei «O centură, un drum» și al Strategiei privind conectivitatea dintre UE și ASIA”.

5.3.2. Masa rotundă a conchis „că, pentru ca proiectele majore să fie benefice pentru ambele părți, este necesar ca ele să ofere avantaje reciproce și să fie transparente, interoperabile, reciproce și durabile, bazate pe consultare, contribuție și avantaje comune”.

5.4. În ceea ce privește considerațiile mai generale privind conectivitatea asiatică a UE, este clar că multe dintre aspectele relevante pentru BRI au o aplicare mult mai largă. De exemplu, comunicarea pune accentul pe obiectivele de dezvoltare durabilă, dar acest lucru nu este detaliat în profunzime. Printre cele mai relevante ODD, nu doar pentru BRI, ci și pentru conectivitatea panasiatică, se numără:

- Obiectivul 6 (Apă curată și salubritate);
- Obiectivul 7 (Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri rezonabile, din surse sigure, durabile și moderne);
- Obiectivul 9 (Construirea unei infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovării);
- Obiectivul 8 (Promovarea unei creșteri economice favorabile incluziunii și durabile, a ocupării forței de muncă, precum și a muncii decente pentru toți); și
- Obiectivul 14 (Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine).

5.4.1. Multe alte ODD trebuie, de asemenea, să fie luate în considerare, în special Obiectivul 5 (Realizarea egalității de gen), Obiectivul 11 (Orașe și localități durabile), Obiectivul 12 (Asigurarea unor modele de consum și de producție durabile) și Obiectivul 15 (Gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării și stoparea degradării solurilor și refacerea acestora, precum și combaterea declinului biodiversității).

⁽¹⁶⁾ Așa cum s-a reafirmat la 27 mai 2017.

⁽¹⁷⁾ Cea de a 15-a Masă rotundă UE-China

⁽¹⁸⁾ Cea de a 16-a Masă rotundă UE-China

5.5. Comunicarea pune, pe bună dreptate, un accent deosebit pe „conectivitatea bazată pe norme”. Aici OMC are un rol semnificativ, în prezent amenințat de administrația Trump din SUA. O sarcină-cheie a OMC este de a promova transparența în comerțul internațional, în special prin intermediul sistemului său de „evaluare *inter pares*”, prin care practicile comerciale ale membrilor săi sunt reexamineate în mod periodic. OMC este forumul potrivit în cadrul căruia ar trebui să fie tratate preocupări precum cele ale SUA față de China, inclusiv dumpingul și subvențiile ascunse.

5.5.1. Din acest motiv și din multe alte rațiuni geopolitice, având în vedere creșterea exponențială a comerțului pentru un număr mare de state asiatice, sprijinul pozitiv pentru OMC va fi puternic, iar un sprijin asiatic larg va ajuta UE să pledeze pentru OMC, pentru rolul și activitățile-cheie ale acesteia.

5.5.2. O țintă specifică a Obiectivului 17 (Revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă) urmărește să promoveze „un sistem comercial multilateral universal, bazat pe reguli, deschis, nediscriminatoriu și echitabil în cadrul OMC”. Așa cum precizează Declarația ministerială a OMC de la Nairobi, „comerțul internațional poate juca un rol în realizarea unei creșteri durabile, robuste și echilibrate pentru toți”⁽¹⁹⁾, subliniind totodată că acest lucru ar fi mult mai greu fără un mecanism comercial multilateral eficient.

6. Responsabilizarea societății civile

6.1. După cum s-a menționat, există un capitol solid privind comerțul și dezvoltarea durabilă în toate ALS și APE ale UE începând cu anul 2011, cu un rol activ de monitorizare care implică societatea civilă.

6.1.1. Cu toate acestea, rolul și conceptul de societate civilă au semnificații diferite în Asia față de Europa sau față de alte locuri. Insti-tuirea unui forum eficace al societății civile în cadrul ALS UE–Coreea a fost un demers de succes, deși de lungă durată. Introducerea unui mecanism similar între UE și Japonia este în curs de desfășurare, acesta fiind clădit prin contacte fructuoase și aprofundate de lungă durată. Pentru Singapore și pentru Vietnam nu există niciun mecanism actual care să servească drept fundament în urma rati-ficării. Vor urma probabil și alte țări ale ASEAN, în special Indonezia. În ciuda faptului că este emblematică pentru conectivitatea UE cu societatea civilă din Asia, aici comunicarea nu are nimic de spus.

6.2. CESE salută includerea conceptului de interconectare a persoanelor în comunicare. Acest concept se referă în mod specific la „[c]onectivitatea și mobilitatea în rândul studenților, cadrelor didactice universitare și cercetătorilor” (secțiunea 3.4) ca fiind „esențială pentru înțelegerea reciprocă și creșterea economică”, subliniind programul Erasmus și „[acțiunile] din cadrul programului Marie Skłodowska Curie”. Cele mai multe legături între persoane apar prin comerț, turism sau sport; UE a inițiat însă și o gamă largă de iniți-ative de dialog cu China, India și alte țări.

6.2.1. Implicarea tinerilor, în special prin programe de educație și de schimb, este deosebit de importantă. Erasmus +, programul UE revizuit și foarte căutat, este esențial. Acesta contribuie la dezvoltarea unor relații educative mai profunde și a mobilității la nivel terțiar, aspect care ar trebui să fie însoțit de facilitarea regimului de vize și scutiri de taxe pentru cei mai merituoși studenți. Cu toate acestea, acest program este global și, având în vedere diversitatea din cadrul Asiei, nu este ușor și, probabil, nici de dorit să se adauge un context asiatic specific.

6.2.2. Dar acesta trebuie să acționeze în ambele sensuri: și Asia are competențe de nivel înalt de oferit. Multe țări din Asia sunt mai interesate de recunoașterea reciprocă a calificărilor, de o mai mare mobilitate a forței de muncă și de facilitarea accesului la vize, după cum o arată impasul negocierilor cu India.

6.3. Totuși, UE trebuie să depună mai multe eforturi pentru a câștiga inimile și mințile cetățenilor asiatici. Comunicarea are dezam-ăgitor de puțin de spus despre drepturile omului (poate din cauza diversității de situații întâlnite în Asia), statul de drept, buna guver-nanță și democratizarea. UE trebuie să încurajeze consolidarea încrederii. În ansamblu, Asia se confruntă cu o situație dificilă din cauza tranziției dureroase și extinse de la centralizare la economii de piață cu un caracter național mai pronunțat în multe țări, tranziție împ-iedicată dintotdeauna nu numai de corupție, ci și de perioade de turbulență cu caracter endemic, de natură etnică, ecologică și econom-ică.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHIER

⁽¹⁹⁾ Declarația ministerială de la Nairobi

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1303/2013 în ceea ce privește resursele destinate alocării specifice pentru Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor

[COM(2019) 55 final, 2019/0027 COD]

(2019/C 228/15)

Sesizare	Parlamentul European: 11.2.2019 Consiliul Uniunii Europene, 19.2.2019
Temeiul juridic	Articolele 177 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în sesiunea plenară	20.3.2019
Sesiunea plenară nr.	542
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	132/0/1

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 542-a sesiune plenară din 20 și 21 martie 2019 (ședința din 20 martie), Comitetul a hotărât în unanimitate să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus.

Bruxelles, 20 martie 2019.

Președintele

Comitetului Economic și Social European

Luca JAHIER

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)

ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene

L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

RO